Salga Attila

A reménygyújtogató

Minden jog fenntartva, beleértve bárminemű
sokszorosítás, másolás és közlés jogát is.

Kiadja a Mercator Stúdió
Felelős kiadó a Mercator Stúdió vezetője

Szerkesztő: dr. Pétery Kristóf
Műszaki szerkesztés, tipográfia: dr. Pétery Kristóf

ISBN: 978-963-607-512-5

© Salga Attila, 2009
© Mercator Stúdió, 2009

Mercator Stúdió Elektronikus Könyvkiadó
2000 Szentendre, Harkály u. 17.
www.akonyv.hu és www.peterybooks.hu
T/F: 06-26-301-549
06-30-30-59-489

Salga Attila

A reménygyújtogató

TARTALOM

1. Örökség és újjászületés 5
2. A meggazdagodás 25
3. Rio de Janeiro 42
4. A tehetségtelen színésznő 67
5. Van olaj, nincs olaj 76
6. Majom, pénz, nők 93
7. Letartóztatás és szanatórium 122
8. Az infánsnő hagyatéka 142
9. A gyufagyáros társa 157
10. Pislákol a remény lángja 185

1. Örökség és újjászületés

Hatvanöt éves nagynéném szomorúan vette tudomásul, hogy kondoleáltam neki apám sírhalmának túlsó oldalán. Viszonozta, noha gyermekkorom óta ellenszenvet tápláltam iránta. Eleonóra néni volt számomra minden rossz megtestesítője. Szüleim békítő szándéka ellenére sem tudtam feloldódni közelében. Gonosz szemeket meresztett rám, sziszegte a szavakat, és olyan váratlan mozdulatokat tett, mintha meg akarna ütni.

Csak a köszönésemet fogadta, nem próbáltunk társalgást kezdeményezni. Nem csodálkozom, hogy egész életében Fräulein maradt. Egy férfi sem bírta volna ki közelében hosszabb ideig. A főgimnáziumban tanított. Életem egyik legnagyobb szerencséjének köszönhetően sikerült elkerülnöm szám- és mennyiségtan óráit. (Engem Scheppser tanár úr okított.) A diákok egymás között Vasorrúnak csúfolták, ehhez nemcsak hosszú, görbe orra, hanem boszorkányos egyénisége is hozzájárult. Tele volt titokkal, meglepetéssel, rosszindulattal és főúrasszonyi gőggel. Mindig mindenben talált kivetnivalót.

– Szeretnék magával beszélni, fiam. Sok mindenről! – jelentette be nyomatékos udvariassággal. Úgy fejezte ki szándékát, mintha ezzel nekem tenne szívességet. Mosolyba rándult szája szögletéből rögtön kiolvastam: apám örökségének dolgában akar velem tárgyalni.

– Natürlich, Tante Eleonora! – mondottam katonás fejbiccentés közepette, majd így folytattam:

– Egy hétig maradok. Kérem, üzenjen értem!

Felém nyújtotta hervatag kacsóját; mímelt kézcsókkal búcsúztam el tőle.

A temetésen a rabbival, a segítőivel együtt tíz-tizenöten lehettünk. Ez először meglepett, ám értesülvén atyám vég nél-

küli adósságairól, megértettem. Öten-hatan tisztes távolságból figyelték a búcsúztatást. Öltözetük és viselkedésük alapján nem volt nehéz megítélnem, kikkel lesz dolgom. Odajöttek hozzám, részvétüket nyilvánították, de arcukon láttam, hogy ez inkább a remény kifejezése. Megtisztelve érzik magukat, hogy én, az örökös, vagyis most már adós, elrendezem a pénzügyeiket.

Tegnapi érkezésem után egy volt gyermekkori barátom, Reichmann Teodor világosított fel: atyám fedezet nélküli váltókkal és egyéb módon hatalmas összegeket csalt ki a város hiszékeny nagypolgáraitól. Schillinger Antal italkereskedő és Grossmann Péter ügyvéd részvétnyilvánítás után udvariasan tudomásomra hozta, hogy hivatalos találkozásunk egy-két napon belül elkerülhetetlenné válik, mert a megboldogult tisztázatlan anyagi ügyeinek elrendezéséhez nekem, az örökösnek kell hozzájárulnom.

– Uraim! Holnapután, csütörtökön délelőtt tizenegy órakor jelenjenek meg néhai atyám lakásán. Tisztelettel várom önöket. – Összecsaptam a bokám, mint egy huszártiszt. Talán nem lett volna szabad ilyen túlzást megengedni magamnak.

Hirtelen olyan érzésem támadt, mintha felsőbbrendűen párbajra hívtam volna ki őket. „Nevezzék meg a segédeiket!" – szerencsére ez a mondat elmaradt, de megharaptam nyelvem hegyét, hogy ne szaladjon ki a számon.

Ez az ígéretem a maga nemében valóban felért egy becsületsértéssel, annak összes izgalmával és következményével. Ők azonban akkor ezt nem sejtették. Apám örökségének elhalászásával testileg, lelkileg és morálisan is meg akarnak bénítani!

Fejbiccentésem után a hitelezők elégedett arccal, mély főhajlással köszöntek el. Úgy ötven lépéssel arrébb élénken beszélgetni kezdtek a történtekről.

* * *

Apám faragott tölgyfa íróasztalnál ülök. Elől, a két sarkán öklömnyi angyalok díszítik. Masszív lábaira, körben és teljes hosszúságban, kisebb borostyánágakat, leveleket vésett isme-

retlen készítője. Világosszürke vagy a naplementében inkább feketének tűnő színe most még komorabb hangulatot kelt, mint gyermekkoromban. Akkor sokszor előfordult, hogy beleültem a díszes támlájú karosszékbe. Négy-ötéves koromban még nem értem fel az asztalt, később azonban atyám, Hoffner Ferenc ügyvéd szerepébe képzeltem magam. Nekem ő volt az egyetlen, az igazi hatalom. Egy városi ügyvéd a tekintetes bíróságon mindent el tud intézni – okoskodtam. A bírák mindig neki adnak igazat, hiszen ő az, aki megvédi az ártatlan embereket, akiket börtönbe akarnak zárni. Naivitásom nem ismert határt. Papírkosárba dobott vagy teljesen tiszta lapokra találomra felírtam egy nevet, lepecsételtem, és mellé biggyesztettem az ítéletemet: „Az emberr ártatlan!" Aláírtam atyám nevét. Mindig két „r"-t írtam a szó végére. Akkor csinálhattam ezt, amikor atyám irodája üresen tátongott; nevelőnőm, Tante Josephina, nem volt a közelemben, anyám pedig vagy barátnőjénél múlatta bőséges szabad idejét, vagy gyakori migrénjét éppen alvással gyógyította. Josephina kitűnően beszélt franciául és angolul is, tehát már akkoriban megtudtam, mint jelent a „keresd a nőt!" (cherchez la femme!). Persze nem az igazi jelentésében, vagyis minden dolog irányítója a nő, tehát mindig nő van a dologban. Akkor még konkrétan értelmeztem. Josephina, a gouvernante, mindig jelen volt mint nevelőnőm, pótanyám, német, francia, később angol házitanítóm. Nem kellett keresnem, megtalált engem, ha nem akartam, akkor is. Pedig én nem voltam nő.

Apám asztalánál ülve gyerekkoromban én lehettem volna a halál ura, de áldott jó szívem mindenkinek megkegyelmezett.

Az íróasztallal szemben egy háromajtós, ébenfából faragott vitrin állt, amelyben családunk ereklyéi, értékes arany és ezüst tányérok, evőeszközök, kristálypoharak sorakoztak. Atyámnak – precíz ember lévén – nyilván sikerült pótolnia azt a két borospoharat, amelyet 1901 karácsonyán a szomszédban lakó tanító fiával futkározva levertem az ebédlőasztalról. Egy heti szobafogsággal együtt járó büntetésem alatt német klasszikusokat kellett olvasnom eredetiben, majd naponta

kétszer felmondanom az olvasottak tartalmát, a memoritereket. Sokkal inkább nehezemre esett a napi egyszeri étkezés, mert kevésnek mutatkozott; egyébiránt kenyéren és vízen éltem. Rájöttem, hogy atyám részletesen nem emlékszik ezeknek a könyveknek a tartalmára, szereplőire, ezért észre sem vette, ha saját fantáziámmal toldottam meg. Őt jobban érdekelték a német nyelvi fordulatok és a grammatika precíz használata.

Úgy tűnik, mintha nosztalgiát éreznék. Atyám életét az Úr adta, most elvette. Temetésén lelkem üres volt, izzadtság verte ki minden tagomat. Arcom kivételével, amelyről nyilván sok mindent le lehetett volna olvasni, ha atyám tisztelői és kísérői kutakodva tekintgettek volna reám. Ők azonban a gyász, a végóra döbbenetének érzékelésével voltak elfoglalva. Nem tudtam, hogy egy három éve kitagadott, huszonöt éves fiatalembernek ilyenkor illik-e „már", vagy szabad-e „még" látható könnyeket ejtenie.

A budapesti műszaki egyetem hallgatója voltam… Barátaimmal, Dóka Nándorral, Fried Henrikkel és másokkal. Szenvedélyünkké vált, hogy más emberek hiszékenységét, tudatlanságát kihasználjuk. Az okos, képzett embereknél pedig a jóhiszeműség magvait hintettük el, és igyekeztünk azt a látszatot kelteni, hogy a világ legtisztességesebb embereivel kötnek üzletet.

Legelső vakmerő csínyemet Budapesten 1912-ben követtem el barátaimmal. Egy augusztusi hajnalon, amikor még nem tűzött a nap, de a közeli rendőrőrszem már szolgálatban volt, három gumirádlis kocsi állott meg a Rottenbiller utcában. Hat markos, munkás külsejű fiatalember szállt le róluk, csákánnyal a kezükben, és azonnal hozzálátott a hepehupás kövezet felbontásához. A Rákóczi út sarkán szolgálatot teljesítő rendőrőrszem megnyugvással vette tudomásul, hogy a főváros tanácsa végre elhatározta magát a Rottenbiller utcai áldatlan állapotok megszüntetésére. Kicserélik tehát a girbegurba kövezetet. Így neki is könnyebb lesz a dolga, hiszen sok forgalmi zavart, balesetet okozhat a rosszul kövezett utca.

Még tréfálkozott is a hat munkással, akik szorgalmasan hányták fel a kocsikra az ütött-kopott kőlapocskákat.

– Vigyázz, hékás, kibontani könnyebb, mint *megcsinálnyi!*

– Majd meg is *csinyájjuk*, biztos úr, csak *haggyik* ránk – felelte Lajcsi, a nyurga, napégette bőrű munkás.

A szőke, kövér Imrus rákontrázott:

– Instállom, nehogy erre *gyűjjennek* az automobilok, mert akkor elgázolnak!

Mindenki nevetett, majd tempósan folytatódott a munka.

Mindezt a szomszéd utcában álló, kölcsön kapott automobilból figyeltük Bégy Lajos cimborámmal, egyetemista társammal.

A rendőr elfordult, mert irányítania kellett a forgalmat. Tizenegy óra tájban elégedetten állapította meg, hogy a munkások elvégezték a dolgukat. A három, kőkockákkal felpúpozott nehéz szekér éppen akkor cammogott ki keservesen a Baross térre. A kocsisok harsányan nógatták a nagy teherrel küszködő lovakat.

Csak napok múlva derült ki, hogy az utcakövezet felszedését nem rendelték el. Az erre vonatkozó beadványok, jelentések, átiratok még akkor is elintézetlenül sárgultak a kerületi elöljáróság asztalain.

Mátray Elek, Spitz Jenő, Mogán Izidor, Sugár Vilmos és a többiek, velem együtt gyakran néztek a pohár fenekére. Néhányszor skandalumba keveredtünk. Hol éjjeli csetepaté, hol kétes hírű nőszemélyekkel való együttélés és a velük folytatott viták miatt kísértek be a rendőrségre. Ügyeim atyám tudomására jutottak. Felháborodva utazott fel Kolozsvárról Pestre. Megkeresett a kvártélyomon, és védőügyvédhez nem méltó tónusban vont felelősségre, követelve, hogy azonnal szüntessem be felháborító, törvénytelen cselekedeteimet. Sajnálatos módon vitánk addig fajult, hogy Spitz Jenő és Mogán Izidor megragadták, aztán „gólya viszi a fiát" módszerrel kitették az ajtó elé a mínusz tíz fokos hidegre. Utána dobálták csomagjait, majd ruháit. Ekkor kiabálta világgá, hogy ki vagyok tagad-

va összes vagyonából. Kolozsvárra be ne merjem tenni a lábam többé!

Most mégis itt vagyok. Azóta először.

A Hoffner idegenül hangzott ahhoz, hogy abban a körben, amelyben Pesten forogtam, ne legyek gúnyolódás tárgya. Ha azonban fellépésem úgy kívánta, elővettem ezt a nevet De mindenki Horváth Menyhértnek, vagy inkább Menyusnak ismert.

Az ő íróasztalánál ülök, és jellegzetes, kalligrafikus írásmódját próbálom utánozni. Ha élne, és az indulat is úgy fortyogna benne, mint korábban, mostani cselekedetemet látva, biztosan megütné a guta.

Hogyan is írta a nevét? A nagy „H" és nagy „M" betű hatalmas hurkai és kunkorai jól sikerülnek, a többi pedig elhúzott, elnagyolt hullámvonalak... Az asztalfiókból iratokat szedek elő. Egyedülálló iniciálékat írt a bekezdések elején. Kiváló rajzkészségemnek köszönhetően néhány próbálkozás után hasonlókat rögtönözök. Egyik olyan, mint a másik, egyre jobban hasonlítanak egymásra.

Az asztal jobb sarkán egy régi újságkivágást fedezek fel, amelynek címoldalán az szerepel, hogy Festetich Tasziló gróf 1911. január 12-én hercegi rangot kapott. A második oldalon részletesen lehet olvasni a híres keszthelyi család őseiről, többek között apjáról, gróf Festetich Györgyről, a Georgicon megalapítójáról. Hogy ez az újság miért volt apám számára fontos? Már nem tudom meg soha. Én inkább Festetich Andor gróf, színműíró és színész, művésznevén Tolnai Andorról hallottam-olvastam. 1900-ban a vidéki színészet igazgatója lett. Ady Endre zsurnaliszta és költő több cikkében kigúnyolta.

Ezt írja róla az újságcikk: „Festetich Tasziló herceg Festetich. György volt miniszternek és koronaőrnek a fia. Ifjabb éveiben hosszú időt töltött külföldön, főleg Angliában. Házassága révén – neje Hamilton hercegnő, Károly ádeni nagyherceg unokája – rokonságba lépett a külföld legfelsőbb köreivel, és őket gyakori látogatásra hívta Magyarországra.

Nagy uradalmainak középpontjában, Keszthelyen fényes palotát épített, amely a legszebb főúri lakok egyike az országban, s itt vendégei voltak néhai Edvárd angol király, Albrecht szász király, Ferenc Ferdinánd főherceg trónörökös. 1895-ben királyi főpohárnokmester lett, 1904-ben már királyi főudvarmester. 1896-ban a király az aranygyapjas renddel tüntette ki; 1911-ben hercegi rangra emelte főméltóságú címmel. A főrendiház tagja, a Balatoni Társulat fővédnöke, a Balatoni Szövetség alapítója. Országos hírű marha- és lótenyészetet hozott létre, telivér versenylovai külföldön is ismertek.

1908-ban a nagyméretű amerikai kivándorlás csökkentése érdekében 20 000 katasztrális hold földjét felparcelláztatta, és 4000 családot telepített le rajta. 1910-ben 4000 holdat a keszthelyi Ipari és Gazdaszövetkezeten keresztül kisgazdáknak adott ki haszonbérletbe. Sokat tett a Balaton és környékének fejlesztéséért. Tudomány-, kultúra- és művészpártoló volt. A Balatoni Múzeum értékes anyagának elhelyezésére 300 000 pengő értékű építőanyagot adott, 10 000 koronával támogatta a gazdaakadémiát."

Festetich Tasziló – íme, egy nábob, akinek igen jól csengő neve van. Ősei beírták nevüket a magyar történelembe. Családtagjai előtt kitárulnak az ajtók, tisztelettel, sőt rajongással veszik őket körül.

Miért nem volt, miért nem lehetett nekem ilyen apám? Mert őseinket nem választhatjuk meg úgy, mint ahogyan kiválaszthatjuk magunknak a lovaglócsizmát. De így utólag... Mi akadálya van annak, hogy ne kerüljek bele e híres famíliába?

Apám kézírását remekül tudom utánozni, pecsétet is találok hozzá, sőt tanúknak a nevét, adatait is papírra tudom vetni, hogy az irat megcáfolhatatlan legyen.

Elővettem az íróasztal fiókjából néhány újabb ügyiratot, egy árkus papírt, majd visszaléptem az időben. A dossziéban lévő szerződéseket, feljegyzéseket kiraktam magam elé, hogy szükség esetén segítségemre legyenek apám betűinek írásában.

„Édes Fiam, Menyhért!" – kezdtem, majd ismét belemártottam a tollat a kalamárisba. – Nagyon gyenge vagyok már, habár 67 éves korában nem mindenki érzi magát töpörödött aggastyánnak, mint én. Tudom, hogy csak néhány napom, esetleg hetem van hátra az Úr akaratából.

Dacára annak, hogy három esztendővel ezelőtt milyen felháborítóan viselkedtem Veled szemben, s mindazonáltal nagy kellemetlenséget okoztam Neked, bocsáss meg Atyádnak, aki halála előtt már nem láthat Téged.

Mindig hűséges, szófogadó voltál irántam, tiszteltél és szerettél. Minden mozdulatod elárulta, hogy arisztokrata vér folyik ereidben. Ezt a titkot azonban nem volt bátorságom közölni Veled. Tudom, hogy vétkeztem, de a sírba már nem akarom magammal vinni bűnömet. Amit most leírok, jövődet jelentős mértékben befolyásolja, ezért remélem, hogy meg tudsz nekem bocsátani.

Drága feleségem, 1908-ban elhunyt – béke poraira! – ő már nem mesélhet neked a múltadról."

Eltöprengtem. Egy halálos beteg levele, talán utolsó szavai, amely hitelességét a levél végén két tanú igazolja, nem hagyhatják neutrálisan e vallomás egyetlen olvasóját sem.

De mi legyen az a nagy titok? És hogyan fogalmazzam meg?

Készítettem néhány vázlatot, majd végső formába öntöttem:

„Betöltötted a 25-dik életévedet. Szabadon dönthetsz mindenben. Csak abban nem, ami már egyszer megtörtént, és nem úgy alakult, ahogyan elterveztem.

Tudd meg, Édes Fiam, bármilyen nehéz szívvel írom le ezeket a szavakat, az az igazság, hogy Te nem vagy a megboldogult feleségem, Palkovits Mária és az én gyermekem. A Te igazi Atyád gróf Festetich Tasziló kegyelmes úr, Anyád pedig az egykori kolozsvári főbíró, Rosenfeld János leánya, alias Rosenfeld Amália, aki születésed után két nappal átadta lelkét a Teremtőnek. Gróf Festetich Tasziló őméltósága 1911 óta hercegi címet visel. 1889-ben vadászatra érkezett vidékünkre, és akkor ismerte meg Amália kisasszonyt. A főbíró gyors karriert, rangot és gazdagságot remélt. Kényszerítette leányát,

hogy lelkén kívül mást is feltárjon Tasziló gróf előtt. Kilenc hónap múlva megszülettél, de már előzetesen egy titkos szerződésben a gróf elismerte, hogy Te az ő fia vagy, de ez nem kerülhet nyilvánosságra. Mi vállaltuk, hogy felnevelünk, és Contractot kötöttünk a főbíró úrral, hogy örökbe fogadunk. Ebben az íratott, hogy a gyermek – megváltozott neve dacára – Festetich Tasziló gróf természetes gyermeke, de ez mindörökre titokban maradjon. Cserébe a főbíró úr és a gróf úr gondoskodik a tanulásodra és neveltetésedre szánt summáról. Mivel ügyvédi praxisom akkortájt rosszul ment, erre a támogatásra igen nagy szükségem volt. Hitelem és becsületem forgott kockán, ezért előtted sem tárhattam fel az igazságot. Én és Anyád így voltunk boldogok, mert sokszor láttunk örömöt arcodon, amit mi festettünk rá minden nap.

Édes Fiam! Te ugyan Horváthra változtattad a Hoffner nevet, de ezt már régen megbocsátottam. Ugyanúgy a fiam maradtál, mintha de facto édes fiam lennél.

Habár csak de jure voltam atyád, mégis abban a józan tudatban ajánlom magam az Úr kegyelmébe, hogy titkom feltárását Ő és Te is megérted, megbocsátod. Kívánom, hogy életed során Festetich Tasziló gróf természetes fiaként élhess, ne kelljen eltitkolnod, s ebből magad számára biztos karriert tudj építeni.

A síron innen és a síron túlról is ölel Téged, Édes Fiam,
Atyád,

Hoffner Menyhért m. kir. ügyvéd."

Teljesen más kézírással írtam utána a következőket:

„Ez a levél hitelesnek nyilváníttatik, mert Hoffner Menyhért m. kir. ügyvéd józan elméjének teljes tudati állapotában, saját kezűleg fogalmazta és írta meg. Ezen irat originális voltát a mai napon az alábbi személyek igazolják: Rosenfeld Amália, Kopeniczky Tihamér m. kir. közjegyző, dr. Leipzig Gedeon és dr. Lepkovits Izidor ügyvédek.
Kolozsvár, Januarius 23-án anno 1918."

Nem gondoltam volna, hogy néhány órán belül okirattal kimutathatóan gróf Festetich Tasziló fia leszek.

Mától kezdve ennek megfelelően kell élnem. Ereimben kék vér folyik. Igazi apám egy herceg, és nevelőatyám búcsúlevele szerint anyagi javakat biztosít számomra. Festetich Taszilónak saját ivadéka, természetes fia vagyok! Nincs többé Horváth-Hoffner-Menyus megszólítás! Nekem a „gróf úr" dukál. Ezt azonban nem szabad megtudnia magának a hercegnek. Őméltóságát nincs szándékomban rossz színben feltüntetni.

Ifj. Festetich Tasziló – ezzel a névvel és a hozzá kapcsolódó ranggal sok mindent el lehet intézni.

Elmélázásomból kopogtatás riaszt fel. Ki akar velem beszélni ilyenkor, amikor tudják a városban, milyen mély gyászom van? Megismétlődik. Most már bizonyos, hogy valaki engem akar látni.

Alighogy kinyitom az ajtót, félretolva engem, sietősen belép Schwarzwaldné Müller Ambrózia. A temetésen katonatiszt férjével együtt kondoleált nekem, és egy váratlan pillanatban valami furcsát mondott. Csak később fogtam fel az értelmét, ám akkor is inkább jobbnak láttam, ha elfelejtem. „Ma még otthon felkereslek" – ez lehetett az üzenet tartalma, de a megvilágosodás után sem vettem komolyan.

Látszott rajta, hogy sebtében kapott magára néhány ruhadarabot, így a rojtos nagykendőt is, amelynek egy részével betakarta fekete, göndör fürtjeit.

Meglepetésem nem tudtam leplezni. A félig nyitott ajtón hópelyheket söpört be a szél.

Amikor betettem az ajtót, Ambrózia első teendőjeként levetette nagykendőjét, lerázta róla a havat, majd kétszer elfordította a zárban a kulcsot.

Nyakamba borult.

– Ne haragudj, Menyus, hogy így betörök hozzád, de látnom kell téged! Jaj, Istenem, hányszor gondoltam rád! Végre! Itt vagyok veled! Nálad!

Ambrózia emlékezetemben kislányként maradt meg. A Müller család és apámék szinte minden vasárnap találkoztak. Elbújtunk az íróasztal alatt, a szekrényben, az ajtók mögé vagy a hatalmas függönyök árnyékában húztuk meg magun-

kat. Kergetőztünk, fogócskáztunk, kacagásunkkal megtöltöttük mind a két házat. Szüleink sokszor figyelmeztettek, megróttak illetlen magaviseletünk miatt, de belátták, hogy ugyanúgy nem lehet minket megfékezni, mint az egymással játszadozó kutyakölyköket.

Ambrózia most nem „játszadozni" jött, hanem beszökött hozzám. Elsírta magát. Könnyei végigcsordultak púderezett arcán, és mély barázdákat hagytak rajta. Szenvedésének nyomait.

Pestre történt távozásom előtt nagyon kedveltem Rozit. Csak három évvel ezelőtt tudtam meg, hogy akarata ellenére hozzáadták Kolozsvár egyik előkelő orvosának a fiához, akit mindenki svindlernek tartott. Nem véletlenül választotta a huszártiszti pályát.

Rozi letörölte könnyeit. Leültünk a rekamiéra. Megfogta, szorongatta a kezem, és úgy panaszolta keserűségét.

Férje, Schwarzwald Olivér huszár főhadnagy, Kolozsvárott szolgál, s őt inkább birtokának, mint nejének tekinti. Házukban kaszárnyaszellem uralkodik. Neki is ugyanúgy osztogatja parancsait, mint a katonáknak, a szolgálónak, a lovásznak, a szakácsnőnek és a kertésznek. Többször előfordult, hogy pisztolyával kényszerítette hitvesi kötelességének teljesítésére.

– Menyus! Kérlek.., tudod… te is érzed… mi szeretjük egymást! Nem engedheted, hogy egy ilyen őrült miatt eleméssze magamat. Könyörgök neked, ments meg! Szöktess meg! Vigyél fel engem Pestre! Rejts el valahová… egy szekrénybe! Mindegy! Együtt kezdjünk új életet!

Már azt hittem, hogy apám halála miatt bekövetkezett nehéz helyzeten – hitelezők, adósságok – túlestem. Sőt, nemes lettem, akinek minden ujjára akad Pesten tíz különb leány! És most ez a teljesen elfelejtett asszony sorsfordító esemény elé állít! Úgy tapad belém, mint bogáncs a ruhába, sőt ez nem elég neki: a lelkemet, a szívemet akarja! Az enyémet! Festetich Tasziló grófét!

Télvíz idején nem dobhatom ki az utcára. Mit tegyek vele?

Mielőtt megszólalnék, többszörös hangos kopogás hallatszik az előszoba felől.

– Jó estét, Horváth úr! Kérem, nyisson ajtót! Sürgős beszédem van Önnel!

Rozi eltaszít magától. Sápadt arcszíne lilára vált.

– Jaj! Istenem! Ő a férjem!!! Bújtass el valahová! – kérlel rémülten.

A kopogás és a határozott kérés megismétlődik. Kinyitom az udvar felőli ablakot, és Rozit átpréselem rajta. Mielőtt behúzom, látom megnyúlt árnyékát, amint eltűnik a szomszéd utca homályában.

– Horváth úr! Tudom, hogy itthon van! Kérem, nyisson ajtót! Halaszthatatlan beszédem van Önnel!

Az ajtóban egy nyalka huszártiszt áll. Betessékelem. Összecsapja bokáját.

– Schwarzwald Olivér huszár főhadnagy vagyok, tisztelettel! Elnézését kérem a kései zavarásért. – Leveszi csákóját, lehúzza fehér kesztyűjét, és egy hanyag mozdulattal mindkettőt az előszoba asztalára helyezi.

– Ön nyilván ismer engem, nem kell bemutatkoznom. Fáradjon beljebb, foglaljon helyet!

– Köszönöm.

Miközben leül, még egyszer elnézést kér, hogy e szokatlan órában és még szokatlanabb alkalomból zavarni bátorkodik.

– Illetlennek tűnő viselkedésemnek az az abszolút nyomatéka, hogy egy feltételezésem igazáról szeretnék tanúbizonyságot szerezni.

– Főhadnagy úr! Remélem, szólíthatom így… Legyen kedves egyértelműen és világosan kifejteni jövetele célját. … „Mehr Licht!”, vagyis több fényt, mondotta Goethe.

– Nos…, noss… – köszörülgeti a torkát. – Alapos okom van annak feltételezésére, hogy hitvesem az Ön házában tartózkodik.

Széttárom a karom. Csodálkozásomba némi ingerültség vegyül.

– Megbocsásson, főhadnagy úr! Az Ön tisztességes családja, az én becsületem, valamint az a tény, hogy órák óta egyedül vagyok, kizár minden ilyen feltételezést.

– Kérem tisztelettel… Feleségem őnagyságát titokban követtem, Ön nyitott neki ajtót, és engedte be.

– Nézze, főhadnagy úr! Én rendkívül nagyra értékelem az Ön becsületét, hazaszeretetét, amit Ön és tiszttársai számomra megtestesítenek. Ugyanakkor bátorkodom megjegyezni, hogy atyám örökösének, leendő technikai mérnöknek a tisztességét nem szabad kétségbe vonnia. Kikérem magamnak ezt a nemtelen, rosszindulatú feltételezést.

Schwartzwald kissé indulatba jött.

– Úgy látszik, Ön most tiszti becsületszavamat vonja kétségbe. A saját szememmel tapasztalt tényeket rosszindulatú feltételezésnek állítja be. Szerintem a nejem még most is itt rejtőzködik.

– Kérem, ne feledje, hogy Ön az én házamban van. És illetlenül viselkedik. A becsületembe gázol. Talán még házkutatást is akar tartani?!

– Erre nem lesz szükség! Én bizonyítottnak látom, hogy tiszti becsületemet megsértette, ezért igazságomat párbajban kívánom bizonyítani. – Gúnyosan elmosolyodik. – Pardon! Majdnem elfelejtettem, hogy Ön sem nem katona, sem nem nemes, tehát nem párbajképes.

– Most is téved, főhadnagy úr! Én hívom ki Önt párbajra, nemesi becsületem kétségbe vonásáért! Én Festetich Tasziló gróf természetes fia vagyok. Olvassa el nevelőapám és két ügyvéd hiteles aláírásával megerősített bizonyítékomat!

Eléje helyeztem a korábban megírt hosszú levelemet, közelebb tettem a lámpát, hogy jól lásson. Figyeltem az arcát. Közömbös, csodálkozó, kíváncsi, kínosan gyötrelmes, sajnálkozó, idegesen rángatózó, lángvörös…

Kopogtatnak. Havasan, fekete nagykendőbe burkolva, apám szobalánya, szakácsnője kéredzkedik be.

– Jó estét, fiatalúr! Ne haragudjék *mán*, hogy *ösmét* zavarok, de… – Nem hagytam, hogy tovább mondja.

– Dehogy zavar, Boriska néni! Jöjjön be bátran! Schwarzwald Olivér főhadnagy úr tért be hozzám rövid időre. Ő Boriska néni, néhai atyám volt szakácsnője…

– Ó, én ismerem a főhadnagy urat! Őnagyságát is! Öt perce láttam, hogy szaladt hazafelé. Biztosan nagyon fázott. Csodálkoztam, hogy ilyen későn, ilyen hidegben, meg egyedül is… Csak nem történt valami baj? – Kérdően nézett ránk.

Azt hittem, hogy Boriska néni lesz a megmentőm. Sötétben minden fekete nagykendős nő egyforma. Ráadásul azzal kezdte, hogy „ösmét" eljött. Valóban. Három óra körül már járt nálam. A konyhából adtam neki néhány edényt. A párnát és a takarót felkötötte a hátára, és úgy távozott. Ezek a nők! Képesek elárulni!

– Boriska néni! Szerintem rosszul látta, mert a főhadnagy úr őnagysága… – Egy kis hatásszünetet tartottam. –… itt van nálam.

A volt szakácsnő körülnéz, bekukkant a másik szobába is.

– Ne *tessen* már tréfálkozni velem! Hát nincs itt senki!

Aztán gondol egyet, véleményt vált:

– Biztosan nem őt láttam. Olyan sötét van, hordja a szél a havat. Mit keresne az utcán egyedül?

– Na, látja, Boriska néni?! Mindenki tévedhet.

Schwarczwald megértette a célzást. Atyám búcsúlevelének nagy részét volt ideje elolvasni.

– Gróf úr! – fordul hozzám. – Bocsánatát kérem az iménti eseményekért. Általam nagyra becsült nemesi becsületére és nagylelkűségére hivatkozva tisztelettel kérem, tekintse semmisnek az Önre vonatkozó imént tett kijelentéseimet. – Meghajol. A levelet az íróasztalra teszi. Összecsapja sarkantyús csizmáját.

– Rendben van! Távozzon békében!

Felteszi csákóját, felmarkolja kesztyűjét, jó éjszakát kíván.

Boriska néni nem tudja mire vélni az eseményeket, mert fogalma sincs az előzményekről. De kotnyeleskedik:

– Mégis… Biztos vagyok benne, hogy őnaccságát láttam kint a hóban.

– Tudom! – mondom szomorúságot és együttérzést erőltetve hangomra. – A főhadnagy úr innen zavarta el!

– Nahát, ez már mégis csak sok! Akkor minden igaz, amit erről a felfuvalkodott tisztecskéről beszélnek. Hát… Jó kis barátai vannak az ifiúrnak!

– A főhadnagy nem a barátom! Hosszú lenne most elmagyarázni az egész történetet. Inkább azt mondja meg, most miért jött?

– Somlai Mariskánál voltam, mert beteg a fia, *osztán* vittem neki gyógyfüvet. Hát látom, hogy ég a lámpa. Mondom magamnak: te, Boris, nézd már meg a fiatalurat, csak nincs valami baja. De tudja, fiatalúr, azért is szaladtam be, mer' *aszonta*, hogy elvihetem a megboldogult tekintetes úr használt bundáját az uramnak.

Leakasztom a fogasról az agyonhasznált bárányusbát. Boriska sokáig akar hálálkodni, nem hagyok rá időt.

– Csak három nap múlva, szombaton jöjjön el. Addig ne, nem lesz rá szükség! (Nem szeretném, ha túl korán értesülnének tervemről.)

Néhai apám hangyaszorgalommal gyűjtötte a drágaköveket és a nemesfémből készült ékszereket. Klienseitől szívesen fogadott el arany, ezüst vagy ékköves gyűrűket. Gyermekkoromban hétpecsétes titokként tartotta, de olthatatlan kíváncsiságomnak köszönhetően ezt is kifürkésztem. Egy fémládikóban őrizte kincseit a fali széfben, amelynek ajtaját egy hatalmas hegyi táj képe takart el. Apám legfeljebb kétszer-háromszor nyitotta ki jelenlétemben.

Óvatosan leemeltem a képet. Mértani közepén a falban valóban megtaláltam azt az ajtót, amely mögött a mesebeli kincs volt. Sajnos a rejtjelet nem ismertem. Viszont nem véletlenül voltam Mettler Gábriel barátom tanítványa, aki már kétszer ült betöréses lopásért, és mestere volt a széfek kinyitásának. Kerestem egy nagyítót az íróasztal fiókjában. Tüzetesen megvizsgáltam a számtárcsát. Kopásából megállapítottam a négy

leggyakrabban használt számjegyet: 0, 1, 8, 9. Ez születésem évszáma, tehát 1890! Az első próbálkozásra kinyílt.

Leltárba vettem a talált holmikat. Cukorspárgával átkötött két aktacsomó, amelyek apám ügyvédi praxisához kapcsolódtak, tehát számomra értéktelenek. Alattuk két köteg USA dollár! Élvezettel számoltam, hiszen ez már hagyatéki tárgyalás nélkül kerül birtokomba. Hatszáz dollár! Iszonyatos mennyiségű pénz! Meglehet, hogy ebből lehetne kárpótolni a hitelezőket. Ez a summa nem lehetett apám saját tulajdona, különben uzsorakamatra nem írt volna alá váltókat.

Két elsárgult fénykép esik a padlóra. Most elérzékenyüljek? Hármasban vagyunk rajta: apám, anyám és én. Talán hat éves voltam akkor... Ami jobban érdekel... Egy ládikában ékszerek, drágakövek vannak. Apám gyűjteménye: aranygyűrűk, pecsétgyűrűk, nyakláncok, nyakékek, ékköves karkötők (némelyikükben értékes féldrágakövek, netalán briliánsok?!).

Éjjel tizenegykor indult a vonat Szabadkán át Budapestre. Ez pontosan megfelelt a tervemnek.

Atyám ingatlanait jelzáloggal terhelték meg. Csak úgy reménykedhettem némi örökségben, ha angolosan távozom, és magammal viszek minden könnyen mozdítható értéket. Közöttük volt az az elefántcsontból faragott tigris, amelyet atyám nehezéknek, dísznek használt. Fényképeket, borítékokat, pecsétnyomókat, pecsételő párnát, vizitkártyákat, ügyvédi iratokat, és előkelőnek mondható ruhadarabokat tettem be utazótáskámba. Egy másikat színültig raktam olyan üres papírokkal, amelyek felső sarkában ott díszelgett atyám neve, rangja és címe. Ezek bianco levelek! Ki tudja, mi kerül majd rájuk?!

Az állomás legalább ötszáz méterre volt atyám elárverezendő házától. A tíz fok körüli fagy és a sűrű hóesés ellenére melegséget, büszkeséget éreztem. Lezárult eddigi életem egyik fejezete. Gróf Festetich Tasziló természetes fiára új, napfényes jövendő vár.

A vonaton nem tudtam elaludni. Rövid idő alatt annyi benyomás ért, és néhányszor olyan találékonynak kellett len-

nem, hogy annak eredményén utólag magam is elcsodálkoztam!

Ügyességem és leleményem nem hagyott cserben máskor sem…

1916-ban beidéztek a sorozóbizottság elé, és alkalmasnak minősítettek a hadtéri szolgálatra.

Már az első napon feltűnt, hogy igen nehéz lesz az utam a kapitányi rangig, de még őrmester sem lehetek egykönnyen. Addig annyi megaláztatást kellene elviselnem, hogy testileg és lelkileg teljesen összetörnék. Műveletlen, durva kiképzők vettek körül. Mondhatnám úgy is, hogy a civilizációból bekerültem valami ősállapotba, ahol barbár emberek parancsoltak. Az első adandó alkalommal jelentkeztem a felcsernél orvosi vizsgálatra.

– Kolozsváry Ödön huszárkapitány vagyok – mondtam a felcsernek, – de kérem, ezt ne terjessze, mert amint látható, közlegényi álruhát viselek. Annyira vágyom szent hazánk megvédésére, az ellenség, elsősorban Szerbia ellen, hiszen Ferenc Ferdinánd őfelségét, trónörökösünket provokatíve, aljas módon ott gyilkolták meg. Háborúnkat az ellenség ellen szentnek tartom, ezért viselem most ezt az egyenruhát. Közlegényként hősi halált halni őfelségéért szerintem önfeláldozóbb tett, mint tisztként elszenvedni a halál állapotát.

Schmidt felcser zavarodottan fejezte ki csodálkozását, majd felháborodását.

– Mit beszél itt maga össze-vissza?! Még hogy tiszt! Az nagyon szép, hogy királyi őfelsége iránt ilyen elkötelezett…, de… – Hirtelen gondolt egyet, és azt mondta, tekintetemmel kövessem a mutató ujját.

– Igenis! – feleltem, és a felcser szemébe néztem. Türelmetlenül megismételte: – Az istenit magának! Ne engem nézzen, hanem a mutató ujjamat!!!

– Igenis, kérem alássan! – Aztán mereven elnéztem a feje fölött.

Orvostársa vett vizsgálat alá. Keresztbe tett lábamon a térdemet ütögette egy gumikalapáccsal. Reflexeim késve, és szo-

katlan módon jelentkeztek, közben be nem állt a szám, mert a harctéren rám bízott századom hőstetteiről számoltam be. Hiába csillapítottak… Titkos tanácskozásuk után megszületett a határozat: csak hátországi szolgálatra vagyok alkalmas.

– Mit jelent ez, kérem alássan?

– Maga csak akkor lehet katona, ha a Rákóczi úton kell védeni a hazát. Megértette?

Előlépett belőlem a meglepett és csalódott ember.

– Jaj, de hát akkor már igen nagy baj lesz! Talán a Keleti-pályaudvaron se kapok jegyet Kolozsvárra!

– Nyugodtan menjen haza aludni! Ha ez bekövetkezik, akkor még azoktól is visszaváltják a jegyet, akik nem is vásárolták meg.

Miután ilyen kedvesen megszabadítottak attól, hogy közlegény lehessek a K. und K. hadseregben, egyúttal jó ötletet is adtak.

A Keleti-pályaudvar melletti tiszti szabónál készítettem egy csinos főhadnagyi egyenruhát. Kétszer kellett elmennem a ruhapróbára. A szabó nagy lelkesedéssel és hajbókolással végezte munkáját. Azt mondta, úgy nézek ki, mint egy igazi huszártiszt. Jót kacagtam ezen, és hozzátettem: „Milyen szerencsével és tehetséggel áldott meg az Úr, ha igazi huszártiszt létemre úgy nézek ki, mint egy igazi huszártiszt! És ezt még egy jó szemű szabó is észre veszi."

Beöházy Horváth Menyhért Ferenc névre állítottam ki magamnak igazolványt. Nem okozott nagy feladatot, mert a műszaki egyetem végzése közben több olyan barátra tettem szert, akik okiratokat, különösen igazolványokat készítettek, maximális színvonalon, jó pénzért, és engem is megtanítottak a mesterfogásokra. Közöttük volt Dóka Nándor, aki illegálisan hagyta el az egri kaszárnyát. Ahelyett, hogy most lőné a taljánokat Végshő Pál álnéven gondtalanul élte a gígerlik életét. Faragó Vilmos egyetemi társam szintén az én igazolásommal és egyéb papírjaimmal lett Mintaházy Tihamér Ödön, aki a seregnek számolatlanul adta el az élelmiszert. Kéthetente változtatott nevet és inkognitót.

Amikor Dóka Nándor meglátott pompás főhadnagyi egyenruhámban, ámulata ráncokat rajzolt holdvilág képére.

– Menyus! De ki vagy glancolva! Melyik minisztériumnak lettél a titkos tanácsosa?

Körbeforogtam előtte, hadd gyönyörködjön bennem.

– Hé, maga! Baka! Mutassa csak a katonalevelét! – mondtam neki váratlanul.

– Majd csinálok egyet, s akkor megmutatom! – felelte hetykén Dóka. Elismerő szavakkal illette uniformisomat, dicsérte szabómat, közben körbejárt, és úgy vizsgált, mint egy híres festményt. Aztán blazírtan hozzátette, hogy bármennyire is tetszik neki, ő ilyet nem hordhatna.

– Szökött baka! Maga csak az irháját hordja! – mondottam katonásan.

Aztán elmeséltem a terveimet. Ismerőseim révén szereztem néhány üres nyílt parancsot, amelyre gyerekjáték lesz ráírni azt, amit szeretnénk.

– Három nappal ezelőtt már akcióban voltam Bogáth Elemér altábornagynál – újságoltam. – Elolvasván a nyílt parancsot, egy teljes vagon benzint kaptam tőle a Galíciában előrenyomuló katonai autóoszlopunk számára.

– Te, Menyus! Ennek az árán meg lehetne venni Pest és Buda összes piroslámpás házának kisasszonyát egy-két hétre!

– Jól kalkulálsz, de most nem lesz semmiféle mulatozás! Legfeljebb egy-két üveg pezsgő a Moulin Rouge-ban. A benzint Koller atyánk passzolta tovább. A pénz már a National Bankban van a csekkontómon.

– Nem szép, hogy engem kihagytál belőle!

Dóka egyik legjobb barátom volt. Nem gondolhattam komolyan ezt a szemrehányást.

– Három bérelt lakást adtunk el közösen, álnéven két automobilnak lett új gazdája, pedig azok a szekerek valójában nem is léteztek. Négy vagon vágómarhát küldtük ki Bécsbe; a megbízott a papírok láttán azonnal fizetett, az állatok meg valahol a Hortobágyon legelnek, és nem tudják, hogy eladták

őket. Nem maradtál te ki semmi jóból! Csak éppen most, ebből a vircsaftból. Mert ehhez egy tiszti egyenruhásra, és nem egy szökött bakára volt szükségem. – Azt már elhallgattam, hogy Dóka a katonai tiszteletadás legalapvetőbb formáira se volt fogékony. Tehát veszélynek nem tehettem ki.

Még dúlt a háború, de már mindenki a végét várta.

2. A meggazdagodás

A háború alatt visszaesett a termelés, nőtt a létbizonytalanság, élesedett a politikai harc. Az 1917-es bolsevista forradalom nagy hatást gyakorolt a szegényekre, nincstelenekre. Sztrájkok kezdődtek, és kiterjedtek az egész országra. 1918 januárjától kezdve állandó összeütközésekre került sor a munkások és a fegyveres erők között.

1918. október 17-én a parlamentben Tisza István beismerte a háború elvesztését. A nemzetiségek egymás után alakították meg nemzeti tanácsaikat. Önállósodni akartak. E hónap végén Csehszlovákia és Horvátország bejelentette elszakadását a monarchiától. Október 25-én a Szociáldemokrata Pártból, a Károlyi-pártból és a Polgári Radikális Pártból megalakult a Magyar Nemzeti Tanács.

Tizenkét pontos kiáltványában többek között követelte Magyarország függetlenségét, azonnali különbékéjét, a kormány feloszlatását, parlamenti választásokat, a földreform végrehajtását.

A Nemzeti Tanács és a tömegek legnagyobb része azt várta, hogy a király Károlyi Mihályt bízza meg kormányalakítással. IV. Károly Magyarországra utazott, hogy erősítse a két ország kapcsolatát, és mindenképpen fenntartsa a monarchiát.

Hajlandó volt Károlyit kinevezni, ezért együtt utaztak Bécsbe. A király azonban mégis elállt szándékától. Itthon mindenki felháborodottan fogadta a szószegést, és sokan úgy látták, hogy a nemzet akaratát csak erőszakkal lehet érvényesíteni.

Október 28-án tüntetésen követelték a magyarországi helytartótól, József főhercegtől Károlyi kinevezését. A Lánchídnál a rendőrök a tömegbe lőttek (hárman meghaltak, ötvenen megsebesültek).

Október 30-án éjszaka a tiltakozók egyik csoportja a Keletipályaudvarra vonult, mert megtudta, hogy a katonai pa-

rancsnokság az alakulatok egy részét a frontra akarja küldeni. Sikerült megakadályozniuk, és fegyvert szerezniük. Ellenállás nélkül elfoglalták a városparancsnokságot, a kaszárnyákat, a főpostát. Október 31-én reggel hatalmas tömegek lepték el Budapest központi útvonalait. A forradalmat, a békét, a szabadságot, és a köztársaságot éltették.

Ekkor József főherceg megbízta Károlyit a kormányalakítással. De ez már nem talált pozitív visszhangra.

Vidéken is egymást érték a gyűlések, megmozdulások, sőt tanácsok alakultak.

A Károlyi-kormány november 16-án az Országház előtt kihirdette, hogy Magyarország független népköztársaság.

Hazatért Oroszországból a hadifoglyok egy csoportja Kun Béla vezetésével, de akkor még dr. Sebestyén Emil álnéven. Sok embert átcsábítottak a szociáldemokrata pártból. November 24-én létrehozták a Kommunisták Magyarországi Pártját. Ezt nem kellett volna hagyni, mert így törhetett ránk a vörösök hatalma és diktatúrája.

1919. február 20-án este a Népszava székháza előtt tüntetés közben lövöldözés támadt, és ezért aznap éjjel rendőrség letartóztatta a kommunista párt csaknem minden vezetőjét. Híresztelték, hogy a bolsevisták fegyveres erővel akarták elfoglalni az épületet.

Én nehezen tudtam felfogni, hogy 1919. március 21-én kikiáltották a proletárok tanácsköztársaságát. Az a párt tehette ezt, amelyiknek vezetőit börtönbe zárták, most pedig szabadon engedték, hogy garázdálkodjanak. Ilyen nagy baj volt már? Senki sem tudott, vagy nem mert kormányozni, és békésen átadták a hatalmat a szovjeteknek?

Milicával, aki színésznőnek tartotta magát, rendszeresen találkoztam. Jól megértettük egymást. Ezt azért hangsúlyozom, mert egyébként nehéz személyiség volt. Nyilván emiatt nem maradhatott hosszabb ideig egyetlen színháznál sem. Közepes tehetségével nem tudott kiemelkedni a többiek közül. És ez rendkívüli ambíciókat adott neki. Be akarta bizonyítani, hogy ilyen talentum nem szerepelt még a teátrumok deszká-

in. Barátnője, Sugár Ica szintén átlagos kvalitásokkal bírt. Ha Milica csak a tánckarban vagy a kórusban léphetett fel, néha alázattal elviselte; a korrepetitor szerepével is megbékélt egy időre, de váratlanul mindig kitört belőle az indulat.

Én megszoktam. Karjaiban úgyis mindig bűnbocsánatot adtam neki.

Milicán néhányszor átment az élet úthengere. 1891. február 2-án nemesi családban született Szerbia egyik kisvárosában.

– Én voltam a legfiatalabb, bátyáim két és három évvel voltak idősebbek – mesélte. – Apám Jankovich Ödön magyar báró, anyám Telekessy Tereza Emerencia. Egyesült a két birtok. Ötven szobás kastélyunkon mindig volt javítanivaló, az idő hol itt, hol ott hagyta látható nyomait az épületen. Élvezettel néztem, ahogyan a munkások dolgoznak kívül és belül, pontosan, serényen.

Nevelőnőm, Margot kisasszony tiltott ettől. Zongoraórákat adott, partitúrát olvastam, és rengeteget gyakoroltam. Családi és egyéb összejöveteleken kellett fellépnem. Egyik héten ő, a másikon Fräulein Melinda foglalkozott velem. A latin, német, angol és francia irodalmat alaposan megismertem, titokban pedig Petőfit, Aranyt olvastam A zeneszerzők élete és munkássága sem maradt ki a tanulnivalókból. Tollbamondást gyakoroltunk, verseket diktáltak le, hogy a helyesírásom tökéletes legyen. Szüleimmel magyarul, a cselédekkel általában szerbül beszélgettem. Apám unokafivérének meghívására egy teljes évet Londonban, majd később Bécsben töltöttem, ahol magamba szívtam az angol arisztokrácia viselkedési módját, és főleg az angol nyelvet. Külön tanáraim voltak, akik angol nyelvtannal, illemtannal, irodalommal gyötörtek. A zongorázást tovább folytattam. John nagybácsikámnak és feleségének a kislánya egy éves korában meghalt, ezért saját lányuknak tekintettek. Néha „little Elizabeth”-nek szólítottak…

– … szólítottak… – javítottam ki. – Nem haragudott érte. Minden nyelven jóval több hibát követett el, mint én. Nekem ma is olyan érzésem támad, hogy magyarul, németül tökéle-

tesen fejezem mi magam, sőt a stílusom olykor egyedi és választékos. Franciában ritkán, egy-két rosszul megtanult szó kiejtésében, leírásában vétek hibát. Az angolt jól bírom, kiváltképp akkor, ha lassan beszélek, mintegy szónokolva, mert ilyenkor van időm megválogatni a kifejezéseket. A spanyol bizony hibás, és csak bizonyos felkészülés után tűnhet elfogadhatónak.

– Megismerkedtem Zelinka János zsurnalisztával – folytatta. – Persze nem illett hozzám. Egy-két újságban cikkek jelentek meg rólunk. Hol láttak minket szórakozni, milyen lehet a kettőnk viszonya? Magunkra haragítottunk mindenkit. Botrányok, apám kihallgatásai, fenyegetőzései… Tiltottak tőle, mégis együtt mutatkoztunk. „Jankovich báró lánya egy zsurnalisztával! Micsoda impertinencia!!!" Skandalum skandalum után. Apám háromszor jelentette ki, hogy kitagad. Limitidőket szabott. Aztán hagytam veszni mindent! Még Zelinka Jánost is. Nem tudom, hogy szerettem-e igazán, vagy inkább csak bosszút forraltam apámék ellen, akik példamutató kislányként mutogattak mindenkinek. Én pedig nem élhettem szabad életet. Pénzem és műveltségem révén elintéztem, hogy a Nemzeti Színháznál alkalmi szerepekhez jussak, máskor zongorakísérőnek szegődtem, aztán súgó vagy éppen repetitor voltam. Ez a munka nem elégített ki. Képzelheted, mire vetemedtem, ha egy jóhírű pianistához álltam be szobalánynak Melinda álnéven. Minden munkát elvégeztem a házban. Egy darabig…

Egyszer, amikor nem volt otthon a gazdám, mert egyik tanítványa lemondta az órát, leültem a zongorához. Már nagyon régen gyakoroltam. Kotta híján elkezdtem improvizálni. Gyakran gondolok vissza azokra a percekre, mert… úgy hangoltam fel magam, mintha … én lennék a zongora.

Milica elmosolyodott. Nekem is kedvem lett volna hozzá, de annyira átélte meséjét, hogy nem akartam elriasztani.

– …belőlem jött a zene… Talán Chopint vagy Lisztet utánoztam, és új dallamokat rögtönöztem. Nem tudom, mennyi idő telt el. Goldstein Eduárd, a zenetanár megjelent a hátam

mögött. Árnyéka a zongorára vetítődött. Nagyon megijedtem, azonnal felálltam. Megfogta és megcsókolta a kezem.

– Melinda kisasszony! De hiszen Ön bűbájosan zongorázik! Micsoda tehetség! Istenem! Mit játszott? Nem ismerem.

– Nem tudom, csak úgy… játszadoztam…, ha nem baj…

Akkor láttam először mosolyogni.

– Ugyebár Ön improvizált?

– I-i-igen…

Másnap egy másik szobalányt fogadott fel. Engem pedig ingyen tanított. Apám lehetett volna. Arra gondoltam, hogy az Isten most adott nekem egy olyan Fatert, amilyet régen megérdemeltem volna.

– Beleszerettél? – kérdeztem Milicától.

– Nem tudom, mert Zelinka Jánost se szerettem a feje búbjától a talpáig. Eduárd egy kedves férfi maradt számomra, aki dicsér, biztat, elismeri tudásomat. Persze később már nem úgy nézett rám, mintha egy fiatal, tehetséges tanítványa volnék. Elkezdett udvarolni, bókokat mondogatott szüntelen, virágokat küldetett albérletembe, ahol a háziasszonyom jobban örült az érkező boynak, mint én.

– És aztán? – türelmetlenkedtem.

– Zongoráztam, énekeltem, partitúrát olvastam, néha improvizáltam. Egyszer aztán, minden átmenet nélkül, megkérte a kezem. Majdnem elájultam. Ő persze azt hitte, hogy a boldogságtól. Miután hozott egy pohár vizet, kortyoltam belőle, magamhoz tértem, és minden erőmmel igyekeztem kicsúszni a karmai közül.

–„A karmai közül”? Ugyan miért fogalmaztál így?

– Mert nem akartam hozzámenni. Mégsem kerülhettem el, hogy ne mutasson be az anyjának, aki tanítónő volt egy elemi iskolában. Továbbra is a tehetséges, szegény Melinda maradtam, aki sem foglalkozása, sem társadalmi helyzete miatt nem illett hozzá. Eduárd fontosabbnak tartotta, hogy engedelmeskedjen anyjának, mint a szívének. Látod, a zsurnalisztához nem mehettem hozzá, mert én a társadalmi ranglétra

magasabb fokán álltam. Most pedig fordítva történt. Ezért mondom, hogy maradj mindig a csúcson!

– Miket mondtál a tanító néninek?

– Már nem nagyon emlékszem. De igyekeztem úgy viselkedni, mint egy okos paraszt kislány.

– Akkor elrettentő voltál…

– Ez volt az egyetlen megoldás.

– Amikor megismerkedtünk, sugárzott rólad a szépség és az értelem… Azóta is csak ezt látom benned.

Arra céloztam, hogy Debrecenben, az Arany Bikában szervezett főispáni bálon találkoztam először vele. Engem egy helybéli nemes úr invitált meg, őt pedig valamelyik elismert városi színész protezsálta. Első látásra felfedeztük, hogy együtt sokra vihetjük. (Noch nicht da gewesen! Ilyen még sohasem volt!)

– Szerintem te egy édes lókötő vagy, egy svihák, egy gigerli, egy svindler.

– Kisasszony, rendkívül megtisztelő számomra, hogy ilyen nagy életművésznek kegyeskedik nyilvánítani engem, az egyszerű, hétköznapi lókötőt, svindlert, svihákot és gigerlit.

– És te milyennek tartasz engem?

– Rendkívül bájosnak, kecsesnek, drágának... színésznőnek, művésznőnek…

– És hogy tetszem a színpadon?

– Mindig te vagy a szivárvány!

Megpuszilt érte.

– De rajtad kívül más nem értékeli ezt a nagy talentumot, amelyik itt fészkel minden porcikámban.

Aztán másra terelte a szót.

– Menyus, én úgy félek. Ezektől a vörösöktől. Még a háborúnak sincs igazán vége, ők meg most forradalmat csináltak, mint a muszkák. De a munkások, a parasztok műveletlenek, hogyan tudnának egy országot vezetni? Kérlek, menjünk Bécsbe, onnan Párizsba! Ott nagyobb a sanszunk. Kun Béla mindent magának akar megszerezni, amikor azt mondja, hogy szocializálnak.

Megígértem, hogy, amint lehetőség adódik, kimegyünk Bécsbe. Előbb azonban pénzt kell szereznem.

Figyeltem az újságokat. Azon járt az eszem, mi az, amit a tanácsköztársaság zavaros eseményei között saját javamra kihasználhatnék. Nem tetszett a vörösök rendszere, de a káosz, a mindennapos veszély annál inkább. Ilyenkor semmi sem biztos. De egy határozott, céltudatos, mindenre elszánt „kommunista" képes hihetően cselekedni!

Végre eljött a március 27-e, amikor a Népszava közölte, hogy a Forradalmi Kormányzótanács egyik rendeletével ellenőrzése alá vonja a pénzintézeteket. Bíztam az események megrendítő erejében.

Napfényes reggelre virradtunk. Az időjárás már áprilisi volt, noha a természet megújulása ezt még nem volt képes követni. Nem rügyeztek az Üllői úti fák, nem lehetett virágillatot érezni, és a nagykabátot sem hordták kigombolva a járókelők.

Bementem az Europa International Bank impozáns épületébe, ahol a portásnál a vezérigazgató úrral történt megbeszélésünkre hivatkoztam. Ilyenformán előkelő vendégnek kijáró figyelmességgel és tisztelettel egy uniformisba öltözött alkalmazott kísért fel liften a harmadik emeletre. A titkárnőnek csak annyit mondtam, hogy a vezérigazgató úrral bizalmas, privát beszélgetésem lesz. Kezébe adtam vizitkártyámat, amelyen ez állt: „Fehér Lajos, a Forradalmi Kormányzótanács Népbiztosa. Budapest, Magyar Tanácsköztársaság". Hátoldalán: „Fehér Lajos elvtárs utasításainak a Magyar Tanácsköztársaság nevében engedelmeskedni kell. Budapest, 1919. március 25." Az „okmányt" egy díszes vörös körbélyegző és Kun Béla aláírása hitelesítette.

Meyer-Hubert Alfréd irodájában bemutatkoztam, és átnyújtottam vizitkártyámat. Halálos nyugalommal tekintettem szét irodájában. Íróasztalán egy fényképtok állt, benne családjának fotója. Ő középen trónolt, jobb oldalán elhízott felesége, két oldalon pedig a két trónörökös.

– Amint bizonyára értesült róla, a mai napon a Népszava közölte, hogy több napos előkészítő munkánk eredményeként 34 budapesti pénzintézetet szocializáltunk. Terveink szerint június közepéig ezt még 800 fogja követni.

– Tudom – válaszolta rezignáltan –, és a bankbetéttel rendelkezők havonta csak tíz százalékot, maximum kétezer koronát vehetnek fel. Kivéve fizetésre, a termelés folytatására, nyersanyagok beszerzésére. Önök előtt sem titok, hogy pénzügyi helyzetünk katasztrofális, és ilyen volt már a népköztársaság idején is. A világháború négy éve alatt a bankjegyforgalom megtízszereződött, és 3 milliárdról 31 milliárd koronára emelkedett. Aranyfedezete viszont 1,4 milliárdról 0,342 milliárdra csökkent. A Károlyi-kormányzat idején 5,4 milliárd koronát bocsátottak ki. A monarchia felbomlása előtt Bécsben nyomták a bankjegyeket. 1918 októbere után az Osztrák-Magyar Bank Bécsi Intézete nem volt hajlandó a korona bankjegy kliséit a magyar kormány rendelkezésére bocsátani. Ezért ideiglenes papírpénzt adtak ki. Csak a 25 és a 200 koronás bankjegyek egyik oldalának kliséit engedték át, így a pénz másik oldala fehér maradt.

– Természetesen a régi kék pénz és mostani fehér pénz között mindenki különbséget tud tenni! – mondtam kissé ingerülten.

Rátértem a lényegre.

– Ha ön elfogadja a feltételeinket, akkor kivételes helyzetbe kerül. Íme a szerződésünk.

Szó szerint már nem tudom idézni. A Forradalmi Kormányzótanács kijelentette, hogy éppen ezt a bankot választotta saját bankjának. Ezért a vezérigazgató kötelessége, hogy segítse az intézet fennmaradását és működését. Többek között azzal, hogy cége a tanácsköztársaság rendelkezésére áll. Az összes tőkét, amit a Forradalmi Kormányzótanács a bankok szocializálásából nyer, az Europa International Bankba helyezi. Meyer-Hubert Alfréd marad a bank igazgatója; a legnagyobb titoktartás mellett, mindenben együtt kell működnie velünk. Ezért jelentős részesedést biztosítunk. A Forradalmi Kor-

mányzótanács által meghatalmazott személyeknek (főként Fehér Lajos népbiztosnak) érvényes dokumentuma alapján köteles a csekkeken szereplő összegeket készpénzben (kék pénzben) kifizetni. A szocializált bankokból folyamatosan érkező összegeknek 45 százalékát olyan kockázat nélküli befektetésekbe kell elhelyeznie, amelyek bármikor mozgósíthatók. Minden kereskedelmi és egyéb tevékenységet, amely arra utalna, hogy létező bankként fungál, szüntessen be.

Most sürgős költségekre, Fehér Lajos népbiztos-helyettes elvtársnak adjon át készpénzben, átvételi elismervény ellenében 10.000 USA dollárt.

Alkalmazottait bocsássa el. Jelentse be, hogy az Europa International Bankot a Forradalmi Kormányzótanács szocializálta. A megbízhatók vigyék tovább az ügyeket. Öt-tíz személyről van szó, beleértve Önt is.

Keménynek, határozottnak kellett mutatkoznom. Csak így értem el gyors sikert.

Még aznap kora délutánig három nagy bank vezérigazgatójával találkoztam. Minden esetben sikerült készpénzben felvennem a kért összegeket. Ennyi pénzt nem lett volna szerencsés magammal hordanom. Attól tartottam, hogy néhány órán belül, de legkésőbb egy-két nap múlva minden kiderül. Így utólag belátom, hogy nem volt jó ötlet az ilyesféle csalás. A Magyar Tanácsköztársaság nevében fellépni, sőt visszaélni annak erejével! Az életembe kerülhetett volna!

Eljött az ideje, hogy Faragó Vilmos, Ica, Milica és én „rokoni látogatás céljából" Bécsbe induljunk. A határokat már erősen őrizték.

A háború, a bizonytalan politikai helyzet megviselte a bécsi polgárokat is. Egyesek attól tartottak, hogy a vörös veszedelem, a moszkoviták háborúja képes lesz Bécset felfalni. Mások szerint Wien biztonságban van. Kun Béla ugyan Lenin meghosszabbított keze, de eddig nem ér el soha.

A Hotel Graben elegáns lakosztályaiban fényűző körülmények között éltünk. Megtehettük, mert a tanácsok köztársasága és a megtévesztett bankárok jóvoltából rengeteg pénzre

tettem szert. Nagy részük több bécsi bankban várta érkezésünket. Jelentős összegeket küldtem át zürichi bankkontókra.

Milica és Sugár Ica imádta a színházat, a koncerteket. Keresték a jó társaságot, szórakozási alkalmakat. Egymással versengtek az elegáns ruhákért, cipőkért. A bundák megdobogtatták a szívüket. Ők csak sejtették, honnan és hogyan szerzünk kulcsot a feneketlen kincsesbányához. Nem firtatták a részleteket.

Mintha Magyarország arisztokráciája Bécsbe menekült volna... Könnyen alakítottunk baráti kapcsolatokat. Mindenki egyetértett abban, hogy meg kell akadályozni a gyülevész munkások és kommunisták végleges hatalmát. El kell érni, hogy az Entente felfigyeljen ránk. Csak a hármas szövetségtől – főleg Franciaországtól – remélhettünk támogatást.

A Hotel Graben halljának kávézójában ismerkedtem meg neves emberekkel, közöttük voltak Bethlen István, Teleki Pál, Rádai Gedeon, Zichy Géza, Zichy István, Szmrecsányi György, Lehár Antal, nemesek, zsurnaliszták és egyéb előkelőségek. Mindenki elhitte, hogy a Festetich család sarja vagyok; Ghyka herceg jóvoltából jelentős olajmezőkkel rendelkezem Romániában.

Kétségbeesettek, dühösek voltunk, mert a magyarországi helyzet kilátástalannak tűnt. Mi lesz a békeszerződéssel, ha Kun Béla és elvtársai kötik meg, akiknek fogalmuk sincs a háború véráldozatairól? Bármilyen hitvány egyezséget elfogadnak! A Moszkvában felvilágosított leninisták mit tanulhattak a világról? Csak azt, hogy a bolsevizmust el kell terjeszteni mindenhol. Vörösre akarják festeni a térképet. Azért küldte őket Lenin haza. Ők nem akarnak békét!

Mindenki azon a véleményen volt, hogy nem elég csak sajnálkozni, hanem tenni is kell valamit a tanácsköztársaság ellen!

Automobilommal neves bécsi cégek székházai elé hajtattam. Legtöbbször herceg Festetich Tasziló titkáraként mutatkoztam be; benzint, petróleumot, cukrot ajánlottam fel meg-

vételre. Biztosítékul az Osztrák–Magyar Bank részvényeit és zálogleveleit helyeztem letétbe, meghatalmazást állítottam ki Beöházy Horváth Menyhért részére, aki majd a később szállítandó árura előleget vesz fel. Egy-két nap múlva megjelentem mint meghatalmazott, és átvettem az előleget. Így az R. Landauer cég 1.150.000 koronát, a Groag und Co. cég 1.238.000 koronát fizetett.

Egy délelőtt az egyik bécsi nagybankban jelentkeztem báró Horváth Menyhért néven, és az igazgatóság titkárának átnyújtottam kilencágú koronával díszített névjegyemet. Az ügyvezető igazgatónak elmondtam, hogy Magyarországról, a kommunisták elől menekültem el, akik beültek a birtokaimba. Szerencsére Romániában olajmezőim vannak, így évek óta üzleti kapcsolatban állok az Egyesült Államokkal. Ausztriában szeretnék letelepedni, iparvállalatokat alapítani; ehhez 100.000 dollárra van szükségem.

– Báró úr, bizonyára rendelkezik csekkszámlával a First National Banknál – kérdezte az igazgató.

– Hogyne. A csekket már ki is állítottam. Tessék!

Átnyújtottam.

– Látra szóló csekk – mondta kis szünet után, majd hozzátette: – Fizetendő nyolc nappal a benyújtás után, minthogy tengeren túli bankról van szó…

– Kellemetlen. Nekem már négy nap múlva diszponálnom kell a pénzzel – feleltem. – Üzletfeleim a szerződéskötéskor készpénzletétet követelnek.

Az igazgató végigmért.

– Talán segíthetek, báró úr – tette hozzá előzékenyen, és szivarral kínált meg. – Őszinte leszek Önhöz. Ekkora összegnél kábeltáviratot szoktunk küldeni annak a banknak, amelynél ügyfelünknek csekkszámlája van. Gondoskodom róla, hogy a távirat még ma…, illetve holnap elmenjen. Azt hiszem három napon belül kezeim közt lesz a First National Bank igazoló távirata. Igaz, a vezérigazgató úrral is kell konzultálnom, de minden rendben lesz.

– Természetesen. Ez nem lehet és nem szabad másként csinálni. És nagyon köszönöm.

– Megemlítem még, báró úr, hogy a kábeltávirat költségeit a fél szokta előlegezni – világosított fel az igazgató.

A pénztárnál befizettem a szükséges összeget, kocsimba ültem, és sofőröm elvitt egy másik belvárosi bankba. Igyekeztem itt is kifogástalanul eljátszani a szerepemet. Átnyújtottam egy százezer dolláros First National Bank-csekket, amelynek igazolását kábeltávirattal ígérték elintézni. Még egy harmadik bankot is ugyanilyen feltételekkel „ajándékoztam meg" egy fedezet nélküli csekkel.

Mindez egyetlen délelőtt játszódott le. Fél egykor a Grand Hotel éttermében találkoztam Sugár Vilmossal, aki eredetileg elektrotechnikus és szerelő volt; kiváló szakember, megjárta Amerikát, Angliát, Franciaországot, és mindenütt a legkorszerűbb gyárakban dolgozott.

– Ide figyelj! – kezdtem, miközben a párolgó erőlevest kanalaztam – a csekkeket elhelyeztem. Most aztán kettőnkön múlik, hogy gazdag emberekként távozunk Ausztriából, vagy a sitibe kerülünk.

Elmeséltem délelőtti üzletkötéseimet.

– Megtudtad, hol futnak a kábelvezetékek?

– Meg. Az egyiket a Mariahilfer Strasse alatt fektették le, és Purkersdorf felé vezet, a másik a Badenbe vezető országúton hagyja el Bécs területét. Van egy haverom a központi távíróhivatalnál. Ő jár ki, ha javításokra van szükség. Különben – zsebébe nyúlt – feltérképeztem a kábelhálózatot a főbb csomópontokkal és elágazásokkal együtt.

Negyedóráig tanulmányoztuk Sugár rajzát, mialatt a frissen készülő rántott dunai fogasra vártunk. Nagy fényűzés volt ez akkoriban.

– Badent átveszem én – döntöttem. – Purkersdorfba pedig te utazol ki. De készülj rá, hogy negyvennyolc óráig is ülhetsz a fenekeden, amíg megérkeznek a táviratok.

– Nem nagyon veszélyes ez, te? – vetette közbe Sugár, aki ült már három évet.

– Nincs üzlet rizikó nélkül! De nekem jó tapasztalataim vannak az effajta munkában. Emlékezz vissza a Rottenbiller utcai kövezetre…

Ezen mind a ketten jót nevettünk.

Délután négy órakor kék munkászubbonyos szerelő állt meg a Bécsből Badenbe vezető országút egyik elágazásánál. Jobb kezében csákány és ásó volt, a balban szerszámtáska. Rögtön nekilátott a munkának. A csákánnyal feltörte az aszfaltot, aztán ásni kezdett. Közben autók robogtak el mellette. Ilyenkor egy pillanatig pihent. Húszperces erőlködés után megtalálta az úttest alatt fekvő kábelérpár elosztószekrényét. A kábelt átvágta, majd felnyitotta a táskáját, amelyből hordozható távírókészüléket vett elő. Pillanatok alatt rácsatlakozott a kiszemelt érpárra, és figyelni kezdett.

Természetesen Vilmos volt az álszerelő. Amikor találkoztunk, tovább elmesélte a folytatást.

Órák teltek el. Fél hát tájban megkezdődött az autók özönlése Bécs irányába, mert véget ért Badenben az aznapi ügetőverseny. Egyik-másik sofőr vidáman szólt neki:

– Ízlik a meló? Meddig ülsz még abban a lyukban?

– Csökkentsd inkább az iramot, mert felír a rendőr! – tromfolt vissza a szerelő, és igaza lett, mert egy félóra múlva motorbiciklis forgalmi rendőr vett üldözőbe egy száguldó Rolls Royce-ot, és gyorshajtásért megbírságolta. A hatósági beavatkozás az úttest felszakított részétől alig húsz méternyire történt. A szerelő élénken helyeselte a rendőri ténykedést, harsányan biztatta a törvény éber képviselőjét.

– Ne sajnálja, biztos úr, csak fizessenek ezek az autógengszterek!

Leszállt az éjszaka. Tíz óra tájban a munkás egy kis harapnivalót szedett elő a zsebéből, de evés közben is fülénél tartotta a készülék kagylóját. Így ült egész éjjel, majd a következő napon is délelőtt fél tizenegyig. Akkor ismerte fel az első őt érdeklő morsejeleket, amelyek a New York-i First National Bank címét kopogták ki. A magánbank kábelje érkezett meg elsőnek.

További öt óra telt el feszült várakozásban. Délután háromnegyed négykor kopogta a készülék az egyik nagybank üzenetét. Azt is felvette s tovább figyelt. Fél hatkor egy kék zubbony bukkant fel az országúton, vagy másfél kilométer távolságban. Sugár az első pillanatban megijedt. Hátha valódi szerelő, a távíróhivatal alkalmazottja érkezik. Már éppen menekülni készült, amikor utána kiáltottam:

– Szervusz, pajtás! Ne rohanj el! Én vagyok, Menyhért!

Mivel én is felvettem egy üzenetet, belapátoltuk a gödröt. Aztán besétáltunk a közeli Badenbe. Villamoson utaztunk vissza Bécsbe. Este nagyot mulattunk, és csak másnap délelőtt láttunk ismét munkához. Elfoglaltuk posztunkat az országúton, majd egyórás időközökkel megválaszoltuk a táviratokat. A First National Bank nevében igazoltuk, hogy báró Beöházy Horváth Menyhértnek százezer dollár kifizethető.

A következő napon délelőtt telefonon mind a három bankból igenlő választ kaptam.

Fél tizenkettőtől egy óráig járt az autó egyik banktól a másikig. A főpénztárosok akkurátusan, de irigykedve számolták le a hatalmas summákat.

Április 14-én gróf Bethlen István bejelentette a nyilvánosságnak az Antibolsevista Komite megalakulását. Noha én is részt vettem az előkészületekben, szerencsére nem kaptam semmilyen funkciót.

Meg kell törni a kommunisták hatalmát! – Ezt ismételgették. Ennek érdekében minden törvénytelen eszköz megengedett. Sztrájkokat, felkeléseket kell kirobbantani, a passzív rezisztenciát kell szervezni. Dél-Dunántúlon létre kell hozni egy bolsevistamentes övezetet. Olyan vezetőkkel, akiket az Entente is elismer. Innen lehet majd irányítani a harcot a tanácsköztársaság ellen.

Lehár Antal, Szmrecsányi György és Palavicini György váratlanul találkozóra hívott. Javasolták, hogy vállaljak el egy titkos küldetést. Vigyek el a dél-dunántúli megbízottjuknak

egy jelentős küldeményt. A gyűjtés során én is adtam tízezer kék koronát a terv megvalósításához.

Két nevet, címet, jelszavakat, személyleírást kellett megtanulnom. Nagykanizsán várták a pénzt. Amikor mindhármuk jelenlétében átvettem egy elegáns felöltőt, már tudtam, hogy a két címzett sohasem kapja meg a belevarrt ötszázezer koronát, ezer svájci frankot és négyezer dollárt.

Milica, Ica és Vilmos meglepődött, amikor közöltem velük, hogy el kell hagynunk Bécset. Két napot adtam a felkészülésre. Miután elmeséltem a részleteket, égig magasztaltak leleményem és bátorságom miatt.

Még aznap este hét órakor indult Bécsből a trieszti gyors. Fél hétkor beszálltunk első osztályú fülkéinkbe: két baráti és barátnői páros.

1919. június eleje volt… Triesztben titokban kibontottam a felöltőt, amelynek belsejéből előkerült a tömérdek pénz.

Vilmos és Ica ugyanolyan jól megértették egymást, mint én Milicával. Mind a ketten Párizsba igyekeztek, ahol karriert tudnak csinálni. Vilmos nem árult el semmit, én azonban jól ismertem őt. Nemhiába udvarolt olyan hevesen Icának, biztos voltam benne, hogy felhasználja majd tervének végrehajtására. Hogy ez egy gazdag nő ékszereinek kölcsönvétele, banki manőver, vagy éppen egy újsághirdetés útján mesterségesen kialakított helyzet lesz-e, ebből a szempontból mindegy volt! Tehetséges barátom leleményéhez kiegészítésként jól jön majd Ica varázsa. Persze én is büszke voltam magamra, noha tartottam attól, hogy már nyomoznak utánam. Túl sokáig nem maradhatunk Itáliában. Annyi időt azonban adtam magunknak, hogy szétnézzünk a környéken. Milica ekkor már ismerte viselt dolgaimat.

– Látom Párizsba nem mehetünk! Akkor utazzunk el Brazíliába! Ott igazi színésznő lehetnék, mert, mondjuk, Rio de Janeiro-ban aligha van sok jó énekes vagy táncos. Narancs- és pálmafák árnyékában szeretném eltölteni a még hátralévő éveimet.

– Nem kívánsz te túl sokat?

– Nem kedvesem! Mert te megteheted, és én is hozzád tartozom. És te is szereted a kalandos életet. Ugye?

Megadtam magam. Nem tagadhattam le a napnál világosabb tényeket.

Ölembe ült, átölelt. Mindketten ugyanarra vágyunk. El innen, messzire! Szerencsét kell próbálnunk.

Ha reálisan nézem, minden, amit a tanácsköztársaság nevében és Bécsben elkövettem, már önmagában véve olyan szerencsét jelent, amilyen kétszer aligha adódik egy ember életében.

Dél-amerikai utazásunk előtt Nápolyban is jártunk. A várost övező hegykoszorú legmagasabb pontján terpeszkedő egykori királyi palota teraszáról néztünk le az öbölre, ahol a párafüggönyből sejtelmesen bontakozott ki a Vezúv lenyűgöző kettős kúpja. De az igazi, romantikus Nápolyt az óváros jelenti. Sötét sikátorok, kusza vonalú lépcsők vezetnek az ódon lakónegyedbe. A keskeny utcák omladozó homlokzatát megvilágítja a napsugár, de a száradó ruhákkal teli kötelek éles árnyékot vetnek a kockaköves útra. A padlástér nélküli, lapos tetős házakban nem lehet másként szárítani. A bérházak arányi lakásaiban népes családok laknak, így életük nagy része a tetőteraszokon vagy az utcán zajlik. A szemetes utcákat különféle kiabálós árusok lepik el. De a vevők is harsányan alkudoznak, vitatkoznak. Mindenfelé szemfüles gyereksereg szaladgál. A kapualjakban főtt tintahalat, rákkal vagy hallal töltött paradicsomos lángost árulnak. A déli forróságot a helybéliek apró vendéglők teraszain beszélgetéssel és borozgatással vészelik át.

„Vede Napoli e poi mori". Ezt a röpke mondást nem kell ám úgy fordítani, hogy amint meglátta az emberfia Nápolyt, menjen halálozni; hanem hogy addig ne haljon meg, amíg Nápolyt meg nem látta. Egyébként maga Nápoly nem gyönyör teli látvány, hanem a környéke, panorámája jelenti az unikumot.

Szállodai erkélyünkről végig lehetett látni a fél várost. Előttünk terült el a gyönyörű park, örökzöld fáival, hosszú pálmasétányával, azok között százados pálmaősökkel; a háttér-

ben a nyugodalmasan pipázó Vezúv, fehér köpönyegbe burkolózva: belül tűz, kívül hó.

De a legáhítottabb látvány, a tenger. Ahányféle szél jött, annyiféle színt váltott; egyszer egy hosszú sávon tökéletes tinta feketévé lett; majd megint zöld, a látóhatár felé ezüst, utoljára alkonyat felé teleöntve arannyal, bíborral és smaragdokkal.

Milica a homokos parton táncolt, térdig emelgetve szoknyáját. Sikongatott, ha mégis nedves lett. Cipőmet és zoknimat én is levetettem, felhúztam nadrágom szárát, és együtt habzsoltuk a boldogságot.

3. Rio de Janeiro

Milicával egy időben szálltam fel a hajóra. Csomagjainkat négy-négy hordár vitte. Úgy tettünk, mintha először látnánk egymást. Elővigyázatossági okokból a gróf Tasilo Festetich von Beöhazy nevet használtam.

Milica Emerentia Barany grófnő hatalmas kiterjeszkedésű szántóföldek, legelők és erdők birtokosa, nem utasította vissza udvarias közeledésemet. Kabinunk egymás mellett volt. Ügyelnünk kellett arra, hogy mások társaságában csak felszínes társalgást folytassunk. Kávéültetvényes férje Rióban él – mondta mindenkinek. Én megtartottam azt a változatot, hogy román, magyar, brazil cégeim vannak, ezért gyakran kell utaznom Brazíliába. Ott számos banánültetvénnyel rendelkezem, és jelentős befolyásom van bizony kereskedelmi körökben.

Hajónk szemben úszott az apró hullámokkal, és mindegyiket kegyetlenül felhasította. Versenyben voltunk talán? Az óceán nyugodtak viselte el, hogy éket hasítunk vizében – szétnyílt előtte, ám néhány méterrel odébb hullámokat csapott, majd újra egyesült.

Sirályok hada röpködött köröskörül; a közelben sziget lehetett. Némelyikük megpihent a tengerjáró legfelső szintjének korlátján, tetejének kiálló díszein. Hangjuk először éles sikolyként szállt tova a levegőben, később kakofóniába vegyült.

Hirtelen két apró meleg kéz tapadt a szememre. Ösztönösen hátranyúltam. Tenyerem felismerte Milica karcsú derekát. Megfordultam. Elkezdte rágni a bal fülem, mert tudta, hogy ezt rettenetesen szoktam élvezni. Érzelmeim túlburjánzását veszélyes lett volna megengedni, hiszen inkognitóban utaztunk.

– Ne, kedvesem, most még ne! – mondtam. Gyengéden eltoltam magamtól, s közben homlokon csókoltam.

– Értem, főméltóságú uram! – vette át kötelező szerepét. – Hogy tetszenek a sirályok?

– Köszönöm kérdését, grófnő. Sem esztétikailag, sem hangtanilag nem sorolom produkciójukat a művészetek sorába.

– Ismertem egy nőt – mondta kajánul –, Milicának hívták. Igazi énekesnő volt, a világ minden színpadán megállta a helyét.

– És mi történt vele? – kérdeztem.

– Méltatlanul elfelejtette a hálátlan közönsége, miután elutazott Rio de Janeiro-ba szerencsét próbálni.

– Elment a múlt időből a jövő időbe…

– Nem, nem! – tiltakozott. – Milica a jelen időbe ment…

Sötétedett. A sirályok sikolyán kívül csak a víztükör monoton megtöretése hallatszott. Hajónk teljes erejével szelte az óceánt. Néhány csillag már apró gyémántként ragyogott az égbolton. Az ablakokból tompa fény szűrődött ki a hullámzó vízre.

Egy hét múlva kikötünk – nagyon messze Európától, és az utasok új életet kezdenek az ismeretlen Brazíliában.

Milica a jelen időbe megy, de olyan távoli és bizonytalan az a jelen…

– Mellesleg első látásra kegyednek nemcsak üde szépsége, fiatalsága gyakorolt rám vonzerőt – folytattam kicsit másként –, hanem az a rejtett ízléskultúra is, amely konkrét formában asszonyom által viselt drágaköves gyűrűkben, nyakláncokban jut kifejezésre. És még egy dolog. Ennyi idő alatt volt lehetőségem megfigyelni kegyed bal kezének gyűrűsujján viselt brilljét. Nagyon értékes darab! A drágakövek szépségét nagy fénytörési képességük, erős színszóródásuk és színük adja. Az akvamarin zöldeskék, a zafír kék, a rubin piros, a smaragd zöld. Ki gondolná, hogy a gyémánt a szénnel rokon, kristályai rendszerint oktaéderek. Az oktaéder-lapok nyolc irányban kitűnően hasadnak, aminek a feldolgozásnál van különösen nagy jelentősége. A legkeményebb ásvány, ami létezik. Nagy fénytörése következtében fényét nem lehet semmi mással összetéveszteni, mert jellegzetes gyémántfény, színszórása nagy.

A színtelen gyémánt csiszolásával készül a briliáns. Nos, fényérzékenysége alapján már levontam a megfelelő következtetéseket…

Milica közelebb hajolt.

– Ejnye, uram! Ön most igazat mond, amikor sötétben is látja gyűrűmnek színszóródását és fényét?

– Nem! – mondtam kijózanítóan. – Ha ilyen a hangulatom, akkor inkább pókerezzünk egy jó nagyot! – javasoltam. – Menj előre, én majd követlek.

A tágas kártyaszobában a kibiceknek is volt helyük. Mr. Baumann bankár, Mr. Beckwith és Mr. Hoyt kereskedők ültek az egyik asztalnál. (Tőlük nyertem legtöbbet. Általában limit nélküli pókert játszottunk.)

Mindenki szivarozott vagy cigarettázott, de az erős keresztluzat megtisztította a levegőt. Társaságunkban volt néhány hölgy. Milica titkos jelzéseit, amelyeket legyezőjével adott le, csak én értettem. Olykor rágyújtott. Aranyozott szipkájában égő cigarettáját megszívta, majd játékosan füstkarikákat eregetett. Balról, jobbról vagy mindkét oldalról megigazította a haját, nekitámaszkodott a kajüt falának. Mind a ketten jól tudtuk, melyik mozdulat mit jelent.

Az egyik játékban ketten maradtunk. Előzetesen mindenki lapjaiba beleláthattam, és ennek megfelelően emeltem tétjeimet.

– Képzelje, Mr. Baumann! Kiszámították, milyen esélye lehet egy játékosnak, hogy valamilyen formációt összegyűjtsön. Ötvenkét lapból több mint két és félmillió kombináció állítható össze. Mivel az összes lapot nem osztják ki, ennél persze jóval kevesebb a variációk száma. Az összes kiosztott lap esetén annak a valószínűsége, hogy Önnek Royal Flush-e, vagyis az öt legnagyobb egyszínű lapja legyen (ásztól a tízesig), egy a hetvenkettőhöz. Üres kéz annál inkább gyakrabban fordul elő: egy a kettőhöz arányban. Egy pár esélye egy a huszonegyhez.

– Bocsásson meg, gróf úr – vágott közbe Baumann. – Úgy vélem, hosszas mondandója a figyelem elterelését szolgálja.

– Elnézését kérem, Baumann úr, de a játék hevében az emberben megszólal a belső hang. Ilyen jó lapjaim nagyon régen voltak! Tartom az Ön tétjét, és megemelem ugyananynyival.

Az asztalon a krupié zsetonjaimból a szükséges mennyiséget a bankba tolta. Milica már harmadszor jelezte, hogy társamnak két hetes és két tízes lapja van, tehát két párja. Nekem is annyi volt, de kilencesből és tízesből.

– Liebster Freund! Kedves gróf úr! Lehetséges, hogy most éppen az Ön előbbi információja miatt fogok nyerni. Hogyan is mondta? Az üres kéz aránya egy a kettőhöz, tehát igen gyakori. Az egy pár aránya egy a tízhez?

– Egy a huszonegyhez – pontosítottam.

– Annál jobb!

– És mi van akkor, ha az üres kéz vagy az egy pár éppen az Ön lapjaira vonatkozik? Nagyon kíváncsivá tett. Tartom a háromezret, és nem emelek. Nehogy azt higgye, hogy mindig nyer! Ezt a sorozatát már igazán meg kell törni!

Közben Milica átment a rulett szobába, nehogy gyanúba keveredjen.

Egyszerre tettük lapjainkat az asztalra. A báró csak egy „hajszálnyira" maradt le, de a pókerben nem ismerik ezt a szót. Igazi gentleman módjára viselte el legújabb vereségét. Kezet fogott velem gratulált, és csak ezt ismételgette fejcsóválva: „Es wird sich schon!" (Majd csak lesz valahogy!). „It remains to be seen!" (Majd később elválik!)

Az első néhány napon híre ment, hogy milyen szerencsés (lucky) és veszélyes (dangerous) játékos vagyok. Mégis sokan játszottak velem. Kis tétekben néhányszor hagytam őket nyerni. A bankot azonban mindig én vittem el.

– Uraim! – mondtam egyszer. – Hallom, hogy szívesen folytatnák, de nincs elég készpénzük. Csekket is felajánlottak nekem. Én megfordítanám a helyzetet. Babonás vagyok. Csekket ugyan nem fogadhatok el, de szívesen adok kölcsönt.

Ezen a bejelentésen mindenki elcsodálkozott, hiszen aki nyer, éppen babonából nem szokott kölcsön adni.

– Szívesen megvásárolom értékeiket: ékköveket, aranyórákat, nemes fémeket, melltűt, vagy bármi mást. Viszont én fizetek érte csekkel. Egy svájci bank kontója nyilván száz százalékos garanciát jelent Önöknek. Ez tulajdonképpen nem kölcsön, mert egy nyerő sohasem csinálna ilyet. Nevezzük ezt adásnak és vételnek. Holnap itt leszek a szokásos időben, és várom Önöket.

Könnyen tettem ezt az ajánlatot, mert bőven volt nálam három svájci bank csekkjéből, amelyet Friedrich Wilhelm Wetz barátom készített számomra évekkel ezelőtt. Nem fukarkodtam az ékkövek és nemesfémek felértékelésekor. Játékostársaim azt hitték, hogy nagyon jó üzletet kötöttek.

Beavattam a krupiét is, aki jutalmazása fejében szorgalmasan jegyezte, hogy ki, kinek, mennyivel tartozik. Brazíliában ékszerészeknek adtam el az összegyűjtött kincseket. Néhány értékesebb darabra ma is emlékszem. Voltak közöttük gyöngysorok száznál több gyöngyszemből; tíz-húsz apró briliánssal ékesített 14 karátos arany nyakláncok; szoliter gyűrűk, diadémok, brosstűk, valamint egy domborított, korong formájú, antik aranymedál almandin díszítéssel.

Milica minden este végigcsókolta egész testemet. Ugyanígy tettem én is. Boldog egységbe forrtunk össze. Kezdtük elhinni, hogy ez a hajó már maga a Paradicsom, noha éppen oda igyekszünk.

Egyszerű, hétköznapi dolgok örömére is vissza tudok emlékezni. Például a kajütöm fürdőszobájában a levendulaillatú borotvaszappan habja jólesően simogatta arcomat. Lassan húztam végig a pengét… Élveztem, ahogyan megtisztulok. Hideg vízzel öblítettem le a hab maradványait. Ez rendkívüli módon felfrissített. Miután felöltöztem, megnéztem magam a tükörben, éreztem, hogy fehér csokornyakkendőm, fekete szmokingom, és megnyerő külsőm ma is sikert arat. Vagy éppen én aratok vele sikert…

Madame Agata Chevré gyakran megfordult a hajó fedélzetén a számtalan pihenőszék, napernyő között. Fehér széke kissé

oldalt volt az unalmas időt eltöltő utasok helyétől. Gazdagságáról legendákat meséltek. Fia évekkel ezelőtt eltűnt, azóta kereste a világ minden részén. Hajóval, vonattal bejárt számos országot, rengeteg kalandon esett át, olykor a vak véletlennek köszönhette, hogy életben maradt. Néha társalkodónőt alkalmazott, máskor teljesen egyedül vágott neki a kockázatos útnak. Hol bárkit bizalmába fogadott, hol titokzatosan, elutasítóan viselkedett.

Férje, Johan Chevré, francia generális, szerencsétlenül járt. Házasságuk negyedik évében egy szemlén a lova megbokrosodott, és ledobta magáról. Eltörött a hátgerince, és azonnal szörnyethalt.

Paul Romaine Chevré is járta a nagyvilágot. Rajta volt a világ legnagyobb hajóján, amely 1912-ben elsüllyedt…

Néhány évvel ezelőtt alaposan áttanulmányoztam egy angol újságot. Kivágtam az újságcikket, amelyet tárcámban őrzök. Okát nem tudnám megmondani. Bennem, Taszilóban is van sajnálat és részvét e borzalmas tragédia kapcsán.

A Titanic Belfastban, Írországban épült, hossza majdnem elérte a 300 métert. Burkolatát állítólag hárommillió csavarral és szöggel rögzítették. A fán kívül márványt és gránitot használtak, sőt a nívó emelése érdekében aranyozással ékesítették a berendezést. A luxus utasszállító fedélzetén medence, lift és törökfürdő is volt.

1912. április 10-én indult útjára Southampton kikötőjéből New Yorkba, fedélzetén 2207 utassal. Az indulást követő negyedik napon, április 14-én 23. 40-kor jéghegynek ütközött. 1523 ember vesztette életét. A megmenekültek nagy része első osztályon utazott. A hajó gyomrában lévő kivándorlók túlélési esélye gyakorlatilag a nullával volt egyenlő. A hatalmas test két óra alatt elsüllyedt.

Pault eltűntnek nyilvánították, holtteste nem került elő. Agata asszony hivatalosan sohasem kapott írásos bizonyítékot arról, hogy fia valóban meghalt. Nyolc év óta nem adott életjelt magáról. Agata kissé zavaros agyában mindenféle el-

méleteket gyártott, és meg volt győződve arról, hogy fia él. Stockholmban egyszer azt hitte, hogy megtalálta Pault, ám kiderült, hogy véletlen névazonossággal megtévesztették.

Mindezt Milicának mesélte el a hetvenöt év körüli asszony – naponta kétszer-háromszor. Kedvesem gyakran szó szerint idézte nekem a párbeszédeket.

– Petite Fleur-nek foglak nevezni, mert Te a leányom lehetnél. Fiam helyett most legyél a leányom! Amikor húsz éves voltam, pontosan ilyen szép és karcsú voltam – mondta egyszer Milicának, akit untatták a bohókás, öreg hölgy naiv képzelgései, ködös, talán kitalált múltjának részletei.

– Kedvesem! – biztattam. – Időd bőven van! Füled is van! Agata mama monológjai közben olvashatsz. De arra kérlek, légy figyelmes! Hátha elmond olyat, amiből hasznunk származhat!

Megérzésem beteljesedett, mert jöttek a „kalózok". Azok a marcona, rabló emberek, akik kincseket gyűjtenek, rabolnak, fosztogatnak, gyújtogatnak, nőket erőszakolnak meg. Agata mamának egyik éjszaka rémálma volt. Félszemű, vademberek támadták meg hajónkat. A férfiakat megölték, a nőket áthajtották egy másik hajóba. Előtte azonban összeszedték az összes értéket és pénzt. Agata ékszerládikája felkeltette a félszemű kapitány figyelmét. Magához vette, de Agata könyörgésére hozzájárult, hogy egyet kiválaszthasson saját ékszereiből. „Ez az én ajándékom!" – mondta a félszemű.

Amikor rémséges álmából felébredt, azonnal megkereste a ládikót. Zaklatottan mesélte el éjszakai kalandját. Milicának sikerült megvigasztalnia.

– Petite Fleur! Nekem sohasem lehetett kislányom. Mindig olyat szerettem volna, mint te. Te vagy számomra a megtestesült angyal, a fiatalság, a szépség. Mondd, hány éves vagy?

– Huszonnégy. Január 24-én töltöttem be.

– Ez az! Petite Fleur! Én is voltam huszonnégy éves! Pontosan ilyen vagyok… voltam… én, én… én meg te vagyok én! Nem tudom, érted-e pontosan?

Amikor Milica eddig jutott a történetben, így folytatta:

– Na, Menyus, ekkor aztán már végleg összeakadt valami a mama agyában. A jelen elgázolta a múltat, vagy fordítva. Azért nagyon udvariasan jeleztem, hogy értem. Majd hozzátettem: „A Madame talán nem is gondolná, hogy én itt belül, a szívemben, a lelkemben ugyanazt érzem. Megismerkedésünk óta. De most, hogy ilyen világosan tetszett kifejteni… Ráeszméltem… Én ugyanígy tudnám megfogalmazni!"

Milica mesélt tovább.

– Te vagy az én lányom – ismételgette. – Váratlan fürgeséggel felült a pihenőágyon, odaintett maga mellé. Boldogan ölelt át, és homlokon csókolt.

– Gyere velem, Petite Fleur, mutatok neked valamit, olyat, amit senki se ismer, csak én.

Bekísértem a lakosztályába, ahol egy kis szekrény rejtekéből azt a gyöngyház ládikót vette elő, amelyikről álmodott. Letette az asztalra. Szertartásosan leültünk, keresztet vetett. Zavaromban én is ezt tettem.

– Petite Fleur! – mondta ünnepélyesen. – Te vagy az én lányom, a kislányom, a kis virágom. Nekem senki más rokonom, ismerősöm, barátnőm nincs. Ezért bízok rád egy titkot. Hetvenhét esztendőt megéltem; fiamon és megboldogult férjemen kívül hiányt nem szenvedtem. De ez fájdalmas hiány! Most érzem, hogy te is egy hiány voltál az életemben, mert eddig nem voltál! Neked olyan erőd van, hogy képes voltál harcolni a kalózok ellen. Tudom, Petite Fleur, itt voltál, amikor a kalózok lerohanták a hajót. Engem a testeddel védtél meg. Tizenkét golyót lőttek beléd a latrok, de te nem hagytad kinyitni a szekrényajtót. Köszönöm, Petite Fleur! Nemcsak az életemet védted meg, hanem a kincses ládámat is. Száz éve ezt keresik a kalózok.

Többször elfordított egy titkos zárat. Lassan nyitotta fel a tetejét.

Egy csodálatos ékszergyűjtemény hihetetlenül bizseregtető látványa tárult elém.

– Úgy szeretem őket, de úgy! Vagyis inkább szerettem! Mióta te, Petite Fleur, előkerültél, azóta tudom, mi az igazi szeretet. Gyere, ülj közelebb! Szeretnélek átölelni.

Amikor Milica eddig jutott mondandójában, megdicsértem. Ugye érdemes volt! Innen már csak egy lépés választ el az ékszerdoboztól! Arra gondoltam, hogy hamarosan neki ajándékozza a kincseket. A sors valóban így rendelkezett, de egy elkerülhetetlen tragédiával kapcsolta össze.

Egyik délelőtt hiába várta Agatát, ezért bekopogott hozzá. Nem kapott választ. A kajüt ajtaja nyitva volt! A hölgy a vetetlen ágyon élettelenül feküdt. Milica izgatottan próbálta kitapintani a pulzusát, de sem a nyaki, sem a kari ütőere nem vert. Teste még meleg volt… Egy sor kérdés merült fel benne. Látták-e, hogy bement a kajütbe? Ha jelenti a halálesetet, őt gyanúsíthatják? Mit mond, ha bejön valaki? Ki tud az ékszerekről? Hogyan vigye el?

Ösztönösen, félelmében cselekedett. Csak két kevésbé értékesnek látszó aranyláncot hagyott a ládikóban, majd visszatette a szekrénybe. A többi kincset zsebeibe rejtette, hármat felcsatolt a nyakába, majd feljebb húzta blúzának fodros gallérját. Melltartójába és fűzőjébe is behelyezett néhányat. Adieu, Mademoisell!

Brazíliában mindegyiktől meg kellett válnunk. Néhány darabjára azonban ma is jól emlékszem: 14 karátos, vörös aranyból készült, virágcsokrot ábrázoló melltű; három darab 14 karátos vörös arany karkötő; anker lánc; 14 karátos vörös arany, szív formájú medalion, előlapján apró gyöngyökkel, keretezett gyémánt díszítéssel; 18 karátos aranygyűrű, karmos foglalatban briliánssal; 18 karátos arany dísztű gyémánttal ékesítve. Egyébként a természetes kristályformájú gyémántot a portugálok Naiffosnak, a franciák Points Natives-nak nevezik. Dél-Afrikában találták meg a világ legnagyobb drágakövét 1905-ben a Cullinan-gyémántot.

Milica észrevétlenül átment a kabinjába. Néhány óra múlva kopogtattak. A kapitány személyesen közölte a gyászhírt. Noha csak ismerősök voltak, részvétét nyilvánította. Megállt a

szíve – mondta. Két orvos vizsgálta meg. Ugyanezt a szakvéleményt a halotti bizonyítványba is beírta. Milica látványosan sírva fakadt, és azonnal látni akarta Agatát. A kapitány megtiltotta, és arra kérte, ne csináljon skandalumot! Két nap múlva úgyis behajózunk Rióba. Addig viszont a megboldogultat el kell temetni. Úgy, mint egy tengerészt. Javasolta, hogy ettől is feltétlenül maradjon távol.

Így történt. Hangulatilag át kellett állnunk, mert Rióban boldogság vár ránk.

* * *

A könyvespolcról levett lexikon szerint a Brazíliai Egyesült Államok területe 8. 522.000 négyzetkilométer. Lakossága kb.30, 5 millió. Ebből 3, 5 millió bevándorló portugál 1.055.000, olasz 1. 388.000. Brazília 21 államból és a Rio de Janeiro-i szövetségi területből áll.

Megérkezésünk előtt, a konzervatív Fonseca Hermes tábornok elnöksége idején (1910-1914) forradalmi események történtek, a világháború azonban csakhamar a külpolitika felé terelte a figyelmet. Braz Vencel elnök (1914-1918) 1917. április 10-én szakított Németországgal, október 26-án pedig hadat üzent. Vencel utóda, Pessoa elnök lett. A tárcákat államtitkárok irányítják. Minden államban van nemzetgyűlés. A municípiokban több mint négyezer közigazgatási egység van, önálló autonómiával, amelyek élén a tanács és a polgármester áll.

Brazília középső, valamint északkeleti részein trópusi éghajlat uralkodik, vagyis a klíma meleg és nedves. A déli régió hűvösebb, mint az ország többi része (átlaghőmérséklet 18 °C). Az Amazonas vízhozamát tekintve a legnagyobb, a Nílus után a második leghosszabb folyó a világon. Átlagos szélessége öt, de néhol az 50 kilométert is eléri. A Föld legváltozatosabb növényvilága található itt. Van őserdő, félsivatagos cserjés növényzet, mocsaras, lápos területet, szavanna, bokrok, alacsony fák, mezők. Brazília déli területét fenyőerdő borítja.

Brazília a világon az első a kávé, a szizálkender és a narancs termelésében. De főbb termékei közé tartozik a banán,

a búza, a rizs, a kukorica, a takarmánygabona, a cukornád, a kókuszdió és a kakaó is. Terem Brazíliában kesudió, manióka, batáta, gyapot, zöldségfélék, földimogyoró, szőlő, ananász, citrom, mangó, papaya és dohány.

Rio de Janeiro eddigi életünk legnagyobb álma volt. Megérkeztünk az örök nyár birodalmába. A trópusok számunkra a Paradicsomot jelentették – a földi édenkertet, ahol nincsenek gondok, és az önként vállalt, munkát örömmel, mosolyogva végzi az ember. Azt reméltük, hogy tiszteletet parancsoló rangom alapján, gazdagságunk révén sokan hajlonganak majd előttünk. Természetesen mi is hajbókolunk; különösen akkor, ha olyanokkal kerülünk kapcsolatba, akik felfelé visznek minket a ranglétrán.

Milica úgy ünnepelt, mint egy gyermek. Hiába mondtam neki, hogy nem illik ugrálnia, szórni a szélbe a tengerpart homokját, térdig felhúzott szoknyában rohangálni az erősen hullámzó óceán vizében. Bocsánat a kifejezésért, de egy futkározó kutyára hasonlított.

A tengerpart homokos, a tenger türkiz, és a távoli hegyek felett esővel terhes sötét felhők. Szerencse, hogy olyan partszakaszon fordultunk meg legelőször, ahol kíváncsi szemek nem meredtek ránk. Vigasztaltam magam: öltözékünk, viselkedésünk elárulja, hogy idegenek vagyunk. Igaz, a brazil vidám, mosolygós nép, értékeli a jókedvet. A part szokatlan formájú: vagy fél mérföld hosszú, sík, a vízmosta homok félkörívét mindkét oldalt sárgás, csíkos sziklacsoport határolja, dűnék, gyalogösvények mindenütt. Sietve felmásztam a legközelebbi dűne tetejére, még arra se pazaroltam az időt, hogy a cipőmet és a zoknimat levessem. Lihegtem az erőfeszítéstől, ahogy felfelé szaladtam, de ez egyenesen jólesett; éreztem az újjászületett erőmet. Aztán lefelé már egy másik helyen futottam…

Miután megelégeltük a mulatságot, felkapaszkodtunk az útra, ahol a taxink várt. Néger sofőrünk jobb kezének mutatóujját feltartotta – így fejezte ki tetszését. Majd hozzátette: – Tudo bem! (Minden rendben van.) Aztán elindultunk.

Nagy fehér szállodák süttették homlokzatukat a napon, párkányuk, terasz-ernyőik kékes árnyékot vetettek, úgy negyvenöt fokos szögben. A pálmafák alatt kisebb társaságok üldögéltek fehér székeken a négyszögletes üvegasztaloknál. Távolabb egy előkelő hölgyet láttam, amint fehér pudli kutyája két lába szára köré tekeri a pórázt. Komikus volt a helyzet, de aztán serdült-fordult, és kibogozta magát a szorításból.

– Ugye a száműzött királyok is mind ide jönnek? – kérdeztem Milicát, az automobilban, miközben hiába igyekezett lobogó haját mindkét kezével lefogni.

Felelet helyett szájon csókolt.

– A száműzött királynők is ide jönnek! – kiáltotta a fülembe. Behunyta a szemét… Szerettem nézni őt: elragadtatását, odaadását, hajának játszadozását.

Sofőrünk nevetve tekintgetett hátra, és csak ezt ismételgette: – Tudo bem!

A Benidorm Palace Hotelből elénk jövő két portás mély meghajlással köszöntött. Megjelent három londiner is; kiszedte a taxiból bőröndjeinket, majd a portások vezetésével bementünk a pompázatos épületbe. Egyikük ékes francia nyelven elnézést kért, hogy a liftet nem vesszük igénybe, de első alkalommal gyalog kell megtenni a szobánkig vezető utat, mert csak így lesz szerencsés itt-tartózkodásunk.

Föl, föl, a véget nem érő, hűvös, zöldesszürke márványlépcsőn egy esküvői tortára emlékeztető csúcs felé. Megálltunk a 2445-ös szoba előtt. Miután behordták csomagjainkat, teátrálisan meghajoltak. Mindegyiküknek bőséges borravalót adtam.

Káprázat szült mindent e királyi rezidenciában? Mintha ismerték volna kifinomult ízlésünket! Mintha tudták volna, mire vágyunk a hosszú hajózás után! Baldachinos ágy, bordó színű függönyök, drapériák, stukkó díszítések, antik márványszobor-utánzatok, két kis szökőkút. A három szoba és a tágas szalon falain hatalmas festmények. Virágcsokrok, csendéletek, trópusi kertek, egzotikus madarak tekintettek le a két ujjongó európaira.

Pénzünk bőven volt. Az ékszerek egy részét értékesítettem. Miután eltelt vagy tíz nap, egy dombtető előkelő villanegyedében vettünk házat. Inkább kastélyt. A pálmákkal övezett bulvardról magnólia fasorral két oldalt beültetett utacska vezetett felfelé. A dekoratív vaskapu magas, vastag oszlopokhoz kapcsolódott, amelyek tetején két elefánt állt, ormányát magasban tartva; agyarai naplementekor csillogtak a fényben.

Gondozott előkert volt a kerítés előtt: hibiszkusz, fügefa, datolyapálma, egyéb bokrok és banánfák. Ugyanez folytatódott a birtokon belül, tele illatozó virágokkal; soknak a nevét akkor sem tudtam megjegyezni, most pedig felesleges lenne rajta gondolkodnom. A háromezer négyzetöles telkünkön lévő kastély alapterülete legalább négyszáz négyzetmétert foglalt el!

Mértani formák szerint kialakított francia parkunkat homokos sétautak, kerengők, pados pihenőhelyek tették változatossá. Három arányosan elhelyezett kis sziklakertjében néhány négyzetméteres tavacskákban díszhalak, rákok úszkáltak. Körülöttük buja vízinövények, amelyek a kíváncsi szemek és a forró nap elől is elrejtették őket. Színpompás madarak röpködtek mindenhol. A beija-flor nevű kolibrik tollazata a drágakövek minden színében ragyogott. Alig néhány centiméteresek, hosszú csőrükkel a virágok kelyhéből szívják ki a nektárt, és az ott található egészen apró bogarakkal is táplálkoznak. Erre utal portugál nevük: „virágcsókoló". Bőven akadtak kék-sárga-vörös ararák papagájok is.

A látvány édenkerti volt. A Cukorsüveg (Pao de Açúcar), a város jelképe, egy közel négyszáz méter magas gránittömb, amely összetéveszthetetlen jelleget kölcsönöz a Guahabaraöbölnek, délkeleti irányban ez tárult szemünk elé. A panoráma szépsége leginkább napnyugtakor dobogtatta meg szívünket.

A gyarmati építészeti stílus a 17. századi Európából származik; barokkos jellegű, amelyet a látványosságra való törekvés, elsősorban görbe vonalak, körök jellemeznek. Mint később megtudtam, olasz, francia, portugál közvetítéssel jutott

el ide. Itt azonban túlzásba vitték a díszítő elemeket, a homlokzati oszlopok, ablakpárkányok és erkélyek alkalmazását. Az ajtók és ablakok elé például fából vagy kovácsolt vasból díszes rácsozatot készítettek.

Fehér kőből készült palotánk timpanonján az 1851-es évszám volt olvasható. Ez alkotta a villa főbejáratát, az épület középső részét. Az egyemeletes, díszes tetejű épület nyolcvan ablakából hatvanhat a parkra nézett. Két fehér Rolls-Royceunk oldalt egy rózsalugas alatt állt. Hogy ne tévesszük össze, Milica automobilja egyik ajtajának belsejére egy kis fekete cédulát ragasztottam. A garázsnak használható két hatalmas terem a villa túlsó oldalán leggyakrabban üresen állott.

Pálmarostokból készült panamakalapot hordott minden úr, amely nagyon praktikus viselet. A levegőt átengedte, megvédett a napfénytől, nem állt meg alatta a hőség. Legtöbbször vászonnadrágot vagy fehér öltönyt viseltem, amely visszaveri a napfényt. A hölgyek is általában fehér ruhában jártak, amely tisztaságot és eleganciát sugárzott.

Minden látogatónk dicsérte a két automobilt. Elcsodálkoztak lenyűgöző adatain, de még jobban imponált nekik, amikor gyártásuk történetéről meséltem németül, angolul, franciául vagy tört spanyol-portugál nyelven.

– Hölgyeim és Uraim! Két gyökeresen eltérő személyiség alkotott igazi mesterművet. Charles Stewart Rolls nemesi családból származik, az egyetemen mérnöki tanulmányokkal foglalkozott, szívesen múlatja idejét autóversenyzéssel, de a kereskedelembe is belekóstolt. A nála tíz évvel idősebb Henry Royce már kilenc éves korától kétkezi munkával kereste kenyerét, és kevéske szabadidejében egyre többet tanult. A Royce első üzleti sikerét elektromotorral mozgatott emelőkkel aratta, amelyek az 1890-es években forradalmi újdonságnak számítottak. 1904-ben a Royce&Co vállalat sikere végre lehetőséget nyújtott volna egy kis pihenésre, de a munkamániás Henry újabb feladatokat keresett. A minden mechanikai szerkezet iránt fogékony angolok közül egyre többen és többen szerettek bele a ló nélküli hintóba. Henry a francia alkatré-

szekből álló masináját teljesen angol gyártmányúvá alakította át. Az első ilyen márkájú automobil 1904. április elsején gördült végig Manchester utcáin. Ezzel természetesen nem szeretném lebecsülni az önök birtokában lévő Daimlert vagy a Ford T modellt. Ezek is kiváló automobilok!

Négy lépcsőfokon emelkedtünk fel a tágas előtérbe, amelynek fehér márvány padlóján nagy edényekben vörös, lila és rózsaszínű virágok pompáztak. A bal oldali falon egy három négyzetméteres olajfestmény, amely a tupi indiánokat ábrázolta az őserdőben, amint a tarka tollú, fejdíszes férfiak szoknyácskáikban ősi rítustáncot járnak. Vele szemben egy hasonló nagyságú festmény, amelyen az indián törzsfőnök harcosainak parancsot ad, s ők dárdáikat elszántan a magasba emelik.

A fürdőszoba fehér carrarai márvánnyal volt kicsempézve. A fürdőkádban ketten kényelmesen elfértünk. A mosdókagyló fölött velencei tükör függött. Két oldalán muránói üvegből készült falikar-csillárok, amelyek büszkén viselték a tündöklően csillogó üveggyöngyöket, melyek szerteszét szórták a villanykörte fényét. Érdekes, hogy Milicával együtt talán ezt a helyiséget szerettük legjobban, mert itt testileg és lelkileg egyaránt felüdülhettünk. Gyöngyvirág- és rózsaillat terjengett a ház szobáiban, a folyosókon jázmincsokrok bújtak meg a porcelán szobrocskák mögött.

Két hálószobánkat hatalmas szalon kötötte össze. Három méter magas, aranyozott keretű tükrök, fekete faborítású rokokó faragások, aranyszínűre festett cupidók mindenütt. A bútorokat és a falakat halványsárga szatén borította; a vázákban hosszú szárú sárga rózsák illatoztak. A két rózsaszínű baldachinos ágy volt éjszakai játékaink színtere. Felváltva használtuk, hiszen a változatosság gyönyörködtet.

Az ebédlőben akár 24 személynek lehetett teríteni. A mahagóniból faragott ebédlőasztalon keskeny, karcsú vázákban rózsák illatoztak. Minden étkezéskor más színű terítő került rá. A padlót és a falakat a zöld legkülönbözőbb árnyalataiból állították össze.

Az előző tulajdonos egy balesetben elvesztette nagybirtokos férjét. Brazíliában legalább harmincféle kígyó él. Őt éppen a legfélelmetesebb és legnagyobb támadta meg: a *surucucu.* Hossza három méter is lehet. Rendkívül agresszív; nemcsak akkor harap, amikor veszélyt érez. Marása halálos, mert az ellenszérumot nem tudja az ember szervezete elviselni. Talán akkor sem járt volna szerencsésen, ha a világ egyik legnagyobb, nem mérges kígyójával, a *sucuri*val találkozik. Ez is több méteres, de nincs méregfoga! Óriási izomerejével azonban bármilyen erős állat csontját pillanatok alatt összetöri.

A sofőrök (Emilio, Cristiano) kivételével a teljes személyzet Tereza Azevado Pereira grófnő ajándéka volt: két kertész (Romero, Eduardo), két szakácsnő (Sophie, Loretta), két szobalány (Evita, Imelda), a házvezetőnő (Glória Barreira) és a komornyik (Bruno).

Akkora hőség volt, mintha egy kemence ajtajában állnánk. Parázslott a levegő. Nappal kitártuk az ajtókat és az ablakokat, amelyeket sűrű drótszövésű háló fedett. Próbáltunk huzatot csinálni, de a levegő alig mozdult. Ki hinné, hogy Bruno szerint Rióban évente átlagosan 120 a ködös napok száma, és ilyenkor erős az éjszakai lehűlés. „Ez a víz alig hidegebb a verítékemnél" – mondtam egyszer. Bruno testvérének. A néger asszony elkezdett nevetni. Mellei pudigként hullámzottak, roppant nagy szája, gyapjas haja, fehér-fekete szemei bennem is humoros hatást váltottak ki, de én eltitkoltam.

– Sou húngaro, o senhora! (Magyar vagyok!) – mondtam engesztelésül, de ez sem hatotta meg.

A reggeli mindig gyümölccsel kezdődik, ananász, görögdinnye, papaya (szerencsés esetben *mamao*) szeletek és banán persze, a brazilok esküsznek a *banana prata*-ra (az ezüst banánra), de nekem a *banana mesa* (almabanán) ízlett a legjobban, kicsi, tömzsi és olyan illatos, mint a zöldalma. (A papaya egyébként nagyon jó hatással van az emésztésre.) A gyümölcsöket követi a sonkás, sajtos szendvics, gyümölcslé és az elmaradhatatlan kávé. Nagyon finomak a krémsajtok. Jéghideg könnyű sört, bort vagy cukornád pálinkát isznak.

Nemzeti ital a *sachaça*. Más nevei: tüzes víz, özvegycsináló. Rettenetesen erős.

A maracuja *(passion fruit)* nagyon finom gyümölcs. Kétféle van. Az egyikből *(maracuja doce)* kiskanállal eszik ki a kocsonyás burokban lévő magokat. Ennél sokkal finomabb a másik fajta, amiből gyümölcslét készítenek. A gyümölcs belsejét kikanalazzák, vizet és cukrot tesznek hozzá, jól összekeverik, leszűrik. Íze, illata és a színe harmonikus. Nagyon kedveltem.

Tereza grófnő meg akart szabadulni szomorú emlékeitől, ezért más vidékre költözött. Személyesen nem találkoztunk vele. Egy hét alatt két ügyvédje segítségével vettük meg a kastélyt olcsón. Két szakácsnőnk, Sophie Petit és Loretta Stern általában francia és német konyhát vezettek, de kérhettünk angol, sőt indián ételeket is. Egyik kedvencem az indián csirkeleves volt.

A brazil konyhában egyébként rizs, a bab dominál, amit általában sült marhához, csirkéhez és halhoz tálalnak fel. Különlegességeik közé tartozik a kókusztejjel ízesített tengeri hal, a *moqueca*, a babos sült, a *feijoada,* valamint a hagymával és borssal fûszerezett zöldség, a *caruru.* Leves helyett előételként inkább olívaolajjal, borecettel megöntözött salátákat esznek. Gyümölcsökbõl készítenek frissen préselt, cukrozott üdítőitalokat *(suco natural).* gyenge minőségű brazil borokkal szemben nagyon finom a könnyű, világos sör.

Villánk környékén befolyásos személyiségek (miniszterek, államtitkárok, képviselők, bankárok, kávéültetvényesek, kakaó- és csokoládégyár tulajdonosok) luxus kocsijai közlekedtek. Az alsóházi tag Fernando Pease például hatezer munkást foglalkoztatott ültetvényein és különböző üzemeiben. Mindenki tőlük függött; övék volt a közúti hálózat, a villamos ipartelepek, a közlekedés, az ivóvíz és gáztársaság, valamint a város határában elterülő uradalmak.

Mellettünk lakott Wáner Marliere Arrunda, Rio de Janeiro városházának hivatalvezetője, illetve Sergio Cesar Ramos, aki belügyek és hadügyek minisztériumának titkárságát vezette.

Gyakran beszélgettem Ciro Marinho Filipoval, a szenátus tagjával, a pénzügyi bizottság elnökével. Nagyra értékelte műveltségemet és gazdagságomat. Kertünkben Milicát tartotta a legszebb virágszálnak. Gyermekei gyakran játszadoztak, futkároztak a kertünkben.

Rafael Matis-Feselef, a szenátus alsóházának tagja, kivitt minket hintóján a Riótól húsz kilométerre lévő kávé- és banánültetvényére. Gyönyörködtünk a tájban, dicsértük a termést, a gazda és a dolgozók szorgalmát. Ameddig szemünk ellátott, az egyik oldalon kávécserjék, a másikon banánültetvények. A banán csak egyszer terem utána ki kell vágni, és újra ültetni – mesélte Rafael. Banánból készítenek cukrot, lekvárt, pálinkát; a banánt eszik sütve, köretként és nyersen is.

Fábio Roberto Silva, az Iparügyi Minisztérium államtitkára, Brazília második legnagyobb iparmágnása (dohánygyárak, csokoládégyárak, kávéőrlő- és pörkölő üzemek birtokosa) előkelő társasági összejöveteleink tréfacsinálója volt. Társai kedvelték, mert sokat jótékonykodott: árvaházaknak, szegényotthonoknak, kórházaknak, kolostoroknak, sőt a központi börtönnek is adományozott pénzt, kávét, csokoládét, gyümölcsöt.

Rióban a sok öblöt alagutakkal átszelt hegyek választják el egymástól. Oldalukat, tetejüket a szegények bádogból, deszkából, kartonból épített viskói (*favela)* borítják. Lakói nagyon szegények, akik munka reményében máshonnan vándoroltak ide. Széles, ütött-kopott bódék ezek. Higiénia nincs, a trópusi melegben minden bűzlik a nyomortanyákon.

Milicával azonban ezt kevésbé észleltük. Udvariassági látogatásokat tettünk a kormányhivatal államtitkárainál és a városi hatóságok vezetőinél. Meghívásokat kaptunk a gazdag kávéültetvényesek, bankvezérek palotáiba. Gyakran betértünk a Confeteria Colombo-ba. Végigmentünk a szűk Rua do Ouvidoro-n, így jutottunk a következő saroknál a keskeny Rua Conçalves Dias-hoz. Itt található a Confteria 1894 óta. A falakon lévő óriási tükröket egykor Belgiumból hozatták. Leg-

többször Bohemia sört fogyaszthatunk, amely a ház saját terméke, volt hozzá minas sajt dukált.

Aki Rióban lakik, *carioca* a neve. Képtelenek komolyan venni az életet – ezt mondják a *paulisták*. Ők Sān Paulo lakói.

Tetszett a Paço Imperial palota, amely1743-ban épült, és a kormányzók rezidenciája volt egészen addig, míg a potugál királyi család Napóleon elől menekülve Lisszabonból ide nem tette át a székhelylét. Egyszer itt rendeztek a kormánytagok meghívottaik részére egy emlékezetes fogadást és bált.

Milica körülményesen, mégis elegáns női mozdulatokkal szállt ki a fehér kocsiból. Hosszú, szőke haját kontyba tűzte, így tökéletesen érvényesült formás nyaka, és mezítelen vállainak gyönyörű íve. Bőre hamvas, barackszínű volt, szemei kékek, tartása királynői. Kecsesen mozgott félmagas sarkú vajszínű topánkájában. Mosolygott, szemei csillogtak. Kedvenc parfümjének vonzó illata már messziről érezhető volt. Gyémánt fülbevalóját nyolckarátos briliáns díszítette; ehhez kiválóan illett két hatalmas briliáns gyűrűje, és az ezzel harmonizáló gyöngysora.

A vendégek a jobb oldali lépcsőn mentek fel a félemeletre. Tágas karzaton haladtak félkörben, majd a lefelé vezető lépcsősornál megálltak. Páronként átadták névjegyüket. Öt lépcsőfok vezetett le a pihenőig, ott egy lakáj csatlakozott a párhoz. Előttük haladt. Mielőtt a tágas lépcsősor utolsó fokáig értek volna meghajolt, majd a vizitkártyáról portugálul felolvasta az éppen érkező előkelő vendégek összes nevét és titulusát. Újból meghajolt.

Milicával együtt ilyen ceremónia után léptünk be az oszlopcsarnokba, ahol széltében-hosszában, hosszú, fehér abroszszal leterített asztalokon rengeteg étel és ital kínálta magát.

Sergio Cesar Ramos, a belügyek és hadügyek minisztériumának titkárságvezetője, miután kezet csókolt Milicának, majd kezet fogott velem, engedelmemmel csatlakozott kompániánkhoz. Kiválóan keverte a franciát a némettel és a por-

tugállal. Sergio mindig többet akart, mint mások – bármilyen áron. Milica is játszotta szerepét.

Én Fábio Roberto Silva, Rio de Janeiro állam második legnagyobb iparmágnásának, számos kávéőrlő és -pörkölő üzem tulajdonosától hallott panaszokat ismételtem:

– Sajnálom, hogy a mostani kávétermés nem olyan gazdag, mint a tavalyi, mert a bőséges, csapadékos idő, a viszonylag kevés napsütés nem kedvezett a virágzáskor.

– Nem tesz semmit! – mondta portugálul, s máris tovább bókolt Milicának.

– Milyen istennő szállt le a földre tünemény formájában? Az Ön toalettjéhez hasonlót a leghíresebb festők vásznán se láttam. Miért nincs itt most egy festő sem? Vagy fotográfus! Meg kell örökíteni minket hármasban! (Milyen nagylelkű, hogy rám is gondolt.)

– Kérek egy fotográfust! – követelőzött majdnem teli torokból.

Hatalmas masinájával a vállán előkerült a fényképész. Miután beállított minket, hangos pukkanással és vakító fénnyel lemezre kerültünk az utókornak, a történelemnek.

– Obrigado, por favor! – vetettem oda hanyagul a fotográfusnak.

Kristálypoharak csillogtak a csillárok fényében; fehér tányérokon sötétkék szalvéták, fehér vázákban vörös rózsák… Nagyszerű látvány volt a drága porcelánokkal megterített asztal, rajta étvágygerjesztő hideg előételek, csigák, osztrigák, gyengén füstölt lazac, majonézes krumpli karikára vágott hagymával, franciasaláta zöldborsóval, almával, kaszinótojás… Volt még enyhén ecetes aprógomba, sült jércemell tejszínes, majonézes öntettel, zöldborsóval…

Aztán rövid szónoklat után összecsendültek a kristálypoharak, és megkezdődött a vacsora.

Mindenkinek elállt a lélegzete, amikor a pincérek nagy tálcákon körbevitték a finom vacsora-költeményeket. A tálakon töltött borjúszegy volt krumplipürével. Petrezselyem levelekkel, déli gyümölcsökkel díszítették a göngyölt húst. Később a

borjú feje is megérkezett egy nagy kerek, ezüst tálcán – minden asztalhoz egy borjúfej! Ezt a jelenetet óriási taps és éljenzés fogadta.

A vacsora annyi fogásból állt, hogy már a számát se tudtuk. Levesek, pástétomok, őzgerincsültek, ökörsült párolt káposztával, sült szárnyasok, saláták, szószok, különböző körítések... Az italok változatossága egyenes arányban állt a finom étkekkel.

A felszolgálás gyors ütemben, szinte egyidőben történt. Közben az italról gondoskodók az asztal körül forgolódtak, különféle borokat kínálva a vendégnek választás céljából. Rizsfelfújt borsodóval – ez volt a végső koronája a vacsorának. A finom desszert elfogyasztása után már egészen magasra emelkedett a hangulat.

– Úgy érzem magam, mintha a világ legnagyobb színpadára kerültem volna! – jegyezte meg lelkesen Milica.

– Az a jó... Csak nehogy elkezdj énekelni!

– Azt nem! De nézd meg, milyen jól sikerült összeállítani a toalettem, hasonlít az itteniekhez, mégis egyedi. Érdemes volt vagy harminc órát eltöltenem a varróasszonyoknál.

Milica fehérre púderezett, hamvas bőre és az egész csarnokot betöltő sugárzása álandóan magára vonta a szép számban összegyűlt előkelőségek figyelmét.

Egy negyven év körüli úrnak a bőrszíne, arcának alakja, tartása teljesen elütött a brazilokétól. Miután megmondtam a nevem, „muito prazer" (örvendek) volt a válasza. Érdeklődtem, kit tisztelhetek benne. Azt válaszolta, hogy nagyon magyaros az akcentusom. Én pedig magyarul feleltem: „Már megbocsásson, Önnek is barátom!" Majdnem egymás keblére borultunk.

– Szervusz, öcsém! Én vagyok az idősebb! Degenfeld Telekessy Arisztid a becsületes nevem.

– Szervusz, bátyám! Én pedig gróf Beöházy-Festetich Tasziló, alias Horváth Menyhért vagyok, de nyugodtan szólíts Menyusnak. Hát mi szél hozott erre? – szoktuk mi magyarok kérdezni.

– Minden hozott, csak szél nem – tréfálkozott, majd a pontosság kedvéért hozzátette:

– Nincs igazam, a dédnagyapámat szél hozta ide. Kifújta őt otthonról Hajnau szele…

Telekessy Arisztid elmondta, hogy őse, gróf Telekessy Tihamér Kossuth apánk seregében ezredesként harcolt. Emigrálnia kellett, és Washington után Rióban telepedett le 1852-ben, amikor 32 éves volt. Feleségül vett egy mesztic nőt, több gyermekkel áldotta meg az Úr, de csak ketten maradtak életben. Szerencsére édesapja átvészelte a pestis járványokat. Arisztid 1880-ban látta meg a napvilágot, és most negyven éves (vagyis tíz évvel idősebb, mint én). Két gyermeke van, jelenleg a kormány külügyi tanácsadója. Kitűnően beszél portugálul franciául, németül, angolul, spanyolul. Rengeteget olvasott, utazott, kiismerte az európai politikai viszonyokat, a népek mentalitását. A latint megérti, fordítja. Könyvtárát ajándékba kapta egy katonatiszt halála után, mert az ókori tartalmú, ismeretlen nyelvű könyvekkel nem akart senki foglalkozni. Megtanulta az élet nagy bölcsességeit, amelyek évezredek óta fennállnak, és következetesen érvényesülnek; költők szállóigéit kiválóan idézgeti portugálul. Apja és nagyapja útján halad, ő is tanácsadásból él; ők sem féltek a döntéstől. Persze az ellenvéleményt is brazil módon kell megfogalmazni: körülírva, árnyaltan, ravaszkásan, hogy ne legyen sértő. Arisztidtől tanultam meg, hogy a brazilok általában nem mondanak egyértelműen nemet.

– Órákig tudnám mesélni dédnagyapám történeteit, kalandjait, mert generációk őrizték meg a családunkban. Gróf nagyapót Rióban befogadták, és nagy tiszteletnek örvendett, mert hazája szabadságáért küzdött. Egy kicsit ismerned kell Brazília történetét, hogy megtudd, mit jelent számukra az idegen elnyomók elleni harc.

– Sajnos nem ismerem eléggé – vallottam be őszintén.

Mintha Arisztid ezt a választ várta volna.

– Második hazámat 1500-ban Cabral kapitány hajóhada fedezte fel. Több expedíciót indítottak, de nem találkoztak el-

lenálló indiánokkal. Településeket létesítettek. Könnyű dolguk volt. Természetes életelemük az őserdő, a *mato* volt. Később, amelyik törzs ellenszegült, kénytelen volt elmenekülni, vagy elkergették. Az érkező nőtlen, kalandvágyó telepesek hamar keveredni kezdtek az itteniekkel. A portugál és indián házasságából született gyermekek a meszticek. A portugálok többször visszaverték a francia hódítókat, akiket a brazilfa vonzott. Támadták őket a kalózok, az angol flotta, aztán 1580 és 1640 között spanyol fennhatóság alá került. Később a hollandok foglaltak el több kikötőt, majd egyre nagyobb területeket, de ismét Portugália nyert. 1808-ban váratlan fordulat állt be, mert VI. János királynak nagy számú nemes kíséretében el kellett menekülnie Napóleon elől, és a brazil gyarmaton talált otthonra.

Ennyi idő után visszaemlékezve nem tudom pontosan felidézni minden mondatát. Stílusában volt valami régies; furcsa szóhasználatok tarkították beszédét.

Közben fel-felnézett. A tőlünk hat-nyolc méterre egy kisebb társaságban élénken beszélgető Milicára figyelt fel.

– Pardon, de az a szép *ténsasszony* a te *hitvesed*? – kérdezte váratlanul. Szemével feléje mutatott.

– Igen! – mondtam büszkén.

Elfordította a fejét, majd folytatta:

– Brazília 1822-ben elszakadt Portugáliától. Császára a portugál király fia, I. Pedro, majd annak fia, II. Pedro lett. 1888-ben törvényt hoztak a rabszolgaság eltörléséről. 1889-ben kikiáltották a köztársaságot.

Hetekig tartó brazilos ünnepségsorozat következett. Egyetlen néger sem ment vissza Afrikába.

Arisztid kortyolt italából.

– Hallhattad, milyen szent dolog itt a szabadság, a függetlenség. Aki más országból érkezett, és küzdött ezekért az eszmékért, nagy tiszteletben tartják. Nehogy azt gondold, drága barátom, Menyus, hogy gróf nagyapám egyedül jött. Számosan menekültek akkor. Köztük Kornis Károly, aki 1849-ben a forradalmi kormány közoktatásügyi minisztere

volt. A São Paulo-i Akadémia tagja lett, miután egy fontos értekezést írt a polgári házasságról.

Dicsértem Arisztid egyetemi szintű, professzori felkészültségét és tömör előadását. Ő azonban ügyet sem vetett rá.

– Az első jezsuiták magyarok voltak. Heller Ferenc, Szentmártony Ignác, Szluha János, Fáy Dávid és Kailing József térképészeti munkára érkezett. Valószínűleg a 19. században jött Brazíliába az a magyar, akinek valódi nevét senki sem ismeri, mivel felvette a Hungria nevet. Ez a név máig fennmaradt, a teljesen elbrazilosodott utódok közül a legnevezetesebb Nelson Hungria egykori egészségügyi miniszter volt, de a család tagjai között számos orvos is megtalálható.

Váratlanul megjegyezte:

– Ami a portugál beszédedet illeti…

Félbeszakítottam.

– Nem várok érte felmagasztalást.

– Tehát egyetértünk: van még pótolnivalód. Tudod, a portugál itt sokkal puhábban, egyszerűbben hangzik, mint Portugáliában. Szókincsében amerikai, afrikai és indián hatások érződnek. A brazilok nyelve éppen olyan hajlékony, mint az őserdő fáira kúszó lián. Nem sokat törődnek a nyelv szabályaival, nyelvtanával. Általános a tegeződés, sok a barátságos szóvirág és számtalan új szó keletkezik, A spanyolhoz képest melodikusabb, de rengeteg különböző kettőshangzó, vagyis diftongus, és emiatt az idegennek nehéz megtanulni. De semmi baj! Spanyol nyelvtudással boldogulhatsz…

Aztán Arisztid arra kért, hogy én is meséljek magamról. Vázlatosan beszéltem eddigi életemről: a Festetich kastélyról, szüleimről, a romániai olajbányákról. Kitagadásomról, mert Milicát vettem el, aki szintén nemesi származású ugyan, de énekesnőnek készült… Minél messzebbre az Osztrák-Magyar Monarchiától ez volt a célunk. Közben olvastuk az újságokban, hogy darabjaira hullt szét. Egy ideig a kommunisták kerültek hatalomra; Bécsbe, majd Olaszországon át Brazíliába emigráltunk.

– És mit akartok most csinálni?

– Milica színésznő. Csodálatosan énekel, de inkább a francia Lumiére testvérek találmánya, a mozgókép, a kinomatográfia érdekli. Persze engem is. Lehet, hogy majd filmeket csinálunk, és azokban fog szerepelni.

– Akkor viszont meg kell ismerned a brazil filmművészetet! Az első vetítőgépek 1896-ban jutottak el hozzánk. Egy év múlva már saját filmjeit mutatta be a portugál Aurelio da Paz dos Reis és az olasz Vittorio Maio. 1906-ban grandiózus sikert aratott Francisco Marzulo rendező által készített A fojtogatók című film, amely korabeli gyilkosságokról szólt. A film 700 méter hosszú! 1907-ben Antonio Serrador néhány rövid hangosfilmet forgatott. A színészek a vetítővászon mögé rejtőzve énekeltek és beszéltek. Az ilyen éneklő filmek közül a Béke és szeretet volt a legsikeresebb, mert aktuális eseményekről, vezető személyiségek kigúnyolásáról szólt. A tízes évek elején már évente legalább száz filmet forgattak. Azóta sokkal többet.

– A brazilok nagyon kedvesek, beszédesek – mondtam.

– Amilyen a nyelv, olyanok az emberek. Szívesen megérintik egymást, életörömük határtalan, sokat gesztikulálnak, viccelődnek, fizimiskájukat húzogatják. Nagyon szeretik a jó társaságot, könnyen barátkoznak ismeretlenekkel. A legszegényebb sem felejt el mosolyogni, és szinte mindenki állandóan táncol, dúdol, énekel. Az európai ember mindig gondoskodik a télről, vagyis tervez, tartalékol. Egy brazil számára az ilyesmi nyűgöt jelent, mert eltereli a figyelmet az életről. Igazi élet pedig csak ma létezik, tehát minden nap. Azt mondjuk *Tudo bem!,* minden rendben van. Ha a jobb ujjunkat felfelé tartjuk, azt jelenti, hogy a legjobb. Ilyenkor az ember megveregetheti beszélgetőtársa vállát, finoman megölelheti, barátságosan megpaskolhatja az illető karját. *Tudo bem!*

4. A tehetségtelen színésznő

Készítettünk öt filmet hatalmas költséggel. A terembérlet, a mozgóképszínházak jegybevétele a csak kis töredékét hozta a kiadásnak. Mivel óriási volt a választék a 10-20 perces filmek között, a mi filmjeink nem kerültek a ranglista elejére.

– A romanticizmus közkedvelt írója Bernardo Guimãraes 1825 és 1884 között élt. A rabszolgák felszabadítását követelő regénye: az Isaura rabszolganő („A Escrava Isaura"). Ebből kellene beszélő filmet készíteni – mondta Mano Pinheiro rendező.

Én más véleményen voltam.

– Szerintem erre igazán nincs szükség. Ne keverjék össze a kinomatográfiát a színházzal! Ha a lovat és a szamarat házasítják, öszvér lesz belőle. Már elnézést a hasonlatért: a mesztic fehér és indián faj keveréke; én egyenlőnek tartom mindegyiket, de a bőrszínük eltér. Ezen már utólag nem lehet változtatni. Soha senki nem keveri őket össze – válaszoltam.

– A színházban elsősorban a beszéd művészetét gyakorolják. A kinomatográfia a közeli és a távoli képek változására, a kifejező arcok bemutatására, az érzelmekre épül. Ez igaz. Itt különbségek vannak. De az életben mozgunk és szerepelünk, beszélünk vagy énekelünk – a filmnek teljes módon kell a valóságot tükröznie – ellenkezett Mano Pinheiro.

– Talán az amerikaiakat kellene utánozni. Kísérleteznek már a beszélő filmmel. De ez idiotizmus, mert összekeverik a színházat és a filmet, ami csak néma lehet. Nem szólalhat meg, mert akkor már az egy falra mázolt színház! A fal, a vászon nem beszélhet, csak annyira és úgy, ahogyan most teszi. Zongorakíséret, aláfestő hangulatos gitárzene, ének a háttérből. A filmet nézni kell, a színházi produkciót nézni és hallani is.

Mano kénytelen volt engedni, mert tudta, hogy nálam van a pénz.

Milicával elkezdtünk szcenáriókat kigondolni, majd Mano Pinheiro javaslatára írattunk kettőt. Kikötöttük előre, hogy olyasmi érdekel, amiben Milica hol csodálatosan boldog, hol pedig csalódott. A filmesek figyelmeztettek, hogy itt a szomorú történeteket általában nem szeretik. Az amerikai filmkultúrát kell követni. Az ilyen mozgóképekben sok verekedés, humor, szerelmi jelenetek vannak. Viszonylag azért kevés a felirat, hogy a nélkül is érthető. Ez nagyon fontos, mert Brazíliában sok az analfabéta. Igaz, hogy a feliratokat hangosan felolvassák, mégis jobb a képi kifejezés, mint annak leírása.

Mondogattam Milicának, hallgasson rájuk. Nem engedett, tehetségét és szépségét itt és most akarta megmutatni. Őt a cselekmény valójában nem érdekelte. Minden jelenetben szerepelni akart! Elsősorban premier plan, vagyis közelképek készültek róla, hogy az arcjátéka, vibrációi, szépsége kiemelkedjen. A szcenárió nem tetsző részeit megváltoztatta (vagy kihagyatta), így aztán olykor logikátlanul kerültek egymás után a képek.

Ennyire makacsnak még sohasem láttam, és arra következtettem, hogy önzése, elfogultsága miatt még magára a jóistenre sem hallgatna.

Milica új neve Clarissa Melchior lett.

A boldogság partján című filmben Fatima, a koldusnő az utcasarkon sírdogál. Egy gazdag úr megszánja. Hazaviszi, ahol megtisztálkodhat. Felesége hosszabb időre elutazott, ezért felöltözhet annak ruhájába. Megszépül… José Costa beleszeret. Elindulnak Washingtonba, hogy ott kezdjenek új életet. A földesúrnak bonyolult üzleti ügyei, sikkasztásai vannak. Útközben a hajó viharba kerül, majd elsüllyed. Ketten néhány napig egy hatalmas deszkadarabon fekszenek erőtlenül, víz és élelem nélkül. Egy amerikai hajó rájuk talál. Semmi sem állhat boldogságuk útjába.

Egy másik történetben Clarissa, vagyis Milica, egy csodálatos szépségű hercegnőt játszik, de nem érzi jól magát férjével,

Paulo Davide Santossal. Irasema asszonynak mindene megvan. Arcán és szemében azonban szomorúság ül. Az a férfi, akit korábban szeretett szintén gazdag, de egy másik országban él. Irasema igyekszik férje kedvében járni. Gyakran lovagolnak együtt. Paulo lova egyszer megbokrosodik, ledobja magáról gazdáját, aki szörnyethal. A temetés után Irasema otthagy mindent, elhajózik Caracasba, Venezuelába. Kiderül, hogy előző szeretője, Jesualdo Cardoso már régen megnősült, két gyermeke van. Irasema az utcára kerül, koldul és csak sír, sír, sír…

Mano Pinheiro könyörgött, hogy legyen boldog vége a filmnek.

– Ne sírjon! Ismerkedjen meg valakivel, és kösse hozzá az életét! Kedves Melchior! Szépséges Clarissa! *Happy end*! Ne legyen családos Jesualdo Cardoso, vegye el feleségül! Az Isten szerelmére, kérem…!

Milica-Clarissa hajthatatlan maradt, és azzal indokolta, hogy az ő arca akkor is szép és vonzó, ha szomorú. Egy ilyen állapotot sokkal nehezebb eljátszani, mint egy „kiskutyásan ugrálós, üresfejű asszonyt". Így tehát: *it ended in smoke* – ez is füstbe ment.

Brazíliában viszonylag kevés amerikai filmet játszottak, bővelkedtek saját termésben. A közönség egy része mégis a külföldi „vad" stílust kedvelte. Milica ilyet is kitalált. A Férfiruhában című film felvételei előtt korommal festette be arcát, néha maszkot vett fel, colttal a kezében rohangált és rabolt. Neki, vagyis Lucílio Baptistának két férfi társa volt, akik nem tudták, hogy nő. A gazdagokat kirabolták, a pénzt és egyéb értékeket titokban elosztogatták a szegényeknek. Csak nagyon keveset tartottak meg személyes használatra. Két kísérője valamin összeszólalkozott, pártbajt vívott, de egyszerre lőttek, és mindketten meghaltak. Lucílio Baptista egyedül maradt, mégis elment rabolni. Egy lövés megsebesítette. Álarcát letépték. Döbbenten fedezték fel, hogy NŐ!!! Vége!

Mano Pinheiro nem vállalta a megfilmesítését. Cesar Dorneles Soares jött helyébe, akit ugyanolyan jól megfizettem,

ezért alapvető ellenvetéseket sohasem tett. Igaz, többször megkérdezte: „Quanto custa? (Mennyibe kerül?)". Amikor megtudta, megnyugodott.

A Pince című film Rióban játszódik. Amanda polgári származású férje, Bernardo bezárta őt egy pincébe, mert féltékeny, azt hiszi, megcsalja. Lent alszik, eszik, iszik, éjszaka feljöhet sétálni. Amanda többször próbálja megölni férjét, de nem sikerül. Bernardo egy alkalommal rosszul lesz, orvosának csak annyit tud mondani: „Pince…, pince…!" Azt hiszik, félrebeszél. Eltemetik, a házat megveszi egy gazdag özvegy ember. Meghallja Amanda dübörgését a pincéből. Kiszabadítja, megvigasztalja, beleszeret, és feleségül veszi.

Ebben volt happy end, ezért meglehet, hogy kettővel többen nézték meg. A bukást azonban most sem kerültük el.

Filmstúdiónkban zajlott az élet: építészek, rendezők, technikusok, színészek, írók, muzsikusok, festők sürögtek-forogtak, bérleti díjakról, határidőkről, szerződésekről, ruhákról, díszletekről folyt állandóan a szó. A főszerep mindig az enyém volt, aki a pénzt, a pénzt, a pénzt adta, ami egyre csak fogyott…

– Ne felejtsd el, szívem, hogy ma is ruhapróbára kell menned – figyelmeztettem egyszer, amikor a könyvtárszoba ajtajának becsapódása után az ebédlőbe indultunk.

– Ma nem akarok bemenni a városba. Tegnap délután is olyan rettenetes hőség volt, hogy migrént kaptam tőle.

– Igazán sajnálom. Indulás előtt vegyél be egy Aspyrint. Akarod, hogy elkísérjelek? – Amíg gondolkodott a válaszon, már elképzeltem magam előtt halványkék selyemruhájában. Olyan volt, mint aki egy festményről lépett elő. Elbűvölt hatalmas kék szemeivel, finom, egyedi arcvonásaival, szőke hajzuhatagával. Megbabonázott ez a képzeletbeli látvány, és nem hallottam mit válaszolt. Eltűnt a szobájában.

Tovább fantáziáltam róla. Nem tudom, mennyi idő múlt el, amikor ismét megjelent. Úgy nézett ki fehérben, mint egy tündérkirálynő; szinte a föld felett lebegett, lábai vajszínű szaténcipellőbe bújtatva, gyöngyökkel díszített csipke fejdísz ko-

ronázta homlokát. Hihetetlenül vékony derekát mintha alabástromból faragták volna. Szemei ragyogtak a boldogságtól.

– Mehetünk!

Sajnos a pénzem egyre csak fogyott.

Eljött az idő, amikor Milicának is szóvá kellett tennem a dolgot.

– Hat hónap alatt a Bécsben szerzett dollárok és a hajón nyert pénz, ékszerek legalább fele elúszott. A bérelt vetítőtermekben alig-alig lézengtek. Kétszázezer dollárunk maradt talán, de ha így folytatjuk, akkor nincsen automobil, villa, cselédek, előkelő társaság, estélyek, nincs pezsgő! Ugye te sem akarod, kedvesem?

Hozzám bújt, s mint egy cica úgy dörzsölődött. De nem dorombolt. Ömlöttek a könnyei. Hangtalanul sírt. Így búcsúztatta álmainak világát. Nem vigasztaltam, csak gyengéden simogattam, mint egy macskát.

Mit jelentett számomra Milica? – sokszor feltettem ezt a kérdést. Imádtam, ahogyan belém karolt az előkelő társaságban. Úgy is hatott, mint rózsaillat a levegőben.

Szerettem, amikor virágzó testével testembe olvadt, felemelt az érzelmek horizontja fölé, és ott mutatta meg a Nap felé vezető fényes utat. Félhomályban vagy sötétben is kirajzolódtak buja, fehér vállai. Formás, telt mellei szintén láthatóak voltak. Fehér arcát szalmaszínű, hosszú haj koszorúzta, amely hullámosan, dúsan ömlött széjjel párnáján. Belefúrtam fejem a leboruló szőke hajzuhatagba, és mindenről megfeledkeztem.

A Rua dos Latoeiros 47-51. számú épületben avatták fel 1857-ben Rió első színházát, a Teatro Alcazara-t, amely először kabaréként működött, később francia operetteket mutatott be Európából hozott társulatával.

Az Avenida Rio Branco sugárút több mint két kilométer, hosszú harminc méter széles, fákkal szegélyezett, járdáit fehér és fekete kövekből kirakott minta díszíti. Ez a végén térré szélesedik. Az egyik sarkon áll a Városi Színház. A Teatro

Municipal 1909-ben épült Francisco Oliveira Massos tervei alapján. A párizsi opera kicsinyített mása, nézőtere 2400 férőhelyes. Templomnyi színpadán Milica úgy mozgott, hogy minden cselekedetében volt valami lekezelő, félbehagyott vagy befejezetlen; mozdulatai túlzottan teátrálisra sikeredtek.

Felipe Emmanuel Ferreira színidirektor Milicára bízta, milyen énekszámmal akar bemutatkozni az előkelő közönségnek. Lehetett volna Bizet Carmenjéből valamilyen ária, vagy bármi más, ami a túlfűtött hangulatú, temperamentumos publikumnak megfelel, amilyen szerepben valóban önmagát adhatja a csodálkozó férfi és női tekintetektől kísérve.

Ő Mozart Varázsfuvolájához ragaszkodott.

Milica, a színésznők királynője, a királynők színésznője semmilyen rábeszélésnek nem engedett. Olyan volt, mint egy tűzgolyó, vagy inkább, mint egy vulkán. Keresztülfolyt mindenkin, aki útjába került. Messziről melengette az illető szívét, aztán kiégette, megbénította a testét. Amikor valaki már esze vesztéséig a hatalmába került, férfiasságában is megalázta, lelkét besározta. Milica maga volt a fátum.

Számtalan álarca közül érdemes megemlítenem azt a hízelgő maszkot, amely tele volt – különösen a férfiak iránti – elismeréssel, tisztelettel. Kacér mosolyok sorozata egy időzített, csábító mozdulat, körbefordulás, csengő kacaj vagy gyengéd pillantás hódításaihoz ugyanúgy hozzátartozott, mint huszártiszthez az uniformis, szép virághoz a bódító illat.

Tiszteltem Milicát, mert ő is tiszteletben tartott engem. De nemtetszésemnek többször is hangot adtam, amikor kihívóan viselkedett, amikor testét kokettálásra használta. Úgy mosolygott a brazil főurakra, ültetvényesekre, hogy azok szinte eszüket vesztették. Csak a tradíció, a jó ízlés és a feleségek szemvillanásai tartották vissza őket attól, hogy randevút kérjenek. Milica azonban próbára téve minden boszorkányos varázsát, elérte, hogy egy-két tea- vagy kávéültetvényessel, tanácsossal mégis találkozzon. Az igazsághoz hozzátartozik: néhány esetben én magam kértem meg, hogy olyan előkelősé-

gekkel jöjjön össze, akiknek döntései segíthetnek esetleges terveim megvalósításához.

Kacérsága fölött ilyenkor kénytelen voltam szemet hunyni. Egyszer így vigasztalt:

– Ezután is hajlandó leszek úgy viselkedni, mintha a feleséged *volnák…*

– …volnék… – javítottam ki gyorsan a nyelvi hibáját.

– Persze… *volnék*… – nyugtázta. – Titokban mégis kénytelen vagyok meghódítani őket, mert olykor te is ezt kívánod, másként pedig igen kedvemre való a dolog. Tudod, színésznő vagyok, csak a szerepemet játszom.

Felipe Emmanuel Ferreira színidirektort Milicának nem volt nehéz becsalnia lepkehálójába. Noha a riói előkelőségek fogadásain mint férj és feleség jelentünk meg, Felipevel titkos légyottokon találkozott valamilyen jó szerep reményében. Mielőtt Milica testi, szellemi és lelki tüzével az igazgató teljes lényét elhamvasztotta volna, elkerülhetetlenné vált a premier.

– Lidérces álmom volt az éjszaka – panaszkodott előtte Milica. – Minden olyan volt, mintha a valóságban történt volna. Egész éjjel hánykolódtam az ágyban. Az óceán partján feküdtem a meleg homokban, és hatalmába kerített egy nagyvilági érzés. Jó volt hallgatni a hullámok csobogását. Éreztem, hogy mindennek és mindenkinek én vagyok a parancsolója. Nem sokáig tartott. Megjelent egy törpe ember, és állati hangon elkezdett üvölteni. Amikor látta, hogy halálra rémültem, azzal próbált megnyugtatni, hogy ő egy csodálatos hangú operaénekes. Aztán ismét artikulátlan hangokat adott ki magából. Hiába fogtam be a fülem, áthatolt rajta.

– Szegénykém!

– Egy szamár üvöltése ahhoz képest tényleg zene lehetett. Aztán hirtelen eszembe jutott, hogy ez nem igaz. Kinyitottam a szemem, és éreztem, hogy a valóságban vagyok, és az teljesen másképpen néz ki.

Együttérzésemről biztosítottam. Felmerült bennem a kérdés. Az álma véletlenül nem a közelgő színházi fellépésével áll kapcsolatban?

Nem mindenki ismeri Mozart Varázsfuvoláját, amelyben az Éj királynője négy-öt percig énekli felejthetetlen áriáját. Ahhoz, hogy megértsük Milica kudarcát, nemcsak erőtlen hangját kell okolnunk. Kiragadott az ismeretlenből valamit, amit nem tudott megfelelően interpretálni.

Miről szól az opera?

Tamino herceg, egy óriáskígyó elől menekül. Az Éj királynőjének három udvarhölgye megöli a kígyót, majd elsiet. Amikor Tamino felocsúdik, a madártollakkal ékesített Papegenót, a madarászt látja maga előtt, aki magára vállalja a hőstettet. A három udvarhölgy ezért azzal bünteti meg, hogy lakatot tesz a szájára. Az Éj királynőjének a lánya, Pamina, egy gonosz varázsló fogságában van. Tamino vállalkozik a kiszabadítására. Egy varázsfuvolát kap, amelynek hangja képes lecsillapítani a leggonoszabb szenvedélyeket is. Papagenónak egy harangjátékot adnak, amely megvédelmezi a veszélyektől.

Tamino egy öreg paptól megtudja, hogy Sarastro valójában nem rabló, hanem a szeretet és a bölcsesség templomának főpapja. Templomába pedig nem lehet belépni olyannak, akinek a szívében harag vagy bosszú van. Tamino és Pamina egymásra talál. Szökés közben elfogják őket. Sarastro kész megbocsátani. A próbák csarnokába vezeti őket. Tamino ekkor tudja meg, hogy Sarastro a királylányt azért rabolta el, mert meg akarja menteni lelkének tisztaságát gonosz anyjától, az Éj királynőjétől. A próbatételeken a varázsfuvolának és állhatatos szerelmüknek köszönhetően épségben túljutnak. Ekkor azonban az Éj királynője három udvarhölgyével megtámadja Sarastro birodalmát. A küzdelem azonban nem tart sokáig, a támadók villámlás és mennydörgés közepette eltűnnek az örök éjszakába. Felragyog a Nap, és Sarastro templomában összegyűlnek a papok. Főhőseink együtt ünneplik a világosságot, amely messzire előzi a gonoszságot és a bűnt.

Csak kétszer mertem említést tenni arról, hogy véleményem szerint ez az ária más kvalitású énekesnőt kíván. Milica dühében még nyíltabban találkozott a direktorral, és exhibi-

cionista módon beszélt kialakult kapcsolatukról. Tudtam, hogy mindössze kétszer próbált a színpadon. Magamban úgy vélekedtem, hogy vékonyka cérnahangja egy hangulatos baldachinos ágy kellős közepén és azon túl is pompásan érvényesült volna. E hatalmas térben azonban úgy veszett el ereje, tónusa, minden árnyalata és csengése, mint az óceánba dobott kavics.

Napokkal a premier előtt hatalmas táblákon hirdették, hogy Milica Sabin világhírű európai operaénekes a Brazil legény című operaelőadás végén bemutatkozik rövid műsorával. A jegyek elkeltek, de valójában nem lehetett tudni, hogy a brazil opera vagy éppen Milica miatt. A Brazil legény című opera nagyon elhúzódott. A felvonás közötti szünetek hosszúk voltak. Az idő Brazíliában nem számít. Az előkelő színházi társaság a szünetben kellemesen töltötte az időt, a bárban iszogatott, netalán üzletkötésekre is kiváló alkalom nyílott.

Néhány hónapi ott-tartózkodásunk alatt sokan megismerkedtek velünk. Inkább csak ők és hozzátartozóik maradtak.

Milica olyan volt, mint, aki csak tátog egy némafilmben. A zenekar egyre halkabban játszott, gyengécske hangja néha felerősödött, de a zenével nem került kellő összhangba.

Nem tört ki taps a produkció végén, a közönség bambán meredt a semmibe, ezért egy hirtelen ötlettől vezérelve Felipe Emmanuel Ferreira bement a színpadra, és portugálul valami olyasmit mondott, hogy az énekesnő sajnálatos módon az itteni klímához még nem tudott alkalmazkodni. Európa-hírű ugyan, de most elvesztette a hangját, csak az önök kedvéért próbált meg énekelni, hogy ne csalódjanak benne, lássák őt. Nagy megerőltetetést jelentett számára, hiszen lázas beteg. Ez a monológ fellelkesítette a közönséget, felállt és hosszas ünneplésben részesítette. Miközben mindketten hajlongva köszönték meg a tapsot, fokozatosan kihátráltak a színpadról.

Milcia karrierjében ez volt a legnagyobb kudarc, pedig még el sem kezdődött a pályafutása.

5. Van olaj, nincs olaj

Egyszer betértem egy elegáns kávéházba, hogy valamilyen hideg itallal frissítsem fel magam. Este kilenc lehetett, s ilyenkor már elkezdődik az éjszakai élet. A délutáni órákban mindenki pihen, még a hivatalokban, boltokban is szünetel a munka. Aki teheti árnyékba húzódik, így erőt gyűjt a nap további részéhez.

Egy más vidékről jött idegen asztalához ültem le.

Boa noite! Com liçenca? (Jó estét! Szabad a hely?)

Sim. (Igen.)

Elbeszélgettünk. Miután szokásos modoromban elmondtam kitalált történeteimet kőolajkútjaimról, Carlos Salgade fakereskedő mesélt családjáról. Hét gyermekét és feleségét nehezen tudja eltartani. Szeretne változtatni életén.

– Tisztelt Uram! Higgye el nekem, hogy olyan gazdag lehetne az a vidék, ha kitermelnék azt a rengeteg kőolajt, amit a Grand Chaco vidéke rejteget. Nagy részük Paraguayba esik. Brazília sokkal fejlettebb, mint az én országom, tehát nekik kellene felfedezni.

– Miért gondolja, hogy ott tényleg sok olaj van? – kérdeztem kétkedve.

– Amikor a marhalegelő kerítésének oszlopait leássuk, vagy leverjük a földbe, pár nap múlva olajszagú, sötétbarna színű folyadék szivárog fel mellettük. Én is tudom, milyen bűze van az olajnak! Bárkit megkérdezhetne, ha eljönne. De minek már akkor kérdezgetni, ha az ember a saját szemével látja. Igazam van?

– Nyilvánvaló. De megbocsásson! Nem tudom elhinni, hogy a Gran Chaco minden völgyében hasonló a helyzet.

– Én nem állítottam! De ott több olyan völgy és lejtő van.

– Salgade úr! Én hiszek önnek, azonban ez nagyon kevés ahhoz, hogy ott valaki fúrásokat végezzen.

– Ön említette, hogy az olajbányászat szakembere. Fogalmam sincs, hol van az az ország, ahonnan érkezett, de most mondta, hogy ön egy olajspecialista, vagy mi a nyavaja! Ha nekem nem hisz, küldjön el oda valakit. – Balra nézett, aztán kurjantott egyet.

– Hé, Marco Aurélio! Itt vagyok! Ugorj ide! – Majd hozzám fordult: – Na, nézzen már oda! Éppen ott megy a barátom.

Rövid idö múlva hárman ültünk az asztalnál. Kívánságuk szerint rendeltem, hiszen mindketten a vendégeim lettek.

Marco Aurélio a kerítéskarókkal kapcsolatban ugyanazt mondta el.

– Engem az szokott bosszantani legjobban, hogy a marháim gyakran nem akarnak inni a patak vizéből, mert olajfoltok úszkálnak a víz tetején. A marha nagyon kényes jószág.

– Mióta tapasztalja ezt?

– Van már annak vagy három éve. Sokan rossz kabátot vagy valamilyen rongyot visznek ki, összegyűjtik az olajat, otthon pedig tűzgyújtásra használják.

– Ön is fakereskedő?

– Az hát! Ezért ismerem jól azt a vidéket. Persze van ötven marhám is, mert akinek nincs, azt nálunk nem veszik emberszámba. A családtagok felváltva terelgetik, őrzik.

Egy órát beszélgethettünk. „A conta, por favor!" (Kérem a számlát!) – szóltam a pincérnek. Kisvártatva megjelent, s egy jelentéktelennek tűnő összeget mutatott a papírlapon. Bőséges borravalóval együtt kifizettem. Miután megköszöntem két újdonsült ismerősömnek az információkat, akkor ért az igazi meglepetés. Nemzetközi jelzéssel mutatták, majd mondogatták is, hogy ezekért a bizalmas hírekért pénzt akarnak. Nem emlékszem pontosan az összegre, de nem volt magas. Miután megkapták, boldogan távoztak.

Megszólalt bennem a kisördög. „Hagyod, hogy ez a két szerencsétlen becsapjon? Hát kaptál valamilyen garanciát? Biztos, hogy van ott olaj? Saját szemeddel kell meggyőződnöd róla!"

Annak ellenére, hogy hírnevem szerint az olajbányászathoz rendkívüli módon értek, összes romániai vagyonom ebből származik, bizony hiányos elképzeléseim voltak erről a tudományról. Tíz napig tanulmányoztam a Brazil Akadémia könyvtárában az ezzel kapcsolatos könyveket, lexikonokat, újságokat. Rengeteget jegyzeteltem, és saját számításaim szerint felküzdöttem magam az öt legjobb brazil olajszakértő közé.

Kénytelen vagyok Önökkel is megosztani néhány történeti tényt annak bizonyítására, hogy az olaj milyen fontos szerepet játszott és játszik a fejlődő országok, elsősorban az USA gazdasági életében.

Az első modern olajkutat Titusville-ben, Pennsylvaniában fúrták 1859-ben. Naponta csak 20-25 hordó kőolajat eredményezett, de a meggazdagodáshoz elegendőnek bizonyult. A hír gyorsan terjedt. Az egy évvel korábban még értéktelen földdarabkák fantasztikus összegekért keltek el. A területet Oil Citynek (Olajváros) nevezték el, melyet pár hónap alatt mintegy 350 ezer „oilsmeller" (olajkereső ember) özönlött el. Gyors ütemben épültek a házak, hotelek, üzletek…

Ebben az időben élt és tevékenykedet John D. Rockefeller clevelandi vegyeskereskedő. ,,Az ember annyit keressen, amennyit csak tud!" – ez volt a jelmondata. Üzlettársával olajfinomítót vásárolt. 1883-ig az Egyesült Államok elégítette ki a világ kőolajigényének több mint 80 százalékát.

Marcus Samuel londoni zsidó kiskereskedő 1887-ben tankerépítésre adta a fejét. 1892-ben az első olajszállító hajó átkelt a Szuezi-csatornán. Ebből alakult ki a Shell olajcég, amely 1907-től a Royal Dutch Shell nevet viselte. Amerika kitalálta a ,,Mei Fu" kifejezést, mely annyit tesz: ,,szerencse, boldogság". Lényege, hogy az USA Kínában szinte ingyen adott olajlámpást mindenkinek. Hatalmas üzlet volt ez, mert az olajat már drágán adta a lámpákba. 1911-ben Shell tankhajó már New York-ig és San Francisco-ig megy. Tehát Anglia is igyekszik betörni az Egyesült Államokba.

Karl Benz feltalálta a robbanómotort, melyet Ford 1909-ben T-modelljébe is beszerelnek. 1912-ben már egymillió autó volt az USA-ban.

Szomszédomat, Fábio Roberto Silvát, az Iparügyi Minisztérium államtitkárát feleségével együtt meghívtam ebédre. Vasárnap lévén kellemes időtöltésre számítottak, és ez valóban bekövetkezett. Senhora Leonarda rendkívül szimpatikus nő volt; korábban többször találkozott Milicával. Senhor Fábio kedvelte az automobilokat. A két fehér Rolls-Royce teljesen elbűvölte. Felajánlottam neki, hogy kipróbálhassa. Ő a sofőrjével egy Ford-T modellt használt. Ritkán vezetett. Először szabadkozott, hiszen nincs gyakorlata, de bátorítottam: én majd megyek utána a másik autóval.

– Tasilo úr, nem félti tőlem ezt a gyönyörű ékszert?

– Nem, méltóságos uram, hiszen maximálisan megbízom Önben.

Fábio nem mutatkozott ügyetlennek. Lassan, de magabiztosan haladtunk. Lehet, hogy minden megtett méterben örömét akarta lelni. Az oda-vissza három kilométeres út végén elégedett volt saját magával.

Meg tudná mondani, hol és hogyan juthatnék egy ilyen csodálatos járműhöz? Én a fekete színűt kedvelem.

– Természetesen, sőt vállalom a megvásárlását.

Szerencsére nem értette félre, vagyis nem gondolta, hogy én vegyem meg neki a kívánt fekete Rollsot. Bár önzetlenségem nem lett volna céltalan, mert az olajbányászattal kapcsolatos tervem végrehajtásához nagy pénzügyi forrásokkal rendelkező potentátra volt szükségem.

Az ebédlőasztalon a különböző fogások állandóan változtak; szakácsnőim kulináriáját nem győzték dicsérni. Pohárköszöntőket mondtunk. Én felmagasztaltam a Brazíliai Egyesült Államokat és Epitácio Pessoa elnököt, ő díszes jelzőkkel illette az olajszakmában elért sikereimet.

– Köszönöm, méltóságos uram. Bevallom őszintén, nem tudnám megmagyarázni, hogyan sejtem meg, hol buzog a fekete folyadék.

– Kedves barátom, Tasilo! Erre nincs szükség! De arra kérem, nálunk is találjon kőolajat! Országunknak nagy szüksége van az energiára.

Mindenki tréfásan fogta fel a kérést, és mosolyogott.

– Méltóságos uram! Kívánom, hogy minden elképzelése ilyen gyorsan valóra váljék! – Már megvan ez a hely!

Bejelentésem élénk figyelmet keltett.

– A tudományos akadémia könyvtárában tanulmányoztam Brazília és a környező országok geodéziáját – folytattam.

– Ön térképek és leírások alapján is megérzi az olaj szagát?

– Nem, kegyelmes uram, csak a helyszínen tudom megállapítani, hol fúrjanak a kutatók. Viszont számos könyvben vagy húszféleképpen írják le tényekre alapozva, hol fordulhat elő olaj. Egyes kutatók véleménye szerint a „fekete arany" a metán nagy nyomáson spontán kialakuló változata lehet, ilyen formában pedig akár folyamatosan keletkezhet a földkéregben.

Ezek a szénhidrogének sokmillió évvel ezelőtt elpusztult növények és állatok maradványaiból keletkeztek. Húsz métertől hatszáz méter mélységig bárhol előfordulhatnak, ahol valójában léteznek.

– Bámulatos, hogy Ön mennyit tud! – dicsérte tudásomat Leonarda.

– Kőolajjal már az ókorban szobrokat díszítettek, gyógyszereket, kozmetikumokat állítottak elő. Orvosságok alapanyagaként alkalmazták köhögés, asztma, valamint fogfájás ellen, de alkalmas volt a gyulladásos, gennyes sebek kezelésére és fertőtlenítésre is. Mezopotámiában a sumérek az égetett téglákat ragasztották össze; tetőket, hajókat szigeteltek vele. A templomok és paloták padlózatához, utak és gátak építéséhez nélkülözhetetlen anyagnak bizonyult. A természetben összegyűjtött kőolajt kocsikenőcsként, harci anyagként, világítási célra használták. Tüzes nyilakat készítettek, vagyis a nyílhegyet olajba mártott kóccal látták el, s ezzel gyújtották fel az ellenség házait a kínaiak, a mongolok, a tatárok, a perzsák, a rómaiak, a görögök, a bizánciak, jóval később pedig az indiá-

nok. A világháborúban alkalmazott lángszórókhoz is kőolajat használtak fel.

– Önnek nagyon hasznos információi vannak, Tasilo úr! Bevallom őszintén, hogy gyönyörködtet a műveltsége!

– Köszönöm, méltóságos uram! Ha megengedik, elárulom, hogy az Andok környékén, pontosabban Campo Grande-től keletre, Forte Coimbra város közelében – meglehet már paraguayi területen – olajnak kell lennie! Ezt a számításomat néhány nappal ezelőtt megerősítette két paraguayi kereskedő, akik szerint a Plata folyó völgyeiben olajfoltosak a vizek, nem lehet a teheneket megitatni.

Részleteztem, milyen előnye származna Brazíliának, ha olajat bányászhatna.

– Kedves Tasilo úr! Ön, a kiváló szakember, el tudja dönteni, hogy ezek az idegenek igazat mondtak-e. Nem lenne kedve meggyőződni saját szemével az ottani valóságról?

Ezt vártam már régóta. A szerencse az államtitkár úr személyében eljött hozzám. Megígérte, hogy már másnap konzultál az ügyben, és megpróbálja, megszerezni a szükséges materiális támogatást is. Beszél Aristid Degenfelddel, a magyar származású tanácsadóval, akinek jelentős befolyása van Epitácio Pessoa elnök úrnál.

Miután vendégeink elégedetten távoztak, Milica nemtetszését fejezte ki. Őt továbbra is színházi karrierje izgatta. Előre megjósolta kutatásaim kudarcát, és szemembe mondta, mennyit értek az olajbányászathoz.

– Ha hónapokig nem láthatlak, ki törődik majd velem? Ki ad nekem pénzt a karrierem kiépítéséhez?

Nem tudtam megvigasztalni. Nem volt mivel meggyőznöm. A felfedezés és a színészet két össze nem hasonlítható dolog. De egyetlen mondatával sem utalt arra, hogy ilyen hosszú távollét alatt elszakadhat szerelmünk lánca.

Utólag úgy ítélem meg, hogy egoista módon viselkedtem, amikor magára hagytam. Pontosabban nem volt soha egyedül, mert gazdag embereknek tetszelgett, akik örömmel osz-

togatták neki bókjaikat. Én is mindenáron híres akartam lenni. Úgy, mint ő.

Fábio három hét múlva szinte gyermeki örömmel vette át a fekete Rollsot. Szerencsére nem gondolta, hogy ajándékba kapja, tehát a közvetítőnek kifizette az automobil árát.

Fábio úgy cselekedett, ahogyan megígérte. Három hét után sikerült megszereznie az Iparügyi Minisztérium támogatását, és a felderítő úthoz szükséges három szakértő mérnök bizalmát, akik a riói egyetemen dolgoztak.

Amikor találkoztam velük, izgultam, hiszen igazi geológus professzorokkal ültem egy asztalnál. Előtte azonban alaposan felkészültem. Nemcsak szakmailag, hanem nyelvileg is. A professzorok különböző szinten beszéltek angolul és franciául. Én ragaszkodtam az angolhoz, mert szinte minden szakirodalmat ezen a nyelven lehetett összegyűjteni a Brazil Tudományos Akadémia könyvtárában.

Debütálásom jól sikerült. Hittek nekem. Úgy éreztem, hogy jobban vonzotta őket a kalandos kirándulás, mint az olaj felfedezése. Ezért nem firtatták a részleteket. Úgyis a helyszínen dől el minden. A kormány elérte, hogy Rio de Janeiro állam jelentős pénzösszegekkel támogassa expedíciónkat.

Gran Chaco (kecsua nyelven *chaqu*, „vadászok földje"), a Rio Plata medence környezetében található meleg, közepesen száraz mélyföld, amelynek területe Bolíviába, Paraguayba, Argentínába és Brazíliába (Mato Grosso) esik. Területe körülbelül 647500 négyzetkilométer (bár különböző becslések léteznek), és a Paraguay folyótól nyugatra, az Andoktól pedig keletre található a felsorolt országokban. Az erdőkkel és legelőkkel tarkított föld átlagosan 300 méter magas lehet; a folyók különösen a Vermejo és Pilcomayo mentén olyan buja a növényzet, akár a brazíliai őserdőkben; közepén és déli részein száraz, vízben szűkölködő steppék is vannak. Áprilistól szeptemberig tart a száraz időszak. Az októberben kezdődő esők a folyókat megárasztják, sok helyen nagy területeket öntenek el.

Mato Grosso magyarul Nagy Erdőt jelent. Területe 881 ezer négyzetkilométer. Állítólag csak százezren lakják. 1748-ban alakult az ellenséges indiánok lakta vidéken. Létrejöttét elsősorban az aranyláz indokolta. Hogy valóban találtak-e itt aranyrögöket, arról nem szól a fáma.

Az állam a segítőim által összeírt felszerelést biztosította. A két orvos, négy szakmérnök és a többi szakember velem együttt előre megkapta négy havi munkabérét. A bevagonírozással három nap telt el. Nagy örömömre nem nekem kellett foglalkoznom az ellátásukkal. A kormány szakácsokat, lovászokat, biológusokat, orvosokat, könyvelőt, munkairányítót adott mellénk. A felszerelés egy része 1921. május 2-án velünk együtt vonattal indult Campo Grande városáig, amely 650 méterre van a tengerszint fölött. Az ott előre megvásárolt anyagok (élelem, sátrak, ruhák stb.) már vártak minket. Forte Coimbra városába gyalog és lóháton indultunk; szükséges holmijaink egy részét magunkkal vittük. Amikor megérkeztünk, átadták a szállítóeszközöket, fúrótornyokat, lovakat, öszvéreket, és minden egyebet, amire szükségünk volt.

Én voltam az expedíció vezetője. Természetesen szakértői tanácsok nélkül nem sokra vittem volna. Pontosabban szólva, ők nem jutottak volna semmire nélkülem, mert én vezettem az orruknál fogva.

Több mint egy évtized távlatából megítélve úgy látom, hogy akkor missziót teljesítettem. Most már tudom, hogy 1928-ban a Bolíviával határos Chaco-vidéken jelentős olajmezőt fedeztek fel. Elmérgesedett a két ország között az amúgy is meglévő területi vita. Az állandó határincidensek végül 1932-ben a Gran Chaco-i háborúhoz vezettek.

Az őserdő sűrűjében haladok, előttem bennszülöttek vágják bozótvágó késsel az utat. Noha árnyékot vetnek a dzsungel fái, a levegő elviselhetetlenül forró és párás. Naponta többször átizzadom fakó ingemet, és pihenőkor kiterítem. Mindenki így

tesz. Szervezetünk kívánja a vizet, de takarékosan bánunk vele. Ha egy forráshoz érünk, felfrissítjük magunkat.

Kísérőm, Paulo Coelho nagyon beszédes. Leginkább a vadonnal kapcsolatos ismereteit közli. Máskor történeteket mesél. Az egyikre világosan emlékszem. Egy nap a paraszt szamara beleesett a kútba. Úgy döntött, hogy az állat már öreg, és a kutat ideje betemetni. Áthívta szomszédait, hogy segítsenek. A szamár megértette, mi történik. Először rémisztően üvöltött. Aztán megnyugodott. A paraszt meglepetten látta, hogy a szamár lerázza magáról a földet, és egyre feljebb mászik. Fél óra múlva átlépett a kút peremén!

* * *

A látvány lélegzetelállító. A erdő alját összefüggő virágszőnyeg borítja; mélykék hortenzia-mezők, kár, hogy éppen elnyíltak már. A fák közötti hasadékokon vízesésekre, szakadékokra nyílik kilátás. A vastag fákat sűrű moha fedi, a nedvességtől csöpög minden. Amerre a szem ellát meredek domboldalak és a tömött, áthatolhatatlan erdő, madarak rikoltoznak.

Amint megálltam, hogy megigazítsam a hátizsákomat, kísérőm, Paulo Coelho azonnal utolért, hiszen csak két-három lépésre haladt mögöttem. Ő is erősen fújtatott. A szállítók a hátukon, fejükön cipelt terheket letették a szűk ösvényre. Fél perc múlva szinte az egész őserdő egyszerre sóhajtozott, lihegett. Nagyon jól jött már ez a pihenő.

Egy zöldessárga, fekete foltokkal tarkított kígyó menekült a falevelek közé.

– Jararaca! Jararaca! – suttogták kísérőink, majd Paulo felvilágosított, hogy egy papagájkobrát láttunk, amely a fején támadja meg az embert. Majd örömteli hangon, némi humorral megjegyezte:

– Jól viselkedett, észrevette, hogy nem hívtuk... Nézd, a másik oldalon, azon a száraz fán egy gyönyörű színekben pompázó korall kobra alszik. Ritkán mar meg embert, de mérge igen erős, szája kicsi, méregfoga rövid. Gyakran összetéveszthető a hamis korallkígyóval, amelyik nem mérges.

Megborzongtam, és érezni lehetett a rettenetet a hangomon.

– Én a hamis fajtájával se szeretnék találkozni. Lehet, hogy ez se igazi?

– Ha nem akarsz vele találkozni, miért érdekel? – tréfálkozott kísérőm.

Legyintettem egyet, amellyel nyilván kifejeztem, hogy igaza van, és inkább beszéljünk másról. Mégsem társalogtunk. Mindenki elővette a kulacsát, és takarékosat kortyintott belőle, majd akkurátusan visszatette a hátizsákjába. A víz itt a legnagyobb kincs.

Mindig csak bozót, bozót, fa és fa. Fehér kócsagok nagy csapatokban rebbennek fel. Itt-ott indián kunyhók kis csoportja kandikál ki a léggyökeres fák közül, vagy egy magányos pálma látható, de inkább csak lombnövényzet: akácok, meg ismeretlen fajták, főként bokrok, mintha özönvíz előtti páfrányok is lennének. Kénsárga, zöld, piros madarak hemzsegnek, és olyan, mintha tejüveg búrája takarná a napot. Ez olyan pára, amelyben szinte látni a hőséget.

Többnapos gyalogtúránk alatt sokszor elért bennünket a trópusi eső, amely úgy hullt alá az égből, mint az özönvíz. Bőrig áztunk, s amikor órák múlva nehezen sikerült megszárítkoznunk, ismét hosszan zuhogott. Izzadtságunk egyesült a falavelekről ömlő szennylével. Amikor egy tóhoz értünk, nem hallgattam a figyelmeztető szavakra, belegázoltam, s talán egy percig éreztem, hogy megtisztulok. Aztán jött a kiábrándító valóság. Hirtelen undorom támadt a rovaroktól, a barna vízen keletkező buborékoktól. Féltem, hogy esetleg kajmán vagy krokodil támad meg. Kimenekültem a tóból, és még büdösebbnek – bűnösebbnek – éreztem magam, mint annak előtte. A nap lustán pislogott, kacagott rajtam.

Árnyékba vonultam. Körülöttem törpe akácok, folyondárok, mozdulatlan léggyökerek… Vörös madarak a tó fölött. A fehéres égbolton a napot mintha vattába csomagolták volna. Nem akartuk látni egymást. Kocsonyásan folyt a napfény és ragacsos a pára. A rothadás bűze mindenütt; miközben letöröltem

arcomról a verítéket, halszagot éreztem. Végül már nem töröltem le, hanem csak ültem csukott szemmel, csukott szájjal, orromon lélegezve, fejemet egy fának támasztva, előrenyújtott lábbal.

Mezőkön, sztyeppéken, őserdőben bolyongtunk. Máskor veszélyes és fárasztó utunk során sűrű bozótosokon gázoltunk keresztül, majd hegyeken, földeken, mocsarakon, réteken keltünk át. Gvarani indián kísérőim segítségével szerencsésen eljutottunk legközelebbi állomásunkig: a szuit törzs lakhelyéig, amely egy gyönyörű tó partján állott. Csendes pompában feküdt előttünk tér, az egyik kalyiba előtt három póznára különböző rongyok vagy inkább zászlók voltak tűzve. A nők fejükön edényben vizet hordtak, majd nagy fadézsába öntötték. Itt-ott mezítelen gyermekcsoportok cikáztak. Bambusszal bekerített kisebb kerteket fedeztünk fel, amelyben valószínűleg uborka és kukorica nőtt. Paulo Coelho a legmagasabban fekvő kunyhóhoz irányított minket. Előtte körben tíz-tizenöt félmeztelen férfi fekve pipázott. Ez volt a főnök „rezidenciája". Sem a berendezése sem a mérete miatt nem illett rá ez a szó. Mégsem írhatom azt, hogy „községháza".

A hatalmas tolldíszekkel ékeskedő indián főnök előtt meghajoltunk. Leült egy virágokkal díszített trónszerű alkalmatosságra. Mi, öten, állva maradtunk.

– Napnál Fényesebb Úr! Indiánok Királya! – mondtam, és Coelho tolmácsolta. – Alázattal járulunk eléd. Áldani jöttünk nagyságod és hatalmad… Indiánok Királya! – folytattam. – Kifejezve irántad érzett tiszteletünket, egyben arra kérünk kísérőimmel, hogy minket, alázatos vendégeidet, akik békés szándékkal érkeztek, hagyd aludni faludon kívül. Engedd meg, hogy kipihenve magunkat, békével haladhassunk át beláthatatlanul gazdag földjeiden anélkül, hogy veled és népeddel háborúba kerülnénk.

A Napnál Fényesebb Úr kezével néhány látványos mozdulatot tett. Tolmácsunk szerint ez az egyértelmű beleegyezés jele volt. Ő is „visszajelzett". Paulo átnyújtotta ajándékkosarun-

kat, amelyben egyszerű tárgyak voltak: konzervdobozok, gyufa, tükör, sokszínű rongydarabok, dárdahegyek, arcfestékek, ceruzák, drótok… Számukra minden hasznos eszköz…

Amikor visszatértünk csoportunkhoz, már nyoma sem volt a feszült várakozásnak. Expedíciónk tagjai lepihentek, szunyókáltak, tisztálkodtak. Megjelent néhány indián is, akikkel csereüzletet bonyolítottak le. Gyümölcsöket, dísztárgyakat, szárított húst kaptak fémtárgyakért, papírosért, újságlapokért cserébe.

Egy óra múlva rohant hozzánk egy indián futár, és rémülten mondta Paulonak, hogy nagy baj van. Ő meghajolt, intett, hogy menjünk vele. A főnök szállása előtt egy varázsló állt. Mindenki visszavonult kunyhójába.

Rémisztő hangon adta tudtunkra, hogy a földön szerteszét heverő fényes üvegekben (tükrökben) felfedezték ádáz ellenségeik levágott fejét. Nem! Nem! Ők akarják levágni az összes ellenség fejét!

Vigyük vissza, és ha elmentünk, dobjuk a közeli patakba, hogy „megfulladjanak". Összeszedtük a szétdobált zsebtükröket. Mély meghajlások után távoztunk. Tolmácsunk közölte, hogy veszélyes idegeneknek nyilvánítottak. Az indiánok földjén ugyan keresztülmehetünk, de a falut azonnal el kell hagynunk. A 120 fős kísérő csapatunkat nehéz volt meggyőzni. Néhányan távozóban egymással beszélgettek dühösen, mások morogtak magukban.

Nem mentünk messzire. A kétszáz méterre lévő indián telljelzéseket elhagyva, egy kilométert haladtunk északra, majd leszedtük a terheket az öszvérekről, lovakról. A tisztásra hajtottuk őket legelni. Az előttünk folyó patak vizében mindenki lemosta az út porát, verítékét.

* * *

Expedíciónk majdnem három hónapig tartott. Nagyon ritkán tisztálkodhattunk, hiányos volt az étkezésünk, éjszaka sokat fáztunk. Engem sokszoros erővel hajtott az a tudat, hogy jövendő sorsomat saját kezemmel irányíthatom. Nagyon bíztam a szerencsémben.

Carrau José Petro geográfiát tanított. A kőzetek szakértőjeként tartották számon. Kiválóan ismerte a földtörténeti korokat. Keveset beszélt, ha azonban megszólalt, minden szavának súlya volt, mert logikusan, tényekre alapozva adta elő mondandóját. Sajnos szaktudásomat nem akarta elismerni. Noha kétségeit sohasem fejezte ki egyértelműen, mégis szkeptikusnak tűnt. Valószínűleg azért, mert a másik két professzorhoz lépest ő értette legkevésbé az olajkutatással kapcsolatos angol terminológiát.

Ramon Joaguim Brito professzor nem geológus lévén is tisztában volt azzal, hol és miért keletkezhet olaj. Elméleti ismereteit igyekezett a helyszínen ellenőrizni. Ez úgy nyilvánult meg, hogy egy lankán kiselőadást tartott, majd egy másik völgyben folytatta.

Manuel Artagave professzor szenvedélyesen szerette rágcsálni a koka cserje leveleit, amely szellemileg mindig frissen tartotta. Folyamatosan készített térképvázlatainak mindig lehetett hinni. Precíz ember volt a javából! Ő beszélt legjobban angolul. Portugál nyelvtudásomat csiszolgatta, így javult a kiejtésem, bővült a szókincsem.

Külön feladatot jelentett a fúrás helyének meghatározása. A professzorok általában egyetértettek abban, hogy előzetes kőzetgyűjtés, majd rétegelemző fúrás után hol indítsuk el a fúrópajzsot. Noha állítólag én "kiszagoltam" az olaj lelőhelyét, a közös felelősséget mindig szívesebben választottam. Ha egyké esetben egyedül döntöttem, és nem leltük meg a hőn áhított fekete arany nyomát, mintha mindenki jobban csalódott volna…

Pontosan nem tudtuk, hogy Brazíliában vagyunk-e még, vagy már paraguayi területen járunk. Az országhatárt csak térképeink jelezték, olykor nem egyértelműen. Minden egyforma volt: erdők, tisztások, völgyek, sziklák, dombok, legelők, marhacsordák, patakok, mocsarak, tarka madarak, elöntött területek…. A határ kérdése egyáltalán nem izgatott, mert a brazil állam engedélyt kért és kapott a paraguayi olajkutatásra is.

Körülbelül két négyzetkilométeres területen már összesen tizenöt helyen végeztünk fúrást. A kőzet összetétele alapján elméletileg bárhol kialakulhatott volna kőolaj, gyakorlatilag azonban nyomát sem találtuk. A legutolsó lyukakat nem hagytam betúrni. Arra számítottam, hogy hirtelen valahol megindul majd a fekete nedű. Erre nagyon kevés esély volt. Huszonöt és ötvenöt méter mélységben fúrtunk felderítő nyílásokat.

A közeli városból titokban hozatott kőolajt már két hete rejtegettem. Eljött az ideje a felhasználásának. Sajnos munka közben nem sikerült olyan helyzetet teremtenem, hogy nagy kincsemet észrevétlenül beleönthessem valamelyik nyílásba.

Don Uruchurtu orvos, Pedro, az egyik szakácsunk és még öten megfelelő készpénz ellenében vállalták, hogy segítenek egy pálmalevelekből font különleges, pici kaskákban leengedni a fekete aranyat. Közben őrszemeket is állítanak. Az indiánok leleményességét bizonyító kaskák alja talajt érvén kiborult. Ahhoz, hogy elegendő mennyiséget hozhasson fel a fúró, több lyukban néhányszor meg kellett ismételni a műveletet. Nem kis izgalom után, még hajnal előtt bebújtunk sátrainkba. Másnap reggel határozottan jelöltem meg azt a néhány kutat, amelybe álmom szerint olaj szivárgott. Bár a mérnökök nem ellenkeztek, egyáltalán nem hittek benne.

Sohasem felejtem el azt az örömöt, amit folyamatosan átéltek az expedíció tagjai, ahogyan sorra továbbfúrták az általam kijelölt nyílásokat…

A harmadik siker után feldobáltak a levegőbe. Ha ezt Milica láthatta volna!

Két óra alatt előkészítettük a visszavonulásunkat. Négyfős csapatot vettem magam mellé. Előrementünk, hogy telegrammban jelentsük az iparügyi minisztériumnak a szenzációs felfedezést. A legközelebbi településre lovaink repítettek bennünket. Hazafelé a vonaton a három professzor leírta tapasztalatait, a felderítés eredményét: gazdag olajlelőhelyre bukkantunk.

* * *

Szinte minden minisztériumban látni akartak, versenyeztek értem.

Nagyon jó érzés sikeresnek lenni! Egész Rio minket ünnepelt. Napokon belül sikerült megalapítani a Banca Rio de la Plata-t. A tőkét a minisztériumok és a városi tanács adta hozzá úgy, hogy szinte számolatlanul vásárolta fel a sebtében kinyomtatott, nagyméretű, díszesen illusztrált kötvényeket. Rio előkelőségein kívül a szegények is jó üzletet láttak a papírokban. Olykor átmeneti fennakadás mutatkozott, mert a hatalmas és állandóan jelentkező igényt nem lehetett a nap minden órájában, minden bankban kielégíteni.

Úgy tekintettek rám, mint egy hősre. Degenfeld Arisztid is lelkendezett. Benne sem merült fel, hogy esetleg "tévedés lehet a dologban". Az újságok szalagcímekben hozták a nevemet, interjúkat kértek tőlem. Segítőtársaim nélkül nem mentem volna semmire – mondogattam –, ám nem vették figyelembe. Úgy tűnt, hogy a három professzor és szakvéleménye csak amolyan kísérő jelensége, vagy inkább következménye volt az olajmező felfedezésének.

Fogadott az államelnök. Elismeréssel nyugtázta életem eddigi sikereit, amelyeket szerteágazó tanulmányaim, előkelő származásom, romániai olajbányáim alapoztak meg.

Epitácio Pessoa elnöktől kértem a diplomáciai karba való felvételemet. Dégenfeld Arisztid segített megfogalmazni kérvényemet. Hivatkoztam arra, hogy én már kezdettől fogva az Entente mellett, a győztes oldalon harcoltam. Nagybátyám, a román herceg és olajmágnás titokban benzinnel látta el a francia hadsereget. Én voltam az közvetítő, és nem egyszer kerültem veszélyes helyzetbe emiatt.

Az ötoldalas szöveg nagyon hatásosnak bizonyult. Kérvényemet elfogadták.

Milica, szépséges ékszerem, életem gyöngyszeme nem várta meg, hogy a három professzorral visszatérjek Rióba. Hiába volt meg a kastélyban mindene, mégis unatkozott. Nem volt illendő, hogy egyedül járjon előkelő társaságokba. Valahogyan

megismerkedett egy cirkusz igazgatójával, aki történetesen ugyanolyan magyar emigráns volt, mint mi. Ő ígérte meg neki az állandó sikert, a tapsot, a hírnevet. A cigányok vándoréletét választotta helyettem. Hagyott egy búcsúlevelet, amelyben szentimentálisan emlékezett meg néhány éves érzelmes és anyagi természetű kapcsolatunkról. Fájlalta románcunk végét, amit élete legszebb időszakának nevezett. „Ahogyan te, drágám, mindig az új, az ismeretlen felfedezésére vállalkozol, engem is ugyanúgy befolyásol, ha valaki próbatétel elé állít. És a sors egy másik férfi személyében újabb lehetőséget küldött nekem. Téged az Úr elszólított mellőlem, de engem megszólított... Te maradsz nekem az egyetlen, az örök férfi, életem társa, aki megbolondította szívemet. Mindig csak téged foglak szeretni, egészen a síromig."

Aztán mégis a szememre vetette: fontosabbnak tartottam, hogy idegen érdekek miatt, bizonytalan sikerért elmenjek az őserdőbe a vademberek közé...

Milica búcsúzása nem tartozik a szépirodalom legszebb szerelmes vagy szakító levelei közé. Nem sírtam el magam, ahogyan nyilván szerette volna.

Fokozatosan úrrá lett rajtam a nyugtalanság. Most, amikor mindenki engem ünnepelt, amikor szabad bejárásom volt a minisztériumokba, mégis Milicán járt az eszem.

Igyekeztem átvenni volt kedvesem gondolkodásmódját, mint a detektív a bűnözőét. Nem akartam elhinni, hogy egy fényűző élethez szokott asszony kétes remények és sikerek miatt hosszabb időre elmenjen. Szegényen kell élnie durva, ápolatlan emberek között. Ehhez állandó mozgás, bizonytalanság, nélkülözés társul. Estélyi ruháit – ha egyáltalán megmaradt valamelyik – csak a cirkusz porondján, díszletként viselheti. Ő nem ilyen! Nyilván már honvágya támadt, mint nekem is.

Bécsbe vágyott minden porcikám. Neki is ott kell lennie! Csak ott találkozhatunk! Engem ugyan Európa számos országában köröznek, mégis Bécsbe kell mennem. Az elnyert brazil diplomáciai státusz segíthet.

Bejelentettem hát, hogy egy sürgős ügyben rövid időre Bécsbe kell utaznom.

– De kedves barátom! Éppen most, amikor a Banca Rio de la Plata részvényeit még a szegények is vásárolják? A nők eladják selyemszoknyáikat, a férfiak csónakjaikat. Megváltást látnak az olajüzletben.

– Tudom, kegyelmes uram – válaszoltam Fábio Robertonak. – Szeretném azonban az európai kapcsolataimat felhasználni, hogy újabb befektetőket találjak a kőolaj kiaknázásához. Tehát kizárólag üzleti ügyben utazom, és ez igen fontos lehet második hazám, Brazília számára is.

Igazat adott nekem.

Bécsben sokkal jobban kiismerem magam, mint Brazíliában, ahol előbb-utóbb kiderül, hogy ahol „van olaj", ott nincs olaj! Akkor a felelősségre vonást nem kerülhetem el.

Érzékeny búcsút vettem kastélyom alkalmazottaitól. Csak ők sejthették, milyen hosszan maradok távol, mert öt hónapra előre megkapták a fizetésüket.

6. Majom, pénz, nők

1921. június elsején déltájban ragyogóan sütött a nap. Egy különös külsejű férfi bukkant fel a bécsi Ringen sétálók tömegében.

Én voltam az! Sújtásokkal és széles tábornoki csíkokkal díszített, rikító egyenruhát viseltem. Oldalamon kard fityegett, bal vállamon pedig egy apró majom ült. Ő volt Vilma, az amazonasi törpemajom; körülbelül tizenhat centiméter hosszú, de farka elérte a harminc centit. Nagyon barátságos, kedves állat. Türelmes, ragaszkodik az emberhez. Németül azt mondják: *einen Affen haben*, ami szó szerint azt jelenti, hogy van valakinek egy majma. De akkor is használják, ha valaki kapatos, részeg. Én diadalittas voltam.

Élveztem a népszerűséget. Lassan haladtam, hogy mindenki megbámulhasson; nézegettem a hölgyeket, akik a Bristol, a Grand Hotel és az Imperial Hotel közötti útvonalon közlekedtek. Mosolyt küldtem feléjük még akkor is, ha mellettük gavallér feszített. Egy pökhendi fiatalember, hirtelen elém toppant, arisztokrataként mutatkozott be, és kikérte magának, hogy őt és asszonyát fixírozzam. Nagy nyugalommal hallgattam végig, majd portugálul valami olyasmit mondtam, hogy igaza van, nyugodjon meg, viszontlátásra. Aztán elfordultam, és továbbmentem. A feldühödött úriembert asszonya csitítgatta, barátai pedig karon fogták és elvezették.

Ki tudja, ki ez az ember! Lehet, hogy valamilyen antant diplomata-maskara, ne foglalkozz vele! – vigasztalták osztrák társai.

Lesétáltam a Schwarzenberg Platzig, melynek közepén kopott egyenruhájú bécsi rendőr irányította a forgalmat. Derűsen figyeltem az őrszem betanult mozdulatait. Vilma hamarosan utánozni kezdte a rendőrt: mutogatott, forgolódott. A színjáték tetszett a járókelőknek. Néhány percre ingyen szín-

házba csöppentek, és hálás közönségnek bizonyultak. A végén én is velük együtt kacagtam.

Utána a Hotel Imperial éttermében ebédeltem. Vilma a mellettem levő széken guggolt; a vendégek és pincérek mulatságára szalvétával az álla alatt ette a párolt rizst, amelyet külön az ő számára hűtöttek ki. Miután fizettem, Vilmával a vállamon a Belvedere-palota felé irányítottam lépteim. A harmadik kerületi diplomata-negyedben, a Salesianer Gassé-ban levő bérelt lakásomra tértem vissza. Az ajtóra szögezett réztáblán ez állott: *Melchior Horváth, Freiherr von Beöházy.* A bejelentő cédulámból meg lehetett tudni, hogy volt császári és királyi huszárkapitány, jelenleg brazíliai katonai attasé vagyok.

Az első hetekben kedvtelésemnek éltem: finom ebédek, vacsorák, bőséges borravalók, séták Vilmával, az utcai járókelők nagy csodálkozása közepette. Barátaimnak telegrafáltam, és küldöncöt menesztettem több levéllel, melyben június 18-án este hatra találkozóra hívtam őket. Aztán úgy döntöttem, hogy átrándulok Pozsonyba, amely akkor már új országhoz, Csehszlovákiához tartozott. Brazil attasé uniformisomat és Vilma majmomat még jobban megbámulták, mint Bécsben.

Egyszer a Savoy Hotel és Restaurant egyik árnyékba helyezett asztalánál foglaltam helyet. Vilma miatt erre feltétlenül szükség volt. Hiába volt brazil, nem szeretett sokáig a tűző napon ácsorogni.

A közelemben sétálók kimért pillantásokkal tekintgettek felénk. Meg-megálltak, amikor Vilma valamilyen produkciót hajtott végre: adott nekem egy banánt, evett, táncolt az asztalon, a vállamon ülve vakargatta magát, vagy éppen a kíváncsi közönséget bámulta, és őserdei nyelven rikácsolt. Hosszú idő telt el, amíg egy pincér közelünkbe merészkedett. Más vendég akkor még nem volt. Egyenruhám miatt nem akartam magyarul megszólalni. Portugál, angol és német kevert nyelven a Menükarte alapján Vilmának hideg vizet, zöldségtálat, magamnak limonádét rendeltem.

Úgy tíz méterre tőlem, ekkor ült le egy asztalhoz Majtényi Pálné bárónő, akivel életem egy időre összefonódott. 32 éves

múltam, de gombokkal, sújtásokkal díszített brazil tábornoki uniformisban, tíz évvel idősebbnek néztem ki. (Mint később megtudtam, ő 42 éves volt akkor.) Sárga rózsákkal díszített széles kalapot viselt, amely részben beárnyékolta arcát. Aztán felém fordult. Csodálkozott, mint egy kisgyermek, amikor váratlanul rátalál valamire, amit régen óhajtott. Lehúzta könyékig érő fehér kesztyűjét, majd hanyagul a fotel támasztójára dobta. Nekilátott a menülap olvasásához. A pincért udvariasan elküldte, mondván, még nem választott. Két fehér, vonzó ingválla, vibráló kisugárzása, nem hagyta nyugodni véremet. Úgy lapozta a menükönyvet, hogy éreztem, minket néz. Vilma először nem törődött vele. (A bámuló tömeg tisztes távolságból szemlélődött a kerthelyiség kerítése mögött.)

Vilma minden helyzetben feltalálta magát. Bárkivel úgy ismerkedett meg, hogy az illető ne vegye tolakodásnak. Most asztalról asztalra ugrálva a kalapos hölgy közelébe ment.

Olyan keveset tud az ember a majmokról, pedig sok szempontból érzékenyebbek, találékonyabbak, mint mi. Vilma a szomszéd asztalon „játszotta el" a hölgynek szerelmi vallomását (vallomásomat?). Két hátsó lábára ülve, elülső mancsaiban egy hámozatlan banánt tartva adta elő „monológját". Előtte kellően magára vonta a közönség figyelmét. Olyannyira, hogy két pincér egymásnak ütközött, s ennek következtében néhány pohár eltört. Vilmát sokszor hallottam „beszélni". Gyakran válaszolt kérdéseimre. De ilyen hangokat még nem adott ki. Piciny nyelvét öltögetve olyan varázslatosan, érzékien makogva, banánjával mutogatva tartotta bemutatóját, hogy hosszas mosoly után a hölgy elnevette magát, majd elvette a feléje nyújtott banánt. Vilma várt egy kicsit, apró táncot lejtett, mintha megköszönte volna a „játékot". Utána néhány szökelléssel a vállamra ugrott.

A kalapos hölgy ekkor teljes testével felém fordult. Zavart volt, hiszen életében még aligha került ilyen extrém helyzetbe. Tudtam, hogy csak én lehetek e váratlan szituáció megoldásának a kulcsa.

Miután az elegáns, kalapos hölgynek németül néhány bocsánatkérő kifejezést rögtönöztem, megkérdeztem, hogy leülhetek-e Vilmával asztalához. Az ismeretlen magyaros akcentussal ejtette ki a német mondatokat.

– Ó, hát Ön magyar?! – csodálkoztam. – Engedje meg, hogy bemutatkozzam. Daniel Paulo Jorge Alberto Alfredo Santos vagyok, de szólítson csak egyszerűen Festetich Tasziló grófnak.

– Maj-maj-… Majthényiné… Margaréta… báróné – hebegte meglepődve. – Hogyan…? Hát lehet, hogy Ön nem spanyol tiszt? Mert…

– Pardon…! – szakítottam félbe. – Brazil tábornok!

– …annál inkább, és így beszél magyarul!

Miután leültem Vilmával az ölemben, mutató ujjamat ajkam elé helyeztem, és titokzatosan mondtam:

– Titkos küldetés, asszonyom. Diplomáciai megbízatás!

– Nem értem – felelte még mindig zavartan.

– Pardon, pardon! Éppen így van jól.

Ebben a pillanatban egy elegáns szőke kisasszony tűnt fel asztalunk közelében. Másodperceken belül kiderült, hogy leánya, Klára érkezett meg. Vilmát azonnal a szívébe zárta. Vilma is viszonozta az feléje sugárzó boldog érzést. Nagyon vonzotta őt Klára enyhén ibolya illatú toalettje. Kezével, makogásával „magyarázta", hogy hozzá szeretne menni. Beleegyeztem.

Így kezdődött ismeretségem Margarétával és Klárával.

Megittunk egy-két limonádét. Az időjárásról, a pozsonyi és a bécsi szórakozási lehetőségekről beszéltünk… Ebédmeghívásomat mindketten örömmel fogadták. Mind a hárman bouillont (erőlevest), marhabélszínt és csokoládétortát ettünk. Egy üveg csodálatos zamatú francia Château Cheval Blanc-t és hegyiforrás-vizet ittunk.

Továbbra is Vilma volt a központban. A pincérek egy hokedlire tálaltak neki, és zsámolyon ülve nagy élvezettel rágcsálta a feltálalt zöldségfélékből összeállított fogást.

– Tasziló gróf, mit csinál Pozsonyban? – kérdezte Margaréta.

– Bécsben szálltam meg, ide csak kirándultam. Gróf létemre örömmel foglalkozom nemzetközi kereskedelemmel. Különböző külügyminisztériumok és kereskedelmi minisztériumok megbízásából ügyleteket teljesítek. Sokat utazom. Elégedett vagyok, mert mindegyik kiküldetésemet üdülésnek fogom fel. Brazíliában alapítottam egy bankot, melynek Banca Rio de la Plata a neve. Részvénytársaságom szakemberei egy évvel ezelőtt egy olajmezőt fedeztek fel a Mato Grosso völgyeiben. Exporttal, importtal is foglalkozom. Csak ennyit mondhatok, a többi titkos!

– Én már sokat hallottam az Ön családjáról, főleg gróf Festetich Györgyről, aki a Georgicon Tanintézetet alapította az uradalmi gazdatisztek kiképzésére. Keszthelyen minden év májusában megrendezik a Helikon-ünnepeket, amelyekre gazdákat, írókat, költőket, tudósokat hívnak meg. Már láttam a főtéren a gróf szobrát.

– Megtisztelő számomra, hogy dédatyám múltját ilyen jól ismeri. Ő volt az, aki az elhagyatott mezőgazdaság fejlesztése érdekében áldásos tevékenységet fejtett ki. 162.000 holdnyi birtokán példás gazdálkodást vezetett be. Református gimnáziumot alapított, templomot épített a környéken.

Vilma hangjával és kezével jelezte, hogy a távolabbi bozótosba kell vonulnia. Intettem neki, hogy mehet. Apró termete ellenére hatalmas szökellésekkel távozott.

– Mi történt? – kérdezték a hölgyek szinte egyszerre.

– Pardon, hölgyeim! Vilmának is vannak természetes szükségletei.

Néhány perc elteltével Vilma lassú, elégedettségről árulkodó lépésekkel sétált vissza asztalunkhoz. A távolabb álló tízhúszfős közönség még mindig ámuldozott minden mozdulatán.

– Olyan jó a magaviselete…, ha illik ilyet mondani egy majomról – jegyezte meg Margaréta.

– Illik, szabad – nyugtáztam. – Comme il faut.

* * *

Faragó András, Sugár Vilmos, Tolnai–Turteltaub Szigfrid, Klaár Sándor, Goldschmidt Márton, Friedrich Wilhelm Wetz, Fürst László június 18-án megjelent hívó szavamra. Megbeszéltük a teendőket. Harmath László és Jarinay Ákos barátom két nappal korábban tértek vissza Svájból, ahol betéteinket ellenőrizték, majd magasabb kamatra helyezték. Nyilván egyéb okuk is volt, hogy elutazzanak.

Miután elmeséltem, hogy jelenleg a Brazíliai Egyesült Államok európai üzleti képviselője vagyok, mindketten meglepődtek.

– Menyus! – mondta Ákos. – Te vagy közöttünk a legnagyobb, a legjobb, a Maximum!

Szerénynek akartam mutatkozni.

– Neeem! Goldschmidt Marci a legnagyobb, hiszen Leona Salvatore úrhölgynek egy szerződéssel elcsalta egész vagyonát.

– Nem! Nem! – lengette maga előtt tagadólag a kezét Ákos. – Ez annál százszor jobb!

Fél óra múlva, miután megismerték a tervemet, Ákos hozzátette.

– Bocsáss meg, barátom! Tévedtem. Ezerszer jobb vagy, mint Marci.

László sem akart lemaradni. Így überelt:

– Hadd legyek egészen pontos. Egész Európában és Brazíliában a legeslegjobb.

Goldschmidt Marci is szerényen elfogadta ezt a minősítést.

Felosztottuk egymás között a bankokat, export-import társaságokat, időpontokat határoztunk meg.

Három hét telt el szorgos előkészületekkel. Osztrák devizaközponti engedélyeket, csekkeket, megbízásokat, pecsétlenyomókat, igazolványokat készítettünk. Közben azért volt időm Majthényinéval is minden nap eltöltenem néhány órát. Harmath László és Jarinay Ákos ugyanúgy cselekedett, de ők Klára kisasszonnyal múlatták a szép nyári időt.

Egyik este és fél éjszaka sikerült Margarétával egészen bizalmas viszonyba kerülnöm. Diszkréten elhallgatom ennek a felejthetetlen együttlétnek a részleteit. Csak annyit említek meg, hogy pertut ittunk. Azután, ha kettesben maradtunk, mindig tegeződtünk.

Vilmát Majtényinéra és Klárára bíztam.

1921. július 16-án elérkezettnek láttuk az időt jól előkészített akciónk megkezdésére. A két hatalmas bőröndben magammal hozott brazil részvényeim nagy részét felosztottuk egymás között. Mint Bécsben élő német mágnás és bankár felkerestem az Internationale Export–Import A. G. (INTAG) igazgatóját, Berhard Janovitzer urat. Felmutattam az osztrák devizaközpont engedélyét, amely arra hatalmazott meg, hogy kétszáz millió korona névértékű lebélyegezetlen bankjegyet Brazíliába szállítsak ki, és augusztusban, dollárban legalább húsz százalékkal többet küldjek vissza. (Tudni kell, hogy a külföldön járt és onnan visszakerült, lebélyegzett bankók jóval többet értek, mint a csak Ausztriában vagy Magyarországon forgalmazottak.) Biztosítékul a Banca Rio de la Plata 30 milliós csekkjét kell az INTAG-nál kauciónak hagynom.

Hasonlóan manővereztem még nyolc társaságnál és banknál. A dolog érdekessége, hogy felkerestem az INTAG másik igazgatóját, Singer urat is. Miután kiderült, hogy Janovitzer igazgatóval a viszonya felhősnek mondható, némi taktikai módosítással nem volt nehéz diszkrét megegyezést kötnöm vele. Vakon megbízott bennem, mert kapzsi ember módjára azt remélte, hogy saját vagyonát jelentősen meg tudja növelni. Ígéretem és az írásba foglalt megállapodás szerint kétszázmillió lebélyegezetlen koronát tudok elhelyezni Brazíliában magas árfolyamon. Singer úr olyan csendes, olajozott stílusban tárgyalt velem, mintha egy új Singer varrógép lenne.

A hasznot 30-70 százalékban felezzük meg – ez volt megegyezésünk egyik kitétele. (Természetesen én, a közvetítő kaptam volna a 30 százalékot.) Willhelm Singer egy hét alatt tudta összegyűjteni ezt a hatalmas összeget nagy címletű bankókban. Biztosítékul most is a Banca Rio de la Plata 30 milli-

ós csekkjét adtam át kaucióként. Augusztus végére ígértem újbóli megjelenésemet, miután bankomon keresztül átküldöm neki a legutolsó árfolyamon számolt dollár ezreket.

A három nap alatt lezajlott hadműveletünk befejeztével egy titkos helyen találkoztunk, ahol mindenki a márványasztalra rakta a saját maga által szerzett összegeket. Ennyi papírbankót életünkben nem láttunk egyszerre. Kilóra mérhettük volna a dollárt, a svájci, a francia frankot, az angol fontot és az osztrák schillinget.

Mivel az ötlet tőlem származott, húsz százalékkal többet kaptam, mint barátaim. Ők ajánlották fel, hiába tiltakoztam. Két koffert és öltönyöm összes zsebeit megtöltöttem. Ilyen gazdagnak még nem éreztem magam!

Az osztozkodás két órát vett igénybe. Pontos nyilvántartásunk alapján tudtuk, milyen bankokat hagytunk ki, ezért onnan küldtük tovább svájci bankkontóinkra a készpénz legnagyobb részét. Én drága nyakékeket, karpereceket, briliánssal díszített gyűrűket, brossokat is vásároltam. Sietnünk kellett.

– Drága hölgyeim! Tegnap telegramot kaptam Alberto Alfredo Demetrio Senchawtól. Ő a Brazíliai Egyesült Államok kereskedelmi minisztériumának főtanácsosa. Minél előbb látni szeretne. Be kell számolnom a megkötött üzletekről, szerződésekről. Váratlanul ért a dolog, azt hittem, van még legalább két hónapom. Nagyon nehezen tudnék megválni előkelő társaságuktól. Tudom, hogy mindkettőjüknek rengeteg szabadideje van, szabadságra, világlátásra vágynak… Ezért engedjék meg, hogy mindezt teljesítsem. Nagy szeretettel hívom meg Önöket Rióba. Utazzanak velem Genovából! Élvezzék vendégszeretetemet!

– De hiszen ezt elképzelni is nehéz!… Ilyen hirtelen…

– Elképzelni nem kell, hiszen nem a képzelet szárnyán utazunk. Vonatunk holnapután reggel nyolckor indul. Természetesen minden lehetséges költséget én állok. A toalett beszerzésétől kezdve a brazil vendéglátásig. Szíves engedelmükkel velünk utazik még László és Ákos, két jó barátom. Sőt: Virág

Oszkár és Steiner József zenészek is, hogy a jókedv és a mulatás ne hiányozzék.

Vilmát Klaár Sándorra bíztam. Szegény állat nem érezte meg, hogy végleg elhagyom. Sándor nagyon élvezte Vilma társaságát.

* * *

Genovában a Hotel Caesar több lakosztályát lefoglaltam. Margaréta, Klára, Harmath László, Jarinay Ákos, valamint a két cigányzenész számára. Én a kínai lakosztályt béreltem. Megérkezésünk napján néhány óra múlva a hotel recepcióján érdeklődtem, mikor indul hajó Rio de Janeiro-ba.

– Signore! Sajnálom, éppen tegnapelőtt ment el a tengerjáró gőzös tele utasokkal, elsősorban kivándorlókkal. Legközelebb talán négy vagy hat hét múlva indul a következő. Oda méltóztatott volna utazni?

– Igen, de nem baj. Így lesz lehetőségünk kellemesen eltölteni ezt a néhány hetet.

– Tiszta szívből ajánlom, hogy automobillal utazzanak el a Francia Riviérára, Monte Carlo-ba. De azért a környéket se hagyják ki!

– Köszönöm az ajánlatot. Ha majd szólok, tud számunkra két automobilt rezerválni?

– Természetesen, signore. Kérem, hogy előtte egy nappal említse meg a dolgot.

– A mennyországban érzem magam! – fogadott Margaréta lakosztályában, amikor visszamentem. Előtte az asztalon két pohár és egy félig megivott üveg pezsgő.

– Gyere! Neked hagytam. A többiek lementek a tengerpartra. Aztán végigmennek a sétányon. Csak vacsorára jönnek vissza.

Éreztem, hogy ennek az asszonynak most felforrt a vére. Nem ittam meg a nekem szánt pezsgőt, noha a márkája és az évjárata nagyon csábított. De korlátlanul akartam élvezni Margaréta minden bujaságát, fel akartam fedezni, meg akartam fejteni testének összes titkait.

Szó nélkül átöleltem. Úgy csókolóztunk, mint egy összeszokott páros. Ahogyan erősen magamhoz szorítottam, éreztem, hogy neglizséje alatt csak a mezítelen testét viseli…

Fél óra múltán elhatározta, hogy elmeséli életét, mert meg akar szabadulni nyomasztó múltjától.

– Trencsén környéki előkelő családból származom. Apám Kemeniczky Pál, anyám Pleibert Anna-Mária. Két húgom volt: Clementina és Amália. Zsarnok apánk mind a kettőjüket kolostorba kényszerítette. Utólag úgy ítélem, meg, hogy csak azért, mert kiskorukban sokat sírtak, éjszaka nem hagyták őt nyugodtan aludni! Anyám belebetegedett apám kegyetlenségébe, és búskomorságba esett. Fiatalon halt meg. Engem másként neveltek. Mintha apám az Úristen előtt jóvá akarta volna tenni a testvéreim ellen elkövetett zsarnokságát, anyám halálra gyötrését, nekem mindent megadott. Ám csak a maga sajátos módján. Úgy játszott velem, mint egy kismacskával. Komoly műveltségre tettem szert; ezt nagynénémnek köszönhetem, aki szintén erőszakos volt, de érdekemben mindent kiharcolt. Lehet csak azért tette, mert apámat ki nem állhatta. Egy „kiscicának" nem kellett volna németül, franciául, angolul tanulnia, és a zongora is csak arra lett volna jó, hogy bújócskát játsszon alatta. Franciska néném révén műveltségre tettem szert. Apám szörnyűségesen szeretett mulatni és nevetni. Népünnepélyeket, kártyapartikat, lóversenyeket tartott, amelyeken nagyon sokan fordultak meg. Ilyenkor folyt a bor, a pálinka, a kutyák is húst ettek. Aki olyan részeg volt, hogy nem tudott felállni az asztaltól, az volt az igazi hős, aki pedig az asztal alatt végezte, megnyerte az első díjat. Engem Majthényi Pál egy kártyapartin nyert el, amelyen az én kezem és a hozományom volt a tét.

– De hát ez rettenetes! – mondtam, és magamhoz öleltem.

– Megalázó és kibírhatatlan! – folytatta sírdogálva. –Alig múltam tizennyolc esztendős akkor, de egy év múlva már szültem. A báró úr fiút akart, és még jobban megutált, amikor a Teremtő leányt küldött neki. Kézzel-lábbal, foggalkörömmel védekeztem, hogy borszagú, szivarbűzös szájával,

ragacsos bajszával és szakállával, izzadt, büdös testével hozzám érjen, leteperjen. Legtöbbször hiába! A nyálától hányingert kaptam, a fizikai fájdalomtól, és utálattól, megvetéstől elájultam. Napokig tartó migrénem csak órákra múlott el. Vagy akkor, ha cimboráival hosszabb időre kimentek a vadászházba – cigányzenészekkel, cigánylányokkal és egyéb tisztességtelen nőszemélyekkel.

– Egy napon, miután az Úristen meghallgatta kérésemet, legkedvesebb lova, Villám, ledobta, és két napig haláltusáját vívta. Miután távozott az élők sorából, megváltozott az életem. Egy megbízható rokonunkra bíztam a gazdaságot. Én pedig Klárával Európa sok országát beutaztam.

Margarétát ezután nemcsak csodálatos nőként tiszteltem, szerettem, hanem egy olyan lényként is, aki a sors áldozata lett, mégis képes volt újra szirmot bontani és a kedvemben járni.

A lakosztályomban feltálalt hét személyes vacsora elfogyasztása közben megjegyeztem, hogy lekéstük a gőzöst, és négy-hat hétig teljes pihenéssel, szórakozással foglalkozhatunk. Nagy volt az öröm, a lelkesedés.

Nizzában több napot töltöttünk. Minden alkalommal másik restaurantban étkeztünk; válogattunk a legfinomabb, legdrágább étkek, italok között. A szarvasgombával díszített sült őz vitte el a pálmát. Társaságunk először a tálalás látványától jött tűzbe, majd azoktól a különleges ízektől, amelyeket csak érezni, leírni nem lehet. A nizzai tengerparti korzón elegáns viseletünk feltűnést keltett. Mi kerültünk a centrumba.

– Úgy *bazseválnák* neked, Tasziló, ha a bécsi laxenburgi mulatóban lennénk! – mondta Virág Oszkár.

Steiner József sem hagyta szó nélkül.

– Én meg úgy, de úgy *kontráznák* neked, hogy belehalnál a gyönyörűségbe!

– Dehogy halnék bele! – ellenkeztem. – Pont most, amikor megyünk Brazíliába?!

Vilmos elmélázott a válaszomon, majd rezignáltan hozzátette:

– Igaz, igaz, *perzse…*

– Fényes karrier vár rátok Rióban! Az egész országban egyetlen egy cigány zenész sincsen! Ha elkezdetek játszani, ott mindenkinek megszakad a szíve… Az biztos…

– Hát az nem lesz jó, mert akkor nekik kampec – mondta Józsi.

– Nem úgy te! – csitítottam. – Ezt csak úgy szimbolikusan mondtam.

Látszott az arcán, hogy nem érti.

– *Szimbóleikusan, szim..boleikusan…* Akkor jó.

Monaco a Földközi-tenger partján terül el. Északi szomszédja Franciaország. Területe talán két négyzetkilométer lehet. Államformája hivatalosan alkotmányos monarchia, de valójában a herceg egyszemélyes uralma érvényesül. Lakosságának nagy része francia, olasz és egyéb nemzetiségű. Klímája csodálatos. Az Alpok megvédik a misztráltól, a hideg északnyugati széltől. Az évi középhőmérséklet 19 Celsius fok. A napsütéses órák száma évente 2700-nál is több. Így mutatta be Monacot röviden hotelünk igazgatója, mielőtt elindultunk volna.

Monaco a kikötővel és Monte Carlo-val olyan volt, mint egy ékszerdoboz. Az öbölben a sok fehér és egyéb színű vitorlás, mintha egy-egy ékkő lenne! A monacói hercegségből elénk táruló látvány magával ragadott. (A két zenész, valamint Jarinay és Harmath sem jött velünk.) Nehezen tudtam eltitkolni az ámuldozó Margaréta és Klára előtt, hogy hosszúnak találom gyönyörködésüket, inkább a játéktermekbe vágyom. Természetesen erre is sor került. A pókerasztalnál sajnos nem állhatott Milica, pedig jelzéseire nagy szükségem lett volna. Az ismeretlen játékosok keveset beszéltek, arcukról semmit sem lehetett leolvasni. Érzéketlen masinákkal játszottam. Némán blöfföltek, legtöbbször jó volt a lapjárásuk. Sokat veszítettem.

Szerencsére két kísérőm ismét a látvánnyal volt elfoglalva, amely a kaszinó hatalmas teraszáról eléjük tárult.

– Monacóban lenne jó hercegnőnek, vagy hercegnének lenni! – ábrándoztak mind a ketten.

– Akkor viszont én lennék a hercegetek…

A szegény hercegetek, mert tőkém fogytán van. Ezt nem mertem kimondani. Inkább titokban pénzzé tettem hatvan darabból álló briliánsgyűjteményem egy részét, amelyben kétkarátos kő volt a legkisebb, de akadt négy 33 karátos is.

– Klári kisasszonynak nem lenne kedve sétálni egyet a parkban? Elkísérhetem? Vagy menjünk a korzóra? – javasoltam, ha kettesben akartam maradni Margarétával.

Harmath ilyenkor megbeszélésünk értelmében közbeszólt.

– Kedves Tasziló! Már meg ne sértsünk, de tudtunkkal Klára kisasszony inkább társaságunkat óhajtja. Csak mi tudjuk a világ legnagyobb átélésével hallgatni, amikor az erdőben tett sétáiról mesél, és közben ellenállhatatlanul csillogó kék szemeiben látjuk a fenyveseket!

Járay kiegészítette:

– Emlékszel még, hogy a hosszú vonatozás alatt, mi hárman milyen jól elszórakoztattuk egymást?

Klára kisasszony irult-pirult, zavarát hímzett keszkenőjének gyűrögetésével igyekezett palástolni. Egyik lábáról a másikra állt, miközben lesütötte ábrándos, tengerkék szemeit. Az ártatlanság szimbólumát valaki nyilván majd róla mintázza meg.

Így aztán a bárónéval jártam Genova utcáit, múzeumait. A Hotel Astoria éttermének árnyékos, kerti asztalánál kettesben meghitten töltöttük az időt. Egyik alkalommal a brazil indiánok felől érdeklődött.

– Sokféle indián létezik – meséltem. – A gyerekek nem járnak iskolába, a szülők nem büntetik őket. Mellesleg az indiánok, portugálok és az afrikai négerek már nagyon összekeveredtek. Egyesek a testüket szőrtelenítik, tetoválják vagy erdei növények levével festik be, hajukat kör alakban nyírják. Mások, falevelekből, fakéregből vetnek ágyat. Akadnak olyanok, akik orrcimpájukat átfúrják, és lyukas karikákat fűznek bele; egyébként ruhát nem viselnek…

– Borzasztóan egzotikus! Jaj! Inkább ne meséld tovább!!! – szörnyülködött kísérőm.

Klára kisasszony ötlete volt, hogy küldjünk képeslapokat ismerőseinknek e pompás utazásunkról.

Ötven darab anzixot vásároltunk. Természetesen a zenészek is kaptak belőle. Klára boldogan segített megírásukban.

Minden képeslapot mindnyájan aláírtunk. Szerintem az én lapjaim voltak a legfontosabbak, mert címzettjük Willhelm Singer, az INTAG Bank vezérigazgatója és más gazdag személyiségek voltak, akikkel üzletet kötöttem. Emlékezetem szerint ehhez hasonlókat írtam:

„Kegyelmes Uram! Nagy tisztelettel köszöntöm Önt kis kompániámmal együtt a messzi, mesés Genovából. Mindig arra gondolok, hogyan róhatnám le hálámat, a kegyelmes úr jótéteménye miatt. Alázatos szolgája

Menyhért és a kompánia tagjai."

Singer nyilván nem itt kerestet majd, gondoltam, hiszen aligha feltételezi egy csalóról, hogy képeslapon közli valódi tartózkodási helyét. A kopók tehát minden országban szimatolhatnak utánam, de Genovában nem.

Sajnos a számításom nem jött be. Szeptember 21-én reggel dörömböltek hotelszobám ajtaján. Sejtettem, hogy nem a pincér, mert ilyen korán nem szokott megjelenni, és diszkrét kopogtatásáról mindig felismerhető volt.

Nem, nem…!

De mégis kénytelen vagyok visszaemlékezni azokra a megalázó percekre, amikor három detektív jelenlétében kellett felöltöznöm. Olasz és német mondatokkal keverve adták elő meggyanúsításom okát: hamis név használata, banki csalások Bécsben, többszörös okirat-hamisítás, nemzetközi körözés, részvényjegyek hamisítása, bankok vezetőinek félrevezetése.

Felháborodottan közöltem, hogy diplomata vagyok, területenkívüliséget élvezek.

Az urak ekkor már nem követelőztek annyira, inkább csak kértek: fáradjak be velük a csendőrségre, hogy tisztázzunk egy félreértést. Én azonban ragaszkodtam ahhoz, hogy érte-

sítsék a brazil konzult, mert csak jelenlétében vagyok hajlandó válaszolni kérdéseikre.

A csendőrségen négy teljes órát kellett várnom, amikor megjelent Assis Emanuel Jardim. Először láttuk egymást. Négyszemközti beszélgetésünk során megmutattam a Banca Rio de la Plata két részvényét és a Brazíliai Egyesült Államok több nyelven megfogalmazott megbízó levelét. Ebben többek között ez állt: bizalmas diplomáciai megbízatásom teljesítését ne akadályozza meg senki, sőt mindenben segítségemre legyenek.

Miután a konzul a csendőrségen felolvasta ennek a levélnek olasz nyelvű változatát, kérte a hatóságokat, hogy a diplomatákra vonatkozó nemzetközi jogok, vagyis mentelmi jogomnál fogva bocsássanak szabadon kíséretemmel együtt, hiszen félreértésről, van szó.

Kiderült, hogy társaságom minden tagját előállították.

Legalább félórás titokzatos egyezkedés történt egy másik szobában, amelyen nem vehettem részt.

A végeredményt azonban kitörő örömmel fogadtam, mert neveink felsorolásával olyan iratot kaptunk, amely egyértelműen bizonyította brazil nemzetiségünket, bizalmas diplomáciai megbízatásunkat. Ezt a brazil konzul is megerősítette aláírásával és pecsétjével.

Amikor ismét kettesben maradtam Assis Emanuel Jardimmal, felajánlottam neki a már korábban megmutatott két részvényt. Hivatkoztam Sergio Cesar Ramosra, aki belügyek–hadügyek minisztériumának titkárságát vezette. Ő hatalmazott fel arra, hogy segítőimet a riói bank részvényeivel ajándékozzam meg. Felhívtam figyelmét, hogy egy-két évig ne váltsa be, mert értékük állandóan emelkedik. Egyébként a Gran Chaco-i olajmező felfedezéséről már ő is értesült.

Összehívtak mindnyájunkat, majd a csendőrparancsnok és a brazil konzul elnézést kért tőlünk a sajnálatos incidensért. Taxival mentünk a brazil külügyi képviseltre, ahol a kedves szavakon kívül svédasztalos ebéddel fogadtak. Hiába marasz-

taltak, úgy döntöttünk, hogy két órás vendégeskedés után véget vetünk az ünneplésnek.

Jarinay és Harmath nyilván sejtette, milyen rafinált módon menekítettem ki magunkat. Mindnyájan dicsérték okosságomat.

Sajnálatos módon már nem volt annyi pénzem, hogy a két muzsikusnak is megváltsam a hajójegyet Rio de Janeiro-ba. Briliáns kézelő- és ingmellgombjaimat, vastag arany nyakláncomat adtam át nekik, hogy pénzzé tegyék. Ennek árán akár tíz jegyet vehettek volna.

Ákos és László Párizsba utazott, hogy ott próbáljon szerencsét. Klárát nem viselte meg a búcsú, mert már Brazíliára gondolt.

Margaréta és Klára úgy szálltak fel az Intercontinental tengerjáró hajóra, mintha az ígéretek földjére váltottak volna jegyet (pontosabban én ajándékoztam meg őket a jeggyel, de ennek most ilyen szempontból nem volt jelentősége). Eddigi életük során sem kellett nélkülözniük, mégis egy elképzelhetetlen földi paradicsom után vágyakoztak. Dél-Amerika volt számukra az az ideális hely, ahol egy művelt, gazdag európai luxus életet valósíthat meg. Mindez csodálatos palotában, seregnyi szolga kíséretében válik valóra. Azt hitték, hogy ott az élet csak mulatságokból, fürdőzésből, kirándulásból áll. A cselédek minden kívánságukat teljesítik, és a legváratlanabb kérésüket sem tartják furcsának.

Én nem vártam paradicsomi állapotokat Brazíliában. Attól tartottam, hogy már kiderült a Gran Chaco-i olajcsalásom minden részlete. Két kísérőm megtudhatja, ki vagyok valójában, és letartóztatásom börtönnel járhat. Befolyásos szomszédjaim, egykori barátaim, nyilván nem akarnak segíteni, hiszen akkor saját magukat hoznák rossz hírbe. Különben ők is futhatnak a pénzük után, mert nagyon sok részvényt vásároltak fel; Rio de Janeiro állam garanciát vállalt értük.

Klára kisasszony talált magához illő társaságot – néhány angol ficsúrt és dámát. Többnyire együtt töltötték az időt a fedélzeten vagy a szalonokban. Margaréta és én igyekeztünk

magukra hagynia fiatalokat; az angolok családtagjaival csak formális kapcsolatot alakítottunk ki.

Margarétáról sugárzott az érett asszony bája. Olyan volt, mint a zamatos, piros alma, amely szinte könyörög, hogy megkóstolják. Nem vagyok költő – badarság tehát, ahogyan megfogalmaztam; pontosabban képzavar, hiszen egy alma nem tud könyörögni, inkább megkívántatja magát.

A hajón tovább meséltem a brazilokról.

– A kaucsuk szó indián eredetű. Manapság Brazíliából exportálnak legtöbbet minden országba. Nagyon érdekes, hogyan készül a kaucsuk. A gumigyűjtő ösvényeket vág az őserdőben, és ezen közelíti meg az egymástól ötven-száz méterre álló fákat. A két ösvényt naponta váltakozva használja, hogy a fák csapolás után pihenhessenek. Megfelelő vágást ejt a fa kérgén, majd alá kis ónkannát rak, hogy oda folyjon a gumitej. A kicsorgott tejért néhány óra múlva lehet menni. Egy fáról napi négy-öt kiló gyűjthető. A gumitejet megfüstölik, és közben kemény labdává alakul…

– Ejnye, ejnye! – incselkedett Margaréta. – A végén még kiderül, hogy nincs kastélyod, vagyonod, hanem kaucsukot gyűjtesz az őserdőben…

– Nem, nem – tiltakoztam, és átvettem a stílusát. – Valójában a nagybirtokrendszerem még most is rabszolgamunkára épül, noha régen betiltották. Én azonban felszabadított négereket alkalmazok, akik már tőkés vállalkozásba kezdtek. Gépeket, műtrágyát, növényvédőszereket használnak.

– Az más! Akkor nyilván kolbászból fonják a kerítést.

– Nem ez más vidék. Kávécserjéből, kukoricából, szilálkenderből, gyapotból, babból, banánból ás ananászból van a kerítés. Lovak, bivalyok, tehenek, juhok, kecskék szaladgálnak úton-útfélen…

Élcelődtünk mind a ketten, időnként Klára kisasszony is bekapcsolódott. Én azonban sohasem szabadultam fel teljesen, mert izgatott a közeli jövendő.

Amikor megérkeztünk a riói kikötőbe, Margaréta és Klára lelkesedése tetőfokra hágott. Minden apró dolgon úgy csodál-

koztak, mint a gyerekek. A hajóról telegramot küldtem sofőrömnek, hogy várjon minket.

Bármennyire jólesett az „otthon" levegője, bensőm izgatott volt. Ki tudja, mennyi talány vár rám – ismerőseim véleményétől kezdve a Banca Rio de la Plata-n át a teljes összeomlásig.

Emilio megjegyezte, hogy dicsérendő gesztus volt részemről, amikor fél évre előre kifizettem a cselédek és az ő járandóságát is. Bizony itt az ideje, hogy ismét rendezzem a fizetnivalókat. Milicáról semmi hír nem jött, de szomorú, hogy magával vitte az egyik Rolls-Royce-t. Hogy Milica nem tért vissza, jelenlegi helyzetemben pozitív eseményként fogható fel.

A személyzet nagy örömmel vette tudomásul megérkezésemet. Margarétát és Klárát is körülrajongták, várták utasításaikat. Ők persze senkitől sem kértek semmit, mert nem volt rá szükségük. Elfoglalták magukat a palota és a kert szépségének élvezetével. Elragadtatásukat gyakran boldog sóhajokkal fejezték ki.

Telefonáltam Telekessy Arisztidnek.

– Hol jártál? Néhány hónapja nem láttalak – kérdezte.

– Szívesen elmesélem, ha találkozunk – feleltem.

– Talán nekem több mondanivalóm lesz. Jobb, hogy nem voltál itt.

A Rolls-Roysomat küldtem érte. Bemutattam Margarétának és Klárának.

– Menyhért nem mondta, hogy két fénylő csillagot is hozott magával. Az égről.

– Köszönjük a bókot. Mi pedig gondolni se mertük volna, hogy Rióban valaki ékes magyar nyelven köszönt minket.

Félrevonultunk. Arisztid nagyon elkeserítő képet festett helyzetemről. Amikor elutaztam Európába, még javában tartott az olajláz. Ahogy telt az idő, egyre többen keresték fel a Gran Chaco-i vidéket, de olajnak, kitermelésnek nyomát sem találták. Már legalább egy hónapja egyértelművé vált a csalás, de a brazil kormány és Rio de Janeiro tanácsa – a két fő rész-

vényes – szándékosan késleltette az elkerülhetetlen botrány kirobbanását.

A Banca Rio de la Plata részvényvásárlását technikai okok miatt felfüggesztették. Hol nyíltan, hol titokban szinte ingyen adták a részvényeket. Tönkrement kisemberek öngyilkosságáról is lehetett hallani.

Arisztid két-három kilónyi teljesen értéktelen papírt ajándékozott nekem. A kormányhivatalok szemétkosaraiból gyűjtötte össze.

– Én nem gondolok rólad rosszat, de a szakértőid biztosan becsaptak. Te az ő áldozatuk vagy ugyanúgy, mint százezrek az országban. Az én véleményem azonban kevés ahhoz, hogy nyomozás esetén ártatlannak nyilvánítsanak.

Ekkor kezdtem el félni, noha nem mutattam. A kudarcot kénytelen voltam elismerni, és megdöbbenésemen túlmenően kilátásaimról faggattam.

– Menyus! Szerencse, hogy nem vagyok a helyedben. Én most fogadnék egy jó ügyvédet, és egy-két nap alatt mindenképpen eladnám a vagyonomat. Visszahajóznék Európába.

Látta arcomon a csodálkozást.

– Különben felelősségre vonhatnak! Akkor mindened odavész!

Még aznap délután elhívtam Paulo Dani Santos ügyvédemet. A helyzet ismeretében ő is teljes vagyonom azonnali felszámolását látta a lehetséges egérútnak. Gyönyörű kastélyom, álomszép kertje, kisebb dohány- és kávéültetvényem, más cégek részvényei fél áron keltek el. Mintha ügyvédem számított volna erre az eseményre, mert egy-két órán belül mindenre talált vevőt. Közjegyző barátja segítségével másnapra elkészítették az összes szerződést. Vagyontalan lettem... Igaz, svájci bankszámláimon újabb dollár ezrek gyülekeztek.

Két vendégem ebből a lázas tevékenységből csak annyit észlelt, hogy sürgős üzletei ügyeimet intézem. Nem voltak kíváncsiak a részletekre. Továbbra is el voltak foglalva azzal a fényűzéssel, amit palotám, kertem és személyzetem nyújtott nekik.

Többször kihajtattak a városba és a környékre. Ők sem, én sem tudtam, melyik lesz a legutolsó útjuk.

Az Arisztidtől kapott részvényeket beletekertem ruháimba, és eltettem a poggyászomba. Közel száz darab épségben megmaradt díszes, pecsétes „okmány" lett az egyedüli kézzel fogható brazil „örökségem". Arra számítottam, hogy Európában még felhasználhatom őket.

Margaréta és Klára csalódása hatalmas volt, amikor bejelentettem, hogy halaszthatatlan dolgaim intézése miatt ismét Európába kell hajóznom. Továbbra is felajánlottam vendégszeretetemet. Vigasztaltam őket: „Ti lesztek kastélyom és kis gazdaságom irányítói, gazdái, és mindennel szabadon rendelkezhettek."

Jelentős készpénzt hagytam hátra. Nem sejtették, hogy pünkösdi királyságomat adom át, és az ajándékba adott összeg visszaútjuk költségeinek fedezésére szolgál.

Nem mondtam el az igazat, nem rontottam el a hangulatukat. Megkíméltem őket attól, hogy jelenlétemben kelljen felháborodniuk.

Még két nap kellett, hogy hamis papírokat szerezzek.

A Continental tengerjáró hajóra némi készpénz lefizetése után sikerült feketén jegyet szereznem. Új papírjaim szerint berlini lakos voltam, nevem Robert Springer, a Schimex export-import vállalat igazgatója.

Beszálláskor a brazil rendőrség egyenruhás és civil nyomozói igazoltatták a leendő utasokat. El kellett játszanom az elégedett, határozott, könnyed, gazdag, magabiztos tőkés szerepét. Német, francia és portugál nyelven dicsértem Brazíliát. Elmondtam, hogy a brazil kormány és cégem számára egyaránt előnyös szerződést írtunk alá a brazil fa szállításáról. Cserébe Németország fafeldolgozó gépeket szállít a fővárosba.

„Ellenőreim" igyekeztek minél előbb megszabadulni harsogó egyéniségemtől, és hamar utamra engedtek.

Nem messze tőlem egy feltűnően jól öltözött hölgy adatait franciául közölte. A fedélzeten matrózok kísértek kajütöm felé. A hölgy, ahogyan az illemtankönyvekben meg van írva, le-

ejtette fehér keszkenőjét, hogy felvehessem. Így kezdődött ismeretségem Catherine Chempce-vel. Hosszú, szőke haját kontyban hordta, hajcsatokkal ékesítette. Arcát kiemelte ez a viselet, amelyről egyébként sugárzott a vidámság. Mint később kiderült, a pajzánság is.

Párizsban lakott, ahol rendszeres társasági életet élt férjével: fogadások, díszebédek, vacsorák, premierek, koncertek. Catherine azonban csak ékszer volt férje számára. Egy tárgy… Társaságban igen kedvesen bánt feleségével, ám otthon kegyetlenül érvényesítette akaratát. Gyakori volt közöttük a veszekedés. Csak azért nem váltak el, mert a házassági szerződés szerint Vincent Chempce bárót jelentős veszteség érte volna. Catherine-nek pedig néhány ingatlanától kellett volna megválnia Férje boldogan engedte el Rióba fél évre kuzinjának családjához. Mindkettőjüknek nyugalmat hozott ez az időszak.

Ezeket a diszkrét dolgokat Catherine néhány órával megismerkedésünk után folyamatosan mesélte el. Sajnálkozást, együttérzést várt tőlem, s ezt maradéktalanul megkapta.

Testünket is megosztottuk egymással. A velem egykorú, gyönyörök iránt fogékony asszony együttléteinket égi áldásként fogta fel. Én is ugyanúgy vélekedtem, noha egy pillanatra sem hittem, hogy a Mindenség Királya, az Úr, ilyen házasságtörésre áldását szokta adni.

Természetesen igyekeztem magam a legjobb színben feltüntetni. Amit az adatokat ellenőrző detektívek jelenlétében elmondtam, csak tréfa volt – mondtam Catherine-nek. Majd előadtam a román és brazil olajmezőkkel kapcsolatos históriámat. Gazdagságom és hírnevem nem érdekelte. Sokkal jobban lekötötte az, amit férjétől nem kaphatott meg. Már akkor elhatároztam, hogy mindenáron megtartom magamnak. Bankár férje szintén „vonzóvá" tette, hiszen tálcán kínálta az újabb pénzszerzési lehetőségeket.

Eleinte Catherine attól tartott, hogy a hajón ismerősökkel találkozik, később azonban megnyugodott. Nem sejtette, hogy

én még jobban igyekeztem elkerülni az efféle találkozást. Nekem több titkolnivalóm volt.

– Tulajdonképpen nem vagyok racionális alkat – mondta Catherine. – Minden gondolatom a romantika, sőt olykor a szentimentalizmus felé hajlik. Érzelmeimnek azonban tudok parancsolni. Képes vagyok irányítani akaratomat. Ha kényszerítenek rá. Férjem minden percben ezt teszi. Rióban, a kuzinom oldalán megszabadultam minden béklyómtól; helyébe a szabad gondolkodás lépett. Még ma is annak pezsdítő hatása alatt állok. Olyan, mintha kis adagokban valamilyen francia pezsgőt innék.

– Cafe de Paris, Dom Perignon, J. P. Chenet, Krug Grande Cuvée, Laurent Perrier Brut, Laurent Perrier Rosé, Mumm Cordon Rouge – soroltam a kiváló márkákat.

Elképedt a „műveltségemen".

Eljött az alkalom, hogy közöljem: elkísérem Párizsba, úgyis van ott néhány ügyem…

Szemei elkezdtek csillogni. Szinte hallottam, amint szárnyain elillan fejéből a maradék racionalitás, szívét megtölti a romantika és a szentimentalizmus. Kezeit nyakam köré fonta… Aztán hosszasan szeretkeztünk…

Párizs… A panorámát a Szajna uralja, mely kettészeli a várost. Számos híd vezet át rajta. Eddigi története során szinte mindig a divat, a művészet és a szórakozás központja volt.

Persze a szabadság eszméje is innen származik; mintha ennek a szónak csak egyetlen értelmezése lehetne. Talán túlságosan leegyszerűsítem a dolgot: aki nem forradalmár, a Bastille-ba kell zárni, vagy le kell nyakazni. Meggyilkolták a királyi családot. A hatalom a Danton, Marat és Robespierre által vezetett kommün kezébe került. Legalább 4000 embert végeztek ki, mert állítólag ellenségek voltak. Köztük volt Danton és Camille Desmoulins is. A kommün ezzel elvesztette erkölcsi támogatását, így a mérsékeltek vették át a hatalmat, akik Robespierre-t és szövetségeseit küldték guillotine alá. Hatalmukat Bonaparte Napóleon segítségével tudták megdön-

teni. A császár ismét történelmet írt, mert „francia római birodalmat" akart létrehozni. Oroszországban megbukott. 1848-ban jött az újabb francia forradalom, és megalakult a második francia köztársaság. Ismét ezreket végeztek ki. Louis-Napoleon Bonaparte, a korábbi császár unokaöccse, 1851-ben III. Napóleon néven császárrá koronázta magát. Napóleon uralma alatt alakult ki Párizs mai formája. 1853-ban megbízta Baron Haussmannt a város modernizálásával, aki lebontotta Párizs óvárosának nagy részét, széles, egyenes sugárutakat és körutakat álmodott. A Bois de Vincennes ekkor vált közparkká. Napóleon poroszok elleni vereségével létrejött a harmadik francia köztársaság. Párizs 1871. január 28-án szabadult fel a porosz uralom alól. A harmadik köztársaság idején Párizs ismét fénykorát élte; ekkor épült többek között az Eiffel-torony, a Moulin Rouge, és 1900-ban Párizs megindította metróhálózatát.

Nem készültem Párizs valódi bemutatására. Kimaradt a Champs Elisées, Etoile (Diadalív), Montmarte, Louvre, Notre Dame, katakombák, Montparnasse-torony… és még számos szépséges látnivaló.

Catherine családja a *haute-finance* (pénzarisztokrácia) jeles képviselője volt, és természetesen a *haute-volée*-hez (felső tízezer) tartozott. Párizsban gyakran nevezik a barátok egymást kedvesemnek. Nos, az én kedvesem, az elegáns, gazdag, unatkozó asszony, viszonylag gyorsan elérte, hogy férje, Vincent Chempce, a Banque Nationale igazgatótanácsának tagja, fogadjon.

Természetesen Catherine-től értesült, hogy Romániában hatalmas olajmezőim vannak, és legutóbb Brazíliában tettem szert óriási vagyonra. Megegyezésünk értelmében azt is elmondta, hogy én mentettem meg a hajón, amikor egy matróz molesztálni próbálta.

Ilyen remek ajánlás után, hamarosan kijelentette: „Nous sommes amis." (Barátok vagyunk.)

A Hotel Paris-ban szálltam meg. Fürst László, Klaár Sándor és Friedrich Wilhelm Wetz Bécsből az első hívásomra Párizsba utaztak. A viszontlátás örömére néhány órát pezsgőztünk. Másnap szállodai szobámba kérettük az ebédet. Közben meséltem… Igen jó előjelnek tartották, hogy Catherine jobban vonzódik hozzám, mint urához. A Madame azonban csak kis részecske abban a tervben, amelyet előkészítettem.

Elengedhetetlen volt, hogy ne meséljem el brazíliai élményeimet. Sajnáltam az otthagyott Majtényinét és Klárát. Nem gondolták volna Milicáról, hogy cserbenhagy. Dicsértek a "beláthatatlan" olajmező felfedezéséért.

Barátaim már ismerték a Banca Rio de la Plata értéktelen részvényeit. Egy részét elosztottuk egymás között. Vincent kapzsiságát mindenképpen ki akartuk használni.

Sorban keresték fel Vincentet. Német, angol és svájci bankok vizitkártyájával igazolták magukat.

Klaár Sándor, alias Christopher Hillington elmondásából tudom, hogyan zajlott le általában minden beszélgetés.

– Elnézését kérem, Monsieur Chempce! Nagy-Britannia egyik tekintélyes bankjának vagyok az alkalmazottja. Nevem Christopher Hillington. Igazgató-elnököm és bankom nevét sajnos nem árulhatom el, mert bizalmas dologgal bíztak meg.

Vincent nem tudta leplezni kíváncsiságát. Udvarias mozdulattal jelezte, hogy foglaljon helyet a hatalmas fehér bőrfotelben. Arcán megjelentek a türelmetlenség jelei. Szerette volna sürgetni vendégét, de diplomatikusan visszafogta magát, sőt francia konyakkal és kubai szivarral kínálta meg.

– Ismételten megemlítem, Monsieur, hogy az ügy rendkívül bizalmas, és meglehet, hogy az Ön számára kissé bizarrnak tűnik majd, de csak első hallásra.

– Nagyon kíváncsivá tett.

– Az utóbbi időben Ön néhány alkalommal találkozott Tasilo von Festetich gróffal, aki egyenesen Rio de Janeiro-ból hajózott ide. Valódi neve Nivaldo Rodrigo Alvim. Brazíliában fél évvel ezelőtt kezdtek kiaknázni egy nagyon gazdag kőolajmezőt. A főváros és a Brazíliai Egyesült Államok külön bankot

nyitott a részvények árusítására. Az értékpapírok legalább hetven százalékát megvásárolta. A többit valószínűleg teljes egészében külföldiek birtokolják.

– Igen, sejtem, hogy a Banca Rio de la Plata részvényeiről van szó. Hiszen azok már nagyon keveset érnek, talán nem is forgalmazzák a tőzsdén.

Klaár Sándor arcára kiült a csalódás.

– Ha ez így van, sajnos elkéstem.

– Megbocsásson, de nem értem az összefüggést.

– Több európai bank titkos kartellt készített elő arra vonatkozóan, hogy ezek a részvények ne kerüljenek vissza Brazíliába. Ugyanis a Brazíliai Egyesült Államok megfelelő csatornákon keresztül elterjesztette, hogy a Banca Rio de la Plata papírjai semmit sem érnek, sőt az Ön által említett bank a csőd szélére került, mert az olajfúrások nem hoztak eredményt. Valójában nem ez történt! A brazil kormány szétküldte ügynökeit a nagyvilágba, hogy potom pénzért felvásárolják az egyébként igen értékes részvényeket.

– Ez impertinens manipuláció a javából! – háborodott fel Vincent.

– Megbocsásson, Monsieur, az őszinte szóért, de ismerőse, Nivaldo Rodrigo Alvim, a brazil kormány egyik ügynöke, aki hamarosan elkezdi megbízásának teljesítését.

– Igen, most már felfedezem az összefüggést. Tasilo úr már kétszer futólag megkérdezte tőlem, hogy vannak-e brazil részvényeim. Nem adtam azonban egyértelmű választ, mert ilyen dolgot rövid ismeretség után nem illendő megkérdezni.

– Kérem, Monsieur, legyen nagyon óvatos! Feltétlenül értesítse bankjának igazgató tanácsát. Természetesen nincs jogom beleszólni az Önök döntésébe, de kérem, hogy csatlakozzanak kartellünkhöz. Arra nincs időnk, hogy írásba foglaljuk elképzeléseinket, mert egy-két napon belül a párizsi tőzsdén nagyobb mennyiségben jelennek meg a spekulációs ügynökök és a Banca Rio de la Plata részvényei. A brazil megbízott ezeket a papírokat alacsony áron indítja, és társai folyamatosan megvásárolják.. Mivel nagy mennyiségről van szó, mások

is felfigyelnek az ügyletre. Azt hiszik, hogy jó üzletnek tűnik. Az európai bankok képviselői ekkor lépnek közbe. A licitek során akár a névérték tízszeresét is érdemes megadni. A brazil kormány ennyit már nem tud ügynökein keresztül ígérni, pedig még így is megérné neki.

– Köszönöm Sir Hillington a bizalmas információkat. Természetesen mindenben számíthat segítségemre és diszkréciómra.

– Tasilo von Festetich, alias Nivaldo Rodrigo Alvim irányítja az egész machinációt. De a háttérben tevékenykedik.

– Még egyszer köszönöm, hogy bankunkra gondolt.

Friedrich Wilhelm Wetz egy német, Fürst László, alias Jürgen Stephan Norden egy svéd bank képviseletében jelent meg három-három banknál. A kartell egyértelműen összeállt. Hozzá lehetett fogni tervünk konkrét megvalósításához, amelyhez néhány bróker is segítséget nyújtott.

A tőzsdei akció előkészítése határidőre és pontosan megtörtént. Cimboráimmal összejöttünk a Hotel Paris egyik lakosztályában. Eljátszottunk néhány licitálást. Legrosszabb esetben arra számítottunk, hogy egymásnak adunk el néhány Banca Rio de la Plata részvényt, ha nem lesz elég érdeklődő.

– Már egy részvény eladása esetén nyertesek vagyunk – mondta Fürst.

– Én nem szeretnék ennyivel megelégedni! – biztatott mindenkit Frici. – Nyugodjatok meg, minden bankos bekapta a horgot. Jó volt a beetetés. Az egyik bank elnöke megkérdezte, hogy mennyit kérek a bizalmas információkért. De kegyelmes uram, hiszen egy hajóban evezünk. Igaz, nincs arról tudomásom, hogy hány részvény kerül majd elő. És közülük mennyit tudunk itt tartani? Ez közös munka, együtt kell működnünk! Ha jó profitra szeretnénk szert tenni, akkor nem hagyjuk visszavinni a brazil olajtőkét!"

– Kedves fiam! Ha nem tévedek, Ön csak egy alkalmazott abban a külföldi bankban, amelyet nem kívánt megnevezni. Én szeretném pénzben is kifejezni köszönetemet. Igaz csak egy szimbolikus, de mégis jelentős összeggel…

– Mit gondoltok, mennyi van ezen a kötelezvényen? – Frici boldogan lobogtatta maga előtt a papírt, de úgy, nehogy véletlenül meglássuk a számokat.

Tízezer dollárról szólt a kötelezvény. Megegyeztünk, hogy holnap transzírozza a pénzt az egyik közös svájci bankkontónkra.

– Zseni vagy, drága barátom! – dicsértem.

– Lehet, hogy ebben az egy dologban igen, és a szerencse is mellém szegődött. De te, kedves Menyus, mint a terv kitalálója, még szebb jelzőt érdemelsz.

Vincent nyilván nem akart többé látni. Telefonon közöltem, hogy ügyeim intézésére néhány hétre el kell utaznom. A legjobbakat kívántuk egymásnak, de talán mind a ketten tudtuk, hogy soha többé nem látjuk egymást. Catherine és én azonban igen gyakran élveztük a viszontlátás örömeit.

Egy lakást béreltem távolabb a belvárostól. Catherine, azt terjesztette, hogy Yvette barátnőjéhez jár, így tartotta titokban légyottjainkat, Yvette Marie Chruse hasonló sorsú ügyvédfeleség volt, így a két hölgy kiválóan megértette egymást. A bérleteket olykor cserélnem kellett, nehogy valakinek szemet szúrjon, hogy egy elegáns, magányos hölgy oly gyakran teszi tiszteletét egy egyedüli úrnál, akinél órákig marad, sőt olykor az éjszakát is ott tölti. (Egyébként a franciák általában szemet hunynak az ilyen baráti és barátnői kapcsolaton.)

Catherine szerint szerelmi regényünk többet ért számára akármilyen nyakéknél, tengerentúli utazásnál, férje gazdagságánál. Bármilyen jól megismertem őt, nem mertem megkockáztatni, hogy felfedjem előtte akciónkat, amelynek hites ura is szenvedő személye lett.

Catherine lehetett volna az igazi nő életemben. Vagy mégis inkább Milica, aki rútul elhagyott karrierje miatt, és nem törődött az én felfedező utammal? Nem, én sem tudtam egy helyben maradni, pedig mint afféle nagypolgár, egy grandiózus kastélyban élhettem volna. Nyilván Catherine is megbékélt volna a sorsával, ha éveken át folytathattuk volna titkos kapcsolatunkat. Meglehet, hogy még nagyobb haszon eléré-

sében segíthetett volna, de reagálhatott volna ellenségesen is. Felfoghatta volna a történteket úgy, hogy ő csak eszköz számomra tervem végrehajtásában. Catherine sohasem játszotta el a szenvedélyes, szerelmes asszony szerepét, mert mindig önmagát adta – érdek nélkül. *Carpe diem!* Használd ki a pillanatot! (Horatius szállóigévé vált kifejezése alapján.)

Cimboráim viszonylag gyorsan előkészítették a helyszínt, ami részben abból állt, hogy néhány tőzsdei ügynököt annyira beavattak, amennyire szükségesnek látszott. Természetesen ők és az általuk felvilágosított befektetők azt hitték, hogy nagyon jó üzletet kötnek. Én távol maradtam az ügyletektől, mert nem lett volna szerencsés, ha a háttérből irányító Nivaldo Rodrigo Alvimot, a Brazíliai Egyesült Államok titkos megbízottját Vincent emberei felfedezik a tőzsdén.

A többiek elmondásából tudom, hogy két napig Párizsban, sőt másutt is a Blanca Rio de la Plata részvényei körül forgott a pénzarisztokrácia. Néhány alkalommal előfordult a húszszoros felár, de általában nyolc-tizenkétszeres összegért sikerült túladni a Blanca Rio de la Plata részvényein, És ez igen tekintélyes summa!

A hatalmas összegeket New York-i, svájci bankszámláinkra tettük át. Jelentős összeget különítettünk el azoknak, akik éppen vizsgálati fogságban voltak, vagy börtönbüntetésüket töltötték.

Mivel gyorsan tovább kellett állnunk, eljött a búcsúzás ideje. Catherine-t nem akartam megbántani, és nézni, hogyan okozok neki fájdalmat: ahogyan égszínkék szemeit, melyeket annyiszor csókoltam, elönti a párásság, és alágördülnek belőle könnycseppjei.

Ugyanúgy töltöttük el az utolsó délutánt, estét és éjszakát, mint máskor. Bérelt lakásomban búcsúlevelet hagytam neki. Mivel tudtam, hogy senkinek sem mutathatja meg, bevallottam mindent. Szerelmét megőrzöm szívemben, férje és a többi bank pénzét pedig a számlámon. Lehet, hogy ez már az impertinencia határát súrolta. Most mégis leírtam. Azzal vigasz-

taltam magam, hogy végre őszinte lehettem, ha fájdalmat okoztam neki, akkor is.

A nyíltszívűség ritka dolog mostanában. Kegyetlenül becsaptam és elhagytam – mégsem éreztem magam gazembernek. Egy úriember mindig az marad. Bármilyen körülmények közé kerül, akkor is!

A Hotel Paris-ban szerényen ünnepeltük meg győzelmünket. Fürst László, Klaár Sándor és Friedrich Wilhelm Wetz Londonba igyekeztek, és némi késést kellett behozniuk, ezért nem volt lehetőségünk az ujjongásra. Okunk megvolt rá, hiszen ez volt triászunk eddigi legnagyobb bevétele.

Nem tudom miért, de Bécsbe indultam. Oda, ahol már nagyon kerestek, talán csapdát állítottak. Meglehet, éppen ez vonzott. Bolonddá akartam tenni őket. Nem így történt.

Én bolondultam meg...

7. Letartóztatás és szanatórium

1922. január 20-án a berlini Lolita mulatóba éjjel tizenegy körül érkeztem. A gardróbban megváltam prémes télikabátomtól, sétapálcámtól, kucsmámtól, és egy hirtelen ötlettől vezérelve úgy döntöttem, hogy az előcsarnok büféjében megiszom egy feketekávét vaníliás kuglóffal. Alighogy befejeztem a műveletet, egy komor tekintetű, magas, bajuszos, fekete nagykabátos férfi állt elém. Igazolványát felmutatván kérte, hogy bizonyítsam be személyem valódiságát, vagyis azonosítsam magam.

– Mein Herr – mondta. – Ön valószínűleg nemesi származású, de álnevet használ. Régóta követem, és bizonyítani tudom, hogy Ön ellen elfogatóparancs van kiadva. Az ön neve: Melchior von Horváth Freiherr von Beöhazy.

– Ez biztosan tévedés lesz, mert az én nevem gróf Tasilo von Festetich.

– Kiderül. Kérem, feltűnés nélkül menjen előttem!

– Egy pillanat! A várakozó taxiban van az igazolványom, kimegyek érte.

Azzal a 20-25 méterre lévő kijárat felé ugrottam olimpiai futót meghazudtoló sebességgel.

A detektív – később megtudtam a nevét: Stephan Schwartz – keze rendkívül gyors volt. Kétszer felszólított a megállásra, majd lőtt. Kettőt. Egyet a plafonba, egyet rám célozva.

A mentőkocsiban tértem magamhoz. Az orvoson és a nővéren kívül két nyomozó örvendezett, hogy visszatértem az árnyékvilágból. Nehezen világosodott meg előttem, mi történt velem…

Rabkórházban fekszem, és kioperálták bal karomból a revolvergolyót. Ez a klórszagú, fehér ágy átmenetet jelent a ki-

hallgatások, a börtön priccse, és a bírósági pad között. Csak lassan akartam lábadozni. A harmadik napon az őrzésemre kirendelt két detektív segítségével ügyvédet hívattam.

Dr. Goldschmidt Márton, egykori budapesti cimborám, áttette székhelyét Berlinbe, és készségesen vállalkozott dühösen lediktált panaszom hivatalos megfogalmazására. Kifogásoltam, hogy hallatlan impertinencia történt, amikor a detektív fegyverét felszólítás nélkül használta. Én nem menekültem, hanem az ő engedélyével automobilomban hagyott igazolványomért akartam távozni.

A rendőrség panaszomnak helyt adott. Ám ez sem befolyásolta őket abban, hogy a „rossz útra tért főúri sarjadékot" elengedjék. Melchior von Horváth Freiherr von Beöházy ellen folytatták a bizonyítási eljárást magánirat- és köziratHamisítás ügyében, amit többször elkövettem. De én Festetich Tasziló voltam!

Vizsgálati fogságban tartottak, és valószínűleg ki akartak adni az osztrák hatóságoknak. Kérelmet nyújtottam be, hogy teljes felgyógyulásomig Németországban maradhassak. *In optima forma* (amint illik) saját költségemen fedezek mindent, beleértve őrzőim teljes ellátását és velem együtt történő szanatóriumi elhelyezését.

Marci közbenjárásának köszönhetően engedélyt kaptam, hogy a Berlintől harminc kilométerre keletre található Fürstenwalde kisváros gyógyintézményében tölthessem az időt felgyógyulásomig.

A szanatórium a városka közelében egy fenyőerdőben fekszik. Két egymás mellett lévő díszes kőhíd vezet át a sebes folyású Spree patakon. Az egyik csak a gyalogosok átkelésére szolgál, a másikon konflisok, autók is elférnek egymás mellett.

A háromemeletes, alpesi stílusú szanatóriumhoz örökzöld sövénysorral díszített, kikövezett úton és lépcsősoron lehet eljutni. Festői táj tárul a látogatók, a beutaltak elé az udvarról és a hatalmas teraszról.

Már az épület előcsarnokában úgy éreztem magam, mint egy előkelő hotelben. Az egyenruhás, a vendégek szolgálatát kereső boyok lelkesen végezték munkájukat. A szalonbútorok, a rengeteg legyezőpálma és egyéb egzotikus növények, a süppedő szőnyegek, a hangulatos megvilágítás, a hatalmas, rozettás ablakok azt az érzést keltették, hogy itt életerős, vidám emberek töltik idejüket. Túlnyomó többségük azonban idős, de nagyon gazdag ember volt.

A személyzet, az orvosok, a nővérek világoskék uniformist viseltek. Úgy éltünk együtt, mint egy példamutató, igazi emberi értékeket szem előtt tartó család.

A nagy, félárnyékos udvar fele csiszolt kővel volt kirakva, ahol pihenőszékeken vagy fehér asztaloknál ülve, társalgással, olvasással, szundikálással lehetett eltölteni a nap jelentős részét. (Télen és a hűvös nyári napokon, a pompás virágoktól illatozó télikert szolgálta ugyanezt a célt.) A gyepet és a teljes udvart derék magasságban kőfal vette körül. Patakok ereszkedtek alá a völgyekbe. Tiszta időben kéklettek a hegyek, eső előtt és után pipafüsthöz hasonló felhők vonták be a messzi hegycsúcsokat.

Az épületből mindenkinek szabad kijárása volt. Előre megrendelt konflissal mehetett a városba, vagy érkezhetett vissza. Az oda-vissza két kilométeres távolság megtétele számomra kikapcsolódást jelentett. De többször előfordult, hogy kísérőimmel mégis a konflist választottuk, mert „eleganciánkhoz" ez volt illendő.

Heinrich von Luzenbacher igazgató-professzor és pszichiáter már kezdetben bizalmasan fogadott. Elárulta a német belügyminisztérium utasítását: lehetőség szerint bánjanak velem előzékenyen, teljesítsék minden kívánságomat. Nem lehet tudni, ki vagyok.

– Professzor úr! Köszönöm őszinte szavait. Természetesen én tudom, hogy ki vagyok. Ezt azt jelenti, hogy hivatalosan nem vagyok letartóztatásban?

– Sem igent, sem nemet nem tudok mondani, mert nem közölték velem. Azt javaslom, kedves Tasilo von Festetich,

hogy őrizzük meg együtt ezt a titkot. Szanatóriumunknak nem tenne jót, ha valaki megsejtene valamit, és negatívan kommentálná.

– Nekem ugyanez a véleményem.

– Mondjuk azt, hogy egy szerencsés vadászbaleset után találták meg társai. Két napig keresték. Ön önkívületi állapotban volt az erdőben. Sebesülése miatt – melyet egy vadkan okozott – , gyógyításra, megfigyelésre van szüksége, ugyanakkor lelki ápolásra is szorul. Nem kétséges, hogy így előkelő betegeink sajnálkozva, mély részvéttel viseltetnek majd Ön iránt.

– Professzor úr! Köszönöm, hogy bizalmába fogadott, és megosztotta velem titkát. Remélem, hogy hamarosan tisztázódik a helyzetem.

Zakóm belső zsebéből elővettem egy borítékot, és letettem az igazgató íróasztalára.

– Tisztelettel kérem, szíveskedjék elolvasni ezt a levelet.

– Megbocsásson! Hogyan olvashatnám el az Ön levelét, amikor…

– Én meghatalmazom Önt… Ebben ugyanis titok nincs, csak bizonyíték. Magyarázatul annyit, hogy eredetileg megboldogult atyám írta halála előtt magyarul, de hivatalos fordításban Ön most németül olvashatja.

Heinrich von Luzenbacher egy fejbólintással tudomásul vette, és látható kíváncsisággal kezdte el olvasni a sorokat. Mint már ismeretes, atyám végakaratának leírása igen hosszú, s bizony eltelt vagy tíz perc, amíg jótevőm végére ért. Közben fel-felnézett, és szemével mintha azt kérdezte volna, valóban én vagyok-e az, akiről, akinek a levél szól. Egy pillanatra sem merült fel benne, hogy a levelet nem atyám írta.

Letette az asztalra, kezeit összekulcsolta, elmerengett, nem tudott, vagy nem mert megszólalni.

– Megértem Önt, professzor úr, mert ezen extrém esetben nehéz szavakat találni. A jó ízlés, a keresztény erkölcs, a számító magatartás, a becsület, a lélek tisztasága, apa is fia évtizedeken át eltitkolt viszonya, az anya szégyene, a fiú be-

csapása… Nagyon sok olyan gondolat merülhet fel, amelyről véleményt mondani, vagy amit akárcsak két mondattal kiegészíteni momentán lehetetlen. Ezért nem szeretném Önt kellemetlen helyzetbe hozni. Biztos, hogy ezek nem kitalált, hanem valós tények. Nem holmi Melchior von Horváth Freiherr von Beöházy életéből, hanem az én életemből, aki Tasilo von Festetich vagyok.

Felálltam, hogy elbúcsúzzam. A professzor is így tett.

– Köszönöm, hogy megosztotta velem élete legnagyobb titkát – mondta részvéttel. Kézfogás után levelemet magamhoz vettem, és távoztam az irodából.

Két civil ruhás kísérőm volt. A langaléta, szőke Henrich Weiss tizedes időnként tőlem kért engedélyt, hogy meglátogathassa közelben élő családját. Köpcös, feketehajú társa, Albert Wirtz őrmester, forma szerint Henrik felettese, de jó barátok lévén nem foglalkoztak az alá- és fölérendeltséggel.

– Úgy tudom, hogy az ön teljes neve Melchior von Horváth Freiherr von Beöházy. Hercegi családból származik – mondta egyszer Albert.

– Nem egészen – replikáztam. – Ezt állítja a rendőrség, de nem tudja bizonyítani. Valóban hercegi családból származom. A becsületes nevem gróf Tasilo von Festetich. Az említett személlyel összetévesztettek, ezért lőtt rám a kollégája… Ahhoz a bizonyos Melchiorhoz semmi közöm. Talán az orcám, a termetem hasonlíthat a keresett személyre. Remélem, hogy nem hisznek túlbuzgó társuknak, Stephan Schwartz úrnak, aki indokolatlanul egy golyót eresztett belém. Nagyon várom, hogy felgyógyuljak, kiadjanak Ausztriának, és az ott birtokomban lévő dokumentumokkal azonnal igazoljam kilétemet.

– Hogyan szólíthatjuk őhercegségét? – kérdezte Henrik részvéttel.

– Mivel több héten át együtt leszünk, ha megengedik, én a keresztnevükön szólítom Önöket, Önök pedig mondják nekem egyszerűen Herr Festetich.

Albert, az „olvasottabb” detektív megjegyezte, hogy át kellett tanulmányoznia az irataimat, s már akkor biztos volt

benne, hogy valakivel összetévesztenek. Ők nem akarnak nekem semmilyen kellemetlenséget okozni, de a szabályok betartásáért felelősek. Ezt azonban nem kell olyan komolyan venni, hiszen itt a rendszeres ellenőrzés elmarad.

– Például arra gondoltunk, ha Festetich úrnak kedve lesz kimenni a városba, akkor mi követjük, mintha társai lennénk.

– Köszönöm, uraim. Azonban olyan helyeken fordulhatunk meg, ahol – már megbocsássanak! – ez a jelenlegi civil öltözetük nem keltene kellemes benyomást. Nos, ha hozzájárulnak, később majd választok olyan öltönyöket, amelyek minden alkalomra megfelelnek. A költségeket természetesen én állom. Carpe diem, azaz használd ki a pillanatot, vagyis szakaszd le a napot, írta Horatius nagy római költő.

– Ó, mi igazán nem kérünk ilyen nagy áldozatot! – mondta Albert.

– Uraim! Ez részemről nem áldozat. Higgyék el! Pénzem, tisztességem, becsületem, nemességem van. Egészségem és szabadságom lesz! Várjuk ki türelmesen, és addig se éljünk úgy, mint három remete egy tágas, népes szanatóriumban.

– Ahol vannak komoly betegek és rokkantak is… – egészítette ki Albert.

– Úgy van! Én például legszívesebben adományokat gyűjtenék megsegítésükre. Svájcban a Nemzetközi Szegényegylet Alapítvány főnemesi elnöke kedves barátom. Bizonyára utalványoz majd néhány ezer dollárt az intézmény megsegítésére. Aztán olyat is el tudnék képzelni, hogy a városban gyűjtsünk, vagy jótékony célból rendezvényt tartsunk.

– Festetich úr! Mennyi jóság és nagylelkűség lakozik önben! El vagyok kápráztatva!

Ilyen állapotban is maradtak mind a ketten. Napról napra egyre jobban a kedvemben jártak, miután kiöltöztettem őket, és a város éttermeiben gyakran megfordultunkban. Kedvező jelentéseket küldték rólam… (Vagyis még mindig gyengélkedem.)

Az életben még soha ilyen jól nem érezték magukat.

A szanatóriumban lehetőség szerint mindenki titkolta mások előtt valódi betegségét. Gyengélkedem, erősödni jöttem ide, az igazgató főorvos úr csodákat tesz, szép a környék, jólesnek a hosszú séták az erdőkben, ideális a panoráma és a levegő – ilyeneket mondtak legtöbbször. A betegek inkább az üvegfal mögötti teraszon, vagy a füves udvaron, nyugágyban töltötték idejüket többrétegű takaróba burkolózva. Összesen negyvenen lehettek velem együtt. (Két őrömet nem számítom közéjük.)

A huszonöt év körüli Augusta Betrieger kisasszony arcán mindig mosoly ült. Változatosan öltözködött. Karcsú alakján mindig feszült az ízlésesen kiválasztott és varrot ruha. Idős Tante Hellát, rokonát látogatta, de másokkal is rendszeresen eltársalgott.

Megismerkedésünk – az illendő rövid bemutatkozás után – a klasszikus zenével folytatódott. Augusta leült a hatalmas ebédlőterem zongorájához, és nagy átéléssel, adta elő egyik darabot a másik után. Alkalmi közönségétől akkora tapsot kapott, mint egy zongoraművész a koncertteremben.

– Chopint is kedvelem, mert véleményem szerint zongoramuzsikája egyedülálló, ugyanakkor mintha magában foglalná Bach stílusát. Melódiái különösek, sőt törékenyek, érdekes összhangzata mégis harmóniát alkot. Ötvözi a noktürnt, a mazurkát és bécsi keringőt. Ha jól emlékszem legalább húsz noktürt írt, van közel harminc prelűdje és etűdje – mesélte lelkesen.

– Kedves kisasszony! Ha Ön nem szólaltatja meg Chopin kottáit, akkor sohasem kelnek életre. A legnagyobb kincs ma számukra az Ön zenéje volt. El sem tudja képzelni, milyen áhítattal hallgatták remek előadását. Általa egy lépéssel közelebb kerültek a gyógyuláshoz. Ha reggel kilenckor kezdődött volna ez a csodálatos muzsika, akkor a vendégeknek egész napjuk felejthetetlen lett volna. Most viszont csak innentől kezdve érzik, hogy ezentúl érdemes élniük, mert az élet olyan sok örömet tartogat még számukra.

Augusta elpirult, de elégedetten szívta magába bókjaimat. És ekkor villant át agyamon, hogy az adománygyűjtési akcióban az ő segítségére lesz szükségem. Egy hangversennyel egybekötött jótékonysági est – ez az igazi!

Néhány napos előkészület és ismeretség után a Nemzetközi Szegényegylet Alapítvány segítőjeként is bemutatkoztam.

– Szerény tudásommal szívesen segítem a gyengéket. A koncert öröm lesz számomra. Ajánlata rendkívül nagylelkű.

Barátaim, Tolnai-Turteltaub Szigfrid, Klaár Sándor, Goldschmidt Márton, Friedrich Wilhelm Watz, Fürst László elintézték, hogy rendszeresen kapjak hivatalos és magánleveleket az Osztrák Külügyminisztériumból, svájci alapítványoktól, bankoktól, a román olajmezőkről; olykor futárral küldték, néha *poste restante* érkezett. Ilyenkor mindig egyik őrömet küldtem a helyi postára, mert biztos voltam benne, hogy azonnal híre megy az eseménynek.

Klaár Sándor, Friedrich Wilhelm Wetz és Fürst László folyamatosan meglátogattak. Megosztottam velük ideámat. Egy hónapot szántunk a megszervezésre.

A meghívókat német, francia és angol nyelven írtuk meg. Fürst László jóvoltából gyönyörű dohány zöld papíron sötétlila tintával nyomtattak belőle kétszázat. A többnyelvűség emelte a rendezvény színvonalát. A szanatórium dolgozóival, a meghívottak rokonaival közöltük az eseményt. Híre ment a városban.

A hangverseny, amelyen Chopin és Schumann melódiái csendülnek majd fel, lázba hozott mindenkit. A legtöbb beteg művelt, gazdag családból származott, előkelő nevelést kapott. Schiller, Goethe, Heine vagy Liszt ugyanúgy hozzátartozott gyermekkorukhoz, mint kottához a kottafej, vershez a ritmus, a rím.

Bemutattam Luzenbacher professzornak az Alapítvány által írt levelet, amely engedélyül szolgált a gyűjtéshez. A hamis levél szövegét az eredetiről átmásolva ma is szó szerint tudom idézni.

Nemzetközi Szegényegylet Alapítvány
Luzern
Str. Goethe 23/A

Igen Tisztelt Tasilo von Festetich Gróf Úr!

Az 1899-ben megalakult Nemzetközi Szegényegylet Alapítvány mély tisztelettel köszönti Önt, és ismételten háláját fejezi ki azért az áldozatvállalásért, amelyet Ön egy évtizede kifejt a szegények megsegélyezése érdekében.

A Toulouse-i Szegényotthon lakói és vezetői hálás szívvel gondolnak Önre azért a jelentős anyagi támogatásért, amelyet 1918-ban, Európa vérzivataros történelmének idején, nyújtott nekik. Az Ön neve a segítségre szorultak pártfogó intézményeiben Európa-szerte ismert; gyűjtéseivel többek életének jobbra fordulását érte el. Segítőtársain keresztül örömmel értesültünk arról, hogy a Fürstenwalde-i Pihenőház és Szanatórium hajlandó pénzt és egyéb adományokat gyűjteni számunkra.

Az Úr áldása éltesse Kegyelmes Uramat nagyon sokáig jó egészségben!

Hálámat és tiszteletemet küldöm Önnek.
Luzern, 1922. Július havának 3-dik napján
Robert Koltensberger
igazgató-elnök

Utóirat. Küldötteink hamarosan átadják Önnek megbízásukat és az újabb gyűjtéshez szükséges dokumentumokat.

Ez a levél egyúttal igazolta, hogy valódi nevem gróf Tasilo von Festetich, és bűnözés helyett szegények megsegítésével foglalkozom.

– Természetesen én is támogatom ezt a rendezvényt, ugyanakkor nem tudom, mit csináljak – mondta professzor. Töprengett egy kicsit. – Már nem először küldtem valótlan orvosi jelentést, hogy tovább maradhasson nálunk, kedves Tasilo úr. Most ismét kénytelen leszek ezt tenni. Mondjuk…

„a világháború idején a karjába és a nyakába fúródott négy szilánk eltávolítása után a sebek elgennyesedtek, és akuttá válhatnak rendszeres orvosi felügyelet nélkül… A lábadozás ideje jelenleg nem határozható meg."

– Rendkívül hálás vagyok Önnek, professzor úr…

Megismerkedtem Augusta szüleivel: Otto von Betriegerrel és feleségével. Kártyáztunk, sakkoztunk, megbeszéltük a napi politikai eseményeket.

Elérkezett a nap, amikor Otto von Betrieger, a bankár meghívott ebédre. Nagyra értékelték, hogy két virágcsokron, bonbonon kívül egy üveg Billcart-Salmon Brut Blanc de Blanks márkájú francia pezsgőt vittem ajándékba.

Őrzőimet testőrként mutattam be, és a kertész a konyhában látta vendégül őket.

– Titkos küldetésemről, kapcsolataimról, üzleteimről nem beszélhetek, de tudom, hogy veszély leselkedhet rám. Hol láthatóan, hol láthatatlanul. Ezért van szükségem állandó kísérőkre.

Ez a néhány őszinte szó mindannyiukat kielégítette, sőt népszerűségemet megnövelte.

Brazíliáról meséltem.

– Egy európai el sem tudja képzelni a végtelen őserdőt, a *mato*-t. Amazóniát is beleértve ennek a vidéknek negyven százaléka őserdő. Legalább négyezer fafajtát tartanak számon. Például létezik tehénfa, amelyet megcsapolva a tejhez hasonló ízű, üdítő folyadékot kapunk. Számos gyümölcsöt ehetünk egész évben. A peri-peri, tiririca, babaçu, guaraná gyümölcsének magjából közkedvelt üdítőital és gyógyszerek készülnek. Az indiánok az utóbbi életelixírnek tartják. Gyomorbántalmakra, idegi eredetű fájdalmak csillapítására használják.

– Én már hallottam a brazilfáról, de nem tudom, hogy milyen – jegyezte meg Rozalinda, Augusta édesanyja.

– Az ország neve ebből a szóból származik. Vöröses színű festékanyagot tartalmaz. A *brasil* név a portugálban parázs jelentésű, vagyis ez is a fából nyerhető festék színére utal. Egyébként trópusi őserdők vannak még Amazónián kívül

Mato Grosso északnyugati részén. Itt a legfontosabb fafajta a *jacaranda*. Szerintem ez a legszebb brazil fa. Gyönyörű bútorok, faragások készülnek belőle. Nagy területen vannak kaktuszok, tövises bokrok. Orchiedákban igen gazdag minden vidék. Ott ez nem számít luxusnak: egy tucatot illik vinni ajándékba.

– Netalán kígyókkal is találkozott Herr Tasilo? – kérdezte Augusta, miközben kissé megborzongott.

– Ha nem okozok megdöbbenést és rémületet, akkor válaszolok. Nos, létezik egy *cascavel* nevű csörgőkígyó, amely izgalmi állapotban farkának végén 8-20 mozgatható szarugyűrűt rezegtet, ezzel állítja elő azt a sajátos csörgő hangot, amelyről a nevét kapta. Veszélytelen kígyó a vízi kobra. Mérgeskígyó-faló a *mussurana*. Nem fogja a méreg, viszont megfojtja és elfogyasztja ellenfelét.

Rozalinda és Augusta arcára kiült a döbbenet.

– Bocsánat, hölgyeim! Nem szeretném Önöket továbbra is rémületben tartani. Beszéljünk inkább vidámabb témákról!

Aztán szót ejtettünk az időjárásról, a divatról és a környező hegykoszorúról.

Félrevonultunk a dohányzószobába.

– Bankom, a Deutsche Volksbank von Betrieger, Drezdenben található, de az alhálózat összesen tizenkét kisbankot számlál – mesélte Otto. – Szerencsére talpraesett, okos unokaöcsém, mindent el tud intézni helyettem. Elsősorban jelzáloghitelekkel foglalkozunk, és értékpapírokat forgalmazunk. De gondolom, hogy Önt, gróf úr, untatják a kamatlábak, a profit, a hozadék és a tőzsde.

– Bocsánat! Kénytelen vagyok helyreigazítani, méltóságos uram! Nyilván az Önre jellemző exkluzív udvariasság diktálta ezt a legutóbbi mondatot. Valószínűleg nem szeret hivatásáról olyanokkal beszélni, akik nem értenek hozzá, akiket nem érdekel. Én azonban nem vagyok ilyen. Mivel jelentős részvényeim vannak elhelyezve, például a dél-afrikai aranybányák részvénytársaságainál és a New York-i tőzsdén, ha tehetem, megpróbálom figyelemmel kísérni az értékpapírok forgalmát.

– Bocsánat, gróf úr, ha netalán úgy érezte, hogy kétségbe vontam szakértelmét. Ön nagyon jól látja, mindezt csak udvariasságból mondtam. A dél-afrikai aranybányákat említette?

– Igen.

– Nagyon jó döntés volt. A legutóbbi két hónapban három százalék pontot emelkedtek az ottani részvények.

Először hallottam róla, mert semmilyen részvényem, befektetésem nem volt ott, sőt tudtommal cimboráimnak sem. Mégis a természetes öröm ült ki arcomra. Megjegyeztem, hogy tudom, sőt további pozitív fejlemények várhatók.

Betrieger egyetértett. Ekkor nyertem el teljes bizalmát. Ez azonban még kevésnek bizonyult tervem előkészítéséhez.

– Bocsánat, hogy hangosan gondolkodom, de bizonyára méltóságos uram szerint sem *comme il faut*, ha a vendéget bizalmas családi, befektetési és egyéb dolgairól kérdezzük. Ha azonban valaki kérdések nélkül, önként beszél, akkor teljesen más a helyzet. Én most így teszem.

Elgondolkodtam.

– Nagytiszteletű atyám, gróf Tasilo von Festetich, Magyarországon a Balaton-tó melletti keszthelyi kastélyában él, 30 ezer holdas birtokán. Világhírű méneket adott már a nemzetközi lóversenyeknek. Külön laboratóriuma van, amelyben állandó kísérletezés folyik. Rendkívül magas hús- és tejhozamú tehénfajtákat sikerült kitenyésztenie. Bevételének öt, olykor tíz százalékát áldozza jótékonysági célokra. Atyám, édesanyám, két fivérem és feleségeik, valamint egyéb rokonaim vagyoni helyzetéről, a különböző bankokkal való kapcsolatáról beszélni indiszkréció lenne. Előkelő nevelésben részesültem Bécsben, Berlinben és New York-ban. Más országokban is többször jártam, hogy tapasztalatokat szerezzek. Megemlítem még Ghyka román herceg rokonunkat, akinek jóvoltából Párizsban sajátíthattam el az olajbányászat ismereteit. Jelentős tőkebefektetésem van a romániai Constantában, amelynek kútjai Ghyka herceg birtokát és a sajátomat képezik.

Mintegy végszóra, megjelent a ház komornyikja. Sűrű elnézést kérve bejelentette, hogy sürgönyt hozott nekem.

Barátaimnak köszönhetően ismét olajozottan működött a kitervelt akció. Ghyka nagybátyám telegramja érkezett meg, amelyben tudatta velem, hogy új mezőt fedeztek fel a másik tíz mellett. Emiatt azonban ne szakítsam félbe üzleti utamat, mert ő otthon mindent elintéz.

Otto szája a fülig ért, ugyanúgy, mint az enyém.

– Gratulálok! Úgy vélem, Ön is ugyanolyan szerencsés helyzetben van, mint én, már ami kiváló társtulajdonosát illeti. Nagyon jó érzés, ha valakiben maximálisan megbízhat az ember.

– Valóban így van, méltóságos uram – helyeseltem.

Aztán váratlanul javasolta, hogy az imént érkezett siker hírére és baráti kapcsolatunkra tekintettel igyunk pertut.

– Megtisztelő számomra… – válaszoltam főhajtás közepette.

Miután felálltunk, koccintottunk a francia pezsgővel. Aztán Rozalinda és Augusta visszahívott minket a szalonba.

Örömmel konstatálták, hogy kapcsolatunk immáron egészen barátivá vált.

– Nagyon jól elbeszélgettem Tasilóval… minden aktuális kérdésről. Képzeljétek, most kapott telegramot, és megtudta, hogy romániai nagybátyja egy jelentős olajmezőt fedezett fel tíz másik mellett. S ez most mindkettőjük tulajdona lett.

Ujjongva gratuláltak.

– Édesapám bizonyára arról is értesült – mondta Augusta, hogy Tasilo gróf a svájci Nemzetközi Szegényegylet Alapítvány kiemelkedő támogatója. Felkért engem, hogy a szanatórium vendégei számára koncertet adjak, s annak összes adományait befizeti az Alapítványnak. Úgy gondolom, hogy ilyen nemes célért muzsikálni a legnagyobb öröm a világon.

– Persze, hiszen már mondtad, kislányom. Egyetértek veled.

– Kedves Otto! – fordultam a házigazda felé. – Az, hogy Augusta kisasszony megörvendezteti a betegeket szívet-lelket gyönyörködtető muzsikálásával, éppen elegendő hozzájárulás a leendő sikerhez.

– Ez az ő része és feladata, Tasilo barátom. Ám tőkével is szeretném kifejezni együttérzésünket. Ha meghívást kapunk, természetesen elmegyünk, és megadjuk illendő támogatásunkat.

Ekkora megtiszteltetésre nem számítottam.

Tolnai-Turteltaub Szigfrid és Friedrich Wilhelm Watz volt az Alapítvány kiküldöttje. Az igazgatónak felmutatták igazolványukat és jelvényüket, de nem nézte meg közelről. Ha megtette volna úgy, mint én, akkor talált volna benne kivetnivalót. Az egész Európában működő alapítvány pecsétje helyett egy svájci vöröskeresztes városi szervezet lenyomata „igazolta" a szervezet működését. Igaz német, francia, olasz, angol és spanyol nyelven!

Elérkezett a hangverseny és a jótékonykodás estéje.

Luzenbacher professzor szívhez szóló megnyitót tartott. Ha olyan érzelmes típus lettem volna, mint egy-két Tante, aki könnyeit törölgette, elmenekültem volna a szégyentől. Mégis szerettem volna világgá kiáltani: Hölgyeim és uraim! Ne higgyenek nekünk! Bocsássanak meg. Csak a zenét hallgassák, de ne adományozzanak, mert becsapjuk Önöket!" Nyilván senki nem hitt volna nekem. Így azonban mindenki segíteni akart, hiszen ezért jöttek.

Augusta kisasszony könnyedén, nagy átéléssel adta elő Chopin és Schumann darabjait. Az egyes művek között csak rövid szünetet tartott. Nem állt fel, hogy megtapsoljuk. Majdnem egyórás csodálatos muzsikálás után hajolt meg száz főnyi közönsége előtt. Hatalmas ovációban és vastapsban részesítették. Augusta élvezte, ugyanakkor irult-pirult.

Luzenbachertől két hatalmas, díszes fonott kosarat kaptunk, amelyeket Szigfrid és Friedrich vitt körbe.

Legelőször Augusta kisasszony ajánlotta fel briliáns nyakékét. Ezután hullottak a nyakláncok, aranygyűrűk, karperecek, fülbevalók, brossok, amerikai dollárok, svájci frankok... Korábban két őrzőmnek adtam 500-500 dollárt, hogy látványosan helyezzék el a kosárban.

Clara Mayer kisasszony, a helyi fűszerkereskedő bájos leánya, az idősebb hölgyek önkéntes társalkodónője volt. Szívét és lelkét adta mindenkinek – akkor is, ha csak néhány percre állt meg beszélgetni valakivel, és akkor is, ha felolvasta a napi újságok cikkeit. Mivel a jótékonyság sugárzott egész valójából, a lelkiekben gazdag kisasszony briliáns nyakékét ajánlotta fel.

Édesapja és édesanyja kíséretében jelent meg. A kereskedő családot a városban szinte mindenki ismerte és tisztelte. A szülők egy vastag borítékkal erősítették meg tekintélyüket. Se szeri se száma nem volt az adományoknak, amelyeket a végén Szigfrid és Friedrich egy svájci bank emblémás pénzeszsákjába rakta át.

A fogadás alkalmával mindenki megtalálta magának a megfelelő kapcsolatot és beszélgetőpartnert. Augustát, Szigfridet, Friedichet és engem egymás után szólítottak meg. Alig győztük megköszönni a sok ajándékot.

Másnap Alapítványunk két képviselője velem együtt felkereste irodájában Herr Luzenbachert, és a szanatóriumnak háromezer dollárt adott át. Az igazgató csak az én hosszas rábeszélésemre mondott igent, és írta alá az átvételi elismervényt.

Elviseltem Augustát, de olykor mégis idegesített. Naivitása abban is megnyilvánult, hogy az embereknek csak a jó és a megtérítendő csoportját ismerte. Bigott vallásossága miatt képes lett volna egy rablógyilkost is jó útra téríteni – ha hagyta volna magát! Szülei hatása volt érezhető minden cselekedetén, egész gondolkodásmódján. A jótékonykodással egyenrangúnak tartotta az engedelmességet. Szerencsére javaslataimat mindig elfogadta.

Ezt a természeténél, családi neveltetésénél fogva erényes és szűzies kisasszonyt szánta nekem Otto. Egy alkalommal diszkréten tudomásomra hozta, hogy Augusta gyengéd érzelmeket táplál irántam. Neki úgy tűnik, hogy szimpátiámnak

még nem tanúsítottam olyan jelét, amely bizakodásra adna okot.

Elszégyelltem magam. Talán először életemben. Már azt is sajnáltam, hogy nem létező értékpapírjaimmal becsaptam a leendő apósomnak felajánlkozó Ottót. Micsoda hálátlanság! Otto apám helyett apám volt szanatóriumi pünkösdi királyságom alatt. És most tegyem tönkre családját, leánya hírnevét, aki immáron gyengéd érzelmeket táplál irántam?

Ha a körülmények másként alakultak volna, e házasság révén talán bankigazgató lehetnék. De meddig? Amíg tönkre nem tenném a Deutsche Volksbank von Betrieger összes leányvállalatát. Nem, ezt nem vállalhatom.

Tolnai-Turteltaub Sigfrid és Friedrich Wilhelm Watz elhozta nekem a Die Börse című hetilap 1922. januári számát, amelyben rám nézve, pontosabban Melchior von Beöházyra nézvést, igen súlyos vádakat fogalmaztak meg. A cikkből kiderült, hogy az osztrák fővárosban korábban milyen álnéven szálltam meg, és csalások egész sorozatát követtem el két héten belül. A nem létező Gran Chaco-i olaj hasznosítására alapított Banca Rio de la Plata értéktelen részvényeit tettem pénzzé, majd a bank csekkjeit helyeztem el különböző cégeknél. „A csaló már rég Berlinben volt – írta az újság –, amikor a károsultak rájöttek, hogy orruknál fogva vezette őket. Sőt nyugodtan állíthatjuk, karikát is fűzött a bankári orrlikakba. Ez akkor derült ki, amikor egy bécsi közgazdasági hetilap közölte a Banca Rio de la Plata egyik csekkjének fényképmásolatát. A csekken kibocsátóként I. W. Geneves igazgató, elfogadóként Juao Machado szerepelt. Nos, Geneves az alvilág nyelvén csalót jelent, mégpedig többes számban, Machado pedig a csalás végrehajtóját. Csoda-e, hogy egész Bécs még most is kacag a csekkcsaló humorán, s a kárvallottak együgyűségén?"

Noha nem Tasilo von Festetichről írtak, ha kiderül a névcsere, nagy baj lesz!

– Kedves Otto! – kezdtem a választ némi gondolkodás után. – Köszönöm, hogy ezt őszintén elmondtad. Én sem táplálok

közömbös érzéseket bájos és önfeláldozó leányod iránt. Augusta néhány apró, udvarias jelét adta az irántam érzett szimpátiájának. Természetesen illendő módon én is viszonoztam. Tehetsége, szépsége és nőies kisugárzása nagyon imponál nekem. Csak… csak van egy nagy bökkenő…!

– Mi az, kedves barátom?

– Sajnos üzleti utam, titkos küldetésem nem engedi meg, hogy személyes ügyekkel foglalkozzam. Ha így tenném, meglehet, másoknak fájdalmat okoznék. Otto bátyám! Te lennél az első, akinek elmondanám, milyen nehezek, sorspróbálók ezek a feladatok! De nem tehetem! Várni kell vele… Talán csak néhány hetet, s akkor minden megoldódik.

– El sem tudom képzelni, milyen titokzatos ügyeket intézhetsz! Mi vagy te? Titkos tanácsos, spion (már megbocsáss!), diplomata vagy egy őrzőangyal?

Örültem, hogy csalódottságában is némileg humorosan fogja fel a dolgot.

– Jól látod. Az arkangyal kivételével mindegyikből van bennem egy kicsi, de teljesen törvényesen. Nem kell tőlem tartanod.

Az igazgató professzor is jól felkészült, mert utánanézett a lexikonban a Festetich családnak. Mivel imádta a háziállatokat, elsősorban az ragadta meg. hogy atyám mint versenyistálló-tulajdonos 1900-ban alapította Fenékpusztán a híres telivér ménest. Ugyanakkor titkos tanácsos, királyi főpohárnokmester, főudvarmester volt; az aranygyapjas renddel tüntették ki; 1911-ben hercegi rangra emelték főméltóságú címmel.

– A bonyhádi marha jó tejtermelő-képességét a német telepesek ösztönös állattenyésztői érzékkel, saját tapasztalataik alapján fejlesztették ki. Továbbtenyésztésre mindig a legjobban tejelő egyedeket hagyták meg, a többi tulajdonságot kevésbé, vagy teljesen figyelmen kívül hagyva – egészítettem ki lexikonból szerzett ismereteit. (Lehet, hogy ugyanazt a lexikont olvastuk mind a ketten?)

– Ez mind dicséretes, de van itt egy nagy probléma! Képzelje, Herr Tasilo! Értesítést kaptam, hogy holnapután a német belügyminisztériumból jön egy főtanácsos ellenőrizni az Ön állapotát. Hivatásomnak és doktori eskümnek ellentmond, amit most csinálni szeretnék. Korábban azt jelentettem, hogy világháborús szilánkokat operáltunk ki a nyakából és a vállából. Sajnos a sebek elmérgesedtek.

– Igen, emlékszem, és nagyon hálás vagyok érte!

– Nos, ne csodálkozzon azon, ha holnap este egy bizalmas orvosom bekötözi Önt. Majd elmondja, milyen tünetekkel járnak a vesepanaszai, jól figyelje meg.

A főtanácsos egy cvikkeres, szakállas úr volt, aki hol hivatalosan, hol barátságosan viselkedett. Az igazgató úrtól értesültem, hogy Magyarországról beszerzett dokumentumok amelyek egyértelműen bizonyítják: a körözött személynek minden külső jegyével rendelkezem. Megkapták a születési anyakönyvi kivonatomat is, amely Hoffner Menyhért névre szól. A Festetich család nem hallott soha harminc év körüli Tasilo nevű rokonról.

– Természetesen nem ismerhetik őt! – válaszolta Luzenbacher. – Mert törvénytelen gyermek. Kitagadták.

Amint Erik Reihard Heydrich ezt meghallotta, azonnal bizonyítékot kért.

Bevezették abba a szobába, ahol bekötözve, fájdalomtól eltorzult arccal feküdtem. Elkérték tőlem apám levelét. Heydrich főtanácsos nem akart hinni a szemének. Hiába kérte, véglegesen nem adtam át. Javasoltam, hogy közjegyzővel készítessen róla másolatot. (Volt ugyan belőle még két német nyelvű hiteles másolatom, de nem adtam oda! Korábban lefordíttattam angolra, franciára és spanyolra is, amelyet barátom közjegyzői aláírása és pecsétje tett hivatalossá.

– Én magam javaslom majd, hogy maradjon itt teljes felgyógyulásáig. Ennek ellenére tovább fogunk vizsgálódni az Ön ügyében, és gyűjtjük az adatokat. Sajnos a jelenlegi tényállásról Önt nem tájékoztathatom.

Aztán ismét boldogan telt el két hónap. Séták Augustával, meleg napok, üldögélés a hűvös teraszon, finom ebédek és vacsorák, kellemes társalgások, újabb tervek szövögetése cimboráimmal. Gyorsan elrepült az idő.

Luzenbacher magához kéretett.

– Üdvözlöm – mondotta szomorúan, majd szó nélkül átnyújtotta azt a hivatalos levelet, amelyet Berlinből kapott. Tudtam, hogy valamikor eljön ez az idő is! De miért éppen most? Az igazgató urat arra kérték, hogy október 16-ig, vagyis egy héten belül „fejezze be gyógyításomat", mert 18-án értem jönnek a berlini rendőrségről. A levélben ugyanakkor megköszönték lelkiismeretes, gyógyító munkáját.

– Szerfölött sajnálom, hogy el kell válnunk egymástól – mondta a Herr Direktor.

– Én ugyanígy érzek, ugyanakkor örülök is, mert végre bebizonyíthatom ártatlanságomat.

– Festetich úr! Tudom, hogy ezért kell mennie. Nagy nyereség volt, hogy közöttünk töltötte ezt a néhány hónapot.

El kellett búcsúznom Otto családjától. Igyekeztem vidám képet vágni, bár nagyon nehezemre esett, hiszen hamarosan kiűznek a Paradicsomból. Betriegerék semmit sem vettek észre belső feszültségemből. Kérdéseik elől menekülve lelkes mesélésbe kezdtem.

– Mélységes öröm tölt el, hogy holnaptól számított tíz napon belül teljesítem küldetésemet, és aztán igazán szabad ember leszek Akkor mindenki megtudhatja, milyen az igazi Tasilo von Festetich! De nem szeretném magamat dicsérni. Tehát eljött az az idő, amit már olyan régen – bevallom – néha türelmetlenül vártam.

– Ez azt is jelenti, hogy akkor minden rejtélyed feltárhatod előttünk? – kérdezte Otto izgalomtól kipirult arccal.

– Természetesen – feleltem boldogan.

Örömmel és nagy várakozással bocsátottak el.

Az elkerülhetetlent csak megkerülni lehetett, de ugyanoda jutottam vissza. Kiadtak Ausztriának. 1922. november 6-án a bécsi Landesgericht Ramsauer tanácsa ült törvényt felettem. A tárgyalás két napig tartott. Itt olvasták fel azokat az adatokat, amelyeket a budapesti államrendőrség küldött meg az osztrák hatóságoknak. Ekkor tudta meg a nyugati világ, hogy Beöházy báró Horváth Menyhért soha sem élt, és az igazi nevem Hoffner Ferenc Menyhért. Én azonban a felolvasott valódi életrajzi adataim ellenére ragaszkodtam főúri származásához. Kikértem magamnak, hogy az elnök egyszerűen csak Hoffnernek szólítson. Azonban hiába hangsúlyoztam, hogy a budapesti rendőrség adatai sajnálatos tévedésen alapulnak.

Felvonultak az összes bécsi károsultak, bankigazgatók, gyárosok, számos kereskedelmi cég felelős vezetője. Megjelentek a tárgyalóteremben a „mentőtanúk" is, akik többet ártottak, mint segítettek. Pincérek, muzsikusok, színészek, újságírók, állították, hogy fejedelmi borravalókat osztogattam. Nagy derültséget keltett, amikor Virágh és Steiner bárzenészek beszámoltak olaszországi élményeikről és bőkezűségemről. Amikor a muzsikusok elhagyták a tárgyalótermet, mély meghajlással búcsúztak el tőlem.

Hat évre zártak börtönbe…

8. Az infánsnő hagyatéka

Testben és lélekben megtörve érkeztem a steini fegyházba, amely az Alpok egyik magaslatán terült el.

Egy középkori vár benyomását tette rám. Először úgy tűnt, hogy Dante, a korabeli világ legnagyobb költője, e várfegyház kapuja előtt állott akkor, amikor a pokol kapujára gondolván ezt írta: „Ki itt belépsz, hagyj fel minden reménnyel!"

Tornyok, vaspántos tölgyfakapuk, komor épületek, ujjnyi vastag rácsok! Noha alig hatvan kilométerre volt Bécstől, de a főváros barokk és rokokó építészeti stílusára, mozgalmasságára, a felhőtlen szabadságra semmi sem emlékeztetett. A tornyokról, a kétemeletes épületekből a középkori Stein omladozó falaira nyílott kilátás. Elérhetetlen messzeségben kanyargott a Duna.

Elnyeltek ezek a falak néhány évre.

A börtön, a fegyház nem épület csupán, nem holt dolog, hanem olyan intézmény, amelynek lelke van. És ezt a lelket a szó szoros értelmében kell venni. Tanúságot tehetnek erről azok, akik rabmentő missziókban végeznek felbecsülhetetlenül értékes munkát. Azok is, akik hosszú éveket töltenek el a falak között, mint én.

A borzalmat keltő kapubejárat után a fegyőrök egy gondosan ápolt kis parkon át az igazgatósági épületbe vezettek. Az őrség parancsnoka átvett.

A fürdő után, alapos testi vizsgálatnak vetettek alá. A testmagasságot, súlyt, személyleírást, különleges ismertető jegyeket pontosan rögzítették egy nagy könyvbe.

Aztán bekísértek a cellámba. Egy öreg foglár, aki jóindulatú és tisztességes ember benyomását keltette, részletes előadást tartott nekem, amellyel beavatott a házirend titkaiba.

– Ha látogatója érkezik, köteles azonnal felállni, munkáját abbahagyni, udvariasan köszönni, és minden kérdésre a va-

lóságnak megfelelő válaszokat adni. Megértette? Reggel öt órakor az első harangjelzésre köteles felkelni, bevetni az ágyát, felöltözni, rendesen megmosakodni, a cellájában rendet tenni, kisöpörni, kitakarítani. Aztán megkapja a reggeli levest, amit kötelező megenni! A második harangjelzésre hozzá kell fogni a munkához. A reggeli séta egy óra hosszat tart: nyáron fél héttől fél nyolcig, télen hét órától nyolcig. Séta után ismét dolgozni kell egyfolytában fél tizenkettőig. Ekkor megkapja az ebédjét. Azt is meg kell enni! Azután egy óráig pihenő van. Egy órakor újabb harangjelre tovább kell robotolni este fél nyolcig. Munka közben nem szabad enni! Este megeheti a kenyeret, ha délről hagyott magának. Azután sétálhat egy kicsit a cellájában. Sőt, olvasni is szabad. Feltéve, hogy tud olvasni. Ez a pihenőidő kilenc óráig tart. Akkor újabb harangütés jelzi, hogy meg kell vetni az ágyat, és le kell feküdni. Egyébként a falon lóg a nyomtatott házirend, olvassa el, és jegyezze meg magának jól, hogy a házirend megszegése szigorú büntetést von maga után. Itt az ajtón, amint látja, van egy kis kémlelő luk. Ezen nehogy kinézzen! Én figyelem rajta, hogy maga mit művel. Megértette?

– Természetesen – feleltem. Mit lehet erre válaszolni?!

Aztán az öreg váratlanul hangnemet váltott.

– Megbocsásson Hoffner úr, hogy ilyen szigorú voltam, de ezt mindenkinek így kell elmondanom. Persze igazgató úr már közölte, hogy Önnel másként kell bánni. Majd meglátja, hogy a sorsa jobbra fordul. Azt mondják, hogy tévedésből került ide. Igaz-e?

– Pontosan így van. Egy nemes embert egy latorral tévesztettek össze!

– Itt lesz idő mindent átgondolni és tisztázni.

Ezzel barátságos instruktorom kilépett a cellámból. Az ajtóban megcsikordult a kulcs, és egyedül maradtam összetörten, lelkiismeret-furdalásomba temetkezve.

Horváth–Hoffner Ferenc Menyhért néven szerepeltem, ahogyan a bíróság elítélt. Taszilónak csak halvány nyomai maradhattak meg bennem.

Származásomról, kalandjaimról legendák keringtek a rabok és a fegyőrök körében. Maga az igazgató is izgalommal várta érkezésemet. Kivételeztek velem, mert azt hitték, hogy valóban nemesi származású vagyok; csak egy fatális félreértés miatt kerültem a falak közé. Elintézték, hogy a fegyencruhát az alakomra szabják, de ennél még fontosabb, hogy puha szövetből készítették. Saját pénzemen illatos szappant, teát, élelmiszert hozathattam. Amikre nem volt szükségem, jó áron adtam tovább társaimnak. Külön cellámat otthonossá tettem.

Elkerülhetetlen volt, hogy ne találkozzam a gyilkosokkal, sikkasztókkal, betörőkkel, rablókkal. Egyiküket mindenki Lexnek szólította. Neve latinul törvényt jelent, és valóban: mindig ő hozta a törvényt. Amit saját szakállára cselekedhetett, mindent megcsinált.

Leült velem beszélgetni. A többiek ámulva hallgattak minket. Egy báró és egy kasszafúró milyen jól megértik egymást! De az az igazság, hogy nemesi származású lelkemet Lex minden mondata besározta, noha nem ellenem irányult. Mint egy protokollban, úgy részletezte hatvan betörésének „élvezetes" részleteit. Már háromszor ült börtönben. Pénzét biztos helyre dugta. Élete végéig megélhetett volna belőle, de elragadta a mohóság, egyre többet akart. Még egy ilyen nagy talentum is követ el hibát. Legutóbb szerszámainak egy részét ottfelejtette a páncélszekrény mellett. A *corpus delicti* miatt csak egy hétig tudta élvezni a megszerzett pénzt. Nyolc évre ítélték, és a negyediket taposta. A fúrás szakszerűen bonyolult leírása, a zárak kinyitásának fortélyai nem tudtak lekötni. mert nem használtam ilyen közönséges módszereket.

Eljött az ideje, hogy én is szót kapjak. Mivel ilyen körülmények között nem lehettem szerény, nem fukarkodtam a valós és a kitalált történetekben. Nemesi származásom, szomorú neveltetésem, Romániában működő olajkútjaim, párizsi, bécsi tanulmányaim, brazil bankom és olajmezőm… Egyik sem bűncselekmény, inkább ámuldozásra alkalmas mesesor. Ezért részletesen taglaltam bankalapításom és csekkhamisí-

tásaim folyamatát. Természetesen Milica és a csodálatos brazil nők sem maradhattak ki.

Lex elismerte, hogy a legnagyobbak, mint például én, csak papírra írnak valamit, pontosan oda, ahova kell, és máris dől hozzájuk a pénz. Mindezt sem ő, sem társai nem így, hanem mosdatlan szavakkal, durva mondatokban adták elő. Nem akartam, szerencsére nem is tudtam volna követni mindent. Stílusomat próbáltam hozzájuk igazítani, de nem sikerült. A ferdeszemű, sebhelyes arcú Fritz megjegyezte: „Úgy beszélsz, mintha könyvet olvasnál." Ez a mondat végigkísérte börtönéveimet.

Mindenki kötelességének érezte, hogy elmondja nekem az életét. Csak némelyikük tanúsított megbánást. Úgy gyóntak ugyan, mint egy papnak, de szerencsére nem vártak tőlem penitenciát.

Istenem! A teljes hat esztendőm ebből fog állni?

Egyszer az igazgató úr magához hivatott. Egy Weisberg nevű őr kísért hozzá. A főtanácsos úr korábban azzal bízta meg, hogy nagyon vigyázzon rám, és segítsen nekem, amiben csak tud.

Hofbauer igazgató életemről kérdezett. Bemutattam Tasilo von Festetich életpályáját.

– Kormánytanácsos úr! A bíróság ítéletét figyelembe kell venni akkor is, ha tévedésen alapul. Viszont ezek a tények, amelyeket Önnek elmondtam!

– Bizony, kedves fiam! Hajlandó vagyok azt hinni, hogy Ön a sors különös áldozata. Meglehet, Önnek olyan ellenségei vannak, akik előre megfontolt szándékkal sütötték Önre egy bűnöző bélyegét. Én is kénytelen vagyok elfogadni a bíróság ítéletét. Amit tehetek, mindössze annyi, hogy igyekszem elviselhetőbbé tenni a rabságot. Például most azt tudom felajánlani, hogy legyen itt a közelemben. Múlt héten szabadult irodai segítőm. Azóta felhalmozódott itt a munka. Ért az ilyesmihez?

– Főtanácsos úr! Nem hiszem, hogy nehéz lehet az itteni könyvvitel, a nyilvántartás, levelek írása, leltár, üzenetek közvetítése… Ugye ilyesmiről van szó?

Ettől kezdve annyit dolgoztam, mint két börtöntitkár egy személyben. Az esti kilencórás lámpaoltást nekem nem kellett figyelembe vennem. Áttanulmányoztam elítélt társaim ügyeit, az érkező leveleket egy-két nap késéssel továbbítottam a raboknak. Miután megtudtam a küldött híreket, felkerestem őket, és előre megjósoltam, mi újság van otthon. A rossz híreket mindig elhallgattam, mondván, jövőbelátásom nem az ördögtől való. Szerencsére erről a csodálnivaló képességemről az igazgató úr nem tudott meg semmit. Talán négy hetet dolgozhattam az irodában, amikor egy volt miniszteri titkárt sodort a szél börtönünkbe.

Átkértem magam a nyomdába.

– Most majdnem érzékeny búcsút vettem Öntől, kedves fiam, de sajnos Ön továbbra is marad.

Hálámat hosszasan fejeztem ki. Az igazgató úr továbbra is biztosította a kedvezményeket: havonta négy levél, négy látogató, alkalmi megbízóim bevásárolnak a városban. Barátaim bejártak hozzám, így minden cimborámmal tudtam tartani a kapcsolatot.

Max Swoboda éppen a mosócédulák nyomtatófejeit szedte ki, amikor az ügyeletes fáci beosztott melléje. Így hívták a foglyok irányításával megbízott régi rabokat a börtönökben. A szó a latin „facit” *tesz* szóból származik. Fáci az, aki elvégez valamit.

Maxot váltóhamisításért ítélték el. Megveregette a vállam.

– Szóval te vagy az a híres Tasziló–Hoffner–Horváth–Beöházy–Melchior! Vagy senki se tudja? Ez a legjobb benne! Hej, barátom! Sokat beszéltek rólad Madridban is. Te aztán a csekkek, bankok igazi manipulátora vagy! És az a brazil olajmező! Fantasztikus!

– Nem szeretem, ha ok nélkül dicsérnek – mondtam szerényen.

Jót nevetett megjegyzésemen, majd maga elé mormolva megjegyezte: „Nem szereti a kutya, ha az elkapart szalonnára emlékeztetik."

Ez milyen közmondás lehetett? Nem akartam megkérdezni.

– Te biztosan keveset hallottál rólam. Én elsősorban antik dolgokat adtam el. Néha múzeumoknak is. Szerencsére csak utólag bizonyosodott be, hogy a váza, a kis szobor, a torzó nem antik. A drágakő annyit ért, mint sivatagban a homok.

– A fácitól hallottam, hogy te még a macska torkában is észrevétlenül el tudsz rejtőzködni, ha veszélyben vagy.

– Meglehet. De látod, hogy a „macska" mégis felfedezett.

Max világot járt ember volt, mint én. Évekig élt Spanyolországban, ahol – tudtomon kívül – megpróbált utánozni. Hallotta híremet, és példaképének tartott, noha tíz évvel idősebb volt nálam. Csekkeket, okiratokat, leveleket hamisított. A Kanári-szigeteken aranybányát „fedezett fel", de viszonylag hamar kiderült a csalás, és menekülnie kellett. Hazatért Csehszlovákiába, majd Bécsben kötött ki, ahol figyelmetlensége miatt már nem tudta elkerülni a letartóztatást. Nyolc évre ítélték (két évvel később szabadult, mint én). Max kiváló szakértelemmel másolt át mindent, és képes volt az eredetinél eredetibbnek látszó dokumentumokat készíteni.

Munkánk jelentős része nem okozott fejtörést, mert csak abból állt, hogy nyomtató fejeket szedtünk szét vagy raktunk össze. Később a kézisajtó-gépeket használtam, javítottam. A börtönökben használatos matricákat, cédulákat, jegyeket, engedélyeket és egyéb papírokat nyomtattunk. Nagy érdeklődéssel tanulmányoztam a különböző betűtípusokat.

Közben elmeséltem egész életem. Mindketten ugyanazon a véleményem voltunk. Mi nem vagyunk igazi bűnözők, mert erőszakkal (fegyverrel, késsel, fizikai erővel) soha senkitől nem veszünk el semmit. Az életveszélybe vagy halálba kergetés tőlünk teljesen idegen. Sohasem fosztunk ki senkit teljesen. Mi nem a saját hazánkat adjuk el, hanem a másét. Segítőinket sohasem áruljuk el. Az igaz barát mindig segít a másikon.

Közösen szerveztük meg spanyolországi machinációnkat.

Raboskodásom hatodik hónapjában futótűzként terjedt el a hír: milliókat örököltem.

Egyik délután Klaus Graumann fegyőr lépett be a szedőterembe:

– Hoffner–Horváth! Azonnal az igazgatóhoz!

– No, báró, menj! Was hast du ausgefressen? (Mit követtél el?) – kérdezte tőlem Valentin faktor, a szedőterem vezetője.

– Tudtommal semmi rosszat – válaszoltam.

A fegyőr két tágas udvaron kísért át, aztán beléptünk a fegyintézet főépületébe.

Szabályosan jelentkeztem.

Hofbauer kormánytanácsos tetőtől–talpig végigmért. Nyilván tetszett neki tiszta ruhám; többen mondták már, hogy úgy viseltem a fegyencruhát, mint egy született úr. Az igazgató kezében egy sokpecsétes borítékot tartott.

– Hoffner? Vagy Horváth …? Tasilo vagy Menyhért? Na, mindegy! Fontos hírt kell közölnöm Önnel. – A borítékra mutatott. – Rendkívül sajnálom…, fogadja őszinte részvétem. Értesítik Önt, hogy nénikéje … elhalálozott.

Arcomra mély megdöbbenést erőltettem.

– Sajnos – folytatta a kormánytanácsos – ez biztos, mert ebben a levélben dr. Karl Schimanek bécsi ügyvéd, az Ön védője, közli a lesújtó hírt. Nagynénje – belenézett a levélbe –, Dorothea Annunciata Soledad infánsnő, ő királyi fensége Valenciában, Spanyolországban, elköltözött az élők sorából.

Pillanatnyi szünet állott be. A kormánytanácsos átélte gyászomat. Aztán vidáman, megnyugtatóan mondta, felemelve a borítékot:

– De Önről természetesen nem feledkezett meg. Dr. Schimanek elküldte Fernando Gonzalez madridi közjegyző levelét is. Mellette van a spanyol tolmács hiteles fordítása. Ezek szerint – mily' nagy boldogság kimondani! – ötmillió pezetát örökölt…

Arcomon végre néhány könnycsepp gördült le. Elkezdődött tehát az a folyamat, amely végén hatalmas összeghez jutok

társaimmal együtt. Ez olyan esemény, ami működésbe hozza a könnyzacskókat.

– Nem kell kétségbeesni, édes fiam! – folytatta az igazgató. – Isten útjai kifürkészhetetlenek. Ha egyszer kikerül innen, gazdag ember lesz.

Ismét a leveleket nézegette.

– De van itt egy passzus, amely nehéz feladatot ró Önre. Azt írja ez a … Gonzalez madridi közjegyző, hogy az örökösödési illeték 130 000 pezetára rúg. Az ön védője szerint ez a mi pénzünkre átszámítva kétszázezer schilling. Ezt önnek le kell fizetnie, ha hozzá akar jutni az örökséghez.

– Sajnos, nem rendelkezem ilyen nagy összeggel, kormánytanácsos úr – feleltem egykedvűen.

– Gondolkozzék csak, édes fiam! – biztatott jóindulatúan. – Bizonyára vannak magas rangú rokonai, barátai, akik hajlandók lennének előlegezni ezt a kétszázezer schillinget.

–Egyelőre annyira lesújtott ez a gyászhír, kormánytanácsos úr – feleltem könnyben úszó szemmel –, hogy gondolni se tudok egyébre.

– No, hiszen a dolog nem oly sürgős. Nyugodjék meg, pihenjen!

Leemelte a telefonkagylót. – Kérem a nyomdát … Valentin faktort … igen … – Valentin? Halló! Itt Hofbauer igazgató. Azt szeretném közölni, hogy ezt a Hofnert vagy Horváthot, aki Tasilo is meg Melchior, tizennégy napra felmentem minden munka alól… Gyász érte … haláleset. Idegeit megviselte a szerencsétlenség… Megértette, Valentin? – Letette a kagylót.

– Ön pedig, kedves Horváth, ahogy mondtam, pihenjen, vigasztalódjék. Elmegy az orvoshoz, majd beszélek vele. Az beutalja a kórházba, és ott a lábadozók kosztját kapja. Egy kis borjúhús, délben egy pohár vörösbor, sétálhat az udvaron, esetleg az igazgatósági parkban…

Mindkét kezét kinyújtotta, úgy rázott kezet velem.

Harmadnapra kihallgatásra jelentkeztem.

– Nos, gondolkodott az ügyén, fiam?

– Igen, kormánytanácsos úr – feleltem –, eszembe jutott, hogy van egy régi ismerősöm, báró Majthényi Pálné trencséni földbirtokosnő. Ha megengedi, levelet írok neki. Talán ő meg tudja szerezni a pénzt…

– Írja meg a levelet szaporán! – biztatatott –, majd én gondoskodom a továbbításáról.

Leültetett a vendégasztalhoz. Papírt és tollat kaptam. Magamra hagyott. Ezt a levelet írtam.

Majthényi Pálné Nagyméltóságú Bárónénak
Trencsén (Csehszlovákia)

Mélyen Tisztelt Méltóságos Asszonyom!

Báró Festetich Tasziló bátorkodik megzavarni a Méltóságos Asszony nyugalmát és reménységgel tele napjait. Bocsánatáért esedezem, valószínűleg nem comme il faut, hogy írok Önnek, de kénytelenség okán meg kell tennem.

Pozsonyban történt megismerkedésünk óta nem jelentkeztem Önnél levélben, sem személyesen tiszteletemet téve. Ennek okát – rengeteg teendőimet – Ön is valószínűsíthetően jól ismeri, hiszen számos esetben folytattunk egymással tárgyalást gazdasági és kereskedelmi ügyletekben.

Méltóságos Bárónő!

Mint Ön által is ismeretes, arisztokrata származásom révén kiterjedt, előkelő külföldi rokonsággal rendelkezem. Fernando Gonzalez madridi közjegyző hiteles tolmácsolásban közölte velem, hogy a spanyol Valenciában elköltözött az élők sorából Dorothea Annunciata Soledad infánsnő, hozzám legközelebb álló rokonom. Őfensége ötmillió pezetát hagyott reám örökül. Ezen összeg után az örökösödési illeték 130 ezer pezetára rúg, amely 200 ezer schillingnek felel meg. Ezt mindenképpen és előzetesen be kell fizetnem a spanyol állam kincstárába, mert csak ezután juthatok hozzá a nekem járó örökségemhez.

Méltóságos Bárónő, el tudom képzelni ambvivalens érzéseit, amelyeket e hír kivált Önből, hiszen ekkora örökség felér egy

mesés vagyonnal! Ugyanakkor az örökösödési illeték olyan magas, hogy jelenlegi helyzetemben megfizetni képtelen vagyok.

Tekintettel arra, hogy Önnel évek óta érzelmes baráti, és tartalmas üzleti szálak kötnek össze, gondolataimban elsőként Önt idéztem fel mint mentő angyalomat. Nagyon hálás lennék Önnek, ha vállalná, hogy az örökösödési illetéket ügyvédi letétbe helyezi, majd abból kifizeti. Ha hozzájutok jogos örökségemhez, ezt a summát Önnek kamatjaival együtt visszafizetem. Beleegyezése esetén erről ügyvédeink iratot készítenének!

Mély hálával gondolok Önre akkor is, ha mindenfajta magyarázat nélkül ezen kérésemet elutasítja, és akkor is, ha ezt az üzleti ajánlatot elfogadja. Ez utóbbi esetben megmentene engem, Kedves Barátném, és talán kivinne a steini börtön rideg várfalai közül, ahol ártatlanul szenvedek. Egy hétpróbás gazemberrel kevertek össze. Ön tudja igazán, mennyire tévednek. Az Ön bizonyítékai a bíróság előtt perdöntőek lehetnének, hiszen régóta ismeri tisztességes múltamat, származásomat, valódi nevemet.

Őszinte tisztelettel várom mielőbbi válaszát, és hódolatomat küldöm Önnek, valamint szépséges leányának.

Isten által áldott napokat, életvidám órákat kívánok Önnek, Méltóságos Bárónő.

Türelmetlenségemet visszafogva, pozitív reagálásában bízva

mélységes tisztelettel
báró Festetich Tasziló

Postscriptum: E levél átadója majd közli Önnel a címemet, melyre válaszát megírhatja és vele elküldheti.

Talán két hét telt el.

Dr. Karl Schimanek ügyvéd megjelent a steini fegyintézetben, és közölte Hofbauer igazgatóval a további fejleményeket. Majthényi báróné egy prágai nagybanknál egymillió cseh korona erejéig jelzálogkölcsönt vett fel, amelyet bekebeleztek trencséni birtokára. A kétszázezer schillinget az ügyvéd kezéhez kívánja lefizetni. Dr. Schimanek kérte, hogy beszélhessen velem, mert a tranzakció végrehajtáshoz új meghatalmazásra van szüksége.

– Kedves barátom! A véletlenek sajnálatos összejátszása miatt sajnos itt kell találkoznunk…

– Ön megtette a kötelességét, ügyvéd úr!

– Úgy látom, hogy a spanyolországi ügy nagyon jó úton halad, és a részletek kidolgozásával is nagyon meg vagyok elégedve. Sugár Vilmos úr mindenről beszámolt nekem… Egyébként hogy van?

– Mindig tűzök magam elé valamilyen célt, és azt igyekszem elérni. Ezért sohasem unatkozom – feleltem.

– Az én szakmám szintén ilyen…

– Tele van izgalommal. Igaz? – Nem vártam meg a választ. – De azért mi mégis nagyon különbözünk. Rólam előbb-utóbb minden kiderül, Önről pedig sohasem. Már ez is szerencse, sőt több annál: kitűnő munka.

– Ha már így rendeltetett, akkor… én olyan helyzetben vagyok, hogy segíthetek Önnek Horváth úr.

Az ügyvéd elmondta a fejleményeket, majd arra kért, hogy olvassam el, írjam alá az újabb meghatalmazást.

Néhány napon belül a báróné lefizette a pénzt, és dr. Schimanek elküldte Fernando Gonzalez madridi címére. Az infánsnő hagyatékának lebonyolítása tehát ment a maga útján.

Azaz mégsem… Kiderült, hogy az örökösödési illeték keveset lendített a hagyatéki ügy intézésén. A spanyol bürokrácia malmai nyilván lassan őröltek, mert három hónap is elmúlt már, s még mindig nem érkezett meg az ötmillió pezetáról szóló bírósági végzés. Dr. Schimanek több ízben megsürgette madridi kollégáját, de csak az első levelére kapott választ. A

további levelek azzal a postai megjegyzéssel érkeztek vissza, hogy a „címzett elutazott".

Majthényi Pálné bárónő nem tudott tovább várni. Meglátogatott a börtönben.

Feldúlt volt az arca. Leült velem szemben. Hosszasan igazgatta szoknyáját, blúzának ráncait, csakhogy ne kelljen rám néznie. Kezei és arcának izmai remegtek. Nekem ilyen állapotban is tetszett.

Talán egy egész perc telt el köszönés nélkül, némán. Én szólaltam meg. Hangomban akaratomon kívül volt valami együttérzés.

– Margaréta! Kedves! Bocsáss meg nekem, főbűnösnek, hogy még most is szeretlek, és ilyen fondorlatot eszeltem ki, mert látni akartalak.

Felkapta a fejét. Szeme villámokat szórt.

– Nem ismerem Önt... Tasziló, Menyhért..., Melchior von Beöházy, Horváth-Festetich! Kutyaházi gróf és báró...

Majd hirtelen hangnemet váltott.

– Miért kellett ilyen aljas módon becsapnod?! Bárkit becsaphatsz, csak engem nem! – Csipkés, fehér zsebkendőjével megtörölte a bal szemét. Majd kissé csöndesebben folytatta:

– Nem létezik olyan Fernando Gonzales egész Madridban, akire te gondoltál...! A megadott címen egy panziót találtam. Ott ugyan korábban lakott egy ilyen nevű úr, de a bejelentőlapja szerint Pamplonából érkezett. Én is oda mentem. Senki sem ismerte. Madridban tizenkét Gonzalez nevű ügyvéd és két közjegyző dolgozott, de egyiket sem hívták Fernandónak! Menyhért! Te már nem vagy az a Hoffner Ferenc, az a kissé léha, könnyelmű, de alapjában véve jószívű, szeretetre méltó gavallér, akit annak idején megismertem.

Aztán kiengedte a hangját.

– Az ügyvéded, az a doktor Schimanek is összejátszott veled! Feljelentettem! Képes vagy felfogni, hogy mit csináltál?

Elszörnyülködve hallgattam. Istenem! Ez a drága, törékeny asszony hajlandó volt beutazni fél Spanyolországot, hogy megkeressen egy nem létező közjegyzőt! Ha tudtam volna...

Miért okoztam neki ennyi keserűséget! „Félreismertelek, kedves Margaréta" – mondtam volna neki, ha lett volna hozzá elég bátorságom. „Azt gondoltam, hogy ennyit igazán megér neked és lányodnak utólag is az itáliai, majd a kalandos brazil út. Miért kezdtél el nyomozni utánam? Vesztedre cselekedtél!"

– Aljas vagy! – mondta ki egyszerűen és nyersen.

– Igazad van. Aljas, számító vagyok. Ich bin ein Schwein…

– Igen, az vagy! És tudni kell, egy disznónak ólban a helye!!! Még annál is rosszabb helyre kerülsz! Kiforgattál az összes vagyonomból. Engem… Érted? Engem! Ezért akasztófára juttatlak, báró Beöházy!!!

A nyomozás hónapokig húzódott. Az ügyész csalás és okirathamisítás miatt emelt vádat, amelyet azáltal követettem el, hogy csalárd módon, hamisított okmányok felhasználásával bírtam rá báró Majthényi Pálnét 200 000 schillingnek dr. Karl Schimanek ügyvéd kezéhez való lefizetésére. Az ügyész fenntartotta magának a jogot, hogy a tárgyalás adatai alapján más személyekre, esetleg dr. Schimanek személyére is kiterjessze a vádat.

Arra számítottak, hogy tagadni fogom bűnösségemet, hiszen semmiféle közvetlen bizonyíték nem merült fel ellenem.

De másképpen történt. Így szóltam:

– Beismerem, hogy az egész hagyatéki komédiát én eszeltem ki, én hajtottam végre. De nem érzem magam bűnösnek, mert csak azt szereztem vissza, ami az enyém, azt is csak részben. Báró Majthényiné nekem a 200 000 schilling lefizetése előtt 600 000 schillinggel tartozott.

Margaréta, aki eddig is izgatottan figyelte a tárgyalás menetét, most felugrott a helyről.

– Aljas hazugság! Még hogy én tartozom neki! Egy szó sem igaz abból, amit mond!

A bíró lecsitította Majthényinét, aki visszaült a helyére.

– Tehát azt állítja, hogy annak a pénznek egy részét szerezte vissza csupán – habár fondorlatos úton –, amellyel önnek Majthényiné tartozott. Mivel tudja ezt bizonyítani? Vagy

azt hiszi – tette hozzá gúnyosan –, hogy ezt Önnek „bárói szavára" elhiszik?

Schimanek kért szót. Belenyúlt aktatáskájába, és néhány levelet vett elő.

– Itt vannak a báróné levelei, amelyekben elismeri a tartozást. A leveleket a bíróság rendelkezésére bocsátom. – Ezzel az iratcsomót letette az bíró asztalára.

Margaréta elképedten, az izgalomtól kivörösödve ült a helyén. Tanácstalanul fordult ügyvédjéhez.

– Ez felfoghatatlan ... Teljességgel érthetetlen ... Nem igaz! – hajtogatta rémülten.

Ügyvédje felállott.

– Ügyfelem nevében a leghatározottabban tagadom, hogy ő valaha is tartozott volna az itt csalással és okirathamisítással vádolt Hoffner Ferencnek; kijelentem, hogy a beterjesztett levelek hamisítványok.

A bíró Majthényinét szólította.

– Kérem, tessék ezeket a leveleket megtekinteni, azután nyilatkozni. – Átnyújtotta a paksamétát.

Margaréta remegő kézzel vette át a levélcsomót. Mindegyik összetévesztésig hasonlított ahhoz a lila levélpapírhoz, amelyet ő használt. A levelekből az ő parfümjének, a Farnéziának illata áradt. Az írás ... az ő hátrafelé dűlt, kusza betűi ... Az ő írása ... Meg kell őrülni ... Ezt ő írta ...

Forogni kezdett vele a világ, aztán ájultan rogyott össze.

A bíró fél órára felfüggesztette a tárgyalást. Orvosért telefonáltak.

Majthényinét egy szomszédos szobában ápolták.

A megszakítás háromnegyed óráig tartott. Utána Margaréta ügyvédje szenzációs nyilatkozatot tett:

– Majthényiné megbízásából bejelentem, hogy ügyfelem a tárgyaláson beterjesztett levelek valódiságát nem kívánja kétségbe vonni. A tárgyaláson való további részvételtől eláll. Egyidejűleg kárigényét is visszavonja.

A hallgatóság padjairól félhangos mormogás és „ah!" kiáltások hallatszottak. A bíró megrázta a csengőt.

– Csendet kérek, különben kiüríttetem a termet!

Azt hittem, hogy ezzel vége. De nem! A kárigény visszavonása nem jelentette az ügy megszűnését, mert hivatalból üldözendő bűncselekményről volt szó. Az ügyész és a védő hosszú szópárbajt vívtak annak a jogi kérdésnek a kapcsán, hogy bűncselekmény-e, ha valaki fondorlattal visszaszerzi azt, ami az övé. Aztán a bíróság ítélethozatalra vonult vissza.

Másfél óra múlva a hallgatóság zsúfolt padsorai előtt feszült csendben hirdették ki az ítéletet: Hoffner Ferenc Menyhértet, vagyis engem, az ellenem emelt vádak alól felmentettek.

* * *

Hogyan is történt valójában? Swoboda, aki jól tudott spanyolul, a steini fegyház nyomdájában elkészítette a közjegyzői iratokat. Egy szabaduló rab vitte el a csomagot Bécsbe. Ott átadta a Faragó Vilmosnak, aki Madridba utazott, egyrészt, hogy ottani postai felülbélyegzéssel küldhesse vissza dr. Schimaneknek Gonzales levelét, másrészt, hogy átvegye a Bécsből érkező pénzt. A 200 000 schillingből szabadulásom után csak kis összeget kaptam. A pénz nagy részét a letartóztatásban lévő barátaink segélyezésére fordítottuk. Margaréta leveleit Jarinay Ákos készítette. Csak egyszer kellett megtekintenie egy szöveget, és máris úgy utánozta, hogy eredeti szerzője se tudta megkülönböztetni a sajátját és a hamisítványt.

9. A gyufagyáros társa

1928. március 5-én szabadultam a steini fegyházból. Rögtön Bécsbe utaztam, de csalódottan kellett megállapítanom, hogy kapcsolataimat – amelyek a fegyházban igen jól működtek –, nem tudom felhasználni, mert a detektívek állandóan követtek. Némi késéssel ugyan, de érvényt szereztek az osztrák hatóságok kiutasító határozatának. Utam Berlinbe vezetett.

Nem tudtam beszélni Faragó Vilmossal, Tolnai-Turteltaub Szigfriddel és a többiekkel. Viszont egyik hűséges barátom megőrizte a Banca Rio de la Plata részvényeimet és atyám egykori bianco papírjait, tehát mindazt, ami egy új élet elkezdéséhez szükséges. Svájci bankszámlámról átküldtek annyi pénzt, hogy jól élhessek, és ne adjam fel a reményt.

Fürst László váratlanul talált rám a Hotel Arcadia-ban. Csak néhány percnyi ideje volt. Amit megtudtam, rettentően lehangolt. Négy közös barátunkat letartóztatták. Őt is régóta keresték, de eddig sikerült egérutat nyernie. Azt javasolta, hogy ne maradjak Berlinben, és főleg frekventált helyeken ne forduljak meg.

Nem lehetett tudni, melyik cimborám mit követett el, míg én raboskodtam. Az is lehet, hogy régebbi ügyeik kerültek terítékre, amelyeknek részese lehettem.

Olyan helyre kellett távoznom, ahol még nem ismernek.

Az újságok tele voltak Ivar Kreugerről, a svéd gyufagyárosról szóló cikkekkel. Gyufagyár, fatelepek, hotelek, papírgyárak, vasgyárak, öntödék, újságkiadók, közlekedési hálózatok, erőművek, bőrgyárak – csak néhány a 28 országban lévő cégeiből. Államkölcsönöket nyújtott, s ennek fejében eladási monopóliumot biztosított magának az illető országban. 1880-ban született. Eredetileg mérnök és építőipari vállalkozó volt. Első gyufagyártó részvénytársaságát 1917-ben alapította. Tíz év alatt bekebelezett mindent, amit lehetett.

Tehát nem véletlen, hogy Svédországot választottam.

Stockholm a Balti-tenger és a Mälaren-tó közé legalább 24 000 sziklára, szigetre települt. Természetes adottságai miatt észak Velencéjének nevezik. A város alapítása Birger Jarl nevéhez fűződik. Először az Óváros (Stadsholmen) alakult ki egy hatalmas várral. A városban rengeteg a híd. A szokásokról annyit, hogy a megszólítás keresztnéven történik, a tisztséget csak a legformálisabb alkalmakkor említik. Bevett köszönés a God dag (Jó napot!), a God morgon (Jó reggelt!), a Hej (Szervusz!) és az Adjö (Viszlát!). A pontosság kiemelkedő fontosságú. A tipikus reggeli kávéból, gyümölcsléből, *knäckebröd*ből (ropogós kenyérből), tojásból és *filmjölk*ből (íróból) áll. Sok heringet, fasírtot, pácolt lazacot (*gravad lax*ot) és burgonyát (*potatis*t) esznek. Augusztus utolsó három hete a rákszezon, ekkor megnő az országban a rákfogyasztás. Hagyományos ételnek számít a sárgaborsóleves is.

Sem telefonon, sem személyesen nem tudtam elérni, hogy a gyufakirály fogadjon. Talán azért, mert zsurnalisztának adtam ki magam.

„Rendkívül elfoglalt, talán egy hónap múlva!" „Hosszabb ideig külföldön lesz, nem tudjuk mikor jön vissza." „Hagyja meg az adatait, majd közöljük vele. De ne számítson gyors találkozásra."

Kreuger titkárnője, Elke igazi északi szépség volt. Vízesésként aláhulló szőke hajjal, kék szemekkel, ízlésesen kifestett arccal. Egyszer virágcsokrot vittem neki. Az apropó éppen az volt, hogy tízedik alkalommal látogattam meg. Miután már nem zsurnalisztaként, hanem üzletemberként mutatkoztam be, közölte az igazat. Kreuger csak egy hónap múlva érkezik vissza, mert Kanadába, az USA-ba és Mexikóba utazott. Korábban legalább ötször utasított vissza, mikor vacsorára hívtam. Most megtört a jég.

– Ilyen kitartással még Kreuger úrnál is viheti valamire!– nevette el magát Elke.

– Meghívásom a Savoy étterembe ma is érvényes.

– Nem bánom – adta be a derekát. – Ötkor végzek. Várjon meg a kijáratnál!

Így kezdődtek Elkével vacsoráink, otthoni együttléteink.

Ivarról többet tudtam meg, mint egy nyitott könyvből vagy az újságokból. Cserébe én is bemutattam magam: egy brazil bank- és részvénytársaság alapítója vagyok, számos olajbányával rendelkezem; francia, német, angol befolyásos személyekkel állok üzleti, baráti kapcsolatban.

Elke csak egy volt Ivar jól fizetet kisasszonyai közül. 28 országban 150 gyufagyárát és egyéb vállalkozásait ki tudja hány hűséges embere irányította. Kreuger imádta a nőket. Kiválasztásukhoz legalább úgy értett, mint a Burgundi évjárataihoz. Hölgyei imádták a gáláns lovagot a világ valamennyi jelentős városában. Talán maga Ivar se tartotta nyilván, hány reprezentatív nő rajong érte, és mennyi ajándékot osztogat bőkezűen szolgálataikért. Nem volt féltékeny természetű.

– Kreuger igen bátor – mondta Elke. – A kudarcot nem ismeri el. Ha egy üzlet esetleg rosszabbul megy, a többivel vagy újakkal deríti fel hangulatát.

Ez természetesen azt jelentette, hogy Ivar távollétében Elkét nekem kellett királynői módra ellátnom mindennel – érzelmi, testi és anyagi vonatkozásban egyaránt. Kihasználtam kapzsiságát. Régóta szeretett volna részvénytulajdonos lenni. Neki ajándékoztam néhány teljesen értéktelen brazil papíromat. A hatalmas, színes, rajzos, mutatós részvények első számjegye után írt sok nulla láttán elolvadt a karomban. Ezzel véd- és dacszövetséget fogadtunk. Megkértem, hogy Ivarnak úgy mutasson be, mint a Brazília Egyesült Államok Iparügyi Minisztériumának megbízottját, aki üzletkötés miatt érkezett hozzá „tegnap” – ami azt jelenti, hogy Amerikából való visszaérkezése utáni első napon találkoznom kell vele. Brazíliában három gyufagyárat működtetett, és erről Elke a részletes dokumentációt rendelkezésemre bocsátotta. Kreuger titkára és a többi alkalmazott semmit sem sejtett. Látogatásaim a hivatalban nem voltak gyakoriak, mert Elkével a Grand Hotelben és a bérelt lakásomon találkozgattunk. A titkárral csak

kétszer beszéltem telefonon; talán háromszor üdvözöltük egymást a folyosón. Egy távolabbi irodában székelt a többi alkalmazott irodája mellett.

Az 1928. május 13-án küldött telegramnak megfelelően Kreuger három nap múlva megérkezett. A több hét alatt összegyűlt számos helyi tennivalójának intézése helyett szinte azonnal fogadott. Engem, a Brazíliai Egyesült Államok Iparügyi Minisztériumának megbízottját.

– Aki üzletfelemet képviseli, már az első pillanatban a legjobb barátaim közé tartozik. Most ugyan németül beszélünk, de tudnod kell, hogy a svéd nyelvben nagyon könnyen megy a tegeződés. Gondolom, nincs ellene kifogásod.

Nem volt. Átvettem a stílusát.

– Köszönöm a bizalmad, kedves Ivar, gyufagyáros őfelsége. Téged mindenki így emleget.

– Túloznak, mint mindenben… Amerikát nem én fedeztem fel. A gyufát nem én találtam fel. Fasch Gustav Erik svéd egyetemi tanár 1844-ben szabadalmazott gyufája káliumklorátból, kénvirágból és arabgumiból álló fejjel rendelkezett, meggyújtása pedig csak különleges dörzsfelületen volt lehetséges. Ezt a szabadalmat felhasználva és némileg tökéletesítve kezdték meg 1845-ben Jönköpingben a Lundström testvérek a biztonsági gyújtó, vagyis a svéd gyufa gyártását. Lundström vörös foszforból, antimonitból, umbrából és enyvoldatból készített péppel, a gyufadobozok oldalán állított elő dörzsfelületet, míg a gyufák feje foszformentes maradt; káliumklorátból, antimonitból, umbrából, valamint arabgumiból állt… Ugye milyen tudományos vagyok?

– Igen, igen! Nagyon érdekes és tanulságos volt!

– De nyilván nem azért jöttél, kedves barátom, hogy engem dicsérjél. Valami jó üzletet hoztál?

– Hogyne. – Közben szó nélkül kortyoltunk az asztalra készített konyakból.

– Nagy elismeréssel gondolnak rád, és mindenben támogatnak Brazíliában. Sergio Jesus Waner iparügyi miniszter és Alfred Marinho Cesar külügyminiszter őméltósága mély tisz-

telettel köszöntenek.. Tudják, tudjuk, hogy részvényforgalmad tavaly és az idén igen jó volt. Három brazil gyufagyáradban annak ellenére megdupláztad a termelést, hogy legalább kétszáz munkást bocsátottál el. Az utóbbi időben több országban vásároltál konszerneket, újságokat, kiadókat…

– Kedves barátom! – szakított félbe Ivar. – Mindezt megírták a tekintélyes nagyvilági lapok és saját újságaim. Nyílván nem ezért jöttél…

– De igen! A lapok… Mintha kitaláltad volna a gondolataimat. Brazília két legtekintélyesebb újságja a Brasil és a Verídico (Igazság) eladó. Favorizált kondíciókkal szeretnénk figyelmedbe ajánlani.

Ivar úgy tett, mintha már hallott volna a két napilapról.

– Ahá!… Rio de Janeiro-ban…

– Természetesen. Ennek a két újságnak a tavalyi tiszta bevétele német márkában kifejezve… – Szemöldököm összevontam, és az átszámítás gyorsasága ráncokat rajzolt homlokomra. Nagyon koncentráltam, mert erre nem készültem fel. Hihető, de magas összeget kellett kitalálnom.

– Több mint félmillió márka, de ebből lejönnek az adókedvezmények.

Most már nem mint barát, hanem mint üzlettárs érdeklődött.

– Hány főt foglalkoztattok? Kormánypártiak-e ezek a lapok? Kapnak-e támogatást? Egyáltalán miért akarjátok eladni, ha jól jövedelmez?

– Szóval… A legutóbbi elbocsátások óta feleannyian végzik ugyanazt a munkát nálunk is, mint a te gyáraidban. Alig magasabb fizetésért. Mindkét lap független, de csak papíron. Valójában a kultuszminisztérium szférájába tartozik. A miniszter két fia volt a két lap igazgatója. De a közelmúltban szörnyethalt mindkét szerencsétlen, amikor az őserdőben beléjük csapott a villám. A kultuszminiszter úr most bármi áron meg akar válni a cégtől. Nem szeretné, ha egy brazil venné meg, mert – azt mondja – nem élné túl, ha egy honfi, netalán egy

ismerőse ülne be a vagyonába. Én ajánlottalak neki, mert tudom, hogy a te kezed alatt minden felvirágzik.

– Ezt kitől hallottad?

– Ó, ha újságot olvas az ember, befolyásos körökben forog, másról sem beszélnek csak a gyufakirályról.

Ivar arcán az önelégültség jelei mutatkoztak. Kezébe vette konyakos poharát, és hátradőlt. Alakja és súlya miatt neki szüksége volt ekkora fotelra, én azonban nem akartam kényelmesen elhelyezkedni benne, mert nem átlagos emberre szabták. A szélén ültem, egyenesen.

Kubai szivarral kínált. Szó nélkül végeztük el az ilyenkor szokásos szertartást. A szivar előállításának mívessége abban rejlik, hogy különböző dohányokat kevernek össze egy borítólevélben, és így alakítják ki a megfelelő ízek kombinációját, erősségét, égési tulajdonságát. A borítólevél rögzítése miatt a szivart nem lehetne elszívni, mert levegőcsatornái nem átjárhatók. Az ideális vágási pont 2-3 milliméterre van a csúcstól, ahol a szivar vége szűkülni kezd. A guillotine erre a legalkalmasabb. A szivar végét fél centiméterrel a láng fölé kell tartani, és 40-45 fokos szögben forgatni, hogy a vége egyenletesen átforrósodjon. Azután szánkba vesszük, majd valamelyest közelítve a lánghoz, megtesszük az első szippantásokat, miközben folyamatosan forgatjuk.

– Megbízlak, ügyeim intézésével Brazíliában – mondta váratlanul.– Kedves Melchior! Nézem a vizitkártyádat. Jól olvasom a neved?

– Igen, de szólíts csak egyszerűen Menyusnak.

– Jó, kedves *Menus*! Magadról még nem meséltél semmit.

– Bocsáss meg, Ivar, hogy rögtön az üzletre tértem.

– Ez így volt helyes – egyezett bele. – De vegyük úgy, hogy igent mondtam, és ezen már túl vagyunk.

Nem gondoltam volna, hogy ilyen gyorsan tudok vele üzletet kötni. Egyelőre az ár, a szerződés nem érdekelte.

– Szóval a nevem – a vizitkártyám szerint – Beöházy Horváth Menyhért Tasziló. Brazil–magyar–román arisztokrata vagyok, grófi családból származom. Tanultam Párizsban, Lon-

donban, New Yorkban, Rómában jogot, gazdaságtant, olajkutatást, pénzügyet és kereskedelmet, diplomáciát. Romániában Ploestiben; Ghyka nagyherceg nagybátyámmal együtt a Fekete-tengeri összes olajkutakat birtokoljuk. Brazíliában jelentős kávé- és dohány ültetvényeim, feldolgozó gyáraim vannak, sőt az utóbbi időben Gran Chaco-ban olajmezők birtokosa lettem. A Rio de Janeiro-i tartományban a kormánnyal együtt bankot alapítottunk. Részvényeinket az egész országban árusítjuk.

Ivar csettintett a nyelvével, és elégedetten bókolt egyet.

– Ez az! Ügyesen csináltad! Ebben van a jövő!

Táskámból elővettem három díszes részvényt, amelyek egyenkénti összege 1.000.000 milreis volt.

–Kedves barátom! Engedd meg, hogy nagyrabecsülésem jeléül neked ajándékozzam ezeket a részvényeket. Tekintsd ezt szimbolikus tiszteletnek, hiszen a valódit nem lehet, és nem is szokásos pénzben kifejezni. Ezt érezni kell. Itt bent… – A szívemre mutattam.

Ez a nagy kövér ember a súlya arányában elérzékenyült.

– Üzlet és barátság együtt! Ritkán jön össze. Köszönöm.

Koccintottunk. Aztán elfogadta a két újságért ajánlott vételárat.

Két napot kértem a szerződés megírására a magammal hozott leltár alapján. Cimboráimmal, Spitz Ernővel, Mátray Elekkel, az okiratkészítőkkel és bankspecialistákkal előzetesen megbeszéltük, hogy a Hotel Astoriában várnak rám. Hármasban 15-20 óra alatt összeállítottuk azt az ötoldalas német nyelvű szerződést, amire rányomtattuk a Brazíliai Egyesült Államok Kulturális Minisztériumának emblémáját és pecsétjét. A szerződést két (nem létező) ügyvéd ellenjegyezte, lepecsételte. Záradékkal is kiegészítettük. Ebben az állt, hogy a szerződés aláírása után mindkét kiadó teljes rangú meghatalmazottja Beöházy Hoffner-Horváth Menyhért Tasziló, vagy az általa megbízott brazil üzletember. A 600. 000 márka vételárnak én a tíz százalékát kapom meg, nyolc napon belül átutalandó egy svájci kontóra. Részesedésem a majdani jöve-

delemnek öt százaléka lesz. A vételár 90 százaléka is Svájcba került egy másik, portugál nyelven megnevezett kontóra, amellyel én és néhány barátom rendelkezett.

Ivar a szerződés szövegét átnézette két ügyvédjével, akik mindent szabályosnak találtak. A két szakember csak a szöveget, a tartalmat, a stílust, a törvényi hivatkozásokat, vagyis a formai dolgokat vizsgálta. Eszükbe sem jutott, hogy a két újság létezéséről és feltüntetett adatairól igazolást kérjenek Brazíliából.

Hihetetlen, de üzleti és baráti kapcsolatunk alatt egyetlen egyszer sem kérdezte meg, milyen tőkéje érkezett a két újságtól. Talán munkatársai, könyvelői még a szerződést sem látták? Minden előfordulhat, mert később többször megbizonyosodtam, hogy Ivar túlságosan felületes, mindenkiben megbízik, és tudta, hogy neki minden sikerül.

Elke nagyon élvezte, hogy titokban velem lehet. Gyakran meglátogatott a Hotel Europaban.

Egy napon jelezte, hogy szülei hamarosan megérkeznek. Nem tulajdonítottam neki nagy jelentőséget, de elsírta magát. Már régóta szeretnék férjhez adni egy gazdag férfihoz, aki mellett biztosíthatja a gondtalan életet. Ő azonban szabad, független dolgozó nő akart maradni.

– Miért kellene nekem férj? Itt van Ivar, és ráadásul te is. Jó állásom van, azt csinálok, amit akarok. A szabadság erőt ad. Anyámék fájdalmasan konzervatívok. „A nő ne dolgozzék, tartsa el a ház ura! Szüljön gyerekeket, irányítsa, a cselédséget, járjon mindig férje kedvében!" Hát ezt én nem akarom! Anyám Laorusse sebészprofesszorhoz jön, mert valószínűleg epeköve van. Szerencsére 300 kilométerre laknak innen, ritkán találkozunk, de gyakran váltunk levelet. Olykor telefonálunk. Csak tegnap közölték, hogy holnap érkeznek.

– Furcsa, nagyon furcsa… – mormogtam magam elé.

– Kedvesem! – Van hozzád egy kérésem. Nagyon megnyugtatnám őket, ha tudod… téged mutathatnálak be… mint vőlegényemet.

Hirtelen el kellett döntenem, hogy cselvetésről, vagy ártatlan szerepjátszásról van-e szó. Bizarr szituáció! Ha túlságosan jól játszom el a szerepet, akkor nem tudom majd Elkét és szüleit eltávolítani. Ha pedig „szakítunk", botrányt csaphatnak…

– Nem tudom, nem tudom… – feleltem bizonytalanul.

– De ez csak egy szerep!

Ez a nő olvas a gondolataimban? Vagy ennyire tudja már, hogy min töröm a fejem?

– Tegyük fel… De mi lehet ennek a következménye? Erre gondoltál-e már?

– Persze. Mielőtt komolyra fordulna a dolog, majd összeveszünk, és elválunk, bízd csak rám.

– És ha nagy skandalum lesz belőle? – kérdeztem.

– Majd úgy intézzük, hogy én legyek a hibás. Hogy egyértelműen én legyek a hibás.

Ez megnyugtatott, mert bíztam Elkében.

– Jó, nem bánom… Akkor ki vagyok én most, és hogyan kell viselkednem?

– A neved Ernst Holakin, német származású vagy, de itt élsz. Szüleid gazdagok. Apukád bankár, anyukád otthon van a kastélyban, és azért vagy itt nálunk, mert a bankodat képviseled, üzleteket kötsz. Találjunk ki valamilyen jó banknevet!

– Bank Europe! – vágtam rá rögtön.

– Berlinben születtél, komoly nevelést kaptál, Svájcban tanultál… – egészítette ki Elke…

Félbeszakítottam.

– Elke! Te is tudod, hogy ez nem igaz!

– Kérlek… Legyen igaz! Te egy létező üzletember vagy!

– Igen? Üzletember vagyok? – Nem vártam meg a választ. – Akkor mit kapok cserébe? Mi is kössünk üzletet!

Elza elgondolkodott. Nem tetszett neki a javaslatom… Aztán hirtelen felkínálta magát.

– Hát engem kapsz… érte, cserébe, és odaadó híved leszek.

– De nem örökre, és nem feleségnek – pontosítottam.

– Természetesen.

Eltöprengtem. Nem akartam azt mondani, hogy eddig is, szinte minden elkötelezettség nélkül „odaadó hívem" volt. Akkor mit nyerek az üzleten valójában? Hajtott a kalandvágy, inkább beleegyeztem.

Elterveztük a legapróbb részleteket is. Kinek mi a kedvenc színe, írója, költője, zeneszerzője, étele, itala, városa, gyerekkorában mit szeretett játszani. Tisztáztuk, hogyan néznek ki szüleim, Elke már találkozott. Megtudtam, hogy Felix Mühsam úr és Martha asszony szeretik, ha valaki csodálkozik a szép dolgokon.

– Akkor legelőször rajtad fogok csodálkozni.

– Én nem vagyok dolog! De azért jó lesz… Viszont ne felejtsd, hogy már két éve ismerjük egymást.

– Meddig mehetek el az udvarlásban?

– Ők elég konzervatívak. Tehát szolidan. Egy-két bók, kedveskedő megjegyzés… Lényeges, hogy ugyanazt állítsuk mind a ketten bármilyen apró eltérés gyanús lehet. Ha pedig olyat kérdeznek, amiről nem tudhatsz, de illene, mondd ezt: „Jaj, erről még nem is beszéltünk…!" Egyébként az eljegyzést akkor tartjuk meg, amikor édesapád, Gustav Holakin hazajön Ausztráliából, ahol kereskedelmi úton van. Vagyis sohanapján majd eljegyezzük egymást.

Elke és szülei a Hotel Girlandban vacsoráztak. A következő napon ebédidőben én is megjelentem Elke lakásán. Két gyönyörű virágcsokrot, egy üveg francia pezsgőt vittem magammal. A megbeszéltek szerint mindenre ügyeltem.

Elza édesapja, Felix Mühsam középiskolai tanár, északi típus, magas szőke alkat. Németet, franciát oktatott, kiválóan ismerte az irodalmat, nyelvtant, otthonosan mozgott a stilisztikában, etikában, a humán tudományok minden ágában.

Édesanyja, Martha, törékeny, kedves asszony, akiről sugárzott a leánya iránti elragadtatás. Kíváncsian, már-már féltékenyen nézegetett, és faggatott az asztalnál.

– És mondja, kedves Melchior! Gondolt-e már arra, ha két éve ismerik egymást, akkor… elnézést, hogy ilyen őszinte vagyok…, szóval… az eljegyzés mikor lesz?

Elke tiltakozott.

– Ugyan, anyukám! Ne…

Visszavette a szót.

– Tudom, hogy nem illik, de te mondtad, hogy már sokat beszéltetek róla.

– Valóban, asszonyom…

– Szólítson Marthának, kérem…

– Köszönöm. Szóval… kedves Martha, alig múlik el hét, hogy ne beszélnénk erről. Atyám Ausztráliában, Sidneyben tartózkodik, hogy páratlanul jó szerződéseket írjon alá, sőt egy új bankfiókot hozzon létre. Éppen tegnap küldött telegramot. Kénytelen irányítani az ottani tervezést és a munkakezdést is. Nélküle nem szeretném… Ugye megértik? Atyámnak egyszer már volt szerencséje találkozni Elzával. Mondhatom, hogy az első pillanatban magával ragadta szépsége, kedvessége, bája, eleganciája, kulturált neveltetése, amely egész lényéből sugárzik. És gyakorlatilag áldását adta ránk édesanyámmal együtt... De ezt inkább Elkének kellene elmondania.

– Suzana asszony rendkívül bájos és segítőkész – egészítette ki a „párom". – Remélem, hogy ti is hamarosan megismeritek őt. Sajnos most nem tudott eljönni, mert éppen a nővérének segít, aki beteg.

– Mi történt vele? – kérdezte riadtan Martha.

– Ó, semmi különös. Csak influenzája van, és őt ápolja.

– Igen, nagyon előrelátó asszony, hiszen az influenza ragadós. Jól döntött.

– Milyen tervei vannak? – kérdezte Felix.

– Atyám azzal bízott meg, hogy amíg ő távol van, addig elsősorban itteni banki kapcsolatait intézzem. De megbocsásson, ezek bizalmas jellegűek. Hitelekről, folyamodványokról, részvényekről, ingatlanokról van szó…

– Bocsánat, ha tapintatlan voltam. Természetesen megértem Önt.

– Melchior egyébként Kreuger úr nagy barátja, hiszen édesapja tagja több konszernjének – folytatta Elke.

– Ugyan – próbáltam csillapítani a dicsekvő titkárnőt –, csak két konszernről van szó.

– Az nagyon jó, kedves Tasziló! Kettő éppen elég! – nyugtázta Felix.

– Egyelőre! – tette hozzá Elke ravaszkásan.

Nem értettem miért kell egyre jobban elkápráztatni, vagyis becsapni szüleit, hiszen akkor csalódásuk még nagyobb lesz. Elke csak színjátékot akart. Bíztam benne: ha eljön az ideje, majd bejelenti, hogy az ő hibájából szakítottunk. Nekem nem kell magyarázkodnom. Bármit elviselek, de a megszégyenítést nem!

– Ha megtehettem volna, akkor valószínűleg én is a tanári pályát választottam volna. Igaz, maga a tanítás, az ismeretek átadása, a feleltetés, a szekunda beírása nagyon távol esik tőlem. De átplántálni a saját tudást a diákok fejébe, olyan érzés lehet, mintha a tanár a belső lényéből, tudatából adna át egy darabot. És ez a sok új ismeret sohasem apad el, mert újjászületik.

– Rendkívül nagyra értékelem eszmefuttatását, kedves Melchior – mondta „leendő apósom". – Számos olyan művelt diákom van, akivel megkedveltettem a rokokó bútorokat csakúgy, mint például Verdi operáit, pedig ez nem az én feladatom.

– Bevallom őszintén Önnek, kedves Melchior, hogy én csak a vígoperát szeretem – mondta Martha. – Minden sorstragédia megráz! És milyen döbbenetes zene kíséri ezeket a felkavaró történeteket! Ha Lammermoori Lucia boldog lehetne Edgarral, akkor igazán szívem szerint történne az operában minden. A zeneszerzők azonban nem veszik figyelembe az én igényemet.

– Az Úr a nők lelkét úgy alkotta meg, hogy éppen egy hárfára gondolt. A női léleknek nagyon sok húrja van, és még több dallam benne. De el lehet játszani hárfán egy sorstragédia főhősének fájdalmát? Nem, nem! Az egész opera átlényegülne lírával, költészettel, összhangzattannal. Kedves Martha! Az Ön lelkének húrjai Mozarthoz, Chopinhez szoktak.

– Igaza van! De a jó társaság, a *comme il faut* és a tradíció megköveteli, hogy az ember ne hagyjon ki egyetlen előadást…

– … és hangversenyt sem – tettem hozzá.

Mindenki egyértelműen helyeselt.

Aztán Liszt és Bruckner egyházi zenéjéről beszéltem olyan természetességgel, mintha pár nappal ezelőtt hallgattam volna meg a Sankt Stephan-dómban vagy az Augustiner Kirchében.

– Liszt rendkívül nagy ember volt. Nem ismerte az irigységet. Lisztnek tudvalevően Bécsben nem volt állandó lakása, legtöbbször unokafivérénél, Franz Xavér Liszt osztrák koronaügyésznél szállt meg, akinek a Schottenhofban – a Herrengasse és a Schottenring sarkán – volt egy nyolcszobás lakása. Egyébként most a koronaügyész fia, Eduard von Liszt egyetemi tanár lakik benne. A szoba, amelyet a nagy zenész lakott, ma is érintetlenül áll. A zongorán van egy hangjegyfüzet, amelyet Liszt legutolsó látogatása alkalmával felejtett ott.

Nos… Egy délután Liszt meghívta néhány barátját a schottenhofi lakásba. Zeneszerzők, zongora- és hegedűművészek, néhány hölgy, főhercegnők. Liszt nagyszerű társalgó volt, egyéniségének varázsa mindenkit elragadott. Teázás közben jelentette a lakáj, hogy egy Bruckner nevű fiatalember szeretne beszélni a mesterrel. Zeneszerzőnek mondja magát. Egy kopottas ruhájú, borzas, harminc év körüli emberke botlott be a szobába. Mélyen meghajolt először Liszt, majd a társaság előtt. A hóna alatt jegyzetfüzetet szorongatott. Bocsánatot kért a zavarásért. Nem tudta, hogy társaság van itt. Azért jött, hogy egy szerény kis szerzeményét mutassa be a halhatatlan mesternek. Liszt elvette tőle a kottát, és leült a zongorához. A billentyűkön felhangzott Bruckner második miséje. A mester egyre nagyobb odaadással játszott, arca kipirult a lelkesedéstől. Mikor befejezte, felállt, átölelte, és megcsókolta Brucknert.

– Ön nagyon tehetséges, uram! – mondotta, majd a társasághoz fordult. – Ez a fiatalember napjaink legnagyobb zeneköltője lesz. Nos, a történet vége: két hét múlva egy vasárnap

Liszt ajánlására Bruckner miséjét adták elő az Augustiner Kirche-ben, orgonán, zenekari kísérettel. A fiatal zeneszerző híre meg volt alapozva.

Aztán Elke és az édesanyja a konyhában dolgozgatott, én pedig Felixszel átültem a kisasztalhoz. Táskámból előhúztam meglepetésemet, és megkínáltam kubai szivarral. Kissé zavarba jött, mert valószínűleg életében alig szívott el néhányat. Készségesen elmagyaráztam neki a szivarvég-vágás módját. Hamar beletanult, boldogan eregette a füstöt. Dicsérte a szivar váltakozó zamatát.

Beszélgettünk a rokokó bútorzatról. Felixnek elsősorban nem a gyakran eltúlzott aranyozott díszítés, hanem inkább az egzotikus fafajták, a márvány, a selyem a bronz tetszett. Megjegyeztem, hogy a karcsú váz, a művészien kárpitozott ülések, támlák szinte mindegyiket egyedivé teszik.

A barokk ülőbútorokról kifejtettem, hogy a bársony-, selyemkárpitok, gobelinek, a féldrágakő berakások, a kagyló- és virágminták, füzérek, a lábak elgörbítése, olykor oroszlánmancsos megoldása miatt XIV. Lajos nem véletlenül vette pártfogásába.

Mindketten egyetértettünk, hogy a francia klasszicista festészet két legnagyobb alakja Jacques-Louis David és Jean-Auguste-Dominique Ingres volt.

Amikor Martha és Elke visszatért a konyhából, már annyira belemelegedtünk a francia klasszikus irodalom elemzésébe, hogy a két hölgy nem tudta követni eszmefuttatásainkat.

Megnéztem a zsebórámat, és a késői időre hivatkozva elbúcsúztam. Megköszöntem a finom vacsorát és a tartalmas együttlét kellemes óráit.

Elke kikísért a kapuig, de nem csókolhattuk egymást sokáig. Pedig mind a ketten nagyon vágytunk rá.

– Most már a jegyesed vagyok – mondta ravaszul.

– De úgyis összeveszünk! – tettem hozzá tárgyilagosan.

– Igaz – helyeselt szomorkásan. – Akkor marad minden a régiben, mintha semmi se történt volna.

– Jawohl! – Összecsaptam a cipőm sarkát, tisztelegtem, és elindultam az automobilom felé, amely a közeli utcában állott.

A szauna (svédül: bastu) olyan helyiség vagy külön kis faház, amelyet felfűtenek, hogy lehessen benne izzadni. Megszerettem. Ivarral és barátaival hetente egyszer-kétszer jöttünk össze ilyen célból. A magyarok számára ez ismeretlen fürdési és frissítési mód. Az alapos szaunázás három-négy fordulóból áll, és másfél óráig is eltarthat. 80-90 Celsius-fok alakul ki a kövekre locsolt vízből fejlődő forró gőz hatására. Izzadás után hideg medencébe való merüléssel hűtik magukat az emberek. Elborzadtam azon, hogy télen a legbátrabbak léket vágnak, és abban fürdenek. Nekem télen-nyáron elég volt, ha kiálltam a szabad levegőre, és néhány perc múlva lehűlt a testem. Utána persze ismét visszamentem. Barátaim tanácsára sok vizet ittam. Az izzadás nagyon hasznos dolog az orvosok szerint, mert a szervezetből távoznak méreganyagok, s ez a bőrre jó hatással van. Álmatlanság ellen is jó szer. Ha persze Elkével akartam eltölteni néhány órát, akkor előtte sohasem szaunáztam.

Ivar újságai minden üzletének csak a felszínét, a külsőségét írták meg. Hozsannák születtek róla, ő pedig fürdött a dicsfényben. Elke segítségével, akit újabb Banca Rio de la Plata részvényekkel „jutalmaztam", szinte minden részletét megismerhettem azoknak a szerződéseknek, amelyeket ő vagy megbízottai a világ minden részén kötöttek. Észrevettem Ivar kapzsiságát. A Kreuger-birodalom egyenrangúnak számított a nagy amerikai milliárdosokéval, a Rockefellerekkel, a Morganokkal, az Astorokkal, bár belül recsegett–ropogott minden. Ivar Kreuger a leggondatlanabb gazdag ember lehetett volna. Amíg kölcsönöket nyújtott a különböző államoknak, amelyekért cserébe őt illette az adósállam gyufagyártási monopóliuma, vagyona állandóan gyarapodott. De fantáziája elragadta. Felvásárolta a skandináv államok erdőállományának nagy részét, bányákat nyitott, vasöntödéket és hengerműveket

építtetett, bankot alapított, tengeren túli olajvállalatok részvénytöbbségét szerezte meg – anélkül, hogy rendelkezett volna az ezekhez szükséges hatalmas anyagi eszközökkel. Így a végletekig meg kellett feszítenie hitelét, s hogy kifelé fenn tudja tartani a látszatot, mindenáron sikereket kellett felmutatnia. Így lett belőle gátlástalan kalandor. Hála Elkének és a dokumentumoknak, ezt már akkor felfedeztem.

Spitz Ernő és Mátray Elek – a két brazil újság eladása óta eltelt időben – különböző svéd városok bankjaiban szereztek jelentős summákat. Engem is be akartak vonni, de Ivar barátjaként ügyelnem kellett jó híremre.

– Csináljunk már valami nagyot! – mondta türelmetlenül Ernő.

– Neked nem volt elég az, hogy két nem létező brazil újságot eladtunk? – kérdeztem.

– Az már a régmúlt…

Váratlanul ráböktem Svédország térképére, és magam sem tudom miért, ezt mondtam:

– Itt aranynak kell lennie!

Norrbotten tartományon állt meg az ujjam. Tréfának szántam, de Ernő és Elek komolyan vette.

– Igazad van! Ezt is megcsináljuk! – Megbeszéltük, hogy két hétre elutazom a fővárosból, majd visszatérve, ujjongva közlöm Ivarral, hogy a norrbotteni hegyekben eredő patakok vize aranyrögöket sodor magával, és az ottaniak aranymosással foglalkoznak. Ez a két hét elég lesz nekik ahhoz, hogy kisebb-nagyobb aranyrögöt, esetleg csiszolatlan féldrágaköveket vásároljanak.

Azt mondtam, hogy szétnézek ebben a csodálatos országban. Esztétikai gyönyörre vágyódik a szívem és a lelkem.

– Nem gondoltam, hogy ilyen szentimentális vagy! – mondta Elke.

Egy másik alkalommal Ivar így kommentálta bejelentésemet.

– Eddig jól titkoltad, hogy hatalmas elméden kívül hatalmas lelked is van. Menjél csak, barátom…!

Egy száz kilométerre lévő kisvárosba utaztam, amelynek egyetlen szállodájában a legszebb lakosztályt béreltem ki. A bőbeszédű igazgató segítségével megismerkedtem a városka szinte valamennyi előkelőségével. Átutazó bankárnak adtam ki magam, aki egy kis időre kimenekült a munka szorításából; friss levegőt akar szívni, hogy újjászülethessen.

A helyi bank elnöke is felfigyelt rám. Négyszemközti beszélgetésünk alkalmával körülbelül ugyanúgy mutatkoztam be, mint Ivarnak. A Gran Chaco-i olajmezők és a Banca Rio de la Plata említése után fokozott érdeklődést mutatott személyem iránt. Amikor megmutattam neki bankom 500 ezer milreisről szóló díszes részvényét, azonnal meg akarta vásárolni. Már nem emlékszem pontosan, de egészen magas összeget mondtam. Elmagyaráztam, hogy kurzusa napról napra emelkedik, tehát nem érdemes egyhamar beváltani. Lelkesen beleegyezett. Készpénzt kértem, és egy órán belül megkaptam.

A huszonöt év körüli szobalányt Colette-nek hívták. Nem volt igazi svéd szépség, de testének minden pontjáról olyan varázserőt tudott kisugározni, amely nem hagyta nyugodni férfi énemet. Tekintetében volt valami alázat, szűziesség. Mozgása, alakjának rezdülései a férfira vágyódó nőt jelenítették meg. Jelenlétében nem tudtam közömbös maradni. Kissé telt, mégis formás alakja Botticelli szerelemre termett Vénuszát idézte fel. Olyan asszonyt testesített meg, aki a földi javakat élvezettel fogyasztja, és nem számol a következményekkel. Az életnek ez a természetes szeretete, a megelégedettség, a belső nyugalom tette lényét varázslatossá. És ez arcának bájos vonásain is tükröződött.

– Colette! – szólítottam meg. – Mondta már valaki Önnek, hogy milyen bájos?

Nem jött zavarba. Éppen az ágyneműmet cserélte. Háttal állt, de felém fordult.

– Uram! Köszönöm. Most mondta nekem valaki. És ez Ön volt.

Szemeiből biztatást olvastam ki. Innentől kezdve fedje homály a kettőnk nyolc- vagy tíznapos kapcsolatát.

Spitz Ernő és Mátray Elek ígéretéhez híven a tizennegyedik napon megérkezett. Kofferjeiket a szobámban nyitották ki ünnepélyes szöveg kíséretében. Bennük sorakoztak a fehér gyolcsba bugyolált kisebb-nagyobb aranyrögök.

– Egy egész vagyonba kerülhetett, de busásan fog kamatozni – mondtam nekik lelkesedve.

– Hát persze! – nyugtázta Ernő, majd kezébe vett egy dió nagyságú kőzetet, és tréfálkozva hozzátette: – Csak ezt az egyet hoztuk barátságunk jeléül, vagyis ajándékba. A többi értékének bizony ezerszeresen meg kell térülnie!

Innen folytatódott, vagy inkább kezdődött a norrbotteni aranyláz. Kiválasztottunk néhány sárga kristályoktól csillogó követ…

Külön-külön utaztunk vissza Stockholmba, hogy ne keltsünk feltűnést.

Ahogyan megérkeztem, telefonáltam Ivarnak, és közöltem, hogy szenzációs „anyagot" szállítok neki. Rejtélyesen hangzott a szó. Többször rákérdezett az értelmére. Végül azzal sikerült türelmetlenségét csillapítanom, hogy meglepetést, vagyis ajándékot viszek neki.

Mint egy kisgyermek, úgy viselkedett irodájában, amikor meglátta kezemben a díszes koffert. Kézfogás után azonnal rá akart venni, hogy nyissam ki a csomagot. Látni, érezni, tapintani akarta a láthatatlan ajándékot.

– Nem, kedves barátom! – csitítottam. – Az ajándék átadásának mindig eljön a maga ideje. És szertartása van annak!

Leült hatalmas fotelébe. Bal lábát oldalt a jobb combjára helyezte úgy, hogy cipőjének talpáról leolvashattam: ma már teniszezett. (Sohasem az eredmény, hanem a mozgás kedvéért játszott.)

– Mit tennél akkor, ha valaki azt mondaná neked, hogy Svédország északi részén vásárolj fel patakokat, erdőket és hegyeket?

– Kérdésed egészen abszurd …

– Bocsánat! Én, az üzletember, a helyedben nem ezt felelném. A helyes válasz: attól függ, mit rejteget az a vidék a föld alatt…

Elgondolkodott, majd ennyit mondott:

– Végül is… igazad van…

– Nos, az a vidék aranyrögöket tartogat számunkra. A patakok sodorják a hegyek gyomrából; a helyi lakosság aranymosással foglalkozik.

Kinyitottam a kofferomat, amelyben fehér gyolcsba burkolva rejtőztek bizonyítékaim. Kibontottam mindegyiket.

– Elutazásom előtti utolsó napon Norrbotten tartományban két óra alatt gyűjtöttem ezeket a szép példányokat.

Ivar arcára kiült a meglepetés okozta izgalom.

– Ez életed legnagyobb felfedezése! – bókolt nagyon őszintén.

– Helyesbítek: *életünk* legnagyobb felfedezése! Én nélküled egy lépést se tudnék tenni!

– Ilyen az igazi barát! – lelkendezett.

– Ha megveszed azt a vidéket, akkor nagyobb aranybányákat nyithatunk, mint Dél-Afrikában! Néhány év múlva Svédország lesz a világ legnagyobb aranyhatalma!

Ezt követően terveink és lelkesedésünk igazolására többször koccintottunk az Elke által szervírozott Törley pezsgővel.

(Elkének csak másnap mondtam el a szenzációt. Diszkréciójára most is igazán szükség volt. Senki sem tudhatta meg időnek előtte, mit görgetnek a norrbotteni patakok.)

Ivar levelet írt Arne Lindströmnek és Gerd Hollernek, a Göteborgi Földtani Intézet két geológusának. Arra kérte őket, hogy vegyenek részt az általam szervezett expedícióban. Derítsék ki az aranymező pontos helyét, nagyságát, mérjék fel a bányanyitás lehetőségeit és esetleges költségeit. Tudják meg, ki a terület tulajdonosa. Ha az állam, az se baj!

Miután Elkével egy boldog éjszakát töltöttem, a reggeli vonattal elindultam Göteborgba.

Göteborg Svédország második legnagyobb városa, kisvárosi hangulattal, de a nagyvárosokra jellemző nyüzsgéssel. Töb-

bek között 1621-ben alapított kikötőjéről és bevásárlóutcájáról híres, számtalan étterme, teraszos kávéháza van. Nem hagyhattam ki az Ostindiska Huset történelmi múzeumot. A Konstmuseet művészeti múzeumban Rubens, Van Gogh, Rembrandt festményeit, továbbá a francia impresszionisták csodálatos alkotásait tekintettem meg. A város külső környékén található látványos kastélyokat és erődöket nem volt lehetőségem felfedezni. Göteborg igazi zöld város, üde, tiszta a levegője.

Professzor Arne Lindström közel járt a hatvanhoz, de mozgása, rőt haja miatt jóval fiatalabbnak nézett ki. Kedvenc szavajárása volt: „Nur Mut!" (Csak bátran!), „Im Fluge!" (Egy pillanat alatt!). Átlagosan öltözködött, szakmáját nem szerethette igazán. Ezt azért gondolom, mert olykor szkeptikusan beszélt a különböző földtörténeti korokban kialakult ásványok keletkezési idejéről. Amikor öt- vagy hatmillió évesnek minősítettek egy kőzetet, hamisnak gondolta az időt. Nem lenne szabad egymillió évet tévedni, mondogatta, mert így egyáltalán nem hiteles.

Professzor Gerd Holler ellentéte volt kollégájának. Ötvenéves korához képest olykor hetvennek nézett ki; csoszogva járt, ruházatára kevésbé adott. Vastagkeretes sokdioptriás szemüveget hordott, fehér haja és szemöldöke teljesen professzorossá tették. Precíznek tűnt, olykor mégis szórakozott öregúr benyomását keltette. Képes volt rácsodálkozni a legtermészetesebb dolgokra – többször is! Már másnap elfelejtette, mit vacsorázott, de szemléletesen taglalta a Föld kialakulásának folyamatát, periódusait. Több könyve jelent meg, és mindegyik kedvező fogadtatást kapott.

Gerd kiválóan ismerte az északi konyhát. Ha megéhezett, állandóan erről beszélt. Norrlandban nemzeti ételnek számít az árpakása hideg tejjel és vörös áfonya dzsemmel. A marinált heringet – hagymás, mustáros kapros vagy csak éppen natúr – héjában főtt krumplival és vajas kenyérrel eszik, melyre vékony szelet sajtot vágnak. Mellé snapszot és sört isznak. A

lúgozott halnak – amit karácsony előtt, kilúgozott állapotban árulnak a boltokban –, tucatnyi elkészítési módja ismeretes. A savanyított hering – a „surströmming" – egy semmi máshoz nem hasonlítható svéd különlegesség. Szaga iszonyatos. Ennek ellenére vannak, akik esküsznek rá, hogy a legfinomabb a világon.

Régebben kevés volt a só, és ezt semmi mással nem tudták pótolni. Ennek tulajdonítható, hogy a májusban fogott, nagy mennyiségű Balti-tengeri heringet – amit hivatalosan „strömming"-nek neveznek – besózták, aztán a melegre való tekintettel elásták hordóstul a földbe. Ott meg szépen erjedni kezdett, úgyhogy a nyár végére egészen puha lett. És nagyon büdös. A literes konzervdobozokat csak szabad levegőn, lehetőleg víz alatt nyitják ki. Különben a macskák eltűnnek a környékről, és csak a penetráns bűz elülte után kerülnek elő.

Gondosan megtisztítva, a teljesen rothadt részeket eltávolítva, főtt krumplival, sok-sok hagymával és tejföllel összekeverve, vajas kenyérbe göngyölve, egy harapással ajánlatos fogyasztani. A snapsz – mint hatékony öblítő és zsibbasztó – utána kötelező. Én előtte is ittam.

Hosszasan lehetne jellemezni mind a két professzort, hiszen az 1928. júliusi, háromhetes expedíció alatt volt időm megfigyelni őket. Ivartól kapott teljhatalmamnál és pénzemnél fogva a húsztagú expedíciónak minden kívánságomat teljesíteni kellett. Ernő és Elek megszervezték, hogy Norrbottenben hozzáértő, a vidéket jól ismerő útikalauzok fogadjanak.

Gerd Holler professzor nem akart vagy nem tudott koncentrálni az aranyrögök keresésére. Mindenféle követ gyűjtött, és latinul ismételgette az ásványok nevét. Boldog volt, mint egy kisfiú, akit beengedtek a játékboltba, és ott bármit ingyen megszerezhet.

Rengeteg a tó és a folyó ezen a vidéken. Az időjárás nyáron is csak a közép-európai átlagos tavaszi időjáráshoz hasonlítható.

A Kalix-elf 400 kilométer hosszú folyó Norrbotten tartományban; a Paltas-jaur és Kalasjärvi tavakból folyik ki; fölve-

szi a Koitom-elfet, a Tornea-elf egy ágát, az Angesat, egy hosszúkás tóvá alakul és a Botteni-öbölbe torkollik. Ez volt az én kincses tájam.

Svédországban a Karácsony után a legnagyobb ünnep a nyári napforduló, vagyis június 21-e. Ilyenkor van a legrövidebb éjszaka és leghosszabb a nappal. Északon a nap korongja csak félig tűnik el, mikor újra emelkedni kezd. Júliusban még ezen a vidéken is javában tartottak a fehér éjszakák.

Többé-kevésbé ugyan tisztában voltam az északi fény efféle hatalmával, mégis titokzatosnak tűnt minden. Nem volt sötét, még éjfélkor is lehetett újságot olvasni. A szite kézzel fogható szürkés világosság vagy inkább napnyugta átölelt, keresztülhatolt testemen. Feltöltötte a lelkemet. A többiekkel együtt én sem kívántam az alvást. Két-három naponként azonban elöntött a fáradtság, s ilyenkor négy-hat órát kellett aludnom. Szinte fizikailag fájt Milica, aztán Margaréta hiánya. Miért nem tudom megosztani velük ezt a tejfehér fényözönt...?

Ahhoz, hogy aranyrögöket fedezzünk fel, szövetségeseket kellett találnom. Hegyi vezetőinkkel, Otto Rehhagealttal és Joachim Löwvel, jelentős summa átadása után sikerült megegyeznem abban, hogy éppen hol találjuk meg az aranyrögöket. Ők rejtették el a sebes folyású patakok szélén, vízmosta sziklák üregeiben, más kőzetek között. Az expedíció tagjai egymás után fedezték fel a kincseket.

Gerd Holler és Arne Lindström minden egyes lelet megtalálásakor lelkendezett, örömtáncot járt. Úgy intéztük, hogy a huszonkét darab kőzetnek a felét ők fedezzék fel. Ez még jobban fokozta jókedvüket.

Ivarnak háromszor küldtünk telegramot, amelyben tudtára adtuk, hogy expedíciónk sikerrel járt. Emlékezetem szerint az egyik így hangzott: „Ez a vidék kincsesbánya. Egymás után találjuk meg ennek bizonyítékait. Lelkesen dolgozunk, szorgalmasan gyűjtjük a köveket. Kreuger úr óriási sikerre számíthat."

Pénzben nem szenvedtünk hiányt. Az Ivar által kiadott felhatalmazás azt is tartalmazta, hogy egy meghatározott számláról igényeinknek megfelelően bármikor vehettem fel készpénzt.

Ivar alig győzte kivárni visszatérésünket. A két professzor szóban fejtette ki rendkívül pozitív véleményét, majd az előre elkészített írásos szakvéleményüket adták át. A szakvéleményben pontosan körülhatárolták azt a területet, ahol az expedíció tagjai az aranyrögöket találták. Nem fukarkodtak a dicsérő és ígéretes jelzőkkel. Nem is lehetett másként, hiszen az elrejtett majd megtalált kincsek alkotórészei alapján milliárdosok gyűjteményébe illett, vagy múzeumba kívánkozott.

Minden ment a maga útján. Ivar tájékoztatta sajtóbirodalmát az egyedülálló felfedezésről. Az újságok az egész világon szalagcímekben hozták le a szenzációt. Nem kis büszkeséggel töltött el, hogy németül megírt tervezetem nagy részét Ivar jóváhagyta, és ennek fordítását bevette saját nyilatkozatába. Nevem többször szerepelt benne a két professzoréval együtt. Néhány újság úgy tárgyalta az ügyet, mintha nekem különleges érzékem lenne a föld alatt rejtőzködő ásványkincsek felfedezéséhez. Nem bántam. Elvégre tényleg extrém tulajdonságokkal rendelkeztem, hiszen ott fedeztem fel aranyat, ahol nem volt és nem lesz soha. A Kreuger-konszern zsoldjában álló lapok a világ miden részén hírül adták, hogy Svédország aranytermelése éveken belül meghaladja majd a Dél–Afrikai Unióét. Kreugerék kiváló üzleti érzékre és vállalkozó szellemére vall – írták a lapok –, hogy idejekorán megszerezték ezeknek a területeknek a tulajdonjogát. Végül beszámoltak arról, hogy megalakult a Norrbotteni Aranybánya Kiaknázási Részvénytársaság, amely rövidesen a világ egyik legrentábilisabb vállalkozása lesz.

Ivar terveztetett néhány banki részvényt, és rám bízta a választást. Két napot kértem, hiszen legalább ennyi kellett ahhoz, hogy cimboráimmal el tudjuk dönteni, melyik az, amelyik a legegyszerűbb, díszes, mutatós, mégis könnyen hamisítható.

Klaár Sándor tarsolyában mindig akadt néhány könnyen utánozható, már jól begyakorolt motívum. Saját elgondolását formázta meg, és ezt a negyedik változatot vittem vissza Ivarnak.

– Na, látod, én is éppen ilyenre gondoltam. Nagyméretű, megjelenésével erőt sugároz, és esztétikai szempontból is lenyűgöző.

Ivar ekkor mutatott be először a cégvezetőknek. Inbvar Enander, Adahl Nils Martin, Andersson Welster, Johan Danbom, Jürgen Kreuger nevére emlékszem. Ők feleltek a sajtóért, beruházáskért, fejlesztésért, gazdasági és pénzügyekért, tehát Ivar legfontosabb szellemi irányítói voltak. El voltunk ragadtatva egymástól. Ennyi elismerő szót még sohasem kaptam életemben.

A norrbotteni aranybánya–részvényeket hetek alatt bevezették a világ összes értéktőzsdéin, s árfolyamuk rohamosan emelkedett.

Elke még nagyobb gyönyörűséggel tárta fel testének kiismerhetetlen titkait. Ivarral és üzlettársaival előkelő éttermekben, lokálokban jelentem meg. Az éjszakai élet romantikáját csodálatos pillangók biztosították.

Ízelítőül felelevenítem egyik görbe esténk (éjszakánk) kis részletét. A lokálban félhomály honolt. A halványlila huzatú fotelek, székek, kanapék, kis fekete asztalok, a sejtelmes megvilágításban rózsaszínűnek tűnő falakon vibráló fényfoltok. Egy egyedülálló férfi vagy hölgyétől titokban idelátogató úr szívében szabadságot, függetlenséget, kalandvágyat érzett; itt minden és mindenki azért van, hogy kellemes dolgok sorozata következzék be. Frakkos urak, estélyi ruhás hölgyek bájos eszmecserét folytattak semmitmondó dolgokról, ám számukra mindez különös jelentőséggel bírt, hiszen éjszakai pásztorórájuk feltételeit tisztázták egymás között virágnyelven.

Ivar kitartott a korábbról jól ismert teltkarcsú, szőke Inge mellett. Nekem Rität, Margot-t és Brünhildát mutatta be. Brünhilda szinte még kislánynak, Margot túlságosan érettnek

tűnt, miután termete jóval meghaladta az enyémet. A vörös Rita bája, alakja elnyerte tetszésemet. Leült mellém. Az egyik frakkos pincér máris asztalunknál termett, és közölte, hogy Rita ízlését ismerve egy különleges, egyedi italt hoz számára. Én is azt kértem.

A zöldesnek látszó folyadék tetején két citromkarika úszott.

Korábban Ivar mesélte, hogy a lokálokban a lányok olyan italt isznak, amiben nincs alkohol, de vendéglátójuknak magas áron számítják fel a koktélt vagy a pezsgőt. Nem kérdeztem meg Ritától, hogy tényleg ilyen „álitalt" hoztak-e neki. Az enyém alkoholos és zamatos volt.

Rita nem fukarkodott bájaival. Hosszasan élveztük egymás fiatal tüzét.

Tudtam, hogy élveznem kell ezt az aranyifjúságot. Potosan addig, amíg lehet. Mivel végóráját nem ismerhettem, reméltem, hogy minél tovább.

Ivar hajlamosnak mutatkozott minden jó ötletem elfogadására. Nem nem tudhatta meg soha, hogy Elke súgta meg bánatát, örömét, töprengéseit. Így aztán kerülő úton mindig eljutottam problémái megoldásához. Üzleti ügyei intézésekor magával vitt Belgiumba, Hollandiába, Olaszországba és Svájcba. Közben pontosan érkezett számlámra a brazíliai újságok eladásából származó jövedelmem. Megkaptam a szerkesztésért, felügyeletért járó tíz százalékot is. Ivar és munkatársai egyszer sem kérdezték meg, hogyan tudom megszervezni ekkora távolságból a munkát. Ez a példátlan felelőtlenség, ami lépten nyomon megnyilvánult Ivar habitusában, alkalmazottai munkájában, felbátorított. Elkére maximálisan számíthattam. Szívesen adott nekem bizalmas információkat, iratokat, hiszen kétszeresen a szövetségesem volt: az ágyban és a közös haszonban. Különböző svéd városokban hamis meghatalmazásokkal, váltókkal rendszeresen vettem fel készpénzt. Roppant tetszett a dolog, mert a sajtó révén az egész országban ismertté váltam, és így az első szavamra küldhettem svájci számláimra szerénynek igazán nem mondható summá-

kat. Elke pontos információk hiányában viszonylag kis összegekkel is megelégedett.

Bárki megkérdezhetné: egy állítólagos brazil diplomata (?) (üzletember) miért marad oly sokáig Stocholmban. Nem gondolom, hogy a brazil követségen bárki érdeklődött volna utánam, mert akkor kiderült volna múltam minden foltja. Hazárdőrt meghazudtoló elszántsággal, sőt elvakultsággal játszottam szerepemet.

A fátum sokáig mellettem állt. 1929. utolsó napján még együtt ünnepeltem a Kreuger-birodalom nagyjaival. Kellemes, hangulatos társaságban köszöntött rám az 1930-as esztendő. Tombolt a gazdasági világválság, de Ivar és cégei erről nem akartak tudomást venni. Sokkal jobb évet kívántunk egymásnak, mint az előző volt.

– Nem értem, miért nem sikerült még aranyat találni Norrbottenben – jegyezte meg rezignáltan. – Te megtetted a magadét, de azóta semmi. Mikor termelünk mi több aranyat, mint a Dél-Afrikai Unió?

– Úgy látszik, mindent nekem kellene csinálnom… – vetettem közbe.

– Türelmem már a türelmetlenség határát súrolja!

Koccintottunk.

– Azt kívánom, hogy a kegyetlen gazdasági világválság ellenére Ivar minden elképzelését sikerüljön megvalósítani. Manapság nehéz a pangás közepette megtalálni annak a kapunak a kilincsét, amelynek kinyitása után a reménység világába juthatunk. De Ivar már annyiszor rátalált ilyen csodakapukra. Belépett rajtuk, és átalakította a világot. Uraim, semmi okunk az elkeseredésre. Reményünk továbbra is töretlen. Én bízom abban, hogy az 1930-as esztendő számunkra az aranybányát jelenti majd. Erre igyunk most!

Ezt a kis pohárköszöntőt Elkével együtt írtam svédül, majd megtanultam. A társaság előkelő urainak és dámáinak tetszett, mert ujjongva tapsoltak. Ivar is mosolygott már, és nyoma sem volt a korábbi elégedetlenségének.

Január elején találkoztam vele irodájában. Bármennyire jó kémnek bizonyult Elke, most nem tudott felvilágosítást adni megbeszélésünk témájáról. Szivarral, konyakkal és aprósüteménnyel kínált. Felelevenítettük az évbúcsúztatót.

– Nézd, Menyus! Úgy érzem, hogy nem viselkedtem helyesen, amikor némileg számon kértem, hogy bányászaink még eddig nem találtak aranyat Norrbittenben.

– Nem tesz semmit! Az általam vezetett expedíció mindent megtett a sikerért. Más dolog a felfedezés, és megint más a kitermelés.

– Én is így gondolom, de még egyszer fel kell fedezni, és meg kell találni, hol van az készlet. Ti tizenöt különböző helyről gyűjtöttétek össze a rögöket. Mérnökeim és csapatuk a térképetek alapján haladva nyomát sem találták a lelőhelynek. Elemzik a kőzeteket, a vizeket, mintát vesznek a talajból. És semmi! Volt vezetőid a helyszínen továbbra is erősítik a hitet, de az eredmény nulla.

– Az nem lehet, hogy csak a mi expedíciónk és csupán vak szerencséből talált aranyrögöket. Azt nem merem feltételezni, hogy ügyetlen embereket küldtél. Mind szakemberek, nem hiszem tehát, hogy rossz helyen fúrnak, mert mi körülbelül két négyzetkilométernyi területen szedtük össze a köveket. De mégis az lehet a hiba, hogy nem ott fúrnak, ahol kellene.

– Gondoltam már arra, hogy a két göteborgi professzort újból meg kellene kérnem, hogy a helyszínre utazzanak.

– Ez tényleg jó ötlet.

– Bocsáss meg, hogy nem rád gondoltam…

– Ez természetes, hiszen nem én, hanem ők képviselik a megoldás kulcsát. Különben is úgy tervezem, hogy hamarosan Berlinbe utazom. Hosszabb időre, esetleg véglegesen. Majd tájékoztatlak ügyeim alakulásáról. Hátha neked is megtetszik valamelyik ügyletem.

– És Brazília? – kérdezte váratlanul.

– Éppen ez az! Üzenetet kaptam, és egy fontos dolgot el kell intéznem, aztán irány Dél-Amerika!

Kreugernek és Elzának már korábban céloztam arra, hogy a mesés kincs felfedezéséért engem meg kellene jutalmazni. Elza azonnal megértette, mit akarok valójában, és többször megemlítette Ivarnak.

Jelentős készpénzre számítottam, amit majd megosztok cimboráimmal.

Aztán eljött a búcsúzás napja. Ekkor a norrbitteni aranybánya részvényeinek minden jelentős tőzsdén jó ára volt.

– Kedves barátom! Rendkívüli öröm volt együtt dolgoznom veled. Tudom, hogy a te véleményed ugyanez, és most fáj, hogy el kell menned. Pont most, amikor a két professzort elvitték Norrbottenbe, és minden remény megvan arra, hogy tényleg aranybányát nyithatunk. Akkor a kibocsátott részvények talán tízszer többet érnek majd. Ezért látod itt az íróasztalom mellett ezt a két koffert. Tele vannak... a saját részvényeiddel... Most talán fel sem tudod mérni, mennyit érnek. De mi lesz egy év múlva!? Szerintem így fejezhetem ki legjobban a hálámat irántad.

Nem mertem azt mondani, hogy néhány ezer dollárnak jobban örülnék. Bizony ez a sok értéktelen papír csak újabb csalások elkövetésére alkalmas. Arra egyáltalán nem, hogy jó útra térítsen.

Ivar tudtán és akaratán kívül olyan helyzetet teremtett, amelyből tisztességes módon nem lehetett kilépni.

Mindegy! Én két kofferben kaptam meg a kincsesbányámat.

10. Pislákol a remény lángja

Berlint Európa kulturális fővárosának tartottam. Az ott lakóknak sajátos hangulata, életérzése volt. Léha bálok, mulatságok színtere, ahol minden ország képviselői megfordultak, így aztán magába olvasztotta a nemzeteket és nyelveket. A királyi- császári Berlin pedig készen szállított olyan megkerülhetetlen alkotásokat, amelyek Berlin felülmúlhatatlan jelképeivé váltak. I. Frigyes király nevéhez fűződik az egyik, valóban nehezen megkerülhető építmény, a Brandenburgi kapu. Az akkori Berlint övező erdőségben a király utat vágatott feleségének a pompás charlottenburgi kastély felé. Egy ilyen kapu dukált neki!

A birodalmi főváros ebben az időben mozgalmas képet nyújtott. A tüntetések, a tömegfelvonulások egymást követték. Németország történelmi jelentőségű változások előtt állott. A nácik hatalma napról napra erősödött, de nőtt a munkásosztály ellenállása is.

Az 1929-es választásokon 106 hitleristát választottak be a birodalmi gyűlésbe, ugyanakkor azonban a kommunista szavazók száma is hatmillióra emelkedett. A Német Nemzeti Párt és a nehézipari tőke pártja – Hugenberggel az élen – védszövetséget kötött Hitlerrel, és egyengette útját. A többi polgári párt és a szociáldemokraták tétlenül nézték a fasizmus erősödését. A centrumpárti Brüning kancellár biztos parlamenti többség hiányában szükségrendeletekkel kormányzott. 1929-ben a New York-i tőzsde összeomlása és a kibontakozó világválság hatására felborult a gazdaság, a politikai egyensúly, ezért a különböző politikai pártok nyíltan egymás ellen fordultak.

Több mint hétmillióra emelkedett a munkanélküliek száma, egyharmaduk Berlinre esett.

1930. február végén a szokásosnál enyhébb volt az idő. Barátaim, Fürst László, Tolnai–Tirteltaub Szigfrid és Sugár Vilmos megszervezte fogadtatásomat a repülőtéren.

Utolsónak szálltam ki a stockholmi gépből. Legalább húszan vártak. Kézfogással, öleléssel köszöntöttük egymást. Elegáns hölgyektől néhány virágcsokrot kaptam. Az Ullstein kiadócég fotósainak vakulámpái egyre-másra felvillantak. A riporterek kérdéseire elsősorban a Norrbotteni Aranybánya Kiaknázási Részvénytársaság fényes jövőjét vázoltam fel. Bizonyítottam, hogy a felfedezett aranytelepeknek köszönhetően Svédország aranybányászata egy-két év múlva eléri, sőt meghaladja a Dél-Afrikai Unióét. Ismerőseim, barátaim helyeseltek, és állították, hogy ők, a kiváló üzletemberek, ennek az exkluzív vállalkozásnak már valamennyien részvényesei.

A *Tempo* című lap másnap délutáni számában egy teljes kolumna jelent meg rólam több fotóval. Ezt követően egy héten belül lehetett érzékelni, hogy az aranybánya részvények árfolyama emelkedett.

Tudtam, hogy ennek ellenkezője valamikor úgyis bekövetkezik, de mindig elhessegettem magamtól a gondolatot. Talán így volt ezzel Ivar is, aki kétes üzleteket kötött. Hazárdjátékossá vált. Úgy viselkedett, mint egy jó pókerjátékos. Csak egy pár van a kezében, mégis tételeket emel. Ivar minden eszközzel terjeszkedett a világ valamennyi pontján (felvásárolta az USA nagy cégeit is).

Ezek után furcsa, bár az ő szempontjából érthető, hogy készpénz helyett a nem létező norrbotteni aranybánya részvényeivel fizetett ki.

Minél előbb túl kellett adnom ezeken a papírokon. Megbocsáthatatlan lett volna, ha egy-két bőröndnyi értékpapírt egyben vagy nagyobb tételekben adok el. Megrendült volna a tőzsdei piac! A gazdasági válság miatt eléggé hektikusak voltak a tőzsdei árfolyamok. Ha az aranymező felfedezője megválik ezektől a papíroktól, akkor igazán nagy baj lehet! Az is feltűnt volna, ha barátaim adják el a tőzsdén. Ezért kerestünk öt olyan megbízható embert, aki tudta, hogyan lehet még föl-

jebb tornázni a részvények értékét. A berlini tőzsdén egymást túllicitálva kiabálták az emelkedő számokat, majd amikor idegen is bekapcsolódott, hagyták, hogy elvigye.

A pártok félévenként választásokat tartottak, így próbáltak többséget szerezni. Amíg az NSDAP-nek (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei) 1928-ban csak 12 parlamenti képviselője volt, addig 1930-ban 107, és két év múlva már 230. Hitlerék a nagytőkésekkel összefogtak a baloldal ellen.

Felismertem, hogy sokba kerülnek a folytonosan ismétlődő választások, de a propagandára mégis mindig akadt pénz, olyan, amivel nem kellett elszámolni. Próbáltam, de nem sikerült a források közelébe kerülnöm. Gondoltam, pénz helyett tekintélyes kapcsolatok is megfelelnek: Ernst Röhm, Rudolf Hess, Heinrich Himmler.

Röhm az 1922-ben alakult SA (Sturmabteilung = rohamosztag) vezetőjeként mutatkozott be. A náci párt fegyveres szervezetei – úgy hírlett – gyilkosságokat követnek el a munkások lakta városszéli negyedekben, hogy megfélemlítsék a lázadókat, tüntetőket, az éjszakai harcok résztvevőit. Persze ezt nem lett volna illendő firtatnom.

– Vezérünket én a háború vége óta ismerem. Nem szerelt le, hanem München hetedik kerületében, a katonai parancsnokság sajtópolitikai osztályán tevékenykedett – mesélte Ernst Röhm kapitány. – Én már akkor megláttam benne azt a hatalmas erőt, ami majd felfelé viszi őt a pályáján. Rendszeresen találkoztunk, és sok mindenről beszélgettünk: okkultizmusról, a germán faj felsőbbségéről, miszticizmusról, politikai változásokról. Tervezgetésünk közben bemutattam őt a nagy tudású Gottfried Feder barátomnak, aki megerősítette, hogy Hitler nem hétköznapi káplár, hanem kivételes tudással, sőt egyedülálló erővel rendelkező vezető. Mindnyájan a Thule Társaságba jártunk. 1919 tavaszán tagjaink, szabadcsapataink segítettek leverni a bajor szovjet köztársaságot. Innentől kezdve hisszük igazán, hogy képesek vagyunk a történelmet alakítani. És ez nem volt véletlen, mert vannak közöttünk

hercegek, bárók rendőr- és katonatisztek, bankárok, nagyiparosok politikusok.

Röhm, Hitler alvezére, elszánt kalandor volt, aki hosszú ideig élt Bolíviában. Miután 1925-ben lemondott az SA-ban betöltött pozíciójáról, továbbra is segítette a náci párt rohamosztagát. 1929-ben két évre a bolíviai kormánytól kapott kiképzőtiszti megbízást. Később elmondta, mit hallott rólam. Nem tudom, hogy az udvariasság beszélt belőle, vagy valóban olyan tehetséges, jóakaratú embernek tartott, mint szavaiból kivehető volt. Semmilyen csalásról, sikkasztásról, szélhámosságról nem beszélt.

Josef Maximilan építésügyi vállalkozóval Röhm ismertetett meg. Cégének neve: Hoch- und Tiefbau Ges. m.b. H. A tengerentúlról nagy összeget várt ottani beruházása fejében. Mivel a pénz nem érkezett meg idejében, Maxit anyagi csőd fenyegette. Az SA tagjaként nagy tiszteletnek örvendett, közel állt Röhm köreihez. Amikor találkoztam vele irodájában, kiderült, hogy tőkére van szüksége, de nem akar társnak bevenni. Ha csak róla lett volna szó, nem mentem volna bele, de az SA-tiszteknek épített házakat, sőt kaszárnyákat is vállalt. Az épületek egy része már elkészült, és a lakók beköltöztek. Legalább ötven épület terve még az asztalon várt a megvalósításra. Irodájának öt alkalmazottja volt. Ötvenen belföldön és külföldön főállásban, vagy húszan alkalmi munkásként dolgoztak.

Üzletkötéskor általában nem követek el hibát, mert a feltételeket én szoktam diktálni. Most azonban – külső parancsra – egy meglévő céghez és a követelményeihez kellett alkalmazkodnom. A tekintélyes Röhm miatt, nem akartam nemet mondani.

Áruba bocsátottam néhány ékszeremet, majd jelentős kreditet vettem fel. Max cégének. Türelmesen kellett várnom, hogy nyolc hónap múlva visszafizesse.

Miután azonban az újságokban kétes ügyeiről olvastam, megdöbbentem. Mi az igazság? Valóban egy másik vállalkozásba invesztálta a tőkémet? A tervezés és az építkezés leállt.

Max mástól is kreditet vett fel, de nem tudta visszafizetni? Az én pénzem volt a fedezet? Ha ellopták tőle – ahogyan állítja – miért nem nyomoznak?

Amikorra az NSDAP befolyásos vezetőinek sikerült leállítania ezt a bulvár históriát – nem írhattak többé a lapok róla –, már engem is belekevertek.

Kiderült, hogy Max vállalkozója, Friedrich-Frölicher Stehti, egyszerre vette meg az ötven ház építéséhez szükséges összes ajtót és ablakot. Nagy kedvezményt kapott, de a cégnek mégis fizetési gondjai támadtak. Bocsánatkérésen kívül mást nem kaptam. Sőt a hátam mögött suttogni kezdtek: én is részese vagyok ennek a kétes ügyletnek. Pedig engem az önzetlenség vezérelt!

Ez a barátság túl sokba került nekem!

Heinrich Himmler harminc éves. 1929. január 6-án Hitler az SS birodalmi vezetőjévé nevezte ki. Egy év múlva tagja lett a Birodalmi Gyűlésnek.

Vonzódott az okkultizmushoz és a miszticizmushoz. Asztrológiával is foglalkozott; hitt a pángermán fajban, a német Messiás eljövetelében és a germán mitológia hatalmában.

Jan Hanussennel az Eldorado lokálban egy látványos előadása után ismerkedtem meg, miután Röhm bemutatott neki.

Másnap találkoztunk, és elbeszélgettünk.

Jantól megtudtam, hogy Prágából először Bécsbe, aztán Berlinbe került. Olyan általános horoszkópokat szerkesztett, amelyek mindenkinek megfeleltek. Így meg tudta jövendölni közeli és távoli jövőjüket. A nácik hamarosan felismerték, hogy a tömegek meggyőzésének szolgálatába állíthatják. Mikor Hanussen Hitlernek megjósolta a hatalom közeli megszerzését, a nácipárt asztrológusává lépett elő.

– Persze arról te sem tudsz, hogy tizenhat évesen megszöktem zsarnok apám házából, és segédszínész lettem. Ifjúkoromban társulatról társulatra jártam, cirkuszokban léptem fel, közben bebarangoltam az egész Balkánt, sőt Közel-Keletet. És íme: most itt van Jan Erik Hanussen, a telepati-

kus fenomén, aki tudja, miként lehet az emberek gondolataiban olvasni.

– Ebben is van valamilyen zseniális trükk – jelentettem ki, de eredetileg kérdésnek szántam. Egy pillanatra megijedtem, ő azonban zavartalanul folytatta:

– Papírlapokat és borítékokat osztanak szét, majd megkérik a közönség tagjait, írjanak fel egy nevet vagy pár soros szöveget, és zárják le. A színpadon a homlokomhoz szorítom a borítékot, majd magam elé tartom, mereven nézem. Aztán szóról szóra idézem a szavakat. Úgy tüntetem fel, hogy ez a produkció hallatlan erőfeszítésembe kerül. Homlokomon, arcomon azonban nem izzadság gyöngyözik, hanem közönséges napraforgóolaj, amely pár másodperc alatt képes megnedvesíteni, és átlátszóvá tenni a borítékot. Produkcióimat európai, majd amerikai turné követte. Visszatérve megismerkedtem a világ legerősebb emberének nevezett artistájával, Breibarttal. A Vaskirály bilincseket tört, vasrudakat hajlított meg, acéllláncokat tépett szét puszta kézzel. Ekkor fészkeli be magát elmémbe egy gondolat: mi lenne, ha egy törékeny, gyönge nő hajtaná végre a breibarti mutatványokat az én telepatikus irányításommal. Marta Farra akkor húsz éves volt, ő is Izrael gyermeke; szőke hajú, arányosan csinos, sőt törékeny; ehhez báj és okosság társult.

– Valóban így van. Marta páratlanul szép és intelligens. A színpadon, az életben is egymást választottátok.

– Nehogy azt gondold, hogy csak luxus életmódom, gazdagságom miatt tette! Marta csak egy van! Nélküle nem lennék boldog, nem lehetnék sikeres!

– Na, erre inni kell! – bíztattam. Mindketten belekóstoltunk a hideg Mumm Cordon Rouge francia pezsgőbe.

– Minden produkciótok lélegzetelállító! Marta sorra töri szét a rákötözött acélszalagokat, vasabroncsokat, bilincseket! Mondd, kérlek, ugye a közönségnek átadottak helyett preparált eszközökkel dolgoztok?

Jan Hanussen mímelt bosszúsággal ellenkezett: hogyan merészelek ilyet elképzelni? Aztán elnevettük magunkat.

– És amikor Marta a padlóra ereszkedik, spárgát csinál, majd hanyatt fekszik… Karcsú testére a segédek széles pallót helyeznek, amelyen négy utassal nehezített gépkocsi robog át. Hihetetlen, extrém, lenyűgöző, félelmetes, utánozhatatlan! – Láttam arcán, hogy elragadtatásom tetszik neki. Aztán mégis szerényen utalt arra, amit már egyszer elmesélt nekem:

– Hát igen… A törhetetlen üvegből készült hengerekről – amelyek a színpad fölött a pallóhoz, alatta meg rugókból összeszerkesztett gépezethez csatlakoznak – szinte senki sem tud.

Aztán „megfejtette" az én titkaimat.

– Alig négy-öt ember sejtheti azt is, hogyan találtál Norrbittenben aranyrögöket. Jelszó: ahol nincs, ott ne keress! Ahol nincs, oda vigyél! Ilyen egyszerű! És a brazil olajmezők! Olajcseppek a vízbe, kész a recept, lehet fogyasztani. Fejfájás ellen különösen ajánlatos, mert aki gazdag lesz, annak nem fáj a feje!

– Most kigúnyolsz, barátom?

– Eszembe sincs! Te legalább olyan nagy mágus vagy, mint én! Ismerjük el egymás tehetségét. Én azonban tényleg a jövőbe látok. Nekünk ugyanaz lesz a sorsunk. Mindenki meghal egyszer, de nem mindegy, mikor és hogyan. Erről többet nem mondhatok. Most 1932. áprilisát írjuk. 1933-ban te is megtudod majd.

– Nagyon rejtélyes vagy! – feleltem akkor.

És most, hogy eljött 1933 nyara, amikor nem tudom mi lesz a sorsom, Jané viszont már megpecsételődött.

Jan elterjesztette, hogy én is sokat tehetek a nemzeti szocialista párt érdekében, hiszen egyedülálló megérzéseim, hatalmam, saját erőmből megszerzett mesés vagyonom van. Javasolta, hogy kérjem felvételemet a Thule Társaságba. Megtettem.

Heinrich Himmler többek között így javasolt:

– A mindnyájunk által tehetségéről és csodatevéseiről híres Jan Hanussen barátját ajánlom Önöknek: Melchior-Tasilo

von Beohazy–Festetich tőkésmágnást, bankigazgatót, olajbányák és aranybányák tulajdonosát. Olyan képességekkel rendelkezik, amelyek egyértelműen bizonyítják, hogy hozzá tud férni azokhoz az energiákhoz, amelyek a fizikai valóságon túlról érkeznek. Spirituális erejével, rendkívüli érzékenységével hatalmas gazdagsághoz juttatta Romániát és Brazíliát, ahol olajmezőket fedezett fel.

Jan Hanussen vette át a szót.

– Ajánlom Tasilo Feschtetich von Beohazy barátomat a Thule Társaságba, és ezt az alábbiakkal indoklom meg. A gróf úr Svédországból érkezett, Ivar Kreugernek, a gyufagyárosnak a barátja és üzlettársa. Különleges emberként megérezte, hogy Svédország északi részén Norrbittenben a patakok aranyrögöket sodornak magukkal. Geológusokkal odautazott, és a világ egyik legjelentősebb aranylelőhelyét fedezte fel. A kiaknázás előkészítése megkezdődött. Létrehozták a Norbitteni Aranybánya Kiaknázási Részvénytársaságot. Korábban a Brazíliai Egyesült Államok segítségével Rio de Janeiro-ban megalapította a Banca Rio de la Plata bankot, miután egy hatalmas olajmezőt talált. És most figyeljenek, tisztelt uraim! Tasilo von Beohazy barátom felajánlotta, hogy különleges képességeit számunkra is kamatoztatja majd.

Minden oldalról éljenzés hallatszott, majd ismét Himmler szólalt meg.

– Jan Hanussen baráti körben többször elismerte, hogy Herr Beohazy a felső királyságokkal mágikus szövetségben áll. Megáldották őt is a Thule-sziget ősei. Nyilván azért, mert árja vér folyik ereiben.

Ismét megtapsoltak.

– Uraim! – mondottam. – Szerénységemet meg kell tagadnom. Köszönöm. Büszkén vállalom elismerésüket. Belső erőm azt diktálja, hogy elfogadjam megtisztelő döntésüket. A felsorolt tények ismertetése újabb elszántsággal tölt el, mert céltudatos és ambiciózus férfi vagyok. Képességeimet felajánlom a Thule Társaságnak és a NSDAP-nak.

Ezután előadások következtek.

Hitler arról szónokolt, hogy 1909 és 1913 között Bécsben élt. Megírta a Mein Kampfot, amely sorsfordító lesz a germán állam létrejöttében. Elkezdett érdeklődni a misztikus tanok, a rituális mágia iránt. (Bécsben egyébként a Meldemann Strasse-n lakott, ott van a Népszálló is.) Hitler hisz abban, hogy az úgynevezett Thule-legendák igazak, vagyis az Atlantiszhoz hasonló ősi sziget létezett az Északi-tengeren, amely egy magas szintű, nordikus jellegű civilizáció központja volt. Kimagasló intelligenciával rendelkező, fizikailag, szellemileg is kiemelkedő faj lakta; a technológia és a mágia terén felhalmozott ismeretanyaga meghaladta a jelenlegi nyugati társadalmak tudását. A lakosok valamilyen csapás következtében elpusztultak. Csak páran maradtak életben, akik megőrizték az ősi titkokat, a szent tudományt. A pángermán fajt szaporodásukkal ők alkották meg. A germánok (a tisztánlátók) között is sajnos sok a kevertvérű, az ellenség. A buddhista tanok, a teozófia kizárólag a jó, az okos teremtményekkel való kapcsolatfelvételt, vagyis a fehér mágiát oktatja. De médiumon keresztül kell felvenni a kapcsolatot a földöntúli elmékkel, mert akkor a kiválasztottaknak a fekete mágiát űző dévák adnak tanácsokat. Hitlert kiváló médiumnak tartják. Rajta keresztül kaptak megerősítést az anyagi valóság fölött álló felső birodalom királyától, hogy Hitler lesz a germán nép Führerje. Mert képes arra, hogy bármikor érintkezzen a jó és a gonosz teremtményekkel, azok erejét saját népe szolgálatába állítsa. A Thule Társaság többi tagja mágikus-misztikus úton szintén képes kapcsolatba lépni ezekkel a természetfeletti erőkkel. Együtt valósítják meg a felsőbbrendű, árja embert (Übermensch), aki uralma alá hajtja a Földet, és leigázza az alsóbbrendű népcsoportokat. Végül Hitler dicsérte Rudolf Hesst, aki az 1923-as müncheni puccs után nagyon sokat segített neki a landsbergi börtönben. Önként vállalt száműzetéséből visszatért, jelentkezett a hatóságoknál; letartóztatták, így együtt lehettek a cellában.

Hitler hevesen, nagy gesztikulációval előadott (szerintem kissé zavaros) eszmefuttatását hosszú tapsvihar, éljenzés fogadta.

Ezután Heinrich Himmler, SS Reichsführer beszélt, aki tagja volt a Vril Társaságnak, a Fényes Páholynak is. Elmondta, hogy a tiszta germán faj vérvonala a 15-16. században bemocskolódott, mert a boszorkányperekben kivégezték azokat, akik természetfeletti erővel, titkos tudással rendelkeztek. Spirituális és biológiai értelemben egyaránt.

Az SS feje saját szervezésű védosztagát lovagrendnek, isteni erők által támogatott csapatnak nevezte. Megtudtam, hogy a fekete egyenruhát viselők tagfelvétellel kapcsolatos követelményei a germán fejelméleten alapultak. Himmler csapatát élő genetikai bázisként kezelte. Ezért roppant szigorú előírások szerint szelektáltak a jelentkezők között. Egyetlen tömött fog is elég volt az elutasításhoz. Megkövetelték a vérvonal igazolását; idegen nem szennyezhette be a jelentkezők családfáját – hetedíziglen visszamenően. Az eugenikai program lényege az volt, hogy tenyésztőteleppé alakítsa a katonai szervezetet. Himmler genetikával kapcsolatos tanulmányokat folytatott a müncheni egyetemen. Előtte csirketelepeken kísérletezett. Az SS-tagok házasságát engedélyhez kötötte. Alfred Rosenberggel együtt az SS állományát a tökéletes germán rassz kitenyésztésére akarta felhasználni. A legkiválóbb, legszebb német nőket válogatták össze, és arra bátorították őket, hogy lépjenek szexuális kapcsolatba az SS tagjaival. Az ilyen módon fogant gyermekeket külön intézményben helyezték el, és roppant szigorú nevelést kaptak. Ezt a programot a RuSHA ellenőrizte, dokumentálta, az irodát Bruno K. Schultz antropológus professzor vezette.

Egy másik alkalommal arról esett szó, hogy a világgazdasági válság Németországot érinti a legsúlyosabban. Hiba volt a versailles-i békeszerződés elfogadása 1923-ban, és ilyen nagy mennyiségű, főleg amerikai tőkét az országba engedni a Dawes-terv során, 1924 és 1929) között. Ma már ott tartunk, hogy gazdasági függésbe kerültünk az Egyesült Államoktól.

A szónokok Németország zavaros politikai helyzetét elemezték. Hitlert segítenünk kell – mondották –, hogy az egész társadalom támogatását maga mögött tudhassa. Látnoki erőre vall, hogy Hitlerék már 1921-ben kiadták a 25 pontból álló programjukat, amelyben minden réteg megnyerésére törekedtek. A nagytőkéseknek új piacokat adnak majd. Megígérték, hogy felszámolják a kommunista mozgalmat, a középrétegeknek állami támogatást, érdekképviseletet és szilárd egzisztenciát biztosítanak. Rögzítik az árakat és a béreket. Felszámolják a munkanélküliséget, elérik az adósságok kamatainak csökkentését, jobb feltételek mellett lehet hitelt felvenni. Szintén ebben a programban került kifejtésre a fajelmélet (Herrenfolk) is.

Rosemarie-val egy SA-fogadáson ismerkedtem meg. Nevéhez hasonlóan olyan volt, mint egy rózsa. Életének teljében megmutatta minden szépségét, varázsát és vonzerejét. Egyedi parfümöt használt. Miután Röhm bemutatott neki, kettesben maradtunk; minden témáról fesztelenül tudtunk társalogni. Jólesett, hogy az újságokból már mindent tudott rólam – ami publikus lehetett. Berlin központjában bérelt egy kozmetikai szalont, amelyben együtt dolgozott négy alkalmazottjával. Szinte kizárólag az SA-, valamint NSDAP-tisztek feleségei, lányai, szülei fordultak meg szalonjában. Rosemarie a hölgyektől rengeteg információhoz jutott, hiszen szépítkezés, ellazulás közben megeredt a nyelvük. Egyszer például három barátnő így politizált:

– Az uram nagyon tud lelkesíteni, és mindent pontosan elmagyaráz. Nekünk, németeknek, küldetésünk van. Először megerősítjük hazánkat, aztán Európában, sőt a világ más részén újabb területeket szerzünk. Inge nem gondoltál még arra, hogy néhány év múlva akár Görögországban is lehet palotánk, és rendszeresen ott nyaralhatunk? Nekünk ez jár, mert a mi népünk kiválasztott, uralkodó faj.

– Én inkább Olaszországban szeretnék egy csodálatos házat, cselédekkel, kerttel, kutyákkal. És egy erdőt, mert imádom a természetet Wolfganggal együtt.

– Ha Hitler teljesen hatalomra kerül, akkor a zsidók, cigányok és más szolganépek likvidálandók. Ha az 1923. november 8-i müncheni puccs sikerült volna, akkor ma nem itt tartanánk.

Rosemarie gyónt nekem. Hol dicsekvő, hol tényszerű előadásban értesültem a helyiség bérleti díjáról, egyéb költségeiről, klientúrájáról, a szépítés folyamatáról, amit egy férfi aligha bírna ki, arcápolásról, egyes tisztek szokásairól, kedvenc ételeiről. A listát sokáig folytathatnám. A lényeg azonban az, hogy egy hét múlva már intim együttlétben találhatott volna valaki, ha Rosemarie nem gondolt volna a teljes diszkrécióra.

A város szélén lévő egyik SA-vendégházban ismerősként fogadták. Rendszeresen ugyanazt az előkelő lakosztályt használta. Először arra gondoltam, vajon hányadik lehetek már a sorban, aztán az érzelmek viharában mindent elfújt a szél. A gyönyörű, viruló asszony ragyogtatta szépségét.

Nem állítom, hogy beleszerettem, de visszafogott, erotikus állapota, tartózkodó, mégis vonzó modora, eleganciája, királynői termete, varázsa naponta többször is órákig magával ragadott, sőt érzelmeinek rabságában tartott. Nem vagyok, romantikus, szentimentális, mégis élvezettel adtam át magam minden Rosemarieban felbukkanó öröm forrásának.

Megkerestem a kozmetikai szalon tulajdonosát, és rábeszéltem, hogy adja el Rosemarienak. Amikor imádott hölgyem a kész szerződést megkapta tőlem aláírás céljából, örömében lovagjának, majd kedves csődörének (!) nevezett. Némi részesedés fejében Franz Müller, beleegyezett, hogy jóval magasabb vételár szerepeljen a szerződésben, mint amennyi az üzlet valódi értéke.

Bejáratos lettem Rosemarie világába. Közelségére és csábítására nagy szükségem volt, hogy a náci pártban előre haladhassak. Valami azonban hiányzott az életemből. Brazíliai kalandom óta régi vágyálmom volt a film vagy a színház világá-

ban szerepelni. Igaz, akkor inkább csak Milica kedvéért vonzódtam ezekhez a művészetekhez.

Rosemarie árnyékában, sokat gondoltam Milicára. És vele együtt nem tudtam elfelejteni a riói filmvállalatomat sem. Rendezni, igazgatni, színészekkel, írókkal, operatőrökkel tárgyalni, közönséget szervezni, filmszínházat bérelni – egy különleges munka izgalmát nyújtotta minden nap.

Sikerült megegyeznem a csődbe jutott Theater am Kurfürstendam gondnokával. Herr Robert Schoshniukkal. Tudtam, hogy a színház csak akkor működhet újra, ha hatalmas tartozását kifizeti. Kibéreltem az épületet, de úgy, hogy nekem valójában semmibe se került. Hónapokkal korábban tudtul adtam a berlini közönségnek, hogy híres darabokkal, világhírű színészekkel előadássorozat kezdődik. Bérbe adtam a büfét, a gardróbot, a toalettet, a takarítást és a jegykezelést – természetesen jelentős óvadék ellenében. Az így beszedett pénzzel fizettem ki a Theater am Kurfürstendam tartozását.

A meghirdetett szereplők között volt Greta Garbo, Franz Porten, Emmy Destin, Enrico Caruso, Dolores Costello, Warner Oland, Mary Astort, John Barrymore-t és mások, vagyis főleg azok, akik főszereplésével 1926. augusztus 7-én New York-ban bemutatták az első hangosfilmet, a Don Juant. Akkor egyáltalán nem zavart, hogy Greta Garbo Mauritz Stiller rendezővel együtt már hat-hét éve Amerikában élt és dolgozott.

Greta Garbo első alakítását sohasem felejtem el. 1926-ban készült „Az asszony és az ördög". Csak később nézhettem meg, hiszen akkor még börtönben ültem. Felizgatott erotikus kisugárzása. Azt mondják, Garbo a valóságban is átélte a cselekményt, mert partnerébe, John Gilbert-be volt szerelmes.

Nem sikerült egyik színésszel sem megállapodnom, mert az USA-ban nem ismerték a nevem, nem merték megkockáztatni a vendégszereplést. Kénytelen voltam másokkal pótolni őket. Például Henny Porterrel, aki bizalmas értesüléseim szerint

40-41 éves lehetett. Igazi némafilmsztár, aki első sikerét 1907-ben Desdemona szerepében aratta.

A közönség azonban a bejelentett filmsztárok közül legalább Greta Garbot akarta. Talán a többi hírességtől eltekintett volna. Hennyt már sokat látták. Csak négy előadás ment le, majd az előre megváltott jegyek árát a nézők visszakövetelték. Nem voltam eléggé körültekintő, ezért botrányba keveredtem. A lapok csalónak neveztek, és a közönséget vették pártfogásukba. A színház újból megbukott. A ruhatáros, a büfés, a toalett bérlője visszakövetelte óvadékát. Az aranybányarészvényeimet kínáltam pénz helyett. De sajnos már mindenki tudta, hogy Ivar Kreuger halott, és konszernje összeomlott. A károsultak feljelentettek, de nácipárti kapcsolataim révén sikerült leállíttatnom az ügyet.

* * *

Stephan von Droste-Hülshoff lengyel mágnás 22 éves lányával gyanúsítottak meg, pedig nincs hozzá közöm.

Igaz, Krystyna elbűvölően szép, kisugárzó, erotikus, vonzó grófkisasszony. Inkább édesanyja Maria Justina grófnő és előkelő vendégeinek társaságában fordultam meg, de nem tehetek róla, hogy Krystyna is jelen volt! A kártyázó, tréfálkozó kompánia elegáns vendéglőkben, bárokban találkozott. Stephan az NSDAP ügyeivel volt elfoglalva.

Megismerkedésünket Jan Hanussennek köszönhetem, aki gyakran jósolt a két hölgynek és férjének. Természetesen engem sem hagyott ki a sorból.

– Krystyna kisasszony életét egy hamarosan bekövetkező félreértés jelentősen megváltoztatja. A tiedet még jobban! Az égvilágon semmit nem tehettek ellene, ezt a végzet hozza így. A társadalmi konvenciók és előítéletek befolyásolják ezt az eseményt.

– Ez így eléggé titokzatos, sőt misztikus számomra. Szerelemről van szó? – érdeklődtem.

– Ugyan! – legyintett Hanussen. – Szerelem?! Hát egyáltalán lehet definiálni ezt a fogalmat? Manapság, amikor ilyesmiről őszintén még beszélni sem illik! Jó társaságban. A sze-

relem olyan, hogy vagy van, vagy nincs. Vagy kimondják, vagy nem. Érzékelik, vagy nem. A társadalmi konvenciókhoz abszolút ragaszkodók számára a szerelmet nem lehet és nem szabad megfogalmazni. A szerelem feloldódik, atomjaira bomlik szét, hiszen benne minden csak érdek, kényszer, kötelesség, és ezek kombinációja.

Ezt a jóslatot akkor úgy értelmeztem, hogy Krystynának egy olyan rangon aluli fiatalember udvarol majd, akitől szülei eltiltják. Ő kénytelen lesz alkalmazkodni, bár sok szenvedéssel jár együtt. Olyan gondolat is megfordult a fejemben, hogy én mentem majd meg Krystyna kisasszonyt.

Egyszer, amikor hotelunk liftjében alkarom véletlenül fehér vállához ért, olyan borzongás futott végig testemen, mintha Milicával lettem volna együtt! Zavartan néztük egymást, és igyekeztünk elfelejteni.

Ha Stephant elszólította a Nemzeti Szocialista Pártban végzendő munkája, akkor rendszerint én ebédeltem a két társasági hölggyel. Frau Maria Justina és leánya között nagy volt a hasonlóság. Édesanyja ugyanolyan lehetett 22 éves korában, mint Krystyna. A kegyetlen idő szépségén és egész alakján otthagyta nyomait, de még így is megőrizte női varázsát. Belsőleg sugárzott – annak, akinek ehhez megfelelő érzéke volt.

Krystyna hibátlan alakja, külső szépsége, arisztokratikus tartása, és irántam érzett rajongása minden nap egyre mélyebb benyomást tett rám. Gyermekem lehetett volna. Jelenléte vagy hiánya azonban mégsem úgy hatott rám, mintha a nagybátyja lennék.

Stephan von Droste-Hülshoff, akinek napi munkabeosztását Frau Maria Justina és Fräulein Krystyna sem ismerte, olykor meg-megjelent. Irántam érzett antipátiáját többször kifejezte azzal, hogy a magyarokról úgy beszélt, mint alsóbbrendű fajról. Mi egy kihalt, barbár néptől, a hunoktól származunk, Attilát, az Isten ostorát sem szívlelte. Halála után népünk nem maradt fajtiszta, csordává változott, alkalmas vezető híján szétszéledt.

Attila kultúra- és kereszténységellenes volt – hajtogatta. Azt akartam neki mondani, hogy akkor még nem volt kereszténység, hiszen azt Krisztus születésétől vagy halálától kezdhetjük számítani. Nyilván az lett volna a válasza, hogy a zsidók is hun származásúak, tehát ilyen értelemben teljesen mindegy ez az időszámítás.

Talán tőle hallottam először az „árja" szót. Először a németbarát, később a germánok ellensége fogalommal azonosítottam. Miután elolvastam Hitler Mein Kampfját, minden egyértelművé vált számomra. Ha nem vagyok hetedíziglen német származású, akkor előbb-utóbb halálos ellenséggé válok.

Krystyna édesanyja, Maria Justina grófnő minden nap másik kalapot viselt. Az volt közös bennük, hogy valamilyen élénk színű virággal és szalaggal díszítette. Hosszú, szőke haját varkocsban hordta, pedig a konty jobban illett volna élénkre festett arcához. Ahogyan a hátán aláhullt a két hosszú fonat kék szalaggal díszítve, túlságosan fiatallá, már-már kislányossá tette.

Krystyna a félhosszú hajat kedvelte. Válláig ért, és beszélgetés közben állandóan igazgatta. Hol a jobb, hol a bal kezével helyezte füle mögé, majd elmélázva tekergette. Ámha vehemensen mesélt valamit, vagy kíváncsiskodva, tréfálkozva kérdezgetett, egy ideig megfeledkezett e szokásáról.

A hölgyekhez fűződő eddigi kapcsolataimból azt a következtetést vontam le, hogy egy nő ösztönösen babrálja a haját, ha tetszeni akar.

Ha legalább tizenöt évvel fiatalabb lehettem volna! Akkor nem kellett volna közömbösséget színlelnem.

De mégsem lehettem közömbös. Egy férfi hogyan lehetne neutrális, amikor minden hamvas őszibaracknak egyedi zamata van? Amikor karnyújtásnyira kínálja fel magát…! Tudtam azonban, hogy egy ilyen hamvas gyümölcs leszakítása milyen veszélyeket rejt magában. (Például az Édenkertből való kiűzetést!) Szívem, lelkem, testem kívánta e mosolygó gyümölcsöt, de értelmem szerencsére ellenállt. Erősen. És jól tet-

te. Szerelmem plátói maradt. Apja olykor fülem hallatára nehezményezte, hogy felesége leányával „kétes" társaságomat keresi.

Maria Justina egyszer azt mondta:

– Szép szavakkal szeretném kifejezni, hogyan vélekedik Önről a férjem, de nem tehetem, mert nincs benne ilyen. Nem lenne illendő. – Közben a nyakában lévő collier arany láncát csavargatta.

– Asszonyom, nem lehet az egész világon mindenkinek ugyanarról ugyanaz a véleménye – jegyeztem meg kellő udvariassággal. Vannak olyanok, akiknek mindent pártszempontokból kell megítélniük.

Maria Justina szarkasztikusan elmosolyodott, közelebb húzódott, majd sokkal halkabban hozzátette:

– Megbocsásson, ezt nem kellett volna mondania! Ezek az ő szavai! Szinte szó szerint idézte!

Aztán visszaült, felvette eredeti testtartását. Rafinált légzéssel kiemelte mellkasát; kebleiből annyi látszódott, amelyből egy ízléses görögdinnyére lehetett következtetni.

– Nem szeretnék beleszólni egy ország ügyeibe. Nekem még családom sincs, amelynek vezére lehetnék. Csak egy Hitler van, és ő vezet mindenkit – mondtam.

– A férjem szerint Ön keveset ért a politikához.

– Bocsásson meg, asszonyom! Ön ezt kivetnivalónak találja?

– Isten ments! – nevette el magát. – Mivel nem ért hozzá, nyilván ezért nem társalog róla. Különben is: hölgyeknek, úriasszonyoknak, kisasszonyoknak, nem való ilyen téma. Inkább a társasági élet, a szórakozás, vizitelés, kártyacsaták, teázás, egy-két Ischler a Berlin cukrászdában…

– Természetesen, Ön jól látja.

– Igen…, de tekintettel a férjem pozíciójára, nem illendő és nem elégséges kispolgári asszony módjára viselkednem. Egyébként megbocsásson az őszinte szóért, de a férjem szerint Ön a maga módján mégis politizál. Mondhatjuk, hogy baráti kapcsolatot tart fenn Hanussennel, a mágussal, Hitler

titkos tanácsadójával. És a Thule Társaságban is gyakran megfordul. Márpedig mindenki tudja, hogy oda, kivétel nélkül a Nemzeti Szocialista Párt vezetői járnak.

Maria Justina eddig sohasem faggatott. Az a gyanú villant át rajtam, hogy a férje megbízta, nyomozzon utánam. Tréfásan próbáltam felfogni a helyzetet.

– Ön nagyon jól informált, asszonyom. Nem annyira nyíltan, mint a kedves férjét, de engem is foglalkoztat Hitlerék politikája.

– Akkor jó – nyugtázta Maria Justina. Aztán egyre kíváncsibb lett, és kénytelen voltam mesélni a Thule Társaságról.

– Tudja, grófnő, ez egy titkos csoport, ahol előadásokat tartanak, szeánszokat rendeznek. Adolf Hitler azt vallja, hogy szellemi alap nélkül az erő kudarcra ítéltetett, ezért eltörlik a kereszténység látszatvilágát, és a germán fajnak megfelelő új hitet alkotnak. Közöttünk mindenki az eljövendő német világuralomról prófétál. Az állítják, hogy létezett a történelem előtti időkben egy olyan aranykor, amelyben a hatalmat isteni tudás birtokában lévő papok gyakorolták. Ezek a felsőbbrendű emberek az Atlantiszon éltek. Mielőtt azonban a szigetet egy szökőár elpusztította volna, ezek a papok elmenekültek, hogy így biztosítsák az elit faj fennmaradását. Indián keresztül Tibetbe mentek, ahol a zárt kolostorok falai mögött évezredeken keresztül megőrizték a titkokat és az árja-germán szuperemberek vérvonalát.

Maria Justina úgy szívta magába a szavakat, mint a szivacs. Felnézett rám. Pedig aligha értett mindent kristálytisztán. Akkor még nem gondoltam, hogy „államtitkokat" árulok el. Sőt élveztem a helyzetet…

Maria Justina legtöbbször négy-öt barátnőjével kártyázott, társasági pletykákról csevegett. Szívesen vette, ha Krystynával beszélgetek, lefoglalom, kedvében járok.

– Sokat tanulhat Öntől, a művelt, érett férfitól. – Legtöbbször ezzel a mondattal hagyott magunkra minket nyilvános helyen.

Krystyna négyszemközt olykor „bácsikám”-nak szólított, néha pedig csúfondárosan „papiként” emlegetett.

Az egyik restaurant teraszán ültünk. Ő jégkockás limonádét, én Brünhilda sört fogyasztottam. Szerettem eltűnődni apró dolgokon; vajon végig tudnám képzelni, hány asszony keze érintette a terítő rozsdavörösre fakult bársonyát?; milyen külsejű hölgyek és urak ültek a székeken?

– Papi, hallott már ezekről a munkáslázadásokról? – kérdezte Krystyna minden átmenet nélkül. Majd folytatta: – Én fel vagyok háborodva. Szüleim tiltják, hogy ilyen cikkeket olvassak, vagy beszéljek róluk, mert nekem nem illik a szegények nem létező problémáival foglalkoznom. Tudnom sem szabad róluk! Pedig kijárnak az utcákra, csordába verődnek, kiabálnak, zászlókat égetnek. Ezt a törvények határozottan tiltják. Apukám mindig azt mondja: több segély kell nekik, hogy csöndben legyenek! Ha ez nem lenne elég, akkor be kellene zárni a zendülések szervezőit. Önnek mi a véleménye erről?

– Bizony, bizony! Nagy a felfordulás! – mondtam elgondolkodva és tényszerűen.

A helyzet olyan váratlanul változott meg, hogy nem kellett folytatnom. Szavaim illusztrációra találtak.

A Strasse Goethe felől táblákkal és egyéb feliratokkal vörös karszalagos tüntetők rohantak a tér felé. Közben jelszavakat skandáltak: „Le a kormánnyal!” „Egyenlő jogokat mindenkinek!” „Új választásokat!”

Néhány lovas rendőr terelte őket, futottak, mint a megrémült birkák.

Krystyna hirtelen a fejéhez kapott.

– Bocsásson meg, ha szörnyűséget látok, gyakran előjön a migrénem! Most is nagyon szédülök…

– Én kérek elnézést, hogy akaratomon kívül ilyen inzultusnak tettem ki. Engedje meg, hogy felkísérjem a szobájába! Szóljak a grófnőnek?

– Nem szükséges, mert csak felizgatná magát…

Felálltunk. Belém karolt. Erőtlen volt és sápadt. Lifttel a harmadik emeletre mentünk. Krystyna úgy viselkedett, mint aki sokat ivott. Kiszállás után erőtlenül omlott karjaimba. Szerencsére csak néhány lépést kellett magammal húznom a 3501-es szobájáig.

Gyengéden ágyára fektettem, leszedtem ékszereit, majd az asztalkára helyeztem. Lehúztam mindkét cipőjét, meglazítottam csuklóján és a nyakán a ruhát összehúzó szalagokat. Vizet hoztam. Bal kezemmel tarkója alá nyúltam – hosszú szőke haja olyan volt, mint a reggeli pázsit! –, kissé megemeltem; a még mindig magatehetetlen lány ajkához nyomtam a poharat. Sikerült néhány kortyot megitatnom vele.

– Hogy érzi magát, kedves Krystyna?

– Még mindig nagyon gyenge vagyok…

Fölé hajoltam. Keblei körül félrecsúszott fodrokat kezdtem visszarendezni. Jóindulatom és apahelyettesítési szerepem itt érte el a csúcspontját. Innentől kezdve végzetes események következtek. Nem szívesen írom le, hogy kopogtatás nélkül berontott Stephan. Olyan szavakkal minősített, amelyeket úri emberek elkerülnek. Tényállásokat fogalmazott meg a félre egyáltalán nem érthető helyzetről, sőt testhelyzetről. Valamivel elkábítottam a lányát, s most ezt kihasználva aljas szándékkal közeledtem hozzá. A „gyomorbajos vén kandúr" és az „in flagranti" volt a legenyhébb kifejezése.

Kikértem magamnak a gyanúsítást, mert sajnálatos félreértésről van szó. A közben magához tért Krystyna felült az ágyon. Kissé rendezetlen ruházata, sápadt arca, izgalomtól remegő hangja élesen ellentmondott annak, amivel védelmemre kelt:

– Apu, elájultam az étteremben, Tasilo úr felkísért a szobámba, vizet adott, de most már magamhoz tértem. Kegyetlenül gyötör a migrénem.

– Kérem, azonnal távozzék! – Stephan kezével határozottan az ajtó felé mutatott. Hiába próbálkoztam volna megmagyarázni a helyzetet… Meghajoltam, és szó nélkül behúztam magam mögött az ajtót.

Két nap múlva az SA két katonája jelent meg villámban. Egyikük felolvasta, majd átnyújtotta azt a határozatot, amely „bizonyos ok kivizsgálásáig" házi őrizetbe helyez. Felügyeletemet 24 órán át két fegyveres biztosítja. Bevásárlásaimat is rajtuk keresztül kell intéznem. Telefonomat lehallgatják, nem érintkezhetem senkivel, a személyzetet azonnal el kell bocsátanom.

Jan Erik Hanussen 1933. február 24-én pazar fogadást adott. Az est fénypontjaként éjfélkor szeánszra hívta vendégeit. Eltorzult arccal, rángó végtagokkal nyilatkoztatta ki: az Unter den Linden végén egy hatalmas épületet lát, amelynek magas kupolája van. Nagy lánggal ég, a tűz eléri a kupolát is. Majd hozzátette: ez a lángtenger jelkép... Egész Németország jelképe.

Erről többféle vélekedés látott napvilágot. Voltak, akik úgy hitték, Hanussen ezúttal valóban transzállapotban beszélt az eljövendő eseményekről. Mások szerint valamelyik náci férfiú révén szerzett tudomást arról, ami pontosan úgy történt meg, ahogyan hírül adta. Ugyanis három nap múlva minden beteljesedett. Tízezrek tódultak a birodalmi gyűlés épülete, a lángba borult Reichstag elé. Talán még a lángnyelveknél is gyorsabban terjedt a hír: Hitler udvari mágusa pontosan megjósolta a tűzvészt. A külföldi sajtó egyre nyilvánvalóbban célozgatott arra, hogy a gyújtogatás a nácik műve, míg a német lapok azt írták: a bűntényért a kommunisták a felelősek. Itt az ideje, hogy végleg leszámoljanak a vörösökkel.

Jan jóslata nem tetszett. Hanussen a Reichstag égése után két nappal még fellépett a Scala varietében. Aztán holttestére két héttel később találtak rá a Neuhof melletti fenyőerdőben.

* * *

Röhm tegnap is meglátogatott.

– Hogy vagy, kedves barátom?

– Ahhoz képest, hogy szabad is vagyok, meg nem is, tűrhetően – válaszoltam.

– Csak pihenj nyugodtan, az idő mindent elrendez.

Aztán a lényegre tért.

Stephan von Droste-Hülshoff gróf továbbra is fenntartja azt az állítását, hogy *in flagranti* talált a kedves lányával.

– Csak nem feltételezed rólam?

– Indifferens, hogy mi a véleményem. Én hiszek neked! De nyíltan nem állhatok ki melletted, mint egy védőügyvéd. Vagy barát. Terjesztem, hogy milyen jó médium vagy. Máskülönben nem látogathatnálak meg.

– Hanussennek meg kellett halnia, mert a megjósolta a Reichstag felgyújtását.?! – szaladt ki akaratlanul a számon.

– Was hat er angestellt? Er hat etwas angestellt. (Mit követett el? Rossz fát tett a tűzre!) – felelte Erst. – Majd így folytatta: – Jan nyilván szálka volt Hitler szemében. Nem csodálkozom, mert előbb megjövendölte, hogy vezérünk meghódítja a világot, aztán pedig megsemmisül. Kérdem én: ha valaki uralkodik az összes országok fölött, és elterjeszti a germán kultúrát, hogyan veszíthet ő maga? Ez nemcsak illogikus, hanem vérlázító is. Egy igazi germán hazafi, Németország legnagyobb embere, hőse, nem bukhat el, ha mindenki a lába előtt hever majd. Persze a világuralomra még várni kell néhány évet. Nos…, a Führer vagy valaki más parancsára a te volt barátod, Jan Hanussen elhalálozott. Te, mint kiváló médium, ne vedd fel vele a kapcsolatot! Foglalkozz inkább a tauton lovagokkal, a mi eszméinkkel! Lehet, hogy újból bevihetlek majd a Thule Társaságba, de ehhez valamilyen nagyon jó megérzés kellene.

– Ki hinne nekem ezek után?

– Igen, ez a baj! Tagadd meg Hanussent! Mondd azt, hogy csak olykor társalogtatok, amikor még normális volt, vagyis Hitler kedvence. Stell dich nicht so an! (Ne tehetetlenkedj!)

– Te most teljesen más miatt vagy itt – vettem át a beszélgetés irányítását.

– Stephan szerint udvarlásoddal, szép szavaiddal behízelegted magad a grófnőnél. Maria Justina persze tagadta, hogy az összejövetelekről beszéltél neki. Korábban mégis elszólhatta

magát, vagy a gróf kikövetkeztette. Szervezetünk titkait osztottad meg vele, megszegted az esküdet.

– Mivel tudja ezt bizonyítani?

– Sajnos nem kell bizonyíték. Csak állítás! Feleségét a gróf nem keveri bele a dologba. Das ist keine Kunst! (Ez nem nagy kunszt!) A grófné majd azt vallja, ha erre sor kerül, hogy valamit ködösen beszéltél neki, de nem értett belőle semmit. A gróf Hitler közelébe akar férkőzni, és egy alkalmas pillanatban megvádolni Németország elárulásával!

Megdöbbentem.

– Én sohasem tennék rosszat Németországnak!

– Tudom – válaszolta Röhm lakonikusan.

Fel-alá kezdett járni a szobámban. Rágyújtott.

– Tagadhatatlan, hogy Hanussen barátja voltál. Aztán Droste-Hülstoff gróf szavának jobban hisznek, mint neked. Még akkor is, ha például azt állítja, hogy egy rossz viccet meséltél Hitlerről…

– Miért tennék ilyet? – kérdeztem dühösen.

– Nem kell itt ok és okozati összefüggést keresni! Így működik ez a rendszer.

Legszívesebben fejéhez vágtam volna valamit. Hogy lehet ennyire rideg és cinikus. Aztán gondoltam egy nagyot.

– Én is vagyok olyan médium, mint Jan. Transzcendentális úton kaptam az információkat. Jan az elsüllyedt sziget egyik gonosz lakójával került kapcsolatba, aki megrontotta. Hanussen halálával megszűnt a kapcsolat, a rontás. Jannak el kellett buknia! Halála megtisztulást hoz a germán fajnak. A Führer meghódítja az egész világot, a Nemzeti Szocialista Párt minden országban győzni fog. Közel van már az idő!

– Jól hangzik. Ezek szerint te akarsz lenni a Führer udvari jósa? – kérdezte Röhm ironikusan.

Eltűnődtem néhány másodpercig az ötleten.

– Nem. Ilyen „múlttal" nem is lehetnék.

– A Führer nem fogadna el egy magyart! Ha nemes, akkor se! A magyar nem germán faj! Te barbár vagy! Te nem szület-

hetsz újjá! Nem német apa nemzett, nem germán anya szült. Inkább várjunk még. Hívjál meg egy sakkpartira!

A Röhm nem volt igazán jó játékos, én azonban igen. Minden lépését ki tudtam számítani, de szándékosan gyengén játszottam. Néha egy-egy döntetlent ajánlott fel, amit boldogan elfogadtam.

– Ideges vagy, kedves Tasilo! Elnézted a királynőt!

– Ahol Hitler van, ott nincs szükség sem királyra, sem királynőre.

– Ez bölcs válasz volt. De ezt a partit is én nyerem meg. Pedig úgy szeretném, ha egyszer te vihetnéd el a pálmát.

– Ha Afrikában jár a Harmadik Birodalom hadserege, majd arrébb viszek egy pálmát.

Röhm viccesnek találta megjegyzésemet.

Alig vártam már, hogy hosszúra sikerült látogatása véget érjen. Csak akkor könnyebbültem meg igazán, amikor beült a házam előtt várakozó BMW-jébe, intett fehér kesztyűs sofőrjének, hogy induljon.

Felberregett a motor, és a kocsi néhány másodperc múlva eltűnt a látószögemből.

Aztán el akartam felejteni mindent… Néztem, hogyan önti el a szomszéd kertjét a Hold kékes fénye…

– Azt mondják, hogy Brazíliában vademberek élnek – állította egyszer Krystyna.

– Sok hasonló ostobaságot találtak már ki felületesen ítélkező emberek. Például: az angolok és a svédek hidegek – csak semmi érzelem, kérem tisztelettel; a franciák bohémek, a németek pontosak, fösvények, de a legjobban tudnak dolgozni a világon; Amerika a kiaknázatlan lehetőségek hazája, bárki karriert csinálhat, ha van hozzá tehetsége; a szerbek csak háborúzni tudnak, minden orosz vörös forradalmár; Svájc nagyon gazdag – több a bank, mint a ház; a románoknál még a kútból is olaj folyik; mi, magyarok pedig – már megbocsásson! – vadak vagyunk, hiszen őseink vándorcigányok, betyárok, gulyások voltak. Ezt tartják rólunk! Pedig Magyarország

a jó bor, az igazi hazafiság országa. Gyönyörű ott az élet! A nemeseké persze még szebb!

Krystyna felnevetett. Kacaja végiggurult a fehér abroszon, majd egyenesen a konyakos poharam fenekén landolt. Innom kellett belőle. Legalább egy kortyot, hogy érezhessem, magamba zárhassam e romlatlan hölgy derűs rezonanciáját.

– De hiszen ez nagy szamárság! Rosszat mondani a magyarokról! – Majd váratlanul megkérdezte:

– És a lengyelek milyen emberek?

– Krystyna kisasszony! Kérem, ne vegye sértésnek, ha kimondom: a lengyel érzelgős, ábrándozó, lelkesedő típus, büszke hagyományaira, országára, szereti a szabadságot. A hölgyek csinosak, vonzóak, de olyan nehéz szívük közelébe lépni, mint a Louvre-ban Mona Lisához. Csak három lépés távolságból nézhetők. Aki ezen utóbbit kifundálta, nyilván csak plátói módon volt szerelmes.

Aztán arra kért, hogy folytassam a Brazíliáról szóló élményeimet.

– Amikor Berlinben dél van Rio de Janeiro-ban reggel hetet mutat az óra. Persze az őslakosok, az indiánok nem törődnek az idő múlásával. Korábban nem ismerték a földművelést, más törzseket támadtak meg, falevelekből, fakéregből vetettek ágyat. Testüket erdei növények levével festették be. Fejüket, hajukat, orrcimpájukat átfúrták, lyukas karikákat fűztek bele. A főnököknek több feleségük lehetett. A portugálok, holland, francia, német katonák üldözték és irtották őket. A gyarmatosító portugálok és az embertelen munkakörülmények, az Európából behurcolt betegségek (tüdőbaj, himlő) is pusztították az indiánokat.

– Egyszerűen nem jutok szóhoz ennyi barbárságot hallottam!

– A brazil földrajzi nevek egy része indián eredetű – folytattam. – A munkához nem szokott indiánok helyére Afrikából néger rabszolgákat hozattak Nigériából, Dahomeyból, Guineából, Szudánból, Angolából és Kongóból. Összekeveredtek, közös nyelvük a *nagô* lett. Sok szavuk átment a portugál bra-

zil nyelvbe. 1818 óta a kormány külföldieknek is engedélyezi a földszerzést. A bevándorlók elsősorban délen telepedtek le, és általában asszonyok nélkül érkeztek. A fehér férfi és indián nő keveréke a mesztic, de gyakran nevezik őket mamelukoknak. Néger rabszolganők és fehér urak házasságából születtek a mulattok. A férfiak elismerték a gyereket, ezért felszabadították az anyát. A mulatt lányok a mulaták. Fehér és fekete őseiktől mindkét faj szépségét örökölték. Vannak más keverékek is, de nem untatom ezzel Krystyna kisasszonyt.

– Őszintén bevallom Önnek, hogy alig térek magamhoz ennyi durvaság, erkölcstelenség hallatán. És Ön még azt állítja, hogy a brazilok nem vadak?

– Mi, Európában másképpen gondolkodunk, mint az ottani emberek. Ha itteni szemmel nézzük, akkor igazi brazilok talán nincsenek, hiszen, mindenki mindenkinek a rokona – már amennyiben többféle őstől származnak. Ott nincs faji megkülönböztetés, már régen nincsenek rabszolgák. Ha Ön, hófehér bőrével megjelenne a Csendes-óceán partján, legalább annyira feltűnne, mint egy előkelő szalonban üldögélő fekete ember.

– Azért ez nem ugyanaz! – Majd némi tűnődés után hozzátette: – Végül is, olyan messze van ez az ország, hogy nem zavar…

– Nagyon helyes – konstatáltam toleranciáját. – De a fehér embert nem úgy kell érteni, mint nálunk, mert az erős nap miatt ott a fehér is lényegében enyhén barna – de nem fekete! Amikor kőolaj után kutattam az expedíciómmal, legalább száz szolgám volt, mellettük még 20-25 fehér ember (orvos, kutatófúró, mérnök, gépkezelő, egyetemi professzor) segítette a munkámat.

– Akkor Tasilo úr nemcsak időjárás kutakodó, hanem olajbányász is?

Krystyna hangjában gyermekes gúnyt fedeztem fel. Egy alkalommal arra a kérdésre, milyen idő lesz holnap, kimentem az erkélyre, csináltam néhány hókuszpókuszt, majd besietve

közöltem: „Nem tudom.” Nagy sikert arattam produkciómmal. Célzására most nem reagáltam.

– Több hónapig élni az őserdőben, és minden nap reménykedni, hogy a fúrás nyomán aznap feltör az olaj – nos, ehhez nagy elszántság, megszállottság, sőt tudás kell. Persze volt kitől tanulnom, mert annak idején unokatestvéremnek, Matila Costiescu Glyka hercegnek, a román Fekete-tengeri olajmezők birtokosának javaslatára, Párizsban megszereztem a bányamérnöki diplomát.

– Önnek nem kellene sem az egyetemen, sem máshol kis- és nagypolgári egyénekkel mutatkoznia! A tanulást is fölöslegesnek tartom, mert Ön meg tud élni vagyonának jövedelméből. Ugyanúgy, mint mi.

– Igaza van, Krystyna kisasszony! De engem szabaddá tett a tudomány, a brazil őserdők felfedezése. Az egzotikus világ szépségét nem könyvekből, mások leírásából, hanem a helyszínen ismertem meg.

– És most előbb-utóbb visszamegy?

– Nem, nem várható! Ugyanis vállalataimat eladtam, ottani vagyonomat részvényekbe fektettem. Azóta teljesen más természetű üzlettel foglalkozom. De ez maradjon az én titkom!

– Apukám úgy tanított, hogy a titok szent dolog. Nem illik róla kérdezősködni.

– Így igaz! A titok azért szent és sérthetetlen, mert birtoklója úgy döntött, nem tárja fel. Valóban nem illik kérdezősködni felőle…, kivéve akkor, ha a titok birtokosa kérdések nélküli is felfedi azt.

Krystyna várakozóan nézett rám.

– Akkor nem kérdezek semmit, csak hallgatom.

– Ó! Ön úgy viselkedik, mint egy gyermek, aki örül, ha szaván foghatja apját, de nem meri bejelenteni neki.

– Igen, tegnap este is kopogtatott valaki az ajtómon… „Ki az?” „Én vagyok, a Felnőtt Kor!” Nem engedtem be. Tehát még most is egy „nagy gyermek” vagyok.

– Akkor figyeljen ide, „nagy gyermekem”! – mondtam neki, és mélyen a szemébe néztem.

– Svédországban aranybányát nyitottam. Kutatócsoportommal én fedeztem fel. A részvények nagy része svéd és német bankokban van, de helyeztem el bőven Svájcban és New York-ban is.

– Gratulálok! – mondta közömbösen, majd hozzátette: – Köszönöm, nem kérek többet, mert ez már igazán az Ön privát szférája.

Ha akkor tudtad volna, kedves Krystyna, hogy egyedül csak Te voltál a privát szférámban! Sajnos húsz év választott el tőled, s azért kellett alakoskodnom, eljátszanom az atyáskodó nagybácsi szerepét. Távol kellett magam tartanom tőled, mert egyetlen célzással, mozdulattal sem akartam, hogy az irántad érzett plátói szerelmemről valaki tudomást szerezhessen. Úgy éltél, jártál-keltél a privát szférámban, hogy én kizártam onnan saját magam... Csak így maradhattál tiszta.

Nem akartam beárnyékolni fénnyel teli életedet és tisztességedet.

Aztán ábrándjaimból nagy fájdalommal mégis ki kellett zárnom. Ha szükségét éreztem, gondolatban Milicával próbáltam vigasztalódni. Ő azonban térben és időben elviselhetetlenül messze volt...

Elszunyókáltam. Arra ébredtem, hogy az asztalra könyöklő, arcomat tartó karom kicsúszik, és mielőtt bevágtam volna az orrom, megrettentem, és hátrabillentem. A széket a közeli fal tartotta meg. Ez már az abszolút kimerültség jele. Jó lenne kirázni magamat az ablakon, mint egy portörlőt, hogy kiszóródjon belőlem minden fölösleges gondolat.

Kimentem a konyhába, főztem egy erős teát, csináltam negyven fekvőtámaszt.

Most ismét olyan állapotban vagyok, hogy folytathatom visszaemlékezéseim írását.

A túlsó bejárati üvegajtó előtt és az ablak alatt egy-egy SA-katona áll. Az egyikük éppen rágyújt. Ő Hans. Elég jól összebarátkoztunk. Egy kis kenőpénz fejében hajlandó elintézni napi bevásárlásaimat, és üzeneteket, leveleket is közvetít.

Elbeszéléseim alapján meg van győződve, hogy teljesen ártatlanul tartanak házi őrizetben. Mint nemzetközi hírű befektető nyilván hamarosan tisztázom magam a hamis vádak gyanúja alól.

– Becsúszott egy kis hiba, mert az éberség a legfontosabb. Százból legfeljebb egy emberről derül ki, hogy ártatlan. Ez jó hibaszázalék. Örülök, hogy éppen ön képviseli ezt az egy százalékot.

– Ha bebizonyosodik ártatlanságom, meg fogom hálálni, hogy ilyen tárgyilagos vagy – mondtam.

– Higgye el, Tasilo úr, ha tehetném, szólnék az érdekében ….

– A vesztedbe rohannál.

Erre elgondolkodott.

– Igen ettől tartok. De, kérem, ne nehezteljen rám, úgyis hamarosan kiderül az igazság!

Társa, Jürgen, nem volt ennyire barátságos. A hivatalos tiszteletet megadta, udvariasan figyelmeztetett mindenre, ami a szabályzat szerint a házi őrizettel ellentétes.

Hans nekem tett szívességeiről vagy nem tudott, vagy nem figyelt oda. Jürgen jobban kötődött a Nemzeti Szocialista Párthoz, mint szüleihez, akik gyakorlatilag kitagadták. Ezért Jürgen egyetlen karriert az SA-n belül látott. A parancsokat maradék nélkül teljesítette, és ez tette őt igazi katonává. Serkenő Hitler-bajsza alatt, szája szögletében elégedett vigyor bujkált.

Ma reggel borotválkozás közben Milica képét láttam meg a tükörben. Csak egy pillanatra villant be. A képzelet gúnyt űzött velem. Talán azért jutott eszembe, mert szerelmi együttléteink előtt mindig meg kellett borotválkoznom. A bajuszomat azonban nagyon kedvelte. Simogatta, húzogatta, borzolgatta, csókolgatta. Mint egy rakoncátlan gyermek.

Vajon hol vagy most, Milica? Kit teszel boldoggá? Kinek az ágyában gyűröd a párnát és a lepedőt? Kinek a hátába nyomod körmeidet? Kit simogatsz olyan szeretettel, mint állatba-

rát ember a kutyáját? Az idő nyilván rajtad is nyomot hagyott. A negyven év kétszer annyi, mint a húsz. Szereted, vagy szívből utálod azt, akivel megosztod az ágyad?

Teljesen mindegy. Csak gazdag legyen, befolyásos, kényeztessen, udvaroljon! Remélem, hogy nem kellett gyermeked szülnöd, mert attól előnytelenné válhatott az alakod. És milyen utódod lehet neked, akitől csak önzést lehet örökölni? Ha lányod van, a te szépséged nélkül nem tudom elképzelni. Ha nincs erős, gazdag, szigorú apja, akkor ugyanolyanná válhat, mint te… vagy mint én. Nagy kár lenne érte…

Hansnak diszkréten tudtára adtam, hogy egy bájos, megbízható hölgyre van szükségem egy éjszakára. Jürgennek is fizetek a szívességért, sőt jutalmul kapnak egy belépőt a Madame házába. Hans először nem akarta megérteni; azt gondolta, hogy szobalányt keresek, aztán vállalkozott rá, hogy ismerősével elküldi levelem a Moulin Rouge-ba. A Madame-tól Lizát kértem, az aranyhajút. Hozzátettem: ha nem tudna jönni, megfelel a hosszú hajú, fekete Mary is

A Madame-mal a korábbi időkben jó kapcsolatom volt. Őt például nem érdekelte, hogy színházi kudarcommal milyen botrányt okoztam. Talán azt sem tudta, hogy házi őrizetben vagyok, mert neki mindig az üzlet és a diszkréció volt a legfontosabb.

Amikor megjelentem a piroslámpás házban, valamennyi lány körülrajongott. Néha valós, néha játszott sértődöttséggel vették tudomásul, hogy nem őket választottam. „Majd legközelebb!” – vigasztalták magukat. Meglehet, hogy nem az élményt, hanem az érte járó honoráriumot sajnálták. Mindig bőkezű voltam, amiért a legjobb kiszolgálást kaptam.

Liza jött, kicsit spiccesen. Pörgött-forgott őrzőim előtt, élvezte a népszerűséget. Úgy jöttünk be a szobába, mint egy szerelmespár.

– Tetszenek ezek a katonák! – mondta nevetve. – Tasilo, te mindent el tudsz intézni? Biztosan nagyon jó érzés, ha valaki-

re két ilyen SA-katona vigyáz. De tudunk mi magunkra és egymásra vigyázni. Igaz?

– Olyan vagy, mint mindig.

– Mindig nem vagyok ilyen, de most az egyik kuncsaftommal innom kellett egy kis pezsgőt. Ez is benne volt az árban. Mi színes vizet szoktunk inni, de egy üveggel rendelt, és nem lehetett variálni.

– Így is szép vagy és vonzó. Sőt!

– Akkor ezennel kijelentem, hogy kezdhetjük.

A kezdés csak egy-két percet vett igénybe, a művelet azonban másfél óráig tartott. Bőkezűen háláltam meg szolgáltatásait. Elégedetten tette el a bankjegyeket fekete retiküljébe. Aztán váratlanul kijelentette, hogy szívesen marad még.

Sovánka élelmiszer-választékomat az asztalra terítettem. Kétféle sajt, szalámi, áfonya lekvár, kincstári kenyér, ásványvíz…

– Tasilo! Elég régen ismerlek. El kell mondanom valamit. Te egyébként is sokkalta jobb és egészen nagyvonalú fiú vagy. Nem olyan, mint Stephan von Droste…

– Ő is jár hozzád?! – kérdeztem meglepetten.

– Natürlich. Büdös, fantáziátlan és irigy, de ez most nem érdekes. Nem tudom, honnan sejtette meg, hogy előbb-utóbb nálad kötök ki. Mellesleg nem értem: lengyel, vagyis nem germán árja, mégis ilyen nagyra tartják.

– Arról nem tehet, hogy ősei Lengyelországban születettek, ők viszont hetedíziglen germánok. A felesége neve is német: Maria Justina von Ditrich-Stein.

– Stephan elmesélte, mit tettél Krystynával!

– Csak azt mondhatta, amit látni szeretett volna! A valódi helyzetről nem volt hajlandó tudomást venni.

– Én tudtam, hogy hazudik. És ezért vagy most a saját házadba bezárva… – Elgondolkodott. – Stephan azzal bízott meg, hogy szedjek ki belőled néhány dolgot. Megfenyegetett. Ha nem teszem meg, bepanaszol a Madame-nál, hogy durva voltam hozzá.

– Kérdezz csak…!

– Te tényleg médium vagy?

Nem ezt a kérdést vártam.

– És ha igen hogyan akarod kideríteni?

– Nem tudom…

– Most átszellemülök. Ne ijedj meg! Amit mondok, arra kíváncsi.

Lehunytam a szemem, kezeimet térdeire helyeztem.

Arcom valószínűleg teljesen átszellemült. Egy pillanatra kinyitottam a szemem, és észrevettem rémült tekintetét.

– Egy nagy embert látok... Ki ő?... A világ legnagyobb embere. Adolf Hitler, Németország vezére... Ő az. Közeledik hozzám. Nem, nem... A balra álló hatalmas glóbuszhoz megy. Nézi, nézi... A világ országai pirossá változnak... Piros, piros... Hiszen ez a szovjet kommunisták színe...! De ez nem szín, mert csöpög. Ez vér! Uraim! Amerre ő fog járni, minden vérbe borul, és mégis övé lesz az egész világ... A nagy ember és Németország hadserege mindenkit legyőz. És jaj a legyőzötteknek!... *Rana in fabula* – mondták a rómaiak. A mesebeli béka, hogy nagynak lássák, felfújja magát, de erőlködésében megszakad…

Hirtelen kinyitottam a szemem, majd természetes hangon hozzátettem.

– Stephan és Hitler is megbűnhődik egyszer.

Liza magához tért meglepetéséből.

– Szépfiú, te nem vagy normális! Ilyen szövegért azonnal kinyírnak!

– Melyik a jobb? A biztos és azonnali halál, vagy a lassú és gyötrelmes, mint amilyen az enyém lesz.

– Ostobaságot beszélsz.

– Amíg nem következik be valami, ostobaságnak tűnhet, de utána már nem.

– Gyere! Ismét megvigasztalom azt az aranyos, de bús képedet… – mondta kedvesen.

Innentől kezdve ismét csak kettőnkké lett a világ. Az egész glóbusz. És érzelmünk átlépte az országhatárokat, szétáradt, boldoggá tett minden élőt és holtat.

1934. június 29-én este hét körül két SS-hadnagy jelent meg. Őrzőimnek nyílt parancsot mutatott, majd tizenöt percet adott nekik az indulásig. Hans és Jürgen lázas sietséggel szedte össze a holmiját.

A tiszteket a nappaliba invitáltam. Kénytelen voltam célzást tenni leendő sorsomra vonatkozóan. Először nem értették, majd egyikük öntudatosan megjegyezte:

– Mein Herr! Ön nyilván a Führer elkötelezett híve és szolgája, tehát teljesen szabad ember. Önnel kapcsolatban nem kaptunk semmilyen parancsot.

Kávéval kínáltam őket, de udvariasan visszautasították.

Miután mind a négyen távoztak, folytattam naplóm írását. Közben állandóan az ok és okozati összefüggéseket kerestem. Hanst és Jürgent miért helyezték át? És engem miért hagytak egyedül? Megszűnt a házi őrizetem? Akkor miért nem közölték velem?

El kellene menekülnöm… Telefonom régóta nem működött… Felemeltem a kagylót. Hihetetlennek tűnt, hogy van vonal. Ez mindenképpen pozitív változás. Aztán mégis úgy döntöttem, hogy nem hívom fel Röhmöt. Biztosan lehallgatnak. Kellemetlen helyzetbe hoznám.

Megtörten ébredtem. Mintha az egész éjszakát végigszenvedtem volna. Telihold van. Állítólag ilyenkor csodák történhetnek az emberrel.

A rémálmok is ilyenkor születnek? Mint ma éjszaka? Az utcán találkoztam egy ismeretlen férfival, aki cigarettát kért tőlem. Belenyúltam a zsebembe. Elcsodálkoztam, hogy van nálam egy doboz felbontott cigaretta és gyufa. Vele együtt rágyújtottam. Leszívtam a füstöt, de nem volt jó ízű. Látomásaim támadtak, és azok a képek is megborzongtattak, amiket a ház falára kivetítve láttam.

Egyedül voltam az utcán. Csak nekem szólt a bemutató. Valakinek a jövőjét vetítették elém. A képekhez magyarázatok

tartoztak. Egy tárgyilagos női hang beszélt hozzám; a falon megjelent egy-egy mozgó kép.

„Kedves Barátom! Te nem vagy becsületes. Akit lehetett, mindenkit becsaptál." (Egy anya felkapja a gyermekét és elfut.) „Hogy miért tetted? Nálunk nem számít a magyarázat!" (Kék vizű, csendes öböl, a parton pálmafák, majd ugyanott két férfi elkezd verekedni.)

„Most kívülről látod magad. Lelkedbe nehezen jutottál be, idegen volt számodra." (Távoli város képe.) „Keresd a Nagy Ember barátságát, kegyét! Akkor még tovább élhetsz!" (A ház oldalára a Nagy Ember árnyéka vetítődik.)

„Aki árja származású, arra nem vonatkoznak a törvények. Te csak nemes vagy, de nem igazi nemes!" (Egy férfi megsimogatja kutyáját, amely fekete galambbá változik, és elrepül.)

Meggyötört ez az álom.

Igen. Nem vagyok, nem voltam becsületes! Azok, akik embereket gyilkolnak meg, mint a fanatikus fasiszták, ők talán becsületesek? Megszegik a törvényeket. A lelkiismeret, a vallás törvényeit. A viselkedési, együttélési normákat, szabályokat ők alkotják meg. Ha úgy akarják, ezreket vetnek börtönbe, lőnek le. Csak azért, mert születésüknél, vallásuknál fogva nem tartoznak hozzájuk. A fasisztáknak nincs, és nem is lehet lelkiismeretük!

A Thule Társaság legfelsőbb vezetői sátánisták! A gonosz erők kiszolgálásra törekednek. Önkényesen vádakat emelnek, bíráskodnak, büntetéseket osztanak. Magas rendőrtisztek, egyetemi oktatók és miniszterek vannak közöttük! Az elkövetett bűncselekmények megtorlás nélkül maradtak. Zu meinen grössten Leidwesen (legnagyobb bánatomra). És azt hitték, hogy én is közéjük tartozom.

Ha én elcsalom valaki vagyonának egy kis részét, attól még százszor annyi marad neki. Sőt: én nem veszem el, hanem önként ajánlják fel. Megtévesztettem, becsaptam, félrevezettem őket – elismerem. Én azonban sohasem gyilkoltam, nem ölettem meg senkit. Politikával nem foglalkoztam. Nem vágytam olyan magasságokba, mint Kreuger vagy Hitler. (Miért

említem a kettőt egymás mellett? Kreuger gazdasági zseni és szélhámos, Hitler pedig…! Sajnos Kreugerre már a múlt idő vonatkozik. Olvastam, hogy az egyik berlini hotelben 1932 tavaszán golyót röpített a fejébe. Talán részeg volt, mert nem ilyennek ismertem. Lehet, hogy a Norrbotteni Aranybánya Kiaknázási Részvénytársaság miatt tette? Ennél sokkal több vaj volt a fején.) Die Ersten werden die Letzten sein! (Elsőkből lesznek az utolsók.)

Mit írhatnék még? „Aki alszik, nem követ el bűnt…" – mondta egyszer valaki. Álmatlanul forgolódom, testemet kiveri az izzadtság. Amikor nem aludtam – éltem, kiélvezve minden percet. Ha néha rám szakadt a „sötétség", kivágtam magam, alkalmazkodtam a körülményekhez. Mindent igyekeztem jóra fordítani. De most…!!!? Stephan üldöz. Krystyna és a Maria Justina nyilván erről semmit sem tud. Ha mégis, Stephan már ezerszer hazaárulónak és liliomtiprónak titulált előttük.

Többször feltettem magamnak a kérdést: van-e élet a halál előtt? Tréfának tűnhet, ám senki sem tudja, hogy testében a lélek valóságos, az adott pillanatban létező együttest alkot-e, vagy a test és lélek összhangja, néha diszharmóniája csak látszat, a képzelet szintjén marad. Ez utóbbi esetben nem vagyunk valóságosak, csak kvázi reálisak. A halál előtti élet kellemes illúzió.

Ha szabad vagy és boldog, akaratod érvényesítheted. Hittel vallod, hogy ott vagy minden adott percben, tested és lelked egysége irányítja akaratod.

Ez azonban csak egy gondolatsor. Fizikai valóságom, lényem megsemmisül a halál után, de lelki valóságom tovább él? Erre a kérdésre sem most, sem később nem tudok válaszolni. Ha halálom után kiderül, már nem írhatom meg senkinek.

Az aljasság és a gyűlölet megöli az ártatlan embereket. Így lehet a homo sapiens a legvérengzőbb állat. Vajon lesz-e olyan erő, amely képes lesz a fasizmust megállítani? Attól tar-

tok, hogy ezt én már sohasem tudom meg, mert ez a pártrendszer engem gyakorlatilag már megsemmisített. Hitler hat es faustdick hinter de Ohren. Er ist ein Schwein! (Minden hájjal megkent, ravasz disznó!) Elutaznék, de hiába! Ha mégis: eine Fahrt ins Blau! (Utazás az ismeretlenbe!)

Vajon a halál előtt van élet?

Nekem volt életem, de sajnos csak 43 évig tartott.

Nem gyújtok már senki szívében reményt…
Jönnek értem…

VÉGE